ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

КІ НГУ
2023

УДК 351.74 А 43

Рекомендовано до опублікування та поширення через Інтернет вченою радою Київського інституту Національної гвардії України (протокол № 4 від 30.11.2023)

Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах: матеріали Всеукр. наук.практ. конф. (м. Київ, 27 жовтня 2023 р.). Київ: Київський інститут Національної гвардії України, 2023. 391 с.

Збірник містить матеріали однойменної науково-практичної конференції, у якій взяли участь науковці, викладачі та здобувачі вищих навчальних закладів і наукових установ України.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та в освітньому процесі спеціалізованих та військових ЗВО, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

За достовірність представлених матеріалів несуть відповідальність автори.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ доктор технічних наук, професор О. О. Морозов (голова); кандидат юридиних наук М. О. Ктіторов (заст. голови); кандидат наук з державного управління, Р. В. Кізян; кандидат юридичних наук, доц. М. Л. Комісаров; кандидат військових наук В. В. Власюк; кандидат юриличних наук А. В. Градецький; кандидат технічних наук О. І. Бірюков; кандидат педагогічних наук Р. С.Троцький; (відп. секретар).

© Автори, 2023
© КІНГУ, 2023

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА ……. ……16
МОРОЗОВ Олександр
БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА РОЗРОБОК У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНСТИТУТІ. ……16
ОХРИМЕНКО Олександр
ОРГАНІЗАЦІЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ВЗАЄМОДІЇ З ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ……...…Error! Bookmark not defined.
ВЛАСЕНКО Дмитро
ВАЖЛИВІСТЬ ЯКІСНОГО НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ НАШОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ……Error! Bookmark not defined.

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТЕЙ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ВЛАСЮК Валерій
АПРОБАЦІЯ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТІ ВИКОНАТИ БОЙОВІ ЗАВДАННЯ СТОРОЖОВОЮ ОХОРОНОЮ ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ 19
ВОЛОШИН Віктор
ОСОБЛИВОСТІ ПРОПАГАНДИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ…….22
ГАВРИЩУК Михайло
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ……..25
ГАМАН І.Г.
АНАЛІЗ УМОВ І ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ ЕКСТРЕМІЗМУ…...……..27
ГАНУС Костянтин
МОНІТОРИНГ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ ЗА ДОПОМОГОЮ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ..... 31
ГАНУС Костянтин
РИБІН Ілля
ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ДНК-СХОВИЩ 34
ГАНУС Костянтин

ШЕЛУДЬКО Іван
АНАЛІЗ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ, ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ТА ІНШИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ..... 37
ГЕОРГІЄВ Василь
ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОНАННЯ СТРИБКІВ З ПЛАНУЮЧИМИ ПАРАШУТАМИ З ВЕЛИКИХ ВИСОТ В ХОДІ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ……...40
ГІДЕНКО Євген
КУДЛА Іван
ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ……...43
ГІДЕНКО Євген
ТКАЧЕНКО Дар'я
ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ……..46
ГРАДЕЦЬКА Наталія
ВИЗНАЧЕННЯ ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ..... Error! Bookmark not defined.
ГРАДЕЦЬКИЙ Андрій
КОЗИНЕЦЬ Сергій
ДЕТЕРМІНАНТИ ЕСКАЛАЦІЇ ТЕРОРИЗМУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ……..52
ГРИНЧУК А.А.
СУЧАСНЕ ПОНЯТТЯ ТА СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ВІЙСЬКОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ – НЕПОКОРА……..55
ГРИЦИК М.В.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ НГУ В РАЙОНАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ……59
ДУДУРИЧ Василь
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ НИМИ ЗАВДАНЬ СЛУЖБИ ЩОДО РОЗШУКУ, ПЕРЕСЛІДУВАННІ І ЗАТРИМАННІ ОСІБ, ВЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО АРЕШТУ, ЯКІ ВТЕКЛИ З-ПІД ВАРТИ 62
ЗАПОРОЖЕЦЬ Сергій
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ…….65
ЗІНЧЕНКО Сергій
РОЛЬ І МІСЦЕ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ У ВІЙНІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ І ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ У МАЙБУТНЬОМУ……69

КАРПЕНКО Олександр
ПРІОРІТЕТИ РОЗВИТКУ ТА РЕФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ 72
КІЗЯН Руслан
ВОЛЯНСЬКИЙ Володимир
ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У НАПРЯМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 75
КОБА ОЛЕКСАНДР
ТАКТИКА ДІЇ ВАРТ З КОНВОЮВАННЯ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ В СПЕЦІАЛЬНОМУ АВТОМОБІЛІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НАДЗВИЧАЙНОЇ ПОДІЇ (ВТЕЧІ) 78
КОБЗАР Олександр
ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ……81
КОВАЛЬОВА Тетяна
ЛОСЮК Тарас
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ, В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ…….83
КОМІСАРОВ Олександр
ДЕРОГАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТА ЗАСІБ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ, ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ……..86
КОМІССАРОВ Микола
ПОЧИНОК Сергій
КВАЛІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ У СПІВУЧАСТІ В КОНТЕКСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗСУ…….88
КОМІССАРОВА Наталя
КРУТІКОВ Павло
ЗАХИСТ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ, ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ…….91
КОМІССАРОВА Наталя
ПОЛТАВЕЦЬ Юрій
ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН, АНАЛОГІЧНИХ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ.....95
КОМІССАРОВА Наталя
ПРОХОРЕНКО Михайло

ОРГАНІЗАЦІЙНО ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ……..99
КОНДРАТЮК-АНТОНОВА Тетяна
ЛЕВИЦЬКИЙ Михайло
ВПЛИВ СТОЇЦИЗМУ НА ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ…….102
КОРЕВА М. М.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ НЕОБХІДНОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……..105
КСЬОНДЗ С. І.
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗШУКУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ САМОВІЛЬНО ЗАЛИШИЛИ В/Ч (МІСЦЕ СЛУЖБИ)……..109
КУРИЛО Олег
ТРОЦЬКИЙ Руслан
ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ 113
КУХАРЕНКО Михайло
ВИКЛИКИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….116
ЛЕВИЦЬКИЙ М. В.
ВПЛИВ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ……..119
ЛЕГЕНЧУК Сергій
ОСВІТА ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ…….122
МАТЮШЕНКО Олена
ЗАЙЦЕВА Анна
БОЙОВА ОБСТАНОВКА ЯК ОЗНАКА ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ…….125
ЛІСОВИЦЬКИЙ А. В.
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАПОБІГАННЯ, ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ТА ІНШИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ В РАЙОНІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ…..128
ЛИСИК Руслан
ШАБАТИН Андрій
ВИКОРИСТАННЯ 3D ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ДРУКУ ЗБРОЇ Error! Bookmark not defined.
ГАЛЕНКО Юлія
МІРОШНИЧЕНКО Анастасія
REGULATORY AND ORGANIZATIONAL LEGAL FRAMEWORK FOR ENSURING THE SERVICE AND COMBAT ACTIVITIES OF THE

SECURITY AND DEFENSE FORCES OF UKRAINE……...……...135
МУДРА Світлана
ОМЕЛЬЧЕНКО Мирослав
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У МИРНИЙ ТА ВОЄННИЙ ПЕРІОДИ 137
МУДРА Світлана
ЛОСЮК Тарас
КІБЕРБЕЗПЕКА І ВІЙСЬКОВА КОМУНІКАЦІЯ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ..... 140
НАТОЧІЙ Анатолій
ТИМОЩЕНКО Вероніка
СУЧАСНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……...…..143
ОСАДЧУК Олег
ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА:ФОРМИ ТА НАПРЯМИ 146
ПЕРЕМИБІДА Денис
ПЕРЕМИБІДА Ірина
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ДО ДІЙ В НАДЗВИЧАЙНИХ ОБСТАВИНАХ……..149
ПОВАР Олександр
ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин
ПОСТІЙНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ – ОСНОВА КОНТРСНАЙПЕРСЬКОЇ БОРОТЬБИ..... 152
ПТАШНИК Микола
ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ……155
РЕПЕНКО О.М.
СОЛОНЕНКО В.В.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ БОЙОВИМИ ПОРЯДКАМИ МЕХАНІЗОВАНОГО ВІДДІЛЕННЯ 157
САПРУН Олександр
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДИСЦИПЛІНИ МОБІЛІЗОВАНИХ……..161
СИВАК В. В.
ВІЙСЬКОВО-ПРАВОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……164
СТАСЮК Василь
ДИКУН Володимир
КИРИЧЕНКО Андрій

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ВІДДІЛЕННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БРИГАДИ ПІД ЧАС АНАЛІЗУ ЗАВДАННЯ (MISSION ANALYSIS) ТА ОЦІНЮВАННЯ ОБСТАНОВКИ..... 167
ТАБАКА Т. І.
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У АРМІЯХ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ В ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ……170
ТКАЧЕНКО Олександр
ОЦІНЮВАННЯ, ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ……...175
ТРОЦЬКИЙ Руслан
КУРИЛО Олег
ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВОГО ФАКТОРУ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ 178
ТУРСЬКИЙ Олег
НЕТРЕБЕНКО Арсеній
ОТТАВСЬКА КОНВЕНЦІЯ І СУПЕРЕЧНІСТЬ МІЖ МІЖНАРОДНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ ІНТЕРЕСАМИ..... 180
УСТИЧ О.В.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА МАРОДЕРСТВА…..183
ФИЦЬКО Георгій
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОАТЛАНТИЧНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ТА ПІДХОДІВ..... 187
ФОРНОЛЯК Валентина
ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ ТА МЕДІА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ……..…...190
ЧОРНОПІЩУК Іван
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ШТАБУ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ 193
ШАПАРЕНКО В. І.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ……..…196
ШЕВЧЕНКО О.І.
ШЛЯХИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ЩОДО ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ……..199
ЯРОЦЬКИЙ Ярослав

КВАЛІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВИМИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ……..203

СЕКЦІЯ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРО-АТЛАНТИЧНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ТА ПІДХОДІВ

АНІСІМОВ Дмитро
ЗЕЛЕНСЬКИЙ Андрій
СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ КАРНОГО РОЗШУКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 205
ЗАДОРОЖНИЙ Ігор
ЗАСТОСУВАННЯ СУПУТНІХ ВПРАВ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАННЯ ВОДІННЮ АВТОМОБІЛІВ В ХОДІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ АВТОМОБІЛЬНА ТЕХНІКА В Т.Ч. АВТОМОБІЛЬНА ПІДГОТОВКА…….209
ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин
ПОВАР Олександр
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТИТАНКОВОГО РАКЕТНОГО КОМПЛЕКСУ «СТУГНА-П» ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 211
КУРБАТОВ Артем
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЇХ ГОТОВНОСТІ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ..... 213
КУРБАТОВ Артем
ЗАГОРУЙ Богдан
КАЗНАДЄЙ Олександр
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ……..217
КУЦІЙ Михайло
БЕЗПІЛОТНІ МІНІ-АПАРАТИ У ГРОМАДСЬКІЙ ВІДСІЧІ АГРЕСОРУ 221
КУЧЕРЯВИЙ Андрій
МЕТОД ТЕЙЄРА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ОФІЦЕРА-ЛІДЕРА ПРИ ПРОВЕДЕННІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ..... 224
ЛАНОВИЙ С.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ (ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ)

ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ..... 227
Svitlana MUDRA
Oleksandr CHYGANOV
CROSS-CULTURAL MILITARY INTERACTIONS. FEATURES INTERNAL COMMUNICATION OF MILITARY PERSONNEL DURING THE PERFORMING COMBAT MISSIONS IN MULTINATIONAL UNITS: ON THE EXAMPLE OF THE INTERNATIONAL LEGION..... 229
НАТОЧІЙ Анатолій
АФАНАСЬЄВ Данило
ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІСЛЯ АКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НА ПРИКЛАДІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ……..231
ПЛАКСІН Андрій
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА……..234
ПУШКАРЬОВ Юрій
ГАЙДА Павло
БЕЦЕНКО Тетяна
ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ 237
РОМАШКО Олег
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ 240
СУКОНЬКО Сергій
ЛУНЬОВ Олексій
ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ 243
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
КОЗИЦЬКИЙ Роман
ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ……..245
ЯРЕМЧУК Василь
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ……...248
ЯРЕМЧУК Дмитро

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ЯК СУБ'ЄКТУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ …… 251

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ БОЙОВОГО ТА ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

АНДРУСЕНКО Сергій
КОВАЛЕНКО Денис
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕГКОБРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ- В УМОВАХ ВЕДЕННЯ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ…….254
АНДРУСЕНКО Сергій
ЧИГАНОВ Олександр
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕДИЧНОЇ ЕВАКУАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО ТА УКРАЇНИ. 256
ГРЕЧАНИЙ Вячеслав
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗОСТОСУВАННЯ РАДІОШЛЮЗІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ РАДІОМЕРЕЖ, ЩО ПОБУДОВАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ УКХ-РАДІОСТАНЦІЙ СТАНДАРТУ DMR РІЗНИХ ЧАСТОТНИХ ДІАПАЗОНІВ ……260
ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин
КАДЯЙКІН Кіріл
СЛУЖБОВО-БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ……263
ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин
ЛЕВИЦЬКИЙ Михайло
ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ВІЙСЬКОВИХ СИМУЛЯТОРІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ 266
КАЗНАДЕЙ Олександр
ЗАГОРУЙ Богдан
ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ…….,.……269
КОЗИНЕЦЬ Сергій
ПРИЙМАК Олександр
АСПЕКТИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕГКОБРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ ВОРОГА В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ……272
КОЗИНЕЦЬ Сергій
СВИД Володимир
АСПЕКТИ ТА ПРИНЦИПИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ..... 274
КУРБАТОВ Артем
РУДЬ Станіслав
РОЛЬ ТА МІСЦЕ БПЛА В УМОВАХ ВІЙНИ З росією…….276

КУРБАТОВ Артем
ТРОФИМЕНКО Євгеній
ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УРБАНІЗОВАНІЙ МІСЦЕВОСТІ……..280
ЛИТВИН Вікторія
ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У РОБОТІ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР 284
МАНЖОС Олексій
ЧИГАНОВ Олександр
ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ АЕРОЗОЛЬНОЇ ПРОТИДІЇ (МАСКУВАННЯ) В УМОВАХ ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ 286
МИРОНОВИЧ Юрій
ЗАДЕРІЄНКО Сергій
МІСЦЕ І РОЛЬ БАГАТОЦІЛЬОВИХ БЕЗПІЛОТНИХ ГІБРИДНИХ МОДУЛЬНИХ ПІХОТНИХ СИСТЕМ ……288
НАТОЧІЙ Анатолій
ВОРОНА Дар’я
ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПІЛЬНИХ ДІЙ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ 291
НІКОЛАЙЧУК Лариса
МАНЗЯК Олександр
СУЧАСНІ СИСТЕМИ ЛОГІСТИКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ..... 294
ОРЕЛ Сергій
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З РОЗМІНУВАННЯ З ВРАХУВАННЯМ ВИМОГ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ..... 297
ПАНЧИШИН Андрій
ТОРОПЧИН Дмитро
СУПЕРЕЧЛИВІСТЬ ВИМОГ ДО ФАКТОРІВ БОЙОВОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СПОРЯДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НА ПОЛІ БОЮ……300
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
МАНЖОС Олексій
ПИТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇН НАТО ……..303
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
ОСТРОВСЬКИЙ Богдан
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ТЕХНІКА З ПОШУКУ ТА ЗНЕШКОДЖЕННЯ МІН..... 305
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
ПШЕМІСЬКИЙ Данило
ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ 308
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій

СТАРЧЕНКО Антон
ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ У ВІДРИВІ ВІД ПУНКТУ ПОСТІЙНОЇ ДИСЛОКАЦІЇ 311
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
ТРОФИМЕНКО Євген
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ……314
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
ФЕДОРЕНКО Іван
СУЧАСНІ СИСТЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО 317
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
ШУЛЯК Вадим
СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ МЕДИЧНОЇ ЕВАКУАЦІЇ ПОРАНЕНИХ І ПОШКОДЖЕНОЇ ТЕХНІКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ…...…320
ТОЛСТОНОСОВ Димитрій
ЯРЕМЧУК Василь
ПРОБЛЕМАТИКА ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ 324
ТУРСЬКИЙ Олег
ЯРЕМЧУК Василь
СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ПОРЯДОК ЗНЕШКОДЖЕННЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ……..328

СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОГНЕВОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

БІРЮКОВ Олексій
ХАЦАЮК Олександр
УДОСКОНАЛЕННЯ ТРЕНАЖЕРНОГО КОМПЛЕКСУ «STINGER» З VR-ТЕХНОЛОГІЄЮ……331
БОГДАНОВИЧ Олександр
СПЕЦИФІКА ПРАВИЛ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ…….....335
ДЕЛЯМБА Михайло
САМСОНОВ Юрій
ПЕРЕСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ В СИСТЕМІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ) 338
ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин

ШЕЛУДЬКО Іван
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТИТАНКОВИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ 341
МАГМЕТ Тарас
ОСОБЛИВОСТІ БОЙОВИХ ДІЙ ВНОЧІ ТА В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО БАЧЕННЯ..... 344
МАГМЕТ Тарас
БОРОВИК Микола
ПСИХОФІЗИЧНА ГОТОВНОСТЬ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 346
МАКЕЄВ В.І.
РАСКОШНИЙ А.Ф.
ГРИГОРЕНКО Р.М.
ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ПОЛЬОТУ ОПЕРЕНОГО СНАРЯДУ 349
НАТОЧІЙ Анатолій
СВІТАЙЛО Діана
СУЧАСНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……351
НЕНЯ Олена
ФЕСЕНКО Максим
БЕРЕЗНЕНКО Наталія
КОРНІЙКО Станіслав
СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ ДЛЯ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ……354
НІКОНЕНКО Андрій
АКТУАЛЬНІСТЬ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ 357
ПЕРКАТИЙ Роман
ВПРОВАДЖЕННЯ ЛАЗЕРНИХ ІМІТАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ ТИРІВ ПІД ЧАС ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ..... 359
РУДЕНКО Андрій
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ 362
СЕМЕНЮК Володимир
ФРУНТ Роман
ГОРЄЛИШЕВ Станіслав

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВОГНЕВОЙ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕДОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ КОМПЛЕКСІВ..... 365
ХАЦАЮК Олександр
БІРЮКОВ Олексій
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТРІЛЬБИ З АВТОМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ 368

СЕКЦІЯ 5. УЗАГАЛЬНЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ, ЗАСТОСУВАННЯ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

ГРАДЕЦЬКИЙ Андрій
ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ СИСТЕМИ LOGFAS ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ НГУ 371
ЗАЙЦЕВ Ігор
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ З ВИКОРИСТАННЯМ VBS-3……...374
ПОЛЯКОВ Вадим
ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ISTAR В ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ 377
СЕМЕНОВ Микола
ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО БОЙОВОГО ДОСВІДУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ……..380
СОВІНСЬКИЙ Сергій
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО УЗАГАЛЬНЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС..... 381
КОВАЛЕНКО Сергій
УЗАГАЛЬНЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ 389

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Від імені науково-педагогічного колективу Київського інституту Національної гвардії України радий вітати вас на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах», яка стає відправною точкою нового бачення розвитку наукових досліджень та розробок у сфері організації службово-бойової діяльності в Інституті.

Розуміючи багатоплановість цього пошуку, науковці Інституту створили фаховий дискусійний майданчик, на який запросили визнаних експертів у питаннях теорії та практики організації службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони нашої держави. Спільне обговорення й вивчення актуальних питань за кожним із запропонованих напрямів роботи конференції дозволить критично поглянути на проблемні питання організації: службово-бойової діяльності військових формувань та правоохоронних органів під час виконання завдань за призначенням; розвитку спроможностей суб'єктів сектору безпеки і оборони; підготовки та застосування органів та підрозділів суб'єктів сектору безпеки і оборони з урахуванням євро-атлантичних та європейських принципів та підходів; бойового та логістичного забезпечення діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони; вогневої та фізичної підготовки у військових формуваннях та правоохоронних органах. В підсумку роботи буде створена унікальна можливість, щодо вивчення та впровадження бойового досвіду, застосування складових сил оборони держави в освітній процес та практичну діяльність.

Україна щодня чинить гідний опір країні агресору, змушуючи увесь світ з повагою поглянути з повагою на українську військову, правоохоронну та безпекову школи. Українські захисники довели, що навіть зараз є місце пошуку інновацій, нових знань та вдосконаленню.

Впевнений, що кожна доповідь, кожне критичне зауваження дозволять зміцнити обороноздатність України на всіх напрямах, а сформовані за результатами конференції висновки – створити дієві алгоритми для дій відповідних практичних підрозділів.

Плідної роботи, колеги! У пошуку – сила!

Слава Україні! Героям Слава!

З повагою
начальник Київського інституту Національної гвардії України
доктор технічних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України
генерал-майор Олександр МОРОЗОВ

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Шановні колеги, учасники всеукраїнської науково-практичної конференції **«Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах»!** Від себе особисто та від особового складу 15 бригади оперативного призначення вітаю вас з початком роботи конференції!

Хотів би підкреслити важливість якісного наукового забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони нашої Незалежної Держави.

Сподіваюсь, що робота конференції сприятиме пошуку, формуванню і вдосконаленню новітніх підходів у справі вирішення актуальних проблем службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України в умовах воєнного стану.

Досвід виконання службово-бойових завдань військовими частинами оперативного призначення Національної гвардії України і безпосередньо 15 бригадою в сучасних умовах спонукає нас до реалізації першочергових кроків, а саме:

- пошук та запровадження нових способів виконання покладених на підрозділи Національної гвардії України завдань із забезпечення державної безпеки;
- удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності підрозділів Національної гвардії України при виконанні завдань за призначенням;
- вивчення та впровадження досвіду виконання бойових завдань підрозділами Національної гвардії України та іншими збройними формуваннями в освітній процес та його поширення серед особового складу;
- удосконалення системи підготовки підрозділів Національної гвардії України в умовах воєнного стану.

Що в свою чергу сприятиме підвищенню рівня безпеки нашої держави в цілому та боєздатності підрозділів Національної гвардії України зокрема.

Бажаю усім учасникам конференції творчості й наснаги, примноження корисних інновацій при підготовці військових фахівців.

Разом до Перемоги! Слава Україні! Смерть ворогам!

Командир 15 бригади оперативного призначення в/ч 3029
полковник
Дмитро ВЛАСЕНКО

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Шановні колеги, учасники всеукраїнської науково-практичної конференції **«Актуальні проблеми теорії та практики службово-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах»!** Особовий склад 14 бригади оперативного призначення вітає вас з початком роботи конференції!

Складна воєнна обстановка, що склалися в Україні на тлі російської агресії, вкрай негативно впливає на стан забезпечення національної безпеки держави. Тому однією з пріоритетних проблем, що стоять перед нами є формування та реалізація нової державної політики з питань забезпечення безпеки держави. Вирішення цієї проблеми напряму залежить від якості організації службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України, як одного з суб'єктів сектору безпеки та оборони.

Упевнений, що сьогоднішній захід спрятиме пошуку надійних теоретичних засад практичної організації службово-бойової діяльності підрозділами Національної гвардії України з точки зору застосування отриманого бойового досвіду, сучасних нормативно-правових механізмів та інструментів діяльності сил оборони та безпеки.

Також, вважаю за доцільне наголосити, що сьогодні, в умовах війни, при організації службово-бойової діяльності підрозділами Національної гвардії України у взаємодії з Збройними Силами України, насамперед, слід враховувати поточний стан і перспективи розвитку всіх внутрішніх та зовнішніх чинників і компонентів безпеки, ефективно використовувати усі наявні можливості і ресурси держави.

Бажаю учасникам конференції плідної праці, нових ідей та знаходження конкретних кроків їх втілення! Разом до Перемоги!

Командир 14 бригади оперативного призначення в/ч 3028
полковник
Олександр ОХРІМЕНКО

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТЕЙ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ВЛАСЮК Валерій Васильович,
кандидат військових наук
начальник кафедри тактики та
тактико-спеціальної підготовки
факультету службово-бойової діяльності
НГУ Київського інституту НГУ

АПРОБАЦІЯ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТІ ВИКОНАТИ БОЙОВІ ЗАВДАННЯ СТОРОЖОВОЮ ОХОРОНОЮ ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Продовжуються повномасштабні воєнні дії на території України. Тривають повітряно-наземні наступальні операції противника шляхом нанесення ракетних, артилерійських, авіаційних ударів по військовим об'єктам, їх органам управління, критичній та цивільній інфраструктурі; механізовані, танкові, спеціальні війська утримують певну частину території держави.

З метою відбиття нападу противника та відновлення територіальної цілісності держави були залучені Збройні Сили України (ЗСУ), Національна гвардія України (НГУ) та інші силові структури та відомства за призначенням.

Військові частини і підрозділи НГУ залучаються до виконання службових та бойових завдань (СтаБЗ), перелік яких визначено Законом [1].

З метою підготовки до бою (дій), зосередженні сил та засобів, перегрупування, відновлення боєздатності підрозділи та частини, як правило, розташовуються на місці у визначеному районі. Підрозділу може бути призначений як основний так і запасний райони розташування. При тривалому розташуванні на місці у вказаних районах може створюватись базовий табір [2, 3].

Підвищену загрозу для підрозділів НГУ під час розташування на місці можуть становити раптові нальоти диверсійно-розвідувальних сил (ДРС) та (або) наступ переважаючих сил противника.

Не своєчасне виявлення та знищення ДРС може призвести до втрат особового складу, пошкодження найбільш цінного озброєння та військової техніки (ОВТ), виведення з ладу системи управління тощо.

Не своєчасне виявлення наступу переважаючих сил противника противника може стати причиною часткового або повного розгрому дружніх сил.

У Бойових статутах [2, 3], доступних для відкритого користування джерелах країн НАТО [4 − 10] розкриваються основи тактики дій військ, висвітлені процедури прийняття управлінських рішень для умов загальновійськового бою та описано порядок застосування умовних знаків для

відпрацювання бойових графічних документів. Проте питання щодо способів отримання прогностичної оцінки можливості успішно виконати бойові завдання сторожовою охороною не розкрито.

У фундаментальних працях стосовно процесу моделювання бойових дій найбільш відомих вчених Вайнера А. Я., Венцель О.С., Городнова В.П., Кириченка І.О., Ланчестера Ф., Мільграма М. Г., Ткаченка П.М., Чуєва Ю. В. та інших наукових статтях та публікаціях, що стали продовженням досліджень, розрахункові вирази для оцінювання ефективності виконання обов'язків органів охорони наведені, але подані розрізнено.

Можливо зробити висновок, що на даний час у наявних джерелах прогнозування можливості успішного виконання бойового завдання сторожовою охороною комплексно не проводиться.

Виникає потреба у проведенні додаткового аналізу наявних матеріалів відповідно до основних завдань сторожової охорони та синтезу можливих варіантів рішень для оцінювання можливості успішно досягнути мету не допущення раптового нападу противника на район розташування підрозділів на місці.

Отже, стає актуальним завдання щодо розробки відповідного інструменту із застосуванням наукових підходів та положень теорії моделювання бойових дій, що може бути представлений у формі моделі.

Сторожова охорона під час розташування на місті організовується і здійснюється з метою недопущення ведення розвідки противником і раптового нападу на підрозділи, що охороняються [2, 3].

Сторожова охорона може здійснюватися наступники органами: секрет, сторожовий пост у складі бойової групи, сторожовий пост у складі відділення, сторожова застава у складі взводу або посиленого взводу.

Виходячи із основних завдань сторожової охорони під час здійснення розташування підрозділу на місці підрозділу НГУ, було розроблено цільову функцію та показники та критерій ефективності.

Далі було розроблено модель оцінювання можливості виконати бойові завдання сторожовою охороною підрозділу НГУ.

На першому етапі проводиться збір, обробка початкових даних для оцінювання можливості виконати бойове завдання сторожовою охороною підрозділу НГУ.

На другому етапі проводиться розрахунки прогнозованої можливості виконання бойового завдання сторожовою охороною під підрозділу НГУ.

На першому кроці другого етапу проводиться обчислення значення ймовірності не ухилення противника від спостереження органами сторожової охорони під час висування із району розташування на місці до позиції виконання бойового завдання.

На другому кроці другого етапу проводитися обчислення значення ймовірності виявлення противника органами сторожової охорони.

На третьому кроці другого етапу проводитися обчислення значення ймовірності знищення противника силами сторожової охорони усіма наявними вогневими засобами.

На четвертому кроці другого етапу проводиться обчислення значення ймовірності своєчасного розгортання у бойовий порядок підрозділу, що охороняється.

На п’ятому кроці другого етапу проводиться перевірка отриманих значень ймовірностей до відповідності визначених вимог критерію ефективності.

На третьому етапі виникає змога отримати прогнозовані результати оцінювання можливості виконання бойового завдання сторожовою охороною підрозділу НГУ.

Напрямком подальшого дослідження обрано формування методики оцінювання можливості виконати бойові завдання сторожовою охороною підрозділу НГУ.

Список використаних джерел

1. Про Національну гвардію України [Електронний ресурс]: закон України від 13.03.2014 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18. (дата звернення: 03.10.2023).

2. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина ІІІ. Взвод, відділення, екіпаж: наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України № 238 від 25.05.2016.

3. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина ІІ. Батальйон, рота: наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України № 605 від 30.12.2016.

4. FM 6.0. Commander and Staff Organization and Operations. Headquarters Department of the Army. May 2015. 391 p.

5. ATP 3-06. MCTP 12-10B, Urban operations, Headquarters, Department of the Army Headquarters, United States Marine Corps, December 2017. 128 p.

6. ATP 3-90.1 (FM 3-90.1). Armor and Mechanized Infantry Company Team. Headquarters, Department of the Army. January 2016. 206 p.

7. FM 3-09.12 Tactics, Techniques, And Procedures for Field Artillery Target Acquisition. U.S. Marine Corps. June 2018. 348 p.

8. FM 3-90-2, Reconnaissance, Security, and Tactical Enabling Tasks, Volume 2, Headquarters, Department of the Army, March 2016, 110 p.

9. FM 3-21.20 The Infantry Battalion, Headquarters, Department of the Army, December 2020, 599 p.

10. ATP 3-21.11 Stryker Brigade Combat Team Infantry Rifle Company. Headquarters, Department of the Army. November 2020. 364 p.

ВОЛОШИН Віктор Романович,
курсант 2-го відділення 212 навчальної групи 1 курсу ФСБД

ОСОБЛИВОСТІ ПРОПАГАНДИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Пропаганда – це поширення політичних, релігійних, філософських, наукових або інших поглядів шляхом донесення масовій аудиторії різних аргументів, правдивих чи напівправдивих фактів, чуток або відвертої неправди. Це «форма комунікації, спрямована на маніпулювання свідомістю конкретно визначеного суб'єкта з метою формування у нього певних уявлень і позицій» [4], одна з форм політичної боротьби. Пропагандистські повідомлення вирізняються з-поміж інших: інформація в них подається вибірково, узагальнено, переважно емоційно забарвлена. Бажаним результатом пропаганди є «зміна ставлення до суб'єкта в цільовій аудиторії, щоб просувати таємні політичні плани» [4]. Термін «пропаганда» набув яскраво негативного емоційного забарвлення вже в наш час, у своєму початковому значенні він мав нейтральне забарвлення.

Російська федерація почала активно поширювати антиукраїнську пропаганду задовго до вторгнення на Донбас та окупації Криму, але навіть після вторгнення на суверенну територію України протягом тривалого часу не визнавала присутність своїх військових у зоні АТО. З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну кількість фейкових новин та дезінформації загалом суттєво збільшується. Росія залучає ресурси в різних частинах світу для проведення пропагандистських операцій за кордоном. За даними американської розвідувальної компанії Nisos, яка спеціалізується на аналізі дезінформації та інших кіберзагроз, Росія поширює пропагандистські ролики на 18 різних мовах – переважно англійською, іспанською, італійською та німецькою. Згідно з дослідженнями VoxCheck щодо російської дезінформації про Україну в телеграмі, Російська Федерація використовує емоції, щоб просувати фейкові наративи.

Наприклад, активно просувались наративи типу «Росія відбудовує Україну», «українці прагнуть приєднатися до Росії». Нейтральне ставлення до України вкрай рідко трапляється в телеграм-каналах, зазвичай емоційність повідомлень поляризована. Так, наприклад, тезу про нацистів та бандерівців проросійські телеграм-канали просувають ще з 2014 року. Із початком активної фази війни агресивна риторика посилилась. У російських новинах не говорять «бійці полку «Азов» – для росіян вони – «укрофашисти» або «націоналісти», а українська влада – «київська хунта». Причому такі висловлювання лунають навіть від посадових осіб рф.

Одне із завдань пропагандистських матеріалів такого типу – посіяти страх серед населення. Проросійські ресурси регулярно пишуть про так звані «біолабораторії» в Україні, посилаються на анонімні «вірогідні» джерела. Один із найпоширеніших методів поширення дезінформації – перекручування слів або

фактів. Наприклад, поширивши статтю ультраправого британського автора «Джека Бакбі», проросійські ресурси зазначили, що начебто Росія знищила дві американські установки залпового вогню HIMARS в Україні, і «в США це визнали поганою новиною для НАТО» [4]. Однак, якщо прочитати оригінальний текст, виявиться, що британець не зазначив, що установки точно знищили російські військові. Натомість він написав: «Якщо звіти про знищення будуть правдивими, то...» [4].

Основні дезінформаційні наративи, що просуває РФ:

- «нацизм» в Україні: українських військових називають «нацистами» під час опису бойових дій для того, щоб дискредитувати та демонізувати противника в очах аудиторії. Аби довести масовість руху прихильників неонацизму в Україні, російські канали продукували численні фотофейки з нацистською символікою;
- агресія Росії виправдана: пропагандисти намагалися аргументувати причини початку широкомасштабної війни, які змінювалися – від «демілітаризації та денацифікації», а також «загрози для росії з боку НАТО» — до того, що нібито Україна намагалася виготовити ядерну бомбу;
- дискредитація чи висміювання представників української влади: наприклад, що Зеленський – наркоман, клоун, аби зменшити рівень серйозності сприйняття президента України;
- росія відбудовує Україну: нібито в містах під російською окупацією поступово налагоджується життя, оскільки РФ активно надає соціальну допомогу мирному населенню: роздає ліки, надає медичну допомогу, починає виплачувати пенсії, будує нову інфраструктуру тощо;
- криза в Європі та світі почалася через Україну: ключова мета наративу – продемонструвати, що кризу спричинили дії саме Заходу, тому нести відповідальність за «необдумані санкції» мають ЄС і США;
- Захід контролює Україну і використовує для своїх цілей: події в Україні називають «проксі-війною між НАТО та Росією», Україну – «полігоном», українців – «гарматним м'ясом» та «розхідним матеріалом». Нібито Росія воює не з Україною, а із НАТО або ж «колективним Заходом», який навмисно спровокував її почати вторгнення. США звинувачуються у спонсоруванні «нацизму» та створенні «брудної бомби»;
- Україна загрожує ядерною катастрофою на ЗАЕС: більшість повідомлень пов'язані з нібито обстрілами ЗАЕС із боку України або ж про «ядерний шантаж» з боку України.
- історичні фейки, наприклад, хибні тези, немов «Україна – це колиска давньоруської державності» чи «історична частина росії». Крім цього, російські телеграм-канали маніпулюють на темі спільної історії України та Польщі, розповідаючи про «геноцид, влаштований українськими націоналістами на Волині» [4].

Пропаганда слабо обґрунтовує цілі «спецоперації» і просуває їх у ЗМІ: так, зокрема, виникли проблеми з вживанням ключових термінів – «демілітаризація» і «денацифікація». Частота їхнього вживання на російському телебаченні різко зросла після початку вторгнення, але через два тижні почала знижуватися, а до

червня 2022 року ці слова практично зникли зі словника телеведучих. На початку травня 2022 року видання «Проєкт» повідомило, що Кремль вирішив скоротити використання в ЗМІ терміна «денацифікація» – одного з ключових слів, що пояснюють вторгнення Росії в Україну. До червня 2022 року, однак, влада і офіційні ЗМІ змушені були продовжувати використовувати терміни «демілітаризація» і «денацифікація».

Головним завданням пропаганди, крім публікації офіційної версії подій, є створення істотних бар'єрів для пошуку достовірної інформації. У російській державній пропаганді використовуються слова «дезінформація» і «фейк» щодо критичних голосів і незалежних ЗМІ, щоб підірвати довіру до цих джерел. Частота вживання таких слів зростає в резонансні моменти воєнних дій – наприклад, під час відходу російських військ із Бучі або взяття Маріуполя. Ця риторика є частиною офіційного дискурсу про «ворожий Захід» і «п'яту колону», яка, нібито, підриває стабільність зсередини. Терміни «іноземний агент», «дискредитація» і «дезінформація» не настільки часто фігурують у дискусії про вторгнення, але в липні вони поступово набирали ваги, що пояснюється регулярним оновленням списку «іноземних агентів» і відкриттям нових справ за відповідними статтями.

Отже, в умовах російсько-української війни дуже важливо усвідомлювати масштаб і наслідки пропаганди, критично споживати інформацію. Пропаганда – потужний інструмент інформаційного впливу. Вона відіграє важливу роль у війні, може бути такою ж руйнівною, як і фізичне насильство. Пропаганда впливає на формування громадської думки, настрої громадськості і навіть може підбурювати до насильства.

Пропаганда – один із засобів маніпулювання масовою аудиторією. Пропагандистські тексти апелюють до емоцій і страху, щоб переконати громадськість у правильності певної точки зору. Міжнародне співтовариство має розглядати пропаганду як серйозну загрозу миру і безпеці.

Список використаних джерел:

1. Цюрупа М.В, Ясинська В.С. Основи сучасної політології: підручник для студентів. 2009, 354 с.
2. Орвелл Дж. Колгосп тварин. Bookchef, 2021. 128 с.
3. Померанцев Пітер. Це не пропаганда. Подорож на війну проти реальності. Yakaboo Publishing, 2020, 288 с.
4. Шевців М. Б., Гончарук К. А. Пропаганда як соціально-політичне явище http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/1/31.pdf/

ГАВРИЩУК Михайло Михайлович,
Київський інститут Національної гвардії України

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Вторгнення в Україну у 2022 році російською федерацією (що є частиною російсько-української війни, розв'язаною російською федерацією у 2014 році) суттєво впливає на зміни в організацію освітнього процесу вищого військового навчального закладу (ВВНЗ). Сьогодні військовими частинами Національної гвардії України (НГУ) реалізовуються функції не типові для мирного часу, зокрема: участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану, участь у виконанні завдань територіальної оборони та ведення бойових дій на території України. Новими умовами такого середовища стали: збільшення середнього віку підлеглого особового складу, який часто перевищує вік випускника ВВНЗ; з'явилась необхідність приймати швидкі рішення в умовах невизначеності; підвищилась відповідальність за підлеглий особовий склад, їх життя та здоров'я тощо. Зазначені зміни звертають увагу організаторів освітнього процесу на перегляд досягнення програмних результатів навчання майбутніх офіцерів, які пов'язані з формуванням таких компетентностей як: здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; здатність працювати в команді; здатність до адаптації та дій в новій ситуації; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність діяти соціально відповідально та свідомо тощо. Такі компетентності належать до загальних. Вищезазначене є практичною проблемою, яка полягає у необхідності створення умов формування загальних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ в процесі професійної підготовки, які забезпечують рівень їх сформованості достатній для виконання завдань за призначенням.

Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях знань та для його особистого розвитку. Серед них є ті компетентності, рівень сформованості яких у офіцерів, на сьогоднішній день не відповідає достатньому рівню.

Для забезпечення сформованості достатнього рівня загальних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ, які б забезпечували приймати швидкі рішення в умовах невизначеності, доцільно переглянути методи проведення занять при реалізації освітніх компонент у ВВНЗ, зокрема масово запроваджувати кейс-метод.

Педагогічними дослідженнями щодо застосування методу кейсів у процесі підготовки військових кадрів такі учені, як О. Приліпко, О. Заболотна, В. Березюк, проте в них не враховані особливості підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Отже, загальних досліджень, які б комплексно розкривали шляхи вирішення практичної проблеми не зустрічаються.

Дане дослідження буде проведено з метою перевірки гіпотези існування залежності впливу визначених педагогічних умов на сформованість загальних компетентностей майбутніх офіцерів Національної гвардії України в процесі професійної підготовки.

Враховуючи вищевикладене, є обґрунтована необхідність в подальшому проводити дослідження, направлені на формування загальних компетентностей майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Список використаних джерел

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text (дата звернення: 17.05.2023).

2. Приліпко, О. Ф. Особливості застосування методу кейсів на заняттях з професійно-орієнтованих дисциплін в ході підготовки майбутніх офіцерів. *Системи обробки інформації.* 2017. Вип. 3. С. 139–142.

3. Заболотна, О., Березюк, В. Метод кейсів в підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки.* 2020. № 3. С. 79–91.

4. Про організацію підготовки офіцерського, сержантського складу у вищих військових навчальних закладах, закладах фахової передвищої військової освіти Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти: наказ Міністерства оборони України від 05.07.2022 року № 175.

5. Медвідь, М. М., Ктіторов, М. О., Медвідь, Ю. І., Поляков, В. Ю., Гаврищук. М. М., Вишневська, Я. А. Залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки».* 2023. Вип. 1. С. 13–19.

ГАМАН І.Г.,
старший офіцер відділу з питань запобігання та виявлення корупції ГУ НГУ, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

АНАЛІЗ УМОВ І ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ ЕКСТРЕМІЗМУ

Екстремізм, відомий в різних формах протягом тривалого часу, нині є однією з актуальних проблем як для України, так і для всього світового співтовариства. У будь-якій країні світу екстремізм негативно впливає на розвиток суспільства, підриває стійкість політичної системи, стабільність політичного курсу, призводить до ослаблення державних інститутів, недієвості законодавчих актів, порушення прав і свобод людини, соціальної напруги.

На початку XXI століття екстремізм набув міжнародного масштабу: вийшов за межі державних кордонів, став загрозою для суб'єктів міжнародних відносин, політики мирного співробітництва держав і в цілому для міжнародної безпеки. Його прояви різноманітні – від збудження громадянської ненависті до функціонування незаконних збройних формувань.

Відповідно екстремізм становить значну небезпеку для політичної і правової систем будь-якої держави. Дана обставина актуалізує завдання протидії екстремізму, що є складним і багатоплановим, охоплює систему заходів від ідеологічних до фізичних, потребує пошуку нових можливостей і ресурсів. За таких умов всебічне дослідження екстремізму стає нагальною потребою. Адже неможливо протидіяти явищу без наявності глибоких знань про саме явище, без наукового осмислення його сутності і понять. Зазначена обставина стимулює наукові пошуки юристів, політологів, психологів, філософів, представників інших наук щодо пояснення сутності, причин екстремізму та можливостей запобігання йому.[1]

Екстремізм має різноманітні прояви, і однією з найнебезпечніших форм є тероризм. Тероризм - це діяння або стратегічний підхід, спрямований на досягнення політичних, ідеологічних, релігійних або соціальних цілей через насильство, якість або загрозу насильством. Він може мати наступні прояви: терористичні акти, залякування населення, вплив на прийняття рішень органами влади та діяльність самої держави. Тероризм є серйозною загрозою для суспільства і міжнародної безпеки, і боротьба з ним вимагає комплексних заходів, включаючи правові, політичні, соціальні і військові заходи. Однак важливо зберігати баланс між захистом від тероризму та збереженням прав і свобод громадян.[2]

Екстремізм може виникати під впливом різних соціальних і економічних умов і причин. Деякі з них включають бідність і безробіття, соціальну нерівність, відчуття безперспективності, маргіналізацію і відчуття відокремленості, культурні та релігійні конфлікти, пропаганду та радикалізацію в Інтернеті,

політичну нестабільність. Для запобігання екстремізму важливо вирішувати ці соціальні і економічні питання, працювати над зменшенням бідності та нерівності, підтримувати інклюзивність та забезпечувати можливості для всіх громадян у суспільстві.[3]

Релігійні та ідеологічні переконання можуть бути суттєвими умовами та причинами виникнення екстремізму. Релігійна ідеологія може бути джерелом миру та толерантності або призводити до радикальних та насильницьких поглядів. Поза релігійними ідеологіями, ідеологічні переконання, такі як політичні, расові, націоналістичні чи антиглобалістські, також можуть підштовхувати до екстремізму. Екстремістські групи використовують ці переконання для залучення нових членів, перекручуючи їх інтерпретацію. Соціокультурні контексти та історичні конфлікти також можуть поглиблювати релігійний і ідеологічний екстремізм. Глобалізація та Інтернет дають можливість екстремістам поширювати свої ідеології та зв'язуватися з подібними групами у всьому світі. Для боротьби з релігійним та ідеологічним екстремізмом важливо сприяти толерантності, освіті та діалогу між різними релігійними і ідеологічними групами, а також впливати на лідерів цих груп для попередження радикалізації серед їх прихильників.

Етнічні та національні конфлікти можуть виступати як умови і причини виникнення екстремізму. Ці конфлікти створюють образи і невдоволеність, які можуть послужити підґрунтям для екстремістських поглядів. Деякі екстремістські групи використовують релігійні або етнічні ідентичності для мобілізації своїх членів. Конфлікти, пов'язані з територією, можуть викликати насильство і сприяти ідеям екстремізму. Втрата віри в мирні методи вирішення конфліктів також може підтримувати екстремізм. Екстремістські групи можуть активно використовувати конфлікти для маніпуляції та привертання нових членів. Для запобігання екстремізму в умовах етнічних та національних конфліктів важливо працювати над мирним вирішенням конфліктів, поліпшенням міжетнічних відносин та захистом прав меншин. Також важливо розвивати економіку та забезпечувати соціальну інтеграцію, щоб зменшити невдоволеність та образи серед різних груп населення.[1]

Пропаганда може виступати як причиною та умовою виникнення екстремізму. Екстремістські групи та організації використовують пропаганду для поширення своїх ідеологій та рекрутування нових членів. Це може включати в себе радикальну риторику, яка стимулює ненависть і насильство, а також викликає образливість до інших груп або суспільства в цілому.[4]

Пропаганда може використовувати різні засоби, включаючи інтернет, соціальні медіа, друковані видання та публічні виступи, для поширення своїх повідомлень та залучення прихильників. Вона намагається переконати людей у правомірності своїх переконань і мотивувати їх до дій, які можуть включати участь у терористичних актах, насильство або інші форми екстремістської діяльності.[4]

Для боротьби з пропагандою, яка підштовхує до екстремізму, важливо впливати на інформаційне середовище, сприяти медійній грамотності та

критичному мисленню громадян. Також потрібно працювати над виявленням та припиненням діяльності екстремістських груп та їхньої пропаганди в мережі.[4]

Соціальні мережі та Інтернет виступають як важливі причини та умови виникнення екстремізму. Онлайн середовище надає екстремістам можливість легко комунікувати, рекрутувати та мобілізувати прихильників у всьому світі. Екстремістські групи використовують соціальні мережі для поширення своїх ідеологій і пропаганди, рекрутують нових членів, анонімність та захищеність в мережі роблять їх важкими для виявлення, а також сприяють радикалізації індивідів.

Для боротьби з екстремізмом в інтернеті необхідно поліпшувати алгоритми виявлення та припинення поширення екстремістської пропаганди та надавати громадянам інформацію та освіту щодо виявлення та реагування на екстремістську діяльність в мережі.[4]

Груповий тиск може виступати як причиною та умовою виникнення екстремізму. У молодіжних або інших групах, де панує сильний груповий тиск, люди можуть бути схильні приймати радикальні погляди або діяти відповідно до ідеологій, що підштовхують до екстремізму. Груповий тиск може створювати обов'язок виправдовувати або підтримувати екстремістські переконання, навіть якщо вони суперечать особистим переконанням. Для запобігання екстремізму важливо розвивати в групах атмосферу відкритого діалогу, сприяти критичному мисленню та освіті щодо ризиків екстремізму.[1]

Стратегія прихованої підтримки може виступати як причиною так і умовою виникнення екстремізму. Коли екстремістські групи або окремі особистості отримують приховану підтримку від інших сил чи держав, це може стимулювати їхню діяльність та надавати їм засоби для реалізації своїх цілей. Ця форма підтримки може включати фінансування, постачання зброї, а також політичну чи інформаційну підтримку. Ця допомога може значно підвищувати дієздатність та вплив екстремістських груп, сприяючи зростанню їхнього впливу та розповсюдженню насильницької ідеології. Щоб протидіяти екстремізму, важливо виявляти та припиняти таку підтримку, розвивати міжнародну співпрацю в цьому питанні та зміцнювати санкції проти держав або акторів, які забезпечують приховану підтримку екстремізму.[4]

Політична нестабільність може виступати як причиною та умовою виникнення екстремізму. Коли влада стає вразливою через політичні кризи, конфлікти чи корупцію, це може створити вакуум в управлінні, відсутність довіри до існуючих інститутів і створити підґрунтя для радикалізації та екстремізму. Екстремістські групи можуть використовувати цю нестабільність для просування своїх агентів, обіцяючи стабільність та рішення проблем. Щоб запобігти екстремізму, важливо підтримувати стійкі політичні інституції, розвивати механізми мирного врегулювання конфліктів і боротьби з корупцією, а також забезпечувати участь громадян у політичному процесі та дотримання прав людини.

Для запобігання екстремізму і боротьби з ним важливо розробляти комплексні підходи, які включають в себе освіту, соціальну інтеграцію, сприяння

релігійному толерантності та співпрацю між урядом, цивільним суспільством і релігійними лідерами. Також важливо боротися з коренями проблем, такими як бідність і безробіття, які сприяють радикалізації.[1]

Список використаних джерел

1. Бабій А.Ю. Поняття, ознаки та сутність екстремізму. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2019. Вип. 4. С. 143–153. http://jes.nuoua.od.ua/archive/4_2019/16.pdf

2. Про протидію екстремізму : проєкт Закону України від 15 вересня 2011 року № 9156. https://ips.ligazakon.net/document/GF72C00A

3. Шахов, В. А. Екстремізм [Текст] / В. А. Шахов; ред. Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабкін, В. П. Горбатенко // Політологічний енциклопедичний словник. – К.: Генеза, 2004. – С. 181. Баева Л.

4. В. Экстремизм: природа и формы проявления / Л. В. Баева // Каспийский регион: политика, экономика, культура. – 2008. – № 3. – С. 21-25. https://asu.edu.ru/images/File/Publikatzii/Bayeva_extremizm.pdf

ГАНУС Костянтин Іванович,
викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України
м. Київ

МОНІТОРИНГ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ В РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ ЗА ДОПОМОГОЮ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Розвиток Української держави і громадянського суспільства у XXI ст., та його орієнтування в Європейському напрямку, передбачають безпосереднє втілення в життя найактуальніших здобутків науково-технічного прогресу. Наряду з цим, Україна стала членом асоціації сил жандармерії та поліції країн Європи та Середземного моря FIEP (від перших літер країн-засновниць: Франція, Італія, Іспанія, Португалія), а отже і Національна гвардія України продовжує реформування та інтегрує найкращий досвід Європейських країн де важливою складовою правоохоронних органів є використання новітніх технологій. Серед передових технологічних проривів – безпілотні технології.

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки та участь у припиненні масових заворушень. Згідно постанови Кабінету Міністрів від 20 серпня 2021 року № 894, визначено порядок організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень.

Основним суб’єктом, на який покладається припинення масових заворушень, є Національна гвардія. Іншими суб’єктами з припинення масових заворушень є Національна поліція, Держприкордонслужба, СБУ, Військова служба правопорядку у Збройних Силах, ДСНС, місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування, які залучають для припинення масових заворушень необхідні сили і засоби та забезпечують їх ефективне використання.

Рішення про проведення спеціальної операції з припинення масових заворушень приймається керівником оперативного штабу на підставі аналізу оперативної обстановки та інформації про внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальне правопорушення, передбачене статтею 294 Кримінального кодексу України. Ключовим фактором на прийняття рішення про проведення спеціальної операції в межах зони

відповідальності з припинення масових заворушень являється актуальність та повнота інформації про оперативну обстановку.

Національна гвардія України:

- організовує та проводить спеціальну операцію з припинення масових заворушень;
- забезпечує керівництво та координацію діяльності сил і засобів правоохоронних органів, залучених до спеціальної операції з припинення масових заворушень.

Одним із основних напрямків управління у сфері забезпечення громадського порядку під час масових заходів, припинення масових заворушень, проведення спеціальної операції з припинення масових заворушень є отримання своєчасної інформації про оперативну обстановку в районі проведення вказаних заходів. З цією метою доцільно організовувати моніторинг оперативної обстановки з використанням безпілотних літальних апаратів. Однак постійна невизначеність певних факторів, таких як: кількість точок моніторингу, запас ходу різних типів безпілотних літальних апаратів мультироторного типу, висота споруд в районі проведення заходу та інше, затрудняє без певної комунікації з іншими суб'єктами які залучаються до припинення масових заворушень, прийняти рішення на застосування безпілотних літальних апаратів з метою здійснення моніторингу оперативної обстановки.

Не вірне застосування безпілотних літальних апаратів може призвести до несвоєчасності отриманої інформації і, як наслідок, невірного управління у сфері охорони громадського порядку під час різного роду заходів. З цією метою, доцільно розробити та затвердити спільну методику моніторингу оперативної обстановки суб'єктами залученими до припинення масових заворушень за допомогою безпілотних літальних апаратів під час масових заходів.

Спільною методикою моніторингу оперативної обстановки визначити особливості організації моніторингу оперативної обстановки з використанням безпілотних літальних апаратів яка б передбачала в залежності від чисельності точок моніторингу визначити необхідну кількість безпілотних літальних апаратів мультироторного типу, з урахуванням фактору їх зіткнення. Також визначеною методикою можливо передбачити почерговість та своєчасність отримання інформації – показник оперативності суб'єктами залученими до припинення масових заворушень. моніторингу оперативної обстановки

Вказана спільна методика дозволяє проводити моніторинг оперативної обстановки яка визначає порядок прийняття рішення щодо застосування під час масових заходів безпілотних літальних апаратів мультироторного типу з метою своєчасного отримання необхідної інформацію про зміни в оперативній обстановці в районі відповідальності.

Отже здійснення моніторингу (онлайн-моніторингу) оперативної обстановки в районі проведення масових заходів допоможе органам управління у прийнятті найбільш раціонального рішення для забезпечення охорони громадського порядку, припинення масових заворушень.

На нашу думку для забезпечення ефективного військового управління доцільне подальше удосконалення всіх видів розвідки з використанням БпЛА.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну безпеку України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text;
2. Закон України «Про Національну гвардію України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text;
3. Закон України «Про Національну поліцію». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text;
4. Постанова Кабінету Міністрів від 20 серпня 2021 року № 894 «Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень». URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-organizaciyi-diyalnosti-ta-vzayemodiyi-nacionalnoyi-s200821
5. В. В. Герасименко, А. Г. Салій, В. К. Медведєв, Перспективи застосування спільних авіаційних груп пілотованої та безпілотної авіації, Національний університет оборони України, 2023 р.;
6. С. П. Мосов, М. В. Погорецький, С. М. Салій, Безпілотна авіація у військовій справі, Інтерсервіс, 2019 р.

ГАНУС Костянтин Іванович,
викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України м. Київ
РИБІН Ілля Германович,
курсант 1-го відділення 212 навчальної групи курсу №1 факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України м. Київ

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ДНК-СХОВИЩ

З моменту створення Інтернету кількість інформації, яку генерує людина, продовжує зростати в геометричній прогресії. За деякими оцінками, загальний обсяг цифрових даних потроїться протягом наступних трьох років до 1750 зеттабайт (175 мільярдів терабайт).

Сучасні технології зберігання даних, такі як жорсткі диски та магнітні стрічки, не можуть надійно зберігати таку кількість інформації протягом тривалого часу. Дослідники вважають, що будівництво нових дата-центрів з використанням новітніх технологій не врятує людство від інформаційного перевантаження. Зберігання даних ставатиме дедалі дорожчим і сповільнюватиме розвиток усіх розвинених галузей.

Одним з можливих рішень є зберігання даних у синтетичних молекулах ДНК. Лише один грам ДНК може зберігати до 215 мільйонів петабайт (215 мільйонів гігабайт) даних. Це означає, що весь інтернет-контент, який існує сьогодні, може поміститися у взуттєвій коробці. Минулого року ринок цифрової ДНК-пам'яті досяг 105,5 мільйонів доларів США і, як очікується, зростатиме на 69,8 відсотків на рік. У цій галузі працюють технологічні компанії, дослідницькі інститути і навіть Агентство національної безпеки США. Молекули ДНК містяться в клітинах живих організмів на землі і зберігають генетичну інформацію організму. Кожна молекула складається з довгого ланцюжка з чотирьох різних нуклеотидів, назви яких скорочено складаються з чотирьох літер: А (аденін), Т (тимін), Г (гуанін) і Ц (ціанін). Ці послідовності є чотиризначними кодами, в яких зберігається вся інформація. Ця система схожа на те, як комп'ютери зберігають дані, з тією лише різницею, що цифрові дані зашифровані у вигляді послідовностей 0 та 1. Щоб записати інформацію в ДНК, її потрібно перетворити з двійкової системи числення у квадратичну, впорядкувати (зробити ланцюжок), а потім перенести на штучну або природну молекулу.

Сучасні методи дозволяють стискати дані без втрати якості і записувати їх у молекули ДНК з максимальною щільністю. Минулого року, наприклад, вченим з Інституту Бекмана в Іллінойсі вдалося хімічно модифікувати молекули, додавши до основних чотирьох літер ще сім. Таким чином, дослідники стали першими, хто розширив "алфавіт" ДНК і збільшив його ємність. Найбільша перевага цієї надзвичайної технології полягає в щільності зберігання даних: Інформація в молекулі ДНК "стиснута" до щільності, яка щонайменше в 1009 разів перевищує щільність компактного жорсткого диска.

Зауважте, що це потенційна максимальна ємність, яка ще не досягнута. Щільність даних, якої досягають розробники, постійно зростає. Наприклад, механіка, використана для створення перших записів на молекулах ДНК у 2012 році, дозволила зберігати інформацію з щільністю 1,28 петабайта на грам. Сучасні технології шифрування можуть досягати приблизно в 100 разів більшої щільності, або близько половини максимальної щільності; хімічний склад молекули ДНК залишається незмінним протягом десятків тисяч років. Вчені розшифровують дані ДНК із залишків організмів, які існували задовго до того, як люди створили цивілізацію.

Нещодавно вчені витягли геном із зуба сибірського мамонта, якому мільйон років. Щоб зберегти інформацію, молекули потрібно зберігати при низьких температурах: при -9°C молекули зберігаються близько 2 000 років, при -18°C - 2 000 століть. На противагу цьому, одним з найнадійніших методів зберігання є магнітна стрічка, яка при правильному використанні може прослужити близько 30 років. Сучасні сервери залишають величезний вуглецевий слід. Кількість CO2, що виділяється серверами, можна порівняти з кількістю CO2, що викидається комерційними літаками у всьому світі. На відміну від серверів, молекули ДНК працюють без електрики, тому цей тип зберігання даних може значно зменшити шкоду для навколишнього середовища.

Використання ДНК-Сховищ гарантує надійність і високий рівень криптографічного захисту для зберігання критично важливих даних Біологічна природа ДНК гарантує надійність у разі екстремальних потрясінь і доступність критично важливої інформації навіть після непередбачених природних або техногенних катастроф Сховища ДНК фізично відокремлені від звичайних електронних систем зберігання даних, фізично відокремлені від системи і, таким чином, зменшують доступ до потенційних кібер-атак. Це запобігає несанкціонованому доступу до критично важливих військових даних і підвищує загальний рівень кібербезпеки. Сховища ДНК можуть ефективно зберігати великі обсяги даних. Це особливо важливо у військовій сфері, де необхідно зберігати великі обсяги конфіденційної та секретної інформації. Технологія ДНК-сховищ забезпечує швидкий доступ до критично важливих даних в режимі реального часу. Це має вирішальне значення у військових операціях, де час є критично важливим, оскільки зберігання ДНК має перевагу в тому, що критичні дані можуть зберігатися і передаватися анонімно, що є важливим у військових операціях, де збереження анонімності є критично важливим.

Використання сховищ ДНК у військовій сфері відкриває нові можливості для забезпечення безпечного та ефективного зберігання і обробки конфіденційної інформації, що є ключовим елементом сучасної військової стратегії і безпеки.

Список використаних джерел

1. Розширений алфавіт, точне секвенування роблять ДНК наступним рішенням для зберігання даних. URL: https://beckman.illinois.edu/about/news/article/2022/03/02/expanded-alphabet-precise-sequencing-make-dna-the-next-data-storage-solution ;

2. Каталог демонстрацій масового паралельного пошуку сховищ ДНК. URL: https://blocksandfiles.com/2022/12/12/catalog-massively-parallel-dna-storage-search/;

3. Занадто багато інформації - дослідники з Астонського університету вирішать глобальну кризу зберігання даних. URL: https://www.aston.ac.uk/latest-news/too-much-information-aston-university-researchers-tackle-global-data-storage-crisis;

4. Зберігання даних ДНК: світові ринки та технології. URL: https://www.researchandmarkets.com/reports/5232553/dna-data-storage-global-markets-and-technologies?utm_source=BW&utm_medium=PressRelease&utm_code=wxldvj&utm_campaign=1819976+-+DNA+Data+Storage+Global+Market+Report+2023%3a+Potential+Solution+to+Coming+Worldwide+Data+Crunch+Continues+to+Gain+Momentum&utm_exec=como322prd-data-storage?w=4;

5. Синтетична ДНК: рішення проблеми масового зберігання даних? URL: https://www.silicon.co.uk/data-storage/storage/synthetic-dna-solution-for-mass-data-storage-problem-476994.

ГАНУС Костянтин Іванович,
викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України м. Київ
ШЕЛУДЬКО Іван Олександрович,
курсант курсу № 1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

АНАЛІЗ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ, ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ТА ІНШИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Сучасне суспільство переживає період інтенсивного розвитку інформаційних технологій та зростаючого впливу онлайн-платформ на всі сфери життя. У зв'язку з цим, дослідження впливу соціальних мереж, інтернет-ресурсів та інших онлайн-платформ під час війни в Україні є дуже актуальною та важливою проблемою. Збільшення обсягу інформації та спілкування через ці медіа ресурси може мати значущий вплив на сприйняття подій війни, громадську думку та навіть розвиток ситуації на полі бою.

Війна в Україні викликала значний резонанс у світі і вплинула на ряд суспільних, політичних та економічних процесів. Цей конфлікт відображає сучасні тенденції в геополітиці, міжнародних відносинах та викликає глибокі соціальні, економічні та культурні зміни в Україні.

На мою думку соціальні мережі стали важливим інструментом комунікації та мобілізації в сучасному світі. Вони забезпечують швидкий доступ до інформації та створюють можливості для активної взаємодії між користувачами. Соціальні мережі відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, організації громадських рухів та мобілізації громадян для вирішення різних суспільних питань.

Під час конфліктів та війн, соціальні мережі можуть стати ефективним інструментом для організації протестів, поширення інформації про події на передовій, а також для залучення міжнародної уваги до ситуації. Вони можуть вплинути на мобілізацію громадян, формування суспільної підтримки та надавати платформу для обговорення важливих питань.

Під час війни, інтернет-ресурси та онлайн-платформи відіграють важливу роль у впливі на суспільні процеси. Новинні сайти, блоги, форуми та соціальні медіа стають джерелами інформації для громадян, але також можуть використовуватися для поширення дезінформації та пропаганди.

Ці ресурси можуть впливати на уявлення про конфлікт, формувати ставлення громадськості до нього та сприяти мобілізації громадян на підтримку

або протест проти війни. Онлайн-платформи також можуть стати каналами для гуманітарної допомоги та координації дій в умовах кризових ситуацій.

Соціальні мережі під час війни мають важливе значення як для пропаганди з боку країни-агресора, так і для України, яка не просто відбиває атаки російських військ на фронті, а й намагається повідати всьому світу правду. Поряд із традиційними медіа правдива інформація в соцмережах теж має значення. З початку повномасштабного вторгнення Росії до України зміст публікацій українців у соцмережах кардинально змінився. Користувачі активно публікують відео та інформацію про війну. Ці ролики набирають мільйони переглядів не лише в Україні, а й у всьому світі.

Соціальні мережі стали найбільш доступним та впливовим інструментом для поширення інформації та формування громадської думки під час війни. Вони дозволяють швидко ділитися новинами, відео, фотографіями та іншими матеріалами з усім світом. Однак ця швидкість та доступність також роблять соціальні мережі вразливими перед поширенням дезінформації та пропаганди.

Соціальні мережі також можуть бути важливим інструментом для владних структур у плануванні та координації рятувальних операцій, а також у взаємодії з громадськістю. Це дозволяє підвищити ефективність реагування на кризові ситуації та координувати зусилля для надання допомоги потерпілим.

З одного боку, під час війни швидкі доступні повідомлення від державних органів запобігають паніці (згадаймо стрім Зеленського з центру Києва вранці 24 лютого), спрощують евакуацію та доставку гуманітарної допомоги, допомагають повідомляти оновлену інформацію вчасно і коротко. З іншого боку, як вказує Міжнародний комітет червоного хреста (далі – МКЧХ), комунікацію ведуть обидві сторони конфлікту, що дозволяє маніпулювати поведінкою населення для отримання військової переваги, компрометувати і шантажувати населення, поширювати дезінформацію та заклики до насилля. Більше того, на відміну від традиційних медіа, в соцмережах ніхто не здійснює редакційної політики, тому на противагу заспокоєнням з боку держави можна легко розхитати човен паніки “знизу”, поширюючи “сенсаційні новини”, перебільшуючи факти чи маніпулюючи думкою читачів. Ніхто не зможе цього проконтролювати (особливо зважаючи на функцію анонімності!).

Форуми та обговорення на інтернет-ресурсах надають громадянам можливість висловити свої погляди та обмінятися думками на тему війни. Вони створюють публічний простір для дискусій та вираження різних позицій щодо конфлікту. Однак такі обговорення також можуть бути вразливими перед дезінформацією та пропагандою, що може призвести до спотворення дійсності.

Під час війни, інші онлайн-платформи, такі як благодійні сайти, мережі волонтерів та координаційні платформи, грають важливу роль у організації громадської допомоги та реакції на кризові ситуації. Вони дозволяють громадянам та гуманітарним організаціям ефективно об'єднуватися та координувати зусилля для надання допомоги потерпілим внаслідок війни.

Ці онлайн-платформи дозволяють залучити додаткові ресурси та допомогти тим, хто найбільше потребує підтримки. Вони створюють можливості

для реагування на кризові ситуації швидко та ефективно, забезпечуючи координацію допомоги та реагування на нагальні потреби.

Вплив соціальних мереж, інтернет-ресурсів та інших онлайн-платформ на інформаційне середовище та громадську активність під час війни в Україні є значущим та багатогранним. З одного боку, ці платформи надають можливість для швидкого обміну інформацією, організації громадської підтримки та мобілізації громадян. З іншого боку, вони стають каналами для поширення дезінформації, фейків та пропаганди.

При опрацюванні заявленої проблематики додатково використовувались джерела, зазначені у переліку наукової літератури за №№ 3-6.

Список використаних джерел:

1. Війна змінює життя українців, а вони задають тренди в соцмережах: що про це думають експерти URL: https://uatv.ua/uk/vijna-zminyuye-zhyttya-ukrayintsiv-a-vony-zadayut-trendy-v-sotsmerezhah-shho-pro-tse-dumayut-eksperty/
2. Авдєєва Т. В. НЕЗОРЯНІ ВІЙНИ: СОЦМЕРЕЖІ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ URL: https://cedem.org.ua/analytics/sotsmerezhi-zbroyni-konflikty/
3. Мельник Р. С. За рік війни українці стали споживати новини з месенджерів вчетверо частіше, — дослідження URL: https://detector.media/infospace/article/208248/2023-02-22-za-rik-viyny-ukraintsi-staly-spozhyvaty-novyny-z-mesendzheriv-vchetvero-chastishe-doslidzhennya/
4. Попова Т. В. Соціальні мережі, кібератаки та гібридні війни URL: https://www.radiosvoboda.org/a/28598299.html
5. Чуприна А. Ю. Роль соціальних мереж у кризовій комунікації в умовах війни URL: https://eba.com.ua/rol-sotsialnyh-merezh-u-kryzovij-komunikatsiyi-v-umovah-vijny/
6. Дивимося, читаємо, слухаємо: як змінилося медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни URL: https://www.pravda.com.ua/columns/2022/06/22/7353987/

ГЕОРГІЄВ Василь Михайлович,
кандидат педагогічних наук, доцент
Військова академія (м. Одеса)

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОНАННЯ СТРИБКІВ З ПЛАНУЮЧИМИ ПАРАШУТАМИ З ВЕЛИКИХ ВИСОТ В ХОДІ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

Розвиток засобів озброєння під час військових конфліктів обов'язково впливає на способи ведення війни різними збройними силами, підвищує їх могутність, бойові можливості та ефективність застосування. І навпаки, зміна способів озброєної боротьби вимагає від військово-промислового комплексу будь якої країни приділяти значну увагу розвитку засобів озброєння її збройних сил.

Досвід війн і військових конфліктів XXI століття показує зростаючу роль та значення сил спеціальних операцій. Вони створені практично в усіх країнах світу. ССО використовуються, перш за все, в конфліктах низької інтенсивності, коли застосування великих військових контингентів вважається недоцільним або передчасним з політичних міркувань, а також коли необхідні швидкі і ефективні дії невеликих мобільних груп. В даний час щорічно частини і підрозділи ССО ЗС США беруть участь в операціях в більш ніж тридцяти країнах світу.

Основною тенденцією ССО провідних країн НАТО є збільшення кількості особового складу ССО, для яких основним повітряним способом доставки підрозділів в район виконання бойового завдання є висотне десантування з використанням плануючих парашутних систем.

Все це обумовлено деякими особливостями, тенденціями і вимогами до застосування ССО:

– підрозділи спеціального призначення повинні потрапити в район проведення операції якомога швидше і якомога непомітніше;

– операція має бути скритною і недосяжною для засобів розвідки противника;

– для якісного виконання завдання необхідно мати потрібну кількість озброєння, боєприпасів та запаси необхідних матеріальних засобів для десантування їх за допомогою парашутів;

– підрозділи мають бути готовими для дій у дуже складних умовах вдень та вночі;

– десантування необхідно проводити з великої висоти без заходу літаків в зону дій наземних засобів ППО противника;

– точне, безпечне і скритне приземлення групи десанту в радіусі кількох метрів в заданому районі можливо забезпечити тільки з використанням керованих парашутних систем;

– для доставки вантажів і деяких матеріальних засобів треба мати великовантажні контейнери і сучасні керовані вантажні парашутні системи;

– горизонтальна плануюча дальність парашутів повинна забезпечити виконання завдання у вказаному районі;

– для керування групою у тилу противника, обстановка вимагає мати на озброєнні ультрасучасні комплекси орієнтування на місцевості та управління боєм в тактичній ланці, що мають в своєму складі персональні планшети, навігатори і комунікатори з функцією супутникового і мобільного зв'язку з захистом від несанкціонованого доступу ззовні;

– основна та запасна парашутні системи мають бути високонадійними та вдосконаленими;

– сучасне висотне кисневе обладнання мусить забезпечити фізіологічну готовність десантника до виконання бойових завдань на землі;

– для захисту парашутиста у повітрі необхідно мати захисний шолом та спеціальний теплозберігаючий комбінезон.

Аналіз досвіду застосування сил спеціальних операцій найбільш розвинутих країн світу, вимоги та тенденції розвитку ССО підштовхують до висновку, що тільки висотне десантування охоплює практично весь обсяг завдань підрозділів під час проведення спецоперацій і тільки воно задовольняє усім складним вимогам під час їх проведення.

Вивчення досвіду використання висотного десантування як основного способу доставки в район виконання завдань спеціальних операцій армій США, Бундесверу, Великобританії, Росії та інших країн дозволило зрозуміти важливість цього питання для нашої країни. Доцільно не тільки вивчати передовий досвід в цих питаннях, а й якомога скоріше втілювати їх в сучасне життя українських сил спеціальних операцій. Треба вже сьогодні створювати спеціальний бойовий комплект засобів для висотного десантування, який буде охоплювати та використовувати найкращі научно-технічні досягнення передових країн світу в цій області.

Спеціальний бойовий комплект може бути в складі:

1. Сучасна плануюча ПС для десантування парашутиста з високою польотною вагою та можливістю транспортувати вантажний контейнер з вантажем не менше 50 кг.

2. Озброєння та сучасне спорядження десантника.

3. Сучасний комплект кисневого обладнання для дихання на борту літака під час десантування з висот 8-10 тис. км.

4. Для захисту голови від ударів під час десантування і приземлення треба мати захисний шолом, який дозволяє розміщувати на ньому спеціальні прилади (окуляри нічного бачення, переговорний пристрій і т. і.).

5. Для керування групою у тилу противника, необхідно мати на озброєнні ультрасучасні комплекси орієнтування на місцевості та управління боєм в тактичній ланці, що мають в собі персональні планшети, навігатори і комунікатори з функцією супутникового і мобільного зв'язку з захистом від несанкціонованого доступу ззовні.

6. Для захисту парашутиста у повітрі необхідно мати спеціальний теплозберігаючий комбінезон.

Список використаних джерел

1. Special Forces Military Free-Fall Operations. Department of the Army, Washington, DC, 6 April 2005.- 295 с.
2. Парашютная система «Грифон» (Gryphon). – Режим доступу: http://alternathistory.com/parashyutnaya-sistema-grifon-gryphon-betmen-vozvrashchaetsya?mini=calendar%252F2015-12.
3. Куянов А.Ю. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил № 3 (29)/2011, Регрессионная модель динамики точности десантирования парашютных грузовых систем западных стран. Государственный научно-испытательный центр вооружённых сил Украины, Феодосия.
4. Машталир В.В. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони № 1 (22)/2015, Анализ основных тенденций парашютно-десантной подготовки военнослужащих стран НАТО.
5. PM-Soldier Clothing and Individual Equipment Personnel Airdrop Systems Update To Parachute Industry Association. 10 February 2012. – Режим доступу: http://panagiotis.blanas@us.army.mil.

ГІДЕНКО Євген Сергійович,
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки, капітан поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
КУДЛА Іван Юрійович,
курсант 3 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Навчальної групи СР-141

ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Метою дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка співробітників Національної поліції» є якісною професійною підготовкою висококваліфікованих кадрів для забезпечення внутрішнього правопорядку. До завдань, що стоять перед дисципліною, насамперед відноситься вироблення у співробітників підрозділів Національної поліції професійних навичок як для роботи в колективі, так і індивідуально в екстремальних умовах та надзвичайних обставин.

Для української держави забезпечення публічної безпеки та порядку є одним із найактуальніших питань сьогодення. Перед країною постали надскладні завдання. Життєво необхідними є захист незалежності, територіальної цінності і суверенітету держави, свободи, прав людини, добробуту, миру і кібербезпеки.[3, с. 138]. При активному залученні працівників національної поліції до участі в антитерористичних операціях проблема безпеки працівників правоохоронних органів стоять особливо гостро. [4, с. 10]. Основу професійної підготовки поліцейського становить належна тактико-спеціальна підготовка – індивідуальна тактична підготовка до дій у типових й екстремальних ситуаціях, а також підготовка до таких дій у складі службових нарядів і груп. [3, с. 10].

Розвиток професійно-тактичного мислення та здібностей негайно приймати правильні рішення та швидко виконувати поставлені завдання. Значимість даної дисципліни перебуває досить високому рівні, оскільки співробітники, навчаючись діяти у поставлених екстремальних умовах, удосконалюють свої навички та професійні якості, потрібні їм та у повсякденній службовій діяльності [1].

На даний момент злочинність не стоїть на місці, а кардинально змінює свій зміст та зовнішній вираз. Це може означати для правоохоронних органів лише те, що у злочинному світі з кожним разом кількість «професіоналів»

збільшується, відповідно і методи розкриття злочинів повинні не стояти на місці, а постійно удосконалитись [2].

Дуже правильно відзначити те, що згуртованість та зміцнення організованої злочинності ґрунтується на високому та точному керівництві ієрархії.

Слід також відзначити і те, що технічні засоби та інформаційні технології, які використовуються злочинцями, у рази перевищують оснащення, яке використовується співробітниками правоохоронних органів. Як приклад до цього складу входять не тільки ІТ-технології, а й звичайна зброя, транспорт та засоби зв'язку. Першою ознакою успішного протистояння злочинній сфері, є наявність не менш сучасного обладнання та технологій.

Що стосується другої ознаки, то це наявність та здатність виконувати свої професійні навички на досить високому рівні всіма працівниками правоохоронних органів.

Реалії сьогодення такі, що до дисципліни необхідно пред'являти підвищені вимоги, що відповідають сучасному рівню розв'язуваних навчальних завдань. Професорсько-викладацького складу необхідно за допомогою методичних матеріалів, практичних навичок та виходячи з набутого в процесі служби на різних посадах особистого досвіду підходити індивідуально до кожного учня, належним чином мотивуючи виконання поставлених навчальних завдань

Під час проведення занять поза освітньої організації, викладач повинен планувати заздалегідь маршрут руху до місця проведення, проводити з курсантами та слухачами інструктажі щодо заходів безпеки під час здійснення таких заходів.

У інших країнах, таких як Японія, Англія, США, значну роль відіграє взаємодія з населенням, тому ці держави виділяють певні кошти, організаційну та методичну допомогу на форми залучення громадськості [5]. Тобто проведення поліцейськими тренінгів з домедичної допомоги, поводження з вогнепальною зброєю, чіткого розумініння нормативно правових актів позитивно впливає на покращення рівні підготовленості суспільства.

Не рекомендується проводити практичні заняття в лісовому масиві, на пересіченій та гірській місцевості одним викладачем, оскільки це значно послаблює контроль за дотриманням заходів безпеки учнями, безпеки спеціальних засобів та іншого необхідного майна.

Такі практичні заняття необхідно проводити із залученням як мінімум двох викладачів, керівництва кафедри, залучати співробітників з практичних підрозділів, які мають великий стаж роботи та особистий досвід у різних умовах обстановки [1].

Варто зазначити, що сучасне професійне навчання характеризується прагненням до інновацій, підвищення професійного рівня, впровадження нових сучасних освітніх технологій, розвитку всебічного забезпечення навчального процесу вдосконалення діючих та створення нових методик та практик [3].

На жаль, на сьогоднішньому етапі в тактичній підготовці правоохоронців органів є ряд прогалин.

Впровадження контекстного навчання дозволить готувати курсантів та слухачів освітніх організацій за умов максимально наближених до реального виконання поставлених завдань та здійснення своєї професійної діяльності та вирішить ряд важливих завдань таких, як:

- отримання необхідних компетенцій для здійснення своєї діяльності у складних умовах.

- дозволить прищепити професійні якості необхідні для грамотних та вмілих дій у обстановці, пов'язаної з ризиком для життя співробітника поліції та громадян, екстремальних ситуаціях.

- прищепить вміння щодо забезпечення особистої безпеки.

- сприятиме формуванню індивідуальної психоемоційної стійкості, стресостійкості співробітника поліції [2].

Отже, впровадження розглянутої концепції навчання дозволить моделювати різні тактичні ситуації, які можуть виникнути в діяльності поліцейського, створювати умови для відпрацювання до «автоматизму» навичок із застосування засобів активної оборони, індивідуального бронезахисту, засобів забезпечення спеціальних операцій, індивідуального захисту шкіри та органів дихання, вмілим діям по організації та проведення спеціальних операцій різного характеру.

Список використаних джерел:

1. Албул, Сергій Володимирович, et al. "Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції." (2018).

2. Тьорло, О. І., et al. "Тактико-спеціальна та спеціальна фізична підготовка оперативних працівників відділів карного розшуку підрозділів Національної поліції: Практичний посібник." (2020).

3. Зейкан, Вікторія, and Плахотний Артем. "Тактико–спеціальна підготовка, як основа службово-бойової діяльності правоохоронців." вступне слово (2021): 259.

4. Токар, А. А. "Удосконалення безпекової частини при підготовці поліцейських." редакційна колегія (2020): 254.

5. Гіденко Є. С. «зарубіжний досвід та українські реалії в боротьбі зі злочинністю»: Міжнародна науково-практична конференція (ДДУВС, 15.03.2018)

ГІДЕНКО Євген Сергійович,
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки, капітан поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ТКАЧЕНКО Дар'я Ігорівна,
курсантка 3 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Навчальної групи СР-141

ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Одне із найважливіших завдань поліції – це забезпечення прав людини та громадян. Воно дає можливість та змогу адаптувати українське суспільство до сучасної моделі Європейського стандарту та управління в світі. Забезпечення прав і свобод людини допоможе побудувати збалансовану та логічну модель соціальної політики, яка буде відповідати викликам і загрозам XXI ст. В Україні, як в демократичній, правовій, соціальній державі зростає велика потреба в удосконаленні національних і міжнародних юридичних механізмів, утвердження і забезпечення конституційних прав і свобод людини.

Україна зобов'язана застосовувати такі ж європейські стандарти в своєму законодавстві та у правозастосовній практиці, однак за нею залишається свобода вибору засобів їх застосування. Згідно Конституції України права людини і громадянина - це не тільки права які нерозривно пов'язані з життям та існуванням людини. Права людини, по-перше, визначає собою перелік прав і свобод такі як: право на життя, безкоштовну медицину, захист авторських прав, право на повагу людської гідності, право на опір пригнобленню та інші. Всі права, які зазначені в КУ рівноцінні, взаємопов'язані та повинні будь-якою метою забезпечувати безпеку та захищатись перш за все державою [1].

В Європі поліція з кожним днем виходить на новий рівень. Забезпечення поліцією прав людини в Європі відрізняється від України більш надмірним патрулюванням, швидким реагуванням наряду патрульних, наприклад: якщо в Україні поліція може приїхати через 20 хвилин, 30 або взагалі не з'явитись, то в США норма приїзду становить від 7 до 10 хвилин. Також в Європі практикують електрошокові пристрої контактної та контактно-дистанційної дії, з приводу засобів обмеження рухомості в Україні відсутні сітки для зв'язування. Дуже великим попитом користування в Європі є засоби для примусової зупинки транспорту, інноваційні, зручні пластикові кийки.

Згідно Наказу № 357 від 27.04.2020 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах

(підрозділах) Національної поліції України» організація роботи та основні завдання органів (підрозділів) поліції, щодо реагування на правопорушення або події прирівнюють до європейського рівня. Такий алгоритм дій, який зазначений у Наказі потрібен та повинен працювати в Україні на вищому рівні. В нашій країні діють алгоритми реагування на вирішення двох рівнів небезпеки такі як «Альфа» та «Бета», їх Національна поліція розрізняє за рівнем небезпеки. Всі робочі місця працівників підрозділів «102» та диспетчери розташовані лише в ГУНП, де до операторів «102» надходять повідомлення у вигляді, як смс-повідомлень, на електрону пошту та на скорочений номер «102». В АРМ "оператор "102" зазначаються відомості про дату і час надходження заяви чи повідомлення, заявника, тобто прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та, обов’язково, орган (підрозділ) поліції, до якого передано повідомлення, та інша інформація. Зараз у всіх відділеннях поліції відповіде кінцеве обладнання, яке фіксується багатоканальним цифровим реєстратором документування мовленнєвої інформації [2].

В розділі ІІІ «Організація роботи підрозділів ГУНП та їх посадових осіб, уповноважених на приймання і реєстрацію заяв і повідомлень про правопорушення або події та реагування на них» зазначено алгоритм часового реагування. Наведені в підпунктах 1, 2 пункту 12 цього розділу відомості та порядок їх з'ясування не є вичерпними, їх послідовність може бути змінено, проте вони повинні бути достатніми для належної та своєчасної організації оперативного реагування на правопорушення або подію.

Виходячи з вищевикладеного, можна зазначити, що Національна поліція діє виключно згідно Наказу № 357 в якому наявні алгоритми та обмеження в часі, також за потребою введення в дію поліцейських спеціальних операцій таких як: "Грім", "Заручник", "Перехват", "Сирена". При введенні в дію поліцейської (спеціальної) операції ("Грім", "Заручник", "Перехват", "Сирена") за дорученням оперативного чергового або керівника ситуаційного центру ГУНП здійснює маневрування (управління) силами та засобами поліції, контролює своєчасність виставлення постів та заслонів, періодично вибірково перевіряє обізнаність нарядів поліції, зокрема тих, які несуть службу на стаціонарних постах (дорожніх станціях патрульної поліції) та автошляхах, щодо прикмет злочинців, розшукуваного автомототранспорту, а також виконує інші їх вказівки.

Через те, що поліція України відносно молода, проте вона вже привласнює та намагається відповідати всім стандартам в Європі. Поліція України повинна знати правила, стежити за правопорядком та протидіяти корупції для забезпечення прав людини та протидії незаконної злочинності. В Україні вступають в силу ці алгоритми, ці європейські стандарти, що згодом будуть доповнюватись сучасними заходами для забезпеченням поліцією прав людини, яке не буде відрізнятися від країн Європи.

Поліцейський, як державний службовець особливого характеру призначається для захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства; для протидії злочинності, охорони громадського порядку, власності та для забезпечення громадської безпеки.

Головна мета поліції – забезпечити права людини та громадянина на які можуть бути посягання. Він служить потребам окремих громадян, які звертаються з проблемами у суспільстві, у тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямування на задоволення їхніх потреб, відповідно до чинного законодавства України. Всі підрозділи Національної поліції повинні служити в першу чергу згідно Закону України про Національну поліцію та чинного законодавства, Поліцейський повинен не залежати від волі політичних сил. Поліція відповідно до покладених на неї повноважень повинна здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушення, вживати заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень, припиняти виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення. Поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України.

За своїм змістом права і свободи людини є право на володіння, користування і розпорядження політичними, економічними, соціальними і культурними (духовними) цінностями, які є за формою - видом, способом поведінки або діяльності особистості або колективу осіб в суспільстві з метою задоволення своїх політичних, економічних, соціальних і культурних (духовних) потреб і інтересів.

Отже, для того щоб Україна і поліція України займала гідне місце на світовій арені, а якість життя та безпеки її громадян відповідала європейським стандартам, треба удосконалювати та сумлінно змінювати неефективність та нерентабельність соціальної політики на нову, європейську, акцентовану не тільки на конкретні соціальні групи, але й кожну людину, права якої за своєю сутністю виступають основою сучасного правового суспільства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр, (дата звернення: 12.10.2023)

2. Наказ України №357 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України» від 27.04.2020, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text (дата звернення: 12.10.2023).

ГРАДЕЦЬКА Наталія Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент
Київський інститут Національної гвардії України

ВИЗНАЧЕННЯ ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

В XX ст. розпочалася наукова розробка концепції геноциду. Її основоположником став польський кримінолог Рафаель Лемкін. На П'ятій конференції з уніфікації міжнародного кримінального права 1933 р. в Мадриді вчений запропонував проголосити дії, спрямовані на знищення чи зруйнування расових, релігійних чи соціальних груп, варварським злочином за міжнародним правом – delicta juris gentium. Термін "геноцид" Лемкін вперше запропонував у 1944 р., утворивши його шляхом поєднання грецького слова "genos" (плем'я, раса, нація) і латинського "cide" (вбивати) [1, с. 83–86].

Обвинувальний висновок Нюрнберзького трибуналу став першим юридичним документом, в якому вживався термін геноцид. Після Нюрнберзького процесу почали робитися перші кроки для юридичного закріплення складу злочину геноциду. З цією метою 11 грудня 1946 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію 96 (I), яка визнала геноцид міжнародним злочином і запропонувала підготовити договір, спрямований на боротьбу з ним [2, с. 225–229].

Покарання за злочин геноциду є питанням міжнародного значення. Тому Генеральна Асамблея стверджує, що геноцид, з точки зору міжнародного права, є злочином, який засуджується цивілізованим світом і за вчинення якого винні і співучасники підлягають покаранню незалежно від того чи є вони приватними особами, державними посадовими особами чи державними діячами і незалежно від того, вчинюється він з релігійних, расових, політичних чи будь-яких інших мотивів; пропонує державам-членам внести необхідні законодавчі зміни з метою попередження цього злочину і покарання за його вчинення; рекомендує організувати між державами міжнародне співробітництво для проведення заходів з метою попередження злочину геноциду та для прискорення покарання за його вчинення З цією метою в структурі ООН був створений Комітет для розробки міжнародної конвенції по боротьбі з геноцидом яким було підготовлено два проекти [3, с. 112–120].

Перший проект конвенції був підготовлений в травні 1947 р. У проекті 1947 р. геноцидом названо діяння, спрямовані проти будь-якої національної, мовної, релігійної або політичної групи людей з метою її знищення цілком або частково, або запобігання її збереженню і розвитку. Такі діяння передбачають: фізичний геноцид – спричинення смерті членам групи або шкоди їх здоров'ю; біологічний геноцид – обмежування народжуваності; культурний геноцид – знищення характерних особливостей групи. Крім того, в проекті 1947 р. була встановлена відповідальність за особливе правопорушення у вигляді публічної пропаганди систематичного характеру, що розпалює ворожнечу і має на меті

вчинення геноциду, або у вигляді стверджування, що геноцид є необхідним, законним або допустимим діянням.

5 квітня 1948 р. був прийнятий новий, більш послідовний проект (далі – проект 1948 р.). Проект 1948 р. передбачав відповідальність за фізичний, біологічний і культурний геноцид, але, на відміну від проекту 1947 р., культурний геноцид виділений в окремий склад злочину.

Багато положень даного проекту знайшли своє відображення в Конвенції про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1948 р.

Таким чином 9 грудня 1948 р., на 3-ій сесії Генеральної Асамблеї ООН, була прийнята і відкрита для підписання Конвенція про попередження злочину геноциду та покарання за нього, яка стала основним міжнародним документом, що регулює питання кримінальної відповідальності за цей злочин. Будучи прийнятою за день раніше Загальної декларації з прав людини, дана угода стала першою універсальною угодою в галузі міжнародного кримінального права і в сфері міжнародно-правового захисту прав людини.

Стаття I Конвенції 1948 р. передбачає, що геноцид є злочином, що порушує норми міжнародного права, і який договірні сторони зобов'язуються запобігати і карати, незалежно від того, вчинюється він у мирний, чи військовий час.

Найважливіші положення Конвенції 1948 р зосереджені в статті II, яка визначає геноцид як дії, вчинені з метою знищити, цілком чи частково, будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку: a) вбивство членів такої групи; b) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам такої групи; c) навмисне створення для будь-якої групи таких життєвих умов, що розраховані на повне чи часткове фізичне її знищення; d) міри, розраховані на запобігання дітонародження в такій групі; e) насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу [1, с. 83–86].

Але разом з цим визначення геноциду видається дещо обмеженим. Так, адже ще до прийняття Конвенції 1948 р. та під час її розробки до кола потерпілих від геноциду пропонували включити політичні (резолюція ГА ООН від 11 грудня 1946 р., другий проект Конвенції 1948 р.), мовні (перший проект Конвенції 1948 р., підготовлений в 1947 р.) та інші групи (резолюція ГА ООН від 11 грудня 1946 р.), але цього не відбулося. Це можна пояснити тим, що прийняття Конвенції 1948 р. відбувалось в умовах гострих суперечок між державами-членами ООН, кожна з яких прагнула зробити визначення геноциду більш вигідним для себе. Тому представники деяких груп, зокрема політичних, не увійшли до визначення геноциду. Як зазначив директор Міжнародного дослідницького інституту Холокосту Ієгуда Байер: “Конвенція ООН є абсолютно довільним документом, який виник в результаті гострих суперечок між делегатами держав-членів ООН. Чітке визначення геноциду фактично відсутнє...” [3, с. 112–120].

Саме тому сьогодні визначення геноциду є предметом гострих суперечок і дискусій, оскільки багато науковців не погоджуються з його змістом.

Проте, принципи, які лежать в основі Конвенції 1948 р. були визнані обов’язковими для всіх держав навіть за відсутності договірних зобов’язань. Крім того, геноцид був визнаний таким злочином, що порушує основоположні

принципи міжнародного права jus cogens (суверенна рівність, політична незалежність, територіальна цілісність держав, самовизначення народів та ін) [2, с. 225–229].

Однак незважаючи на наявність Конвенції 1948 р., з моменту її прийняття неодноразово були вчинені злочини, які підпадають під ознаки геноциду.

Список використаних джерел:

1. Строкова І. І. Геноцид: історія виникнення поняття та його зміст. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2007. № 2. С. 83–86.

2. Маєвська А. А. Злочин геноциду і відповідальність за нього: міжнародно-правові норми і національне законодавство. *Проблеми законності. Республіканський міжвідомчий науковий збірник*. 2000. Вип. 44. С. 225–229.

3. Строкова І. І. Правова основа міжнародного переслідування геноциду. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності.* 2007. № 1. С. 112–120.

ГРАДЕЦЬКИЙ Андрій Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент
Київський інститут Національної гвардії України
КОЗИНЕЦЬ Сергій Петрович,
полковник, викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України

ДЕТЕРМІНАНТИ ЕСКАЛАЦІЇ ТЕРОРИЗМУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Надзвичайно важливим моментом у вивченні будь-якого явища є визначення, виділення факторів його виникнення і розвитку (ескалації).

Тероризм, як явище, що має складну природу, виникає й одержує розвиток у силу багатьох факторів, таких як: геокультурно-політичні, соціально-економічні, релігійні, психологічні. Вони, безумовно, не вичерпують усього різноманіття, що впливають на генезис і ескалацію даного соціального явища, але створюють контур тієї соціокультурної матриці, у якій фіксується і сегментується найбільш істотне в тероризмі [1, с. 16].

Детермінанти терористичної діяльності можна умовно розподілити наступним чином: 1) макрофактори (глобалістські) – національні, регіональні, етноцентричні; 2) мікрофактори (локальні, внутрішні) – соціально-політичні, етнічні, релігійні, психологічні; 3) ситуативні – бідність, політичні режими, кризові, революційні процеси тощо.

Щодо природи походження тероризму необхідно відзначити, що у світовій науці існує два основних підходи: біологічний і соціальний. Біологічний підхід зв'язує тероризм з якоюсь насильницькою природою людини, природною боротьбою за виживання і досягнення своїх цілей будь-якими доступними засобами. Соціальний підхід виходить з визначального значення соціальних процесів виникнення тероризму і є переважним серед різних підходів до пояснення його природи [2, с. 35].

Сьогодення виявилось сприятливим для формування екстремістських рухів у високорозвинених країнах з низки причин. По-перше, це бурхливе зростання економіки, поширення ліберально-демократичних тенденцій, прагнення суспільних компромісів, але й безперервні війни; гонка озброєння, спалахи соціальної, расової, релігійної нетерпимості, революції; державний терор і тому подібні факти, котрі сприяють зміцненню переконаності в тому, що відкрите насильство та контрнасильство залишається нормою політичного буття і в нашу епоху. По-друге, криза сучасної соціально-політичної системи частково посилюється в контексті різних глобальних процесів, зокрема науково-технічної революції. Крім того, підсилюються міграційні і маргіналізаційні процеси, загострюються екологічні та демографічні проблеми, руйнація традиційних стереотипів та соціальних орієнтирів, спосіб життя та пов`язані з цим труднощі психологічної адаптації – ці та інші явища, зумовлені НТР, призвели до

розгубленості, фрустрації, почуття самотності та спустошеності, втрати традиційних ідеалів та цінностей, зростання агресивності, які захоплюють майже всі прошарки суспільства, особливо молодь. Наслідком цього стало руйнування старих структур та звичайних життєвих парадигм, падіння престижу деяких професій та зниження статусу, підвищення рівня безробіття, погіршення соціальних перспектив у освіченої молоді, поява на цьому фоні люмпенізованих груп, які схильні до екстремістських методів вираження свого протесту.

Друга група факторів – це революційні процеси сучасної епохи та національно-визвольні рухи, їх специфічні аспекти та прояви в останні десятиліття. Ця група факторів органічно пов’язана з попередньою, оскільки є зворотною стороною кризи політичної системи.

Третя група факторів розвитку тероризму в сучасному світі пов`язана з зацікавленістю правлячої еліти в різних формах тероризму як засобу досягнення політичної мети у зовнішній та внутрішній політиці. Тероризм – зручний інструмент політичної боротьби. Тероризм завжди є непрямим потенційно високоефективним засобом дестабілізації та послаблення ворожої держави. (Таким чином, всі перші три фактори за класифікацією можна знову ж віднести до третього пункту – ситуативні).

Четвертий фактор складає світопорядок перехідного періоду, що сприяє додатковим можливостям самореалізації міжнародного тероризму. Занепад глобальних, регіональних структур міжнародної безпеки супроводжується розхитуванням та розпадом державних утворень. Їхнє місце намагаються зайняти сили, що прагнуть використати фактор нестабільності та часткової втрати контролю для прискореного вирішення власних завдань, як правило, деструктивних [3, с. 101].

Важливо також відзначити, що багато дослідників однією з головних передумов виникнення тероризму відзначають саме роз'єднаність людства за релігійною ознакою. Однією з основ для виникнення тероризму на релігійному ґрунті є фундаменталізм, притаманний на жаль усім світовим релігіям. У результаті виникають такі терористичні організації, як «Всесвітній ісламський фронт боротьби проти іудеїв і хрестоносців» Усами бен Ладена, який підтримали «Ісламська група» у Єгипті, «Збройна ісламська група» в Алжирі, «Харкатуль Муджахеддин» у Пакистані, Ісламський рух Узбекистану і цілий ряд інших [4, с. 67].

Причиною виникнення терористичних поглядів та намірів також є глобальна незадоволеність окремими суспільними процесами. Почуття незадоволеності, несправедливості об'єднує маси і переростає в агресію, загальні акції протесту, які основним і найдієвішим засобом боротьби бачать насильство, що, у свою чергу, є синонімом слова «тероризм».

Важливо відзначити, що ступінь загрози тероризму збільшується внаслідок того, що в руках сучасних організаторів і виконавців терористичних акцій виявляються новітні технології в сфері ідеологічній, інформаційній, психічній, фінансовій, радіаційній, біологічній, хімічній тощо, а також найсучасніші види транспорту і зв'язку, засоби технічного проникнення і спостереження,

адміністративний (владний) і правовий ресурси тиску, – що робить тероризм проблемою не тільки загальнонаціонального, але і глобального характеру [5, с. 53–57].

На сьогоднішній день не існує повної, цілісної системи, класифікації факторів виникнення та розвитку тероризму. Багато існує точок зору по даній проблематиці, але більшість авторів в своїх роздумах концентрується на якихось окремих аспектах, не враховуючи комплекс інших її складових.

Сучасні міжнародно і національно-правові антитерористичні заходи за своїм змістом мають бути орієнтовані на застосування політичних, соціальних, економічних, дипломатичних та інших заходів щодо усунення причин і передумов конфліктів, внаслідок яких стають можливими прояви тероризму.

Список використаних джерел:

1. Мошкова Л. І. Феномен виникнення та проявів тероризму в сучасних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.04. Одеса, 2001. 24 с.
2. Токаревський Г. В. Міжнародний тероризм : сучасний стан та перспективи протидії. Стратегічна панорама. 2003. № 1. С. 35.
3. Ємельянов В. П. Терористичні злочини : кримінально-правова характеристика та питання вдосконалення антитерористичного законодавства : монографія. Харків : Кроссроуд, 2007. 216 с.
4. Біленчук П. Д. Сучасний тероризм: світові, вітчизняні та регіональні тенденції : навч. посіб. Хмельницький, 2008. 212 с.
5. Максимова О. М. Ресурсна база тероризму в сучасному світовому політичному процесі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2004. Вип. 18. С. 53–57.

ГРИНЧУК А.А.,
начальник відділу проведення службових розслідувань у сфері господарської діяльності та використання майна і ресурсів Управління запобігання вчиненню, виявлення і припинення кримінальних та інших правопорушень Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

СУЧАСНЕ ПОНЯТТЯ ТА СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ВІЙСЬКОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ – НЕПОКОРА

Важлива роль приділяється військово кримінальним правопорушенням та кримінальній відповідальності в забезпеченні військового порядку, які відрізняються від загального правопорядку за кількома ключовими аспектами. По-перше, військові злочини не лише порушують норми військового права, що впливають на регулювання процесу військової служби, але також створюють підґрунтя для порушення суспільних відносин у сфері захисту держави, її суверенітету та територіальної цілісності. По-друге, військовий правопорядок є складовою частиною щодо забезпечення військової безпеки суспільства і його демократичних інститутів. По-третє, порушення військового права спрямоване на частину публічного устрою суспільства, яка зосереджує виключно силові механізми, закладені в основу Військової організації держави. [1]

Військові кримінальні правопорушення, включаючи непокору, відображають ситуації, коли військовослужбовець не виконує законні накази. Відповідно до статті 402 Кримінального кодексу України термін «непокора» визначається, як відкрита відмова виконати наказ начальника, а також інше умисне невиконання наказу. [2]

Дисциплінарний статут ЗСУ говорить, що право командира - віддавати накази і розпорядження, а обов'язок підлеглого - їх виконувати, крім випадку, коли йдеться про порушення закону. При непокорі чи опорі підлеглого командир зобов'язаний зробити все, що передбачено статутами ЗСУ - від примусу до притягнення порушника до кримінальної відповідальності. Військовослужбовець може прямо відмовитися виконувати задачу, або ж погодитися, але ігнорувати її виконання. Карається військове кримінальне правопорушення - непокора службовим обмеженням на строк до двох років або триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років. [3]

Соціальна обумовленість військового кримінального правопорушення, по суті, є причинно-наслідковим зв'язком між суспільно небезпечним характером діяння та його криміналізацією. Соціальна обумовленість військового кримінального правопорушення визначається впливом соціальних, політичних, економічних та культурних факторів на виникнення та характер військових злочинів чи дисциплінарних порушень у військових структурах. Соціальна обумовленість військового кримінального правопорушення є складною та варіативною, і враховує широкий спектр факторів, які впливають на військових і їхні дії в армії. Це обумовлення важливе для розуміння і ефективного управління військовими структурами та протидії військовим правопорушенням. [4]

Соціальні переконання і цінності грають важливу роль у виникненні військової непокори. Однією з причин такого діяння, як непокора є інформаційно-психологічний вплив на особу. У мирний час - дестабілізація суспільно-політичної обстановки в державі; деморалізація народу й армії; внесення розбрату між політичними силами, створення передумов соціального вибуху тощо. У воєнний час - підрив морально-психологічного стану військ противника; внесення розбрату між армією, народом і владою; підтримка опозиції та підбурювання до непокори владі; завершення процесу формування лояльної влади; нейтралізація осередків опору; боротьба зі шкідливими тенденціями, течіями, сприяння конституюванню влади. Це вплив значною мірою тисне на особу, внаслідок чого відмовляється виконувати накази, відчуває себе під тиском, психологічним занепадом та навіть доводить до серйозних психологічних наслідків. [5]

Умовами соціальної обумовленості непокори може бути суспільна підтримка або активізм громадських організацій, що створюють атмосферу, в якій військові відчувають підтримку та можливість висловити свою непокору. Вплив суспільних рухів та активістів, які виступають проти війни чи військових дій, може змінювати соціальну обстановку в армії. Активісти можуть заохочувати військових виступати проти військових операцій або висловлювати свою непокору.[6]

Причинно-наслідковим зв'язком непокори може визначатись через страх і небезпеку в рамках військової операції. В рамках військових операцій військові можуть опинитися в фізичній небезпеці через наявність ворожих сил та застосування ними зброї, вибухівки та інші форми нападу. Страх перед отриманням поранень або втрати життя може значно впливати на психіку військових. Тут постає питання: чи існують випадки, коли відмова від виконання наказу є обґрунтована та необхідна? Наприклад, військовий самовільно залишив поле бою в обстановці, що явно не давала можливості виконати поставлене завдання (відсутність чи брак боєкомплекту, багатократно переважаючі сили супротивника, відсутність чітко сформульованого бойового розпорядження тощо). Ця дія несе за собою кримінальну відповідальність, згідно ст. 429 КК України, а саме позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років. Чи не порушуються невід’ємні права людини, такі як: право на життя, на свободу у всіх

її проявах, закріплені ст.22 Конституції України, де вказано, що таке право, як право на життя та свободу є конституційними і не можуть бути скасовані? Це питання залишається відкритим, бо за непокору за такими обставинами, згідно оновленого Кримінального кодексу України, навіть суд не може винести пом'якшене покарання. [7]

Військова непокора може бути не безпідставна. Військовослужбовець зобов'язаний виконувати накази командира і не може відмовитися це робити. Але існують випадки, коли виданий незаконний наказ, військовий має право доповісти про наказ командира та не виконувати його. Незаконним слід вважати наказ, який: відданий особою в неналежному порядку та не в межах її повноважень; за змістом суперечить чинному законодавству; пов'язаний з порушенням конституційних прав та свобод людини і громадянина. Незаконний наказ можна оскаржити шляхом повідомлення до командира (начальника) з проханням уточнити наказ за допомогою написаного рапорту про уточнення наказ. Якщо навіть після уточнення командир (начальник) вимагає виконання такого наказу, треба підготувати письмову скаргу з обґрунтуванням незаконності наказу за зразком та подати таку скаргу до посадових осіб, органів військового управління, органів управління Військової служби правопорядку (залежно від виду порушення). [8]

Усвідомлення важливості соціальної обумовленості військового кримінального правопорушення - непокори може допомогти військовому керівництву та суспільству краще розуміти мотиви та контекст, в якому виникає це явище. Це може також відкрити діалог про етичні та моральні аспекти військової служби та допомогти знайти баланс між військовими вимогами та правами та свободами військового. Збереження військової дисципліни та порядку, а також захист прав та свобод військових - важливе завдання для військових і цілого суспільства.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення та їх запобігання потребують невідкладного позитивного вирішення. Карпенко М. І. http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/322/8770/18371-1?inline=1

2. ст. 402 Кримінального кодексу України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2840

3. Закон України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text

4. Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за незаконне позбавлення волі. Різник О.Р. file:///C:/Users/NITRO/Downloads/6416-Article%20Text-18955-1-10-20230125.pdf

5. Морально-психологічне забезпечення у Збройних силах України. Білошицький В.І., Гангал А.В., Стукан С.О., Бех С.М. https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47264

6. Непокора та невиконання наказу: розмежування з обставинами, які виключають злочинність діяння [Електронний ресурс] / А. О. Конова, О. В. Косяк // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. - 2017. - № 4. - С. 109-115. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2017_4_17

7. Закон України «призначення судом покарання нижчого, ніж передбачено Кримінальним кодексом України» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2839-20#Text

8. https://nv.ua/ukr/ukraine/events/nevikonannya-nakazu-koli-dozvoleno-poryadok-diy-raport-zrazok-vidpovidalnist-poyasnennya-yuristiv-50344293.html

ГРИЦИК М.В.,
начальник відділення організації служби з охорони громадського порядку в/ч 3027 НГУ, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ НГУ В РАЙОНАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Згідно з законом України про Національну гвардію України, НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.[1]

Також Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони. [2]

Основними функціями Національної гвардії України є:

1. захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
2. охорона громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;
3. участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;
4. забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
5. охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; охорона об'єктів критичної інфраструктури, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; участь у ліквідації наслідків кризових ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури, що нею охороняються;
6. охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

7. охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;

8. охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України, охорона і оборона військових об'єктів, баз (закладів, установ) Національної гвардії України;

9. участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

10. участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;

11. участь у припиненні масових заворушень;

12. участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

13. участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

14. участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

15. участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються;

16. участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

17. участь у виконанні завдань територіальної оборони;

18. оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, переліки яких визначаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України, центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України;

19. участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань;

20. забезпечення внесення відомостей до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та підтримання таких відомостей в актуальному стані у межах, визначених законодавством.[1]

Особливістю правового регулювання виконання завдань НГУ в районах ведення бойових дій є те що військово-політичне та адміністративне керівництво Національною гвардією України здійснює Міністр внутрішніх справ України. Але в особливий період, такі, як введення воєнного стану, Міністром внутрішніх справ України спільно з Міністром оборони визначають порядок забезпечення органів військового управління, з'єднань і військових частин Національної гвардії України, які в особливий період підпорядковуються органам військового управління Збройних Сил України.

Також Міністр оборони - затверджує єдині вимоги щодо якісних характеристик військового озброєння і військової техніки та розрахункову кількість основних видів номенклатури озброєння і військової (спеціальної) техніки, необхідних для оснащення Збройних Сил України та Національної гвардії України, згідно з визначеними потребами та пріоритетами; організовує розроблення єдиних для Збройних Сил України та Національної гвардії України технічних регламентів у сфері військового озброєння і військової техніки; організовує у межах компетенції комплектування Національної гвардії України військовослужбовцями, які проходять строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб офіцерського складу; організовує участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в Національній гвардії України; погоджує тактико-технічні (технічні) завдання на виконання дослідно-конструкторських робіт з розроблення нових зразків озброєння, військової (спеціальної) техніки та військової зброї, їх складових частин, а також модернізації зазначених зразків для потреб Національної гвардії України; здійснює інші повноваження у сфері оборони держави, передбачені законом.[3]

Список використаних джерел

1. Закон України "Про Національну гвардію України" №876-VII від 13 березня 2014 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18
2. Національна гвардія України: історія становлення та сучасний стан (порівняльно-правовий аналіз) [Електронний ресурс] / Д. О. Горбач // Право і Безпека. - 2014. - № 3. - С. 36-43. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2014_3_8
3. Національна гвардія України як суб'єкт реалізації правоохоронної функції держави: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Д. О. Горбач // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. - 2015. - Вип. 1(2). - С. 181-185. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_1(2)__38

ДУДУРИЧ Василь Григорович,
Київський інститут Національної гвардії України

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ НИМИ ЗАВДАНЬ СЛУЖБИ ЩОДО РОЗШУКУ, ПЕРЕСЛІДУВАННІ І ЗАТРИМАННІ ОСІБ, ВЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО АРЕШТУ, ЯКІ ВТЕКЛИ З-ПІД ВАРТИ

Реформування внутрішніх військ МВС України в Національну гвардію України в 2014 році було важливим етапом на шляху подальшої розбудови системи правоохоронних органів незалежної України, при цьому новосформоване військове формування отримало достатньо широкий перелік функцій, як правоохоронного спрямування, так і для дій в умовах особливого періоду.

Разом з тим, зважаючи на специфіку завдань, наявність людського ресурсу та наявної матеріальної бази, було прийнято рішення, що тимчасово, до визначення на законодавчому рівні іншого суб'єкта виконання відповідних функцій, Національна гвардія України продовжує здійснювати завдання з конвоювання та участі у розшуку, переслідуванні і затриманні осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варти.

Розглядаючи вказані тимчасові функції Національної гвардії України, варто зазначити, що організація бойової служби розшукових нарядів складається з основ ведення розшуку, зокрема вивчає призначення, склад, види та тактику дій розшукових нарядів, основи слідознавства, правові основи застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї, участь військових частин та підрозділів в спеціальних операціях щодо затримання осіб, які втекли з-під варти, якщо проводиться така спеціальна операція, при цьому фактично відсутній будь-який нормативно-правовий акт, який детально розкриває вищевказані напрямки бойової служби розшукових нарядів та дає підстави правомірно діяти в будь-яких умовах швидкоплинної обстановки.

Подібний стан справ негативно впливає на підготовку особового складу, створює атмосферу непевності військовослужбовців у своїх повноваженнях та законності дій і спонукає уникати застосування будь-яких заходів примусу чи впливу на осіб, які здійснили правопорушення. Окремо варто зазначити, що тимчасовий статус функції розшуку осіб, які втекли з-під варти, унеможливлює введення до штату конвойних частин підрозділів розшуку.

Особливе занепокоєння викликає відсутність чіткого правового регулювання порядку застосування вогнепальної зброї розшуковими нарядами при виявленні та затриманні осіб, які втекли з-під варти.

Так, в Прикінцевих та перехідних положеннях Закону України «Про Національну гвардію України» зазначено, що військовослужбовці мають право застосовувати в межах компетенції превентивні та поліцейські заходи примусу, визначені Законом України «Про Національну поліцію», при цьому щодо втечі з-під варти в статті 46 цього закону вказано, що право застосування вогнепальної зброї виникає лише при спробі здійснити втечу з-під варти, а не після втечі та подальшого розшуку та затримання.

Іншим проблемним питанням у порядку застосуванні вогнепальної зброї під час розшуку та затримання осіб, які здійснили втечу з-під варти, є необхідність дотримання сукупності факторів, які забезпечать законність та правомірність такого застосування. Зокрема, для правомірного застосування зброї в таких випадках необхідно дотримання кількох умов, а саме гарантованого упізнання осіб, які здійснили втечу з-під варти, здійснення попередження (вигуком «Стій! Стріляти буду!» та попереджувальним пострілом вгору), не виконання законних вимог розшукового наряду після надання необхідного часу для виконання таких вимог, а також неможливості затримати особу (осіб) в інший спосіб.

На нашу думку, для урегулювання подібних протирічь, оптимізації та приведення законодавства до вимог сьогодення, існує два найбільш доцільних шляхи, зокрема закріплення завдань з конвоювання та участі у розшуку, переслідуванні і затриманні осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варти, в основних функціях Національної гвардії України або покладання цих функцій на інші органи центральної виконавчої влади. Реалізація вказаних пропозицій дозволить уникнути подвійного чи неточного тлумачення нормативно-правових актів, забезпечить чітке формулювання завдань та порядку їх виконання.

Отже, формування громадянського суспільства вимагає функціонування дієвих сил безпеки, що укомплектовані вмотивованими та високо підготовленими працівниками (військовослужбовцями), які виконують свої обов’язки в чітко регульованому правому полі, при цьому нормативно-правове забезпечення такої діяльності унеможливлює неоднозначне або на власний розсуд трактування вимог чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2020. 96 с.
2. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII *Відомості Верховної Ради України*, 2014, № 17, ст. 594.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII *Відомості Верховної Ради*, 2015, № 40-41, ст. 379.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131.
5. Кримінально-виконавчий Кодекс України : Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV Відомості Верховної Ради України, 2004, № 3-4, ст. 21.

6. Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ МВС від 24.12.2019 р. № 1090.

7. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів : наказ МВС України від 26.05.2015 р. № 613.

8. Троцький Р. С., Коба О. В., Ткаченко О. В., Дудурич В. Г., Курило О. І. Службово-бойова діяльність підрозділів Національної гвардії України : навч. посіб. Київ : Київ. інст. НГ України, 2022. 214 с.

ЗАПОРОЖЕЦЬ Сергій Володимирович
підполковник ГУ ВСП ЗСУ,
слухач навчальної групи № 5106
заочної форми навчання
Національного університету оборони
України імені Івана Черняховського

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Система правоохоронних органів держави є центральним механізмом гарантування реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянин, дотримання принципу і режиму законності, правопорядку, практичної реалізації концептів верховенства права, рівності прав людини і громадянина. Визначальною рисою сучасного етапу розвитку України є реформування різних сфер соціального життя, насамперед у сфері правоохоронної діяльності. Удосконалення діяльності правоохоронних органів в умовах сучасних внутрішніх і зовнішніх викликів національній безпеці, приведення їх у відповідність до сучасних реалій суспільних відносин, стандартів розбудови демократичної правової держави і становлення громадянського суспільства - центральний елемент комплексних реформ, які потребує українське суспільство і держава. Не стала винятком діяльність органів правопорядку в Збройних силах України, в структурі яких теж відбувається реформування.

У період дії воєнного стану, зростання кількості злочинів та адміністративних правопорушень військовослужбовців пріоритетом стає забезпечення законності й правопорядку у Збройних силах України на інших військових формуваннях. Важливість забезпечення законності і правопорядку у військовій сфері важко переоцінити у мирний час, а у період дії воєнного стану це головна умова захисту територіальної цілісності, національного суверенітету, а головне - життя і здоров'я людей. Його досягнення стає можливим завдяки належній правовій регламентації, взаємоузгодженій діяльності різних органів державної влади та місцевого самоврядування, формування високого рівня правосвідомості та правової культури військовослужбовців.

Проблеми забезпечення законності й правопорядку у Збройних силах України та інших військових формуваннях досліджували ряд науковців, зокрема: В. М. Богуцький, М. Я. Голомша, С. І. Дячук, М. І. Карпенко, В. П. Козарчук, К. Є. Коломієць, С. М. Мельник, О. М. Сарнавський, Г. П. Середа, та інші.

Питання зміцнення законності і правопорядку в Збройних силах України завжди мали дуже велике значення, тому що підтримання високої бойової готовності військ неможливе без дотримання законодавчих норм.

Важливим засобом забезпечення законності і правопорядку виступає правова робота, що проводиться в частинах і підрозділах Збройних сил України.

Правова робота - це діяльність органів військового управління, посадових осіб, армійської громадськості, військової юстиції, спрямована на зміцнення законності і правопорядку.

Законність - це чітка реалізація приписів законів і підзаконних актів усіма суб'єктами права. Законність є передумовою порядку в суспільному житті. У результаті її дії в суспільстві складається правовий порядок, що є метою правового регулювання суспільних відносин. Отже, правопорядку без законності не існує.

Основні вимоги законності:

1. Верховенство закону стосовно всіх інших правових актів. У правовій державі закон має вищу юридичну силу. Він виступає базовим регулятором суспільних відносин.

2. Єдність розуміння і застосування законів на всій території держави. Закони встановлюють абсолютно рівні вимоги до всіх суб'єктів, що перебувають у сфері їх просторової і часової дії.

3. Рівність можливостей усіх громадян користатися захистом закону і рівність обов'язку слідувати його розпорядженням (рівність усіх перед законом і судом).

4. Неприпустимість протиставлення законності і доцільності. Правові закони володіють вищою соціальною доцільністю. У них відображаються як суспільні, так і індивідуальні інтереси людей.

5. Запобігання й ефективна боротьба з правопорушеннями. Правова держава створює необхідні матеріальні, політичні, соціальні та інші передумови для запобігання в припинення правопорушень.

Правопорядок - це система суспільних відносин, яка встановлюється в результаті точного і повного здійснення розпоряджень правових норм усіма суб'єктами права.

Ефективність забезпечення законності і правопорядку у військовій сфері досягається дотриманням таких певних вимог, як:

- систематичність і безперервність попереджувальної роботи;
- послідовність профілактичної роботи;
- поєднання заходів, що вживаються з вирішенням поточних завдань повсякденної навчально-бойової діяльності;
- відповідність запобіжних заходів причин правопорушень;
- використання прогнозу в роботі з профілактики правопорушень;
- диференційований підхід до військовослужбовців;
- постійний аналіз результатів роботи та її коригування.

Як зазначає Джейсон Колінс, до основних шляхів забезпечення законності та правопорядку в Збройних силах належать: правове виховання; видання наказів та інших правових актів; постійний контроль і перевірка виконання розпоряджень; розгляд пропозицій, заяв, скарг; проведення службового розслідування; притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності.

1. Правове виховання передбачає роз'яснення на аналіз положень Конституції України, указів Президента, постанов уряду, законів та інших юридичних актів. Для забезпечення та зміцнення правопорядку та попередження правопорушень велике значення має виховання військовослужбовців у дусі поваги до законів.

2. Видання наказів та інших правових актів регулюють військовий правопорядок на основі законів і статутів. Зазначені правові акти мають підзаконний характер, вони не можуть суперечити Конституції України, законам і постановам, військовим статутам, наказам Міністра оборони України і наказам військового командування.

3. Постійний контроль і перевірка виконання розпоряджень - одне з основних засобів забезпечення законності і правопорядку військовим командуванням. Необхідність подібних дій особливо важлива в Збройних силах, де все життя, побут, діяльність військ, взаємини між різними категоріями військовослужбовців, загальні і спеціальні обов'язки особового складу строго регламентовані законами, військовими статутами, наказами Міністерства оборони України, постановами та інструкціями.

4. Розгляд пропозицій, заяв, скарг дає можливість командиру виявити, помітити негативні явища та вчасно на них відреагувати.

5. Проведення службового розслідування має на меті встановлення причин і умов, що сприяли вчиненню дисциплінарного проступку та ступеня вини військовослужбовця.

6. Притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності є одним з основних засобів забезпечення законності і правопорядку у військах. Складення протоколу про адміністративне правопорушення здійснюється протягом трьох діб з моменту вчинення військовослужбовцем такого правопорушення. При цьому необхідно дотримуватись вимог, передбачених статтею 256 КУпАП.

За військові адміністративні правопорушення до військовослужбовців можуть застосовуватись такі види стягнень: попередження (зауваження), штраф, утримання на гауптвахті.

КУпАП визначає загальні умови притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності, але в умовах дії воєнного стану законодавством встановлено суворіші заходи відповідальності.

Такі основні засоби забезпечення законності і правопорядку в Збройних силах України. Найбільша ефективність може бути досягнута лише у разі правильного їх поєднання і вмілого застосування в повсякденній діяльності із забезпечення високої і бойової постійної готовності військ.

Період з 2014 по 2022 роки став періодом формування нових правових механізмів забезпечення законності і правопорядку, а також якісного оновлення законодавства про військову службу, приведення його у відповідність до міжнародних стандартів.

Наступним необхідним кроком для утвердження законності і правопорядку має стати утворення військових судів як системи спеціалізованих судів у

судовій системі України з вирішення кримінальних, адміністративних справ, а також розгляду справ про адміністративні правопорушення військовослужбовців.

Отже, період 2014-2022 років став переломним у реформуванні військового законодавства України, часом якісного оновлення законодавства про військову службу, приведення його у відповідність до міжнародних стандартів. Проте, відродження системи військових судів сприятиме швидкому та професійному розгляду справ військовослужбовців, а також реалізації низки принципів правосуддя для військових.

Список використаних джерел

1. Конституція України : наук.-практ. коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін. ; ред. кол. В. Я. Тацій,Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. – Х. : Вид-во «Право» ; К. : Видав. Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с.
2. Закон України «Про Збройні Сили України» : від 06.12.1991 р., № 1934–XI // ВВР України. – 1992. – № 9. – Ст. 108.
3. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» : від 20.12.1991 р., № 2011–XII // ВВР України. –1992. – № 15. – Ст. 190.
4. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» : від 25.03.1992 р., № 2232-XII // ВВР України. – 1992. – № 27. – Ст. 385.
5. Закон України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» : від 09.04.1992 р., № 2262–XII // ВВР України. – 1992. – № 29. – Ст. 399.
6. Закон України «Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію» : від 21.10.1993 р., № 3543–XII // ВВР України. – 1993. – № 44.– Ст. 416.
7. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» : від 05.03.1998 р., № 183/98-ВР // ВВР України. – 1998. – № 35. – Ст. 237.
8. Закон України «Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України» : від 07.03.2002 р., № 3099–III // ВВР України. – 2002. – № 32. – Ст. 225.
9. Закон України «Про засади протидії і запобігання корупції» : від 07.10.2011 р., № 3206–VI // ВВР України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.
10. Закон України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України» : від 24.03.1999 р., № 551–XIV // ВВР України. – 1999. – № 22–23. – Ст. 197.
11. Закон України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» : від24.03.1999 р., № 548–XIV // ВВР України. – 1999. – № 22–23. – Ст. 194.
12. Закон України «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України» : від 24.03.1999 р., № 550–XIV // ВВР України. – 1999. – № 22–23. – Ст. 196.
13. Закон України «Про Стройовий статут Збройних Сил України» : від 24.03.1999 р.№ 550–XIV // ВВР України. – 1999. – № 22– 23. – Ст. 196.

ЗІНЧЕНКО Сергій Вікторович,
старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності НГУ Київського інституту НГУ

РОЛЬ І МІСЦЕ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ У ВІЙНІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ І ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ У МАЙБУТНЬОМУ

Україно-російська війна, що почалася у 2014 році, стала одним із найбільш актуальних військових конфліктів в сучасному світі. У цьому контексті безпілотні літальні комплекси (БЛК) виявилися вирішальними для обох сторін конфлікту, впливаючи на військову стратегію, правові аспекти, етичні питання та майбутні перспективи використання цих технологій.

Військова стратегія та використання безпілотних літальних комплексів:

Українська військова стратегія: Українська армія використовує БЛК переважно в цілях розвідки, спостереження і підтримки військових операцій. БЛК дозволяють збирати важливу інформацію про позиції ворога, виявляти підрозділи, ідентифікувати та відстежувати місцезнаходження бойових одиниць. Крім того, безпілотники використовуються для встановлення зв'язку, а також для артилерійської корекції, що робить їх важливим інструментом військової стратегії України.

російська військова стратегія: російська сторона використовує безпілотники в більш агресивних ролях. Їх застосовують для проведення атак та артилерійських обстрілів на території України. Таке використання безпілотників росією порушує міжнародне право і правила гуманітарного права.

БЛК стали невід'ємною частиною військової стратегії обох сторін конфлікту. Вони надають військам можливість здійснювати ефективну розвідку, підвищувати свою мобільність та зменшувати ризики для військових операторів. Роль БЛК у військовій стратегії в україно-російському конфлікті важлива і складна. Вони впливають на ефективність військових операцій та мають значущий потенціал для майбутнього. Однак їхнє використання повинно бути суворо врегульоване та відповідати міжнародним нормам та правовим вимогам, щоб запобігти можливим порушенням прав людини та гуманітарного права.

Сучасний технологічний ландшафт безпілотних систем є вражаючим і швидко розвивається. БЛК стають все більш важливими для військових операцій та цивільних застосувань.

Сучасні БЛК мають вражаючі технічні характеристики. Вони можуть володіти високою швидкістю та дальністю польоту, довгою тривалістю роботи, високою маневреністю та здатністю виконувати операції в різних погодних умовах. Швидкість і дальність польоту визначаються типом безпілотного літального комплекса та його призначенням.

Сучасні БЛК все більше оснащені штучним інтелектом. Це дає їм здатність аналізувати інформацію в реальному часі, виявляти цілі, приймати рішення і навіть автономно керувати польотом. Штучний інтелект забезпечує безпілотникам вищу ефективність та здатність працювати у складних умовах без постійного втручання оператора.

Сучасні БЛК оснащені різноманітними сенсорами, такими як камери, радари, інфрачервоні та лазерні датчики. Це дозволяє їм проводити розвідку, здійснювати точне спостереження та визначати цілі для подальших дій.

Безпілотні системи можуть бути автономними, здатними виконувати завдання без постійного втручання оператора, або керовані віддалено з допомогою оператора. Це дозволяє адаптувати їх до різних видів операцій та завдань.

Майбутнє безпілотних систем передбачає ще більшу автономність та розвиток штучного інтелекту. Додаткові функції, такі як системи реакції на загрози, автоматичне лікування пошкоджень і багато інших, можуть стати доступними завдяки новим технологіям.

Безпілотні літальні апарати розвиваються і розширюють свої можливості з кожним роком. Майбутні перспективи цих систем включають в себе нові технологічні досягнення та розширення сфери їх застосування.

Майбутнє БЛК передбачає збільшення рівня автономності. За допомогою розвиненого штучного інтелекту, вони здатні будуть приймати більше рішень без втручання оператора. Це дозволить використовувати їх в більш складних та небезпечних умовах.

Технологічні досягнення в області енергоефективних батарей та двигунів дозволять збільшити дальність польоту безпілотних літальних апаратів. Це робить їх більш ефективними для віддалених моніторингових та транспортних завдань.

Сучасні БЛК використовують сучасні системи GPS та інші засоби для навігації. Майбутнє розвитку буде спрямоване на покращення навігаційної точності та зменшення ризику зіткнень.

Майбутні БЛК можуть мати здатність перевозити великі навантаження та виконувати більше різноманітних завдань. Це може охоплювати транспортування товарів, медичну допомогу, рятувальні операції, а також впровадження різних сенсорів для вимірювання параметрів навколишнього середовища.

Безпілотні літальні апарати будуть використовуватися в більш широкому спектрі галузей, включаючи транспорт, сільське господарство, медицину, екологію, моніторинг природних ресурсів, містобудівництво та багато інших. Вони стануть необхідною частиною сучасного життя та економіки.

Майбутні БЛК будуть спрямовані на зменшення споживання енергії та використовуватимуть більш екологічно чисті джерела енергії, такі як сонячні батареї.

Перспективи розвитку безпілотних літальних апаратів дуже обіцяючі. Збільшення автономності, дальності польоту, навігаційної точності та

розширення сфери застосування роблять їх важливою технологією для майбутнього. Такий розвиток може забезпечити ефективні рішення в багатьох галузях, покращуючи якість життя та допомагаючи вирішувати глобальні завдання.

Висновки:

- безпілотні літальні комплекси вже грають важливу роль у військовій стратегії та цивільних застосуваннях. Вони дозволяють проводити розвідку, здійснювати нагляд, виконувати транспортні завдання та багато інших операцій.

- майбутнє розвитку безпілотних літальних комплексів передбачає збільшення автономності, дальності польоту та розширення сфери їх застосування. Вони стануть важливою частиною сучасного життя та економіки.

Рекомендації:

- необхідно вдосконалювати та дотримуватися міжнародних норм та правових стандартів при використанні безпілотних літальних комплексів в військових операціях та цивільних застосуваннях.

- важливо проводити регулярний моніторинг та оцінку впливу безпілотних літальних комплексів на навколишнє середовище та права людини, зокрема у військових конфліктах.

- розвиток та впровадження технологій Штучного Інтелекту в системи безпілотних літальних комплексів має супроводжуватися врахуванням етичних аспектів та механізмів контролю штучного інтелекту.

- держави та міжнародні організації повинні спільно працювати над розробкою міжнародних стандартів та конвенцій для регулювання використання безпілотних літальних комплексів.

- важливо сприяти розвитку та використанню безпілотних систем у галузях, що сприяють соціальному благополуччю, таких як медицина, рятувальні операції, екологія та інші.

Список використаних джерел

1. ВП 7-46(12).01 методичні рекомендації командиру підрозділу по «Застосуванню БпАК тактичного рівня» затвердженим Командувачем Повітряних Сил ЗСУ від 29.09.2018 року.;

2. ВП 7-00(03).01 методичні рекомендації «Боротьба з безпілотними літальними апаратами» затвердженим начальником Головного управління підготовки ЗСУ – заступник начальника Генерального штабу ЗСУ від 13 квітня 2019 року.

КАРПЕНКО Олександр Сергійович,
курсант, факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, солдат

ПРІОРІТЕТИ РОЗВИТКУ ТА РЕФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Правовий фундамент функціонування сектору оборони визначає основні закони, норми і положення, які регулюють діяльність та функції організацій та структур, що складають цей сектор. Україна має свій власний правовий фундамент для сектору оборони, який визначає права, обов'язки та відповідальність всіх сторін, що в ньому беруть участь, такі як Конституція України, ЗУ «Про національну безпеку України», ЗУ «Про військовий стан та мобілізацію», ЗУ «Про військову таємницю».

Фінансування та ресурсне забезпечення сектору оборони важливі аспекти, які визначають здатність країни забезпечити національну безпеку та ефективно виконувати свої оборонні завдання. Україна, як і багато інших країн, має специфічні механізми та джерела фінансування для сектору оборони. Основним джерелом фінансування сектору оборони є кошти, виділені з державного бюджету. Виділяється певна частина бюджету на потреби оборони, включаючи фінансування Збройних сил, закупівлю озброєнь і військової техніки, навчання військовослужбовців та інші витрати. Створюються спеціальні фонди або фінансові механізми для забезпечення фінансування оборонних проектів і програм. Це може включати в себе державні облігації, які продаються для приваблення додаткових коштів. Наша країна може отримувати міжнародну фінансову та технічну допомогу від інших країн та міжнародних організацій для зміцнення свого сектору оборони. Це може включати в себе надання військової допомоги, технічну підтримку та навчання. Розвиток оборонної промисловості та виробництво власних військових систем можуть стати джерелом економічних ресурсів для сектору оборони. Оптимізація та раціоналізація витрат, а також вдосконалення управління можуть допомогти ефективніше використовувати наявні ресурси.

Модернізація Збройних сил та військової техніки є ключовим аспектом забезпечення ефективної оборони та здатності реагувати на сучасні загрози. Україна, подібно до інших країн, здійснює роботу щодо підвищення бойової готовності та модернізації своїх Збройних сил і військової техніки. Однією з головних складових модернізації є впровадження новітніх технологій у військову сферу. Це включає в себе розробку та впровадження сучасної військової електроніки, систем зв'язку, навігації, та інші технологічні інновації. Україна проводить активну закупівлю нових бойових систем та військової техніки, включаючи танки, бойові машини, авіаційну техніку та ракетні комплекси. Поміж основних завдань входить модернізація та ремонт існуючого парку військової техніки для підвищення її бойових характеристик та тривалості

служби. Неабияк важливим критерієм є співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями для отримання доступу до нових технологій та обміну досвідом у сфері військового розвитку. Модернізація Збройних сил та військової техніки допомагає Україні підвищити свою обороноздатність і забезпечити національну безпеку в умовах сучасних геополітичних викликів та загроз. Ця робота є постійним процесом, спрямованим на забезпечення ефективності та готовності військ для відповіді на будь-які потенційні загрози.

Реформування військових та правоохоронних органів є важливим завданням для багатьох країн, включаючи Україну. Ці реформи спрямовані на покращення ефективності та ефективності діяльності цих організацій, а також на забезпечення їхньої відповідності сучасним стандартам, законам та вимогам. Однією з перших кроків у реформуванні є оцінка та оптимізація організаційної структури військових і правоохоронних органів. Це може включати в себе зменшення бюрократії, удосконалення системи керівництва та забезпечення більшої прозорості у роботі. Реформи можуть вимагати вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення прав громадян та військовослужбовців. Важливим є перегляд фінансового забезпечення цих організацій для забезпечення їхнього ефективного функціонування, що включає в себе бюджетування на потреби військових і правоохоронних органів. Перехід на сучасні методи навчання, підвищення кваліфікації та навчання за міжнародними стандартами. Велику уваги приділяти захисту прав і свобод громадян, а також дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини у діяльності військових і правоохоронних органів. Участь у міжнародному співробітництві та обмін досвідом може сприяти впровадженню кращих практик та стандартів у військових та правоохоронних організаціях. Реформування військових та правоохоронних органів є складним і багатоетапним процесом, який спрямований на покращення їхньої ефективності та відповідності сучасним вимогам та стандартам. Це допомагає підвищити довіру громадян до цих організацій і забезпечити національну безпеку та правопорядок.

Законодавчі ініціативи та реформи в сфері оборони є важливими для забезпечення національної безпеки та готовності реагувати на сучасні загрози. Вдосконалення сектору оборони в Україні може вдатися за рахунок вивчення міжнародного досвіду та впровадження передових практик інших країн. Багато країн, такі як США, Ізраїль і Сингапур, активно інвестують у дослідження та розробки нових технологій у сфері оборони. Це включає в себе роботи в області кіберзахисту, штучного інтелекту, беспілотників і військової електроніки. Багато країн співпрацюють з приватним сектором для виробництва та постачання оборонного обладнання та послуг. Це може знизити витрати та сприяти інноваціям. Країни, які члені НАТО, регулярно проводять оцінку оборонних витрат та використовують механізми колективної оборони для забезпечення ефективності витрат. Відкритий та прозорий підхід до ведення оборонної діяльності та дотримання прав людини є важливим аспектом сучасної оборони. Багато країн співпрацюють у міжнародних військових операціях та тренуваннях, щоб здійснювати обмін досвідом і набувати навичок. Використання передових

методів стратегічного планування та управління може допомогти оптимізувати використання оборонних ресурсів та підвищити ефективність. Багато країн акцентують на захисті критичної інфраструктури від кібератак та інших загроз.
Деякі країни активно працюють над дотриманням міжнародних стандартів та договорів щодо контролю над зброєю та нерозповсюдження ядерної зброї. Заходи щодо кіберзахисту та кібербезпеки стають все важливішими в умовах цифрової епохи. Співпраця в області розвідки та обмін інформацією про можливі загрози може сприяти забезпеченню національної безпеки.
Важливо зауважити, що кожна країна має своє унікальне оборонне середовище та вимоги, і тому важливо адаптувати передовий досвід та практики до власних потреб і реалій. Проте вивчення міжнародного досвіду може служити важливим джерелом навчання та натхнення для подальших реформ у сфері оборони.
Сектор оборони включає в себе різні суб'єкти, які мають власні завдання та відповідальності для забезпечення національної безпеки та обороноздатності країни. Вони працюють впродовж деялого ланцюга, спільно виконуючи стратегічні цілі оборони. Завдання та відповідальності суб'єктів сектору оборони варіюються в залежності від їхньої призначення та функцій. Спільна координація та співпраця між цими суб'єктами є ключовим елементом забезпечення ефективної обороноздатності та національної безпеки країни.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469.

2. Беглиця В. П. Досвід європейських країн щодо формування антикорупційної стратегії / В. П. Беглиця // Наукові праці : науковометодичний журнал. – 2015.

3. Ковбасюк Ю. Наука державного управління в умовах системних державно-управлінських реформ і суспільних трансформацій / Ю. Ковбасюк //. – 2012.

4. Малик Я. Національна безпека : навч. посіб. / Я. Малик, О. Береза, М. Криштанович ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при ПрезидентовіУкраїни. – Львів : ЛРІДУ НАДУ. – 2010.

6. Руснак І. С. Національна безпека та підвищення обороноздатності України в контексті нових викликів і загроз – 2015.

7. Рубан А. В. Національна безпека України: актуальні проблеми публічного управління у контексті нормативно-правового забезпечення. – 2019.

КІЗЯН Руслан Володимирович,
кандидат наук з державного управління
Київський інститут Національної гвардії України
ВОЛЯНСЬКИЙ Володимир Георгійович,
Київський інститут Національної гвардії України

ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У НАПРЯМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Аналізуючи низку наукових праць провідних учених та практиків напряму фізичної підготовки представників інституцій сектору безпеки і оборони України: С. Лещені, А. Одерова, А. Турчинова, О. Петрачкова, О. Хацаюка, в. Шемчука та інш., доцільно констатувати, що на сьогодні фізична готовність представників зазначеної вище категорії є інтегральним показником їхньої готовності до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності. Необхідно виділити, що саме рівень фізичної готовності представників досліджуваної категорії забезпечує бойову готовність підрозділів (військових частин). З огляду на вище викладене, прослідковується важливість та актуальність формування теоретичних знань та практичних навичок організації форм фізичної підготовки у майбутніх офіцерів Національної гвардії України (представників інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ)).

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної та спеціальної літератури [1-3], беручи до уваги наукові концепції учених та практиків: Д. Грищенка, Р. Любчича, П. Рибалки, Ю. Фіногенова, В. Шемчука – встановлено, що актуальним питанням формування теоретичних знань та практичних навичок організації форм фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій СБОУ) із використанням сучасних педагогічних технологій присвячено недостатньо досліджень. Це потребує подальших досліджень і є важливим практичним завданням.

Метою теоретичного дослідження є визначення компонентів педагогічної моделі формування теоретичних знань майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) у напрямі організації ними форм фізичної підготовки в системі професійної освіти.

В процесі дослідно-аналітичної роботи нами визначено:

1) сутнісні характеристики, а також вимоги до фізичної готовності військовослужбовців різних категорій та вікових груп НГУ (інституцій СБОУ);

2) критерії, показники та рівні сформованості теоретичних знань та практичних умінь організації форм фізичної підготовки майбутніми офіцерами НГУ (інституцій СБОУ);

3) сучасний науковий інструментарій (технології, технічні засоби навчання), які забезпечують досягнення цілей та мети дослідження майбутнього емпіричного дослідження.

Надалі нами виділені основні блоки майбутньої експериментальної педагогічної моделі формування теоретичних знань майбутніх офіцерів НГУ у напрямі організації ними форм фізичної підготовки на первинних офіцерських посадах, а саме: цільовий блок; змістово-функціональний блок; організаційно-методичний (результативний) блок.

В процесі подальшого педагогічного моделювання нами будуть визначенні:

- основні підходи, а також принципи і необхідні чинники (цільовий блок);
- компоненти наповнення змістово-функціонального блоку; організаційно-педагогічні умови (організаційно-методичний блок), а також змістове наповнення результативного блоку.

Нами очікується, що запропоновані нами експериментальні педагогічні умови у майбутньому забезпечать якісну організацію форм фізичної підготовки випускниками вищих військових навчальних закладів НГУ (інституцій СБОУ) на первинних офіцерських посадах.

Вважаємо, що впровадження зазначеної вище експериментальної педагогічної моделі у систему фізичної та спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ (інституцій СБОУ) забезпечить: збалансований та поетапний розвиток фізичних якостей та військово-прикладних навичок (індивідуальний, а також майбутнього підлеглого особового складу); підвищення показників виконання завдань за призначенням майбутнього підлеглого особового складу; підвищення стійкості організму майбутнього підлеглого особового складу до впливу несприятливих факторів службово-бойової діяльності; формування лідерських навичок (компетентностей) необхідних для бойового злагодження підпорядкованого особового складу; формування теоретичних знань (практичних навичок) організації заходів по зміцненню здоров'я та гармонічного фізичного і духовного розвитку майбутнього підлеглого особового складу.

Список використаних джерел:

1. Хацаюк О.В., Гаркавий О.А., Белошенко Ю.К., Ананченко К.В. Удосконалення методичної підготовленості майбутніх офіцерів Національної гвардії України в системі фізичного виховання. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – № 4 (82). – «Гнозис», 2018. С. 347-360.

2. Anatskyi R.V., Kolomiitseva O.E., Liubchich R.E. The program of Physical Training of servicemen to a qualification examination on the right to wear the "Beret with honors". Physical education of students. 2018. 22 (6). С. 285–291. URL: https://sportedu.org.ua/index.php/PES/article/view/721/453 (Last accessed: 02.01.2019).

3. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 13 (2), 457-475. https://doi.org/10.18662/ rrem/13.2/431.

КОБА Олександр Васильович,
кандидат педагогічних наук, старший дослідник, доцент кафедри управління підрозділами НГУ Київський інститут Національної гвардії України, полковник

ТАКТИКА ДІЇ ВАРТ З КОНВОЮВАННЯ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ В СПЕЦІАЛЬНОМУ АВТОМОБІЛІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НАДЗВИЧАЙНОЇ ПОДІЇ (ВТЕЧІ)

До несення служби варт з конвоювання в спеціальних автомобілях (типу АЗ) призначаються такі посадові особи як: начальник варти, помічник начальника варти, два чатових, водій та кінолог зі службовою собакою (помічник начальника варти зі службовою собакою).

Під час руху спеціального автомобіля начальник варти знаходиться в кабіні автомобіля разом з водієм. Помічник начальника варти з чатовими знаходяться в кузові автомобіля біля камер з засудженими і здійснюють їх охорону.

Під час втечі засуджених із спеціального автомобіля військовослужбовець зі складу варти, який першим побачив втечу (ознаки втечі), подає сигнал **"Втеча",** а якщо засуджений, який здійснив втечу, у полі зору, негайно розпочинає переслідування втікача і вживає всіх заходів до його затримання, а за необхідності застосовує в установленому порядку зброю. Решта складу варти діє відповідно до бойового розрахунку. Начальник варти зупиняє цей автомобіль (колону) і направляє групу переслідування для безпосереднього переслідування та затримання засуджених, які втекли. Потім він здійснює переведення засуджених із пошкодженої камери до справних або до іншого автомобіля, а у разі відсутності такої можливості викликає справний автомобіль із частини.

Склад групи переслідування, як правило, складається з посадових осіб, які входять в склад варти, та згідно бойового розрахунку за надзвичайних подій (втечі) комплектується: помічником начальника варти, який стає начальником групи переслідування; чатовим другого поста та інструктором зі службовою собакою (якщо він входить в склад варти).

Начальник варти розпечатує особові справи засуджених, які втекли з-під варти, і на основі наявних документів виписує інформацію про втікачів (їх особливі прикмети, родинні та інші зв'язки). Ці відомості він доповідає командирові своєї частини, а також органу внутрішніх справ на території дислокації яких здійснено втечу.

Група переслідування - це військовий наряд у складі 2-х і більше озброєних військовослужбовців, які призначені для переслідування і затримання злочинця, що намагаються сховатися після здійснення втечі, зіткнення з військовими нарядами під час прориву заблокованого району (оточення).

Після отримання завдання група негайно переходить до переслідування. Її завдання - шляхом огляду місцевості (кущів, крон дерев, прихованих місць тощо) виявити злочинця, який переховується.

У разі втрати слідів втікача начальник групи переслідування організовує розшук шляхом ретельного огляду місцевості і опитування місцевих жителів. Зібрану інформацію та про вжиті заходи він доповідає командирові підрозділу і надалі діє за його вказівками.

У розшуку і затриманні засуджених важливу роль відіграють спеціалісти з розшуковими собаками, особливо під час ведення пошуку по невидимих слідах. Розшукові наряди, які ведуть переслідування за допомогою службових собак, діють упевнено та сміливо.

У всіх випадках з переходом на переслідування злочинців по слідах інструктор періодично залишає за собою умовні знаки, що визначають напрямок його руху (стрілки на дорогах, стежках, відкритих та вологих ґрунтах, надламані гілки, надрізи на деревах тощо).

У всіх випадках пошуку слідів група переслідування повинна, не уповільнюючи загального темпу руху, уважно оглядати кущі, які можуть використати втікачі для укриття.

У разі виявлення злочинця група переслідування найкоротшим шляхом наближається до нього, начальник групи попереджає його вигуком **„Стій, стріляти буду”** робить постріл вгору і одночасно подає встановлений сигнал ***„Виявив втікача, продовжую переслідування”*** засобами зв’язку.

Наздогнавши втікачів, начальник групи переслідування вимагає їх зупинитися. У разі невиконання злочинцями цієї вимоги для їх затримання застосовують службову собаку або зброю.

Якщо злочинці упізнані і не виконують вимоги групи переслідування зупинитися, а в інший спосіб затримати їх неможливо, то особовий склад групи, керуючись вимогами чинного законодавства може застосувати зброю за командою начальника групи або самостійно. Після затримання втікачів проводиться їх обшук з метою вилучення зброї та інших предметів, які можуть бути засобом нападу на наряд або бути знищенні як речові докази його злочинної діяльності. Потім проводиться огляд місцевості в районі затримання (в радіусі не менш 100 метрів) з метою виявлення предметів. Про затримання злочинців, які втекли з-під варти, начальник групи переслідування доповідає начальнику варти засобами зв’язку ***„Завдання виконав, злочинці затримані”.***

Після затримання злочинців проводиться їх обшук, огляд місця затримання та конвоювання до найближчого органу внутрішніх справ. Про затримання засуджених, які втекли, начальник групи переслідування доповідає командирові підрозділу.

Затримані злочинці конвоюються в засобах обмеження рухомості (кайданки).

Якщо в результаті застосовування зброї злочинця вбито, начальник групи вживає заходи до збереження обстановки події і організує охорону тіла до прибуття командира та слідчого. Пораненому злочинцю надається перша до

медична допомога. У разі, якщо втікачі зникнуть з поля зору групи, вона повинна продовжувати переслідування по слідах не допускаючи їх затоптування.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII *Відомості Верховної Ради України*, 2014, № 17, ст. 594 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. (відомості верховної ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379) (зі змінами та доповненнями) URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19.

3. Про затвердження Переліку та правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями НГУ під час виконання службових завдань : постанова Кабінету Міністрів України від 25.11.2017 р. № 1024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2017-п (дата звернення: 27.08.2022).

4. Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ МВС від 24.12.2019 р. № 1090. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0229-20 (дата звернення: 26.08.2022).

5. Службово-бойова діяльність підрозділів Національної гвардії України / О.В.Коба, Д.М.Корнієнко, А.А.Плаксін, Р.С.Троцький – Київ: навч. посіб. КФ НА НГУ, 2020. – 237 с.

6. Службово-бойова діяльність підрозділів НГУ / О.В.Коба, О.І Курило, Р.С.Троцький, О.В. Ткаченко – Київ: навч. посіб. КФ НА НГУ, 2022. – 237 с.

7. Виконання службово-бойових завдань підрозділами з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних при виникненні надзвичайних подій / Харків: навч.посіб. НАНГУ, 2017.-139с.

КОБЗАР Олександр Федорович,
доктор юридичних наук, професор
начальник факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
ORCID : 0000-0002-5422-235X

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони в сучасному інформаційному світі відіграє надзвичайно важливу роль у виконанні завдань за призначенням кожного із суб'єктів. Інформаційна діяльність зазначених суб'єктів перебуває у тісному та безперервному зв'язку із аналітичною, оскільки будь-яка отримана важлива інформація стає предметом аналітичних процесів, завдяки яким остання доповнюється, трансформується та об'єктивізується. Разом із тим, сьогодні в Україні інформаційно-аналітична діяльність загалом сконцентрована на створенні нових та вдосконаленні діючих баз (банків) даних.[5]

Деякі вчені, вважають інформаційно-аналітичну діяльність продуктом інтелектуальних, творчих загально цивілізаційних тенденцій, що характеризують розвиток людства направлений на формування пріоритетів стійкого розвитку цивілізації та інформатизації [1].

Інформаційно-аналітична діяльність (створення та використання баз даних, інформаційне забезпечення, інформаційно-аналітична робота) повинна забезпечити ефективне та раціональне виконання повсякденних та службово-бойових завдань суб'єктів сектору безпеки і оборони.

Надаючи аналітикам можливість опрацьовувати відповідні дані органи та підрозділи управління отримують можливість використовувати готовий оперативно-аналітичний «продукт», а не первинну інформацію. При цьому вони отримують такі переваги: по-перше, «продукт» окреслює конкретно тенденції злочинності не лише за географічною ознакою, а й у часових рамках; по-друге, у зв'язку з тим, що продукт надає можливість мати більше інформації щодо місць ймовірного скоєння злочинів, більше часу та зусиль можливо витратити на попередження скоєння злочинів; по-третє, оскільки час витрачається більш продуктивно, співробітники мають більше можливостей у наданні допомоги своїм колегам у разі потреби [4].

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони в сучасному інформаційному світі, а особливо в умовах воєнного стану, відіграє надзвичайно важливу роль. Інформаційна діяльність складових сектору безпеки і оборони перебуває у тісному та безперервному зв'язку із аналітичною, оскільки будь-яка отримана важлива

інформація стає предметом аналітичних процесів, завдяки яким остання доповнюється, трансформується та об'єктивізується. Разом із тим, сьогодні в Україні, інформаційно-аналітична діяльність складових сектору безпеки і оборони сконцентрована на створенні нових та вдосконаленні діючих баз даних, що в подальшому сприятиме більш ефективному та раціональному виконанню повсякденних та службово-бойових завдань, можливості прогнозувати розвиток викликів та загроз як воєнного так і безпекового характеру. З огляду на зарубіжний досвід (Ізраїль, США, Італія та ін.) доцільним є створення єдиної бази даних у сфері безпеки і оборони, що значно спростить доступ до відповідної інформації, її обробку та подальше використання.

Список використаних джерел:

1. Захарова В. І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності / Захарова В. І., Філіпова В. Я. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.

2. Єсімов С.С. Юридична природа інформаційно-аналітичної діяльності Національної поліції// ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні – [електронний ресурс] – режим доступу: http://aphd.ua/publication-151/

3. Основи кримінального аналізу : посібник з елементами тренінгу / О.Є. Користін , С.В. Албул, А.В. Холостенко, О.М. Заєць та ін. Одеса : ОДУВС, 2016 – 112 с.

4. Заєць О.М. Імплементація методів аналітичної діяльності в діяльність органів правопорядку України в умовах інтегруваня до Європейського співтовариства//Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів кримінальної поліції : збірник наукових статей за матеріалами доповідей Всеукраїнської науково-практичного семінару 23 березня 2018 року / упорядники А.В. Баб'як, В.В. Сеник, Т. В. Магеровська /. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. – 209 с.

5. Коваленко А.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності Національної поліції: теоретичний та практичний підхід. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спеціальний випуск № 3. С.250-254.

КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри державної безпеки, факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
ЛОСЮК Тарас Тарасович,
курсант 112 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ, В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

У зв'язку з війною Україна стала свідком жахливої серії жорстокостей: масові вбивства, знищення цілих міст і сіл, бомбардування критичної та цивільної інфраструктури та невимовний біль тортур і зґвалтувань. На цьому фоні дослідження правової бази, яка регулює воєнні злочини, стає не просто науковим завданням, а й моральним обов'язком. Злочини, вчинені в Україні, вимагають рішучої відповіді, спрямованої не лише на встановлення справедливості, але й на підтвердження відданості міжнародної спільноти принципам миру, справедливості та захисту прав людини.

В Україні зароджується судова практика щодо воєнних злочинів і вимагання відшкодування від держави-агресора. Необхідно підкреслити, що до війни такого досвіду практично не існувало у національній правовій сфері. Тривале протистояння із зовнішнім ворогом породило безпрецедентну необхідність орієнтуватися в заплутаних юридичних тонкощах воєнних злочинів. Поняття «воєнні злочини» стосуються порушення загальних, міжнародно-правових приписів щодо правил та законів ведення бойових дій, а натомість поняття «військового злочину» має суто внутрішньодержавний характер, і має виключно локальний формат, який проявляється у порушеннях правил несення служби у конкретній армії конкретної країни світу.

За законодавством України «військовими злочинами» є тільки ті неправомірні дії, які прямо передбачені у Кримінальному Кодексі (стст. 402-435) [1]. Воєнні злочини належать до сфери виключно міжнародного кримінального права. Загальний перелік воєнних злочинів закріплений у Статуті Міжнародного кримінального суду (Римський статут).

Українське законодавство не містить визначення поняття «воєнний злочин». Попри відсутність законодавчого визначення воєнних злочинів, деякі з тих, що передбачені ККУ, є саме воєнними, а не військовими, злочинами, а саме: мародерство (ст. 432 ККУ); насильство над населенням у районі воєнних дій

(ст. 433 ККУ); погане поводження з військовополоненими (ст. 434 ККУ); незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання ними (ст. 435 ККУ) [2].

За порушення міжнародного гуманітарного права військовослужбовці можуть бути притягнуті до відповідальності перед міжнародними судами, наприклад, Міжнародним кримінальним судом [3]. Як зазначають правозахисники, до 2022 року, до початку повномасштабного вторгнення, більшість злочинів, пов'язаних з порушенням міжнародного гуманітарного права, кваліфікувалися як загальні кримінальні правопорушення [3]. Необхідно підкреслити, що до 2022 року термін «війна» зазвичай не використовувався для опису ситуації; замість цього конфлікт називали «антитерористичною операцією». У цьому контексті відсутність визнаного стану війни приховала міжнародний вимір конфлікту. Небажання визнавати пряму участь російських військ ще більше ускладнювало ситуацію. Саме це мало далекосяжні наслідки, особливо у сфері судового переслідування. Класифікація правопорушень як загальних кримінальних діянь, а не воєнних злочинів, приховала тяжкість правопорушень, скоєних у той час. Це також перешкоджало спробам притягнути винних до відповідальності згідно з міжнародним гуманітарним правом.

Станом на 14 березня 2023 р. в Україні зареєстрували 71 147 воєнних злочинів вчинених росіянами протягом року з початку повномасштабного вторгнення. По воєнним злочинам оголошено підозри майже 300 росіянам, щодо 105 осіб справи направлені до суду, ухвалено 29 вироків українських національних судів по воєнних злочинах [4]. Окрім українських органів, вже понад 20 країн світу відкрили в межах свого національного законодавства провадження щодо воєнних злочинів росії в Україні.

Попри те що Україна досі не ратифікувала Римський статут, однак визнала юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, найтяжчі міжнародні злочини вчинені рф на території України, крім злочину агресії, підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду [5].

З викладеного вище нами вбачається, що притягнення росіян до відповідальності за вчинені воєнні злочини на території України є складним і серйозним викликом. Встановлення чіткої політики кримінального переслідування, ратифікація міжнародних конвенцій, посилена координація слідства та спеціалізована підготовка слідчих є важливими кроками на шляху досягнення справедливості, зокрема:

- **Створення узгодженої та послідовної політики судового переслідування щодо міжнародних злочинів:** ця політика повинна містити чіткі вказівки щодо правових шляхів і процедур розслідування та судового переслідування осіб, причетних до таких правопорушень;
- **Ратифікація Римського статуту:** яким засновано Міжнародний кримінальний суд (МКС). Ратифікація продемонструє бажання України боротися з воєнними злочинами та злочинами проти людяності;
- **Посилена координація органів досудового розслідування та оцифровка матеріалів розслідування:** ефективне розслідування та

кримінальне переслідування міжнародних злочинів вимагає посиленої співпраці між різними органами досудового розслідування. Для цього необхідно оцифрувати матеріали розслідування, що дозволить оптимізувати процеси і забезпечити легкий доступ до інформації;

- **Формулювання комплексного алгоритму розслідування воєнних злочинів та навчання слідчих:** Україні слід офіційно затвердити алгоритм розслідування воєнних злочинів. Він повинен включати в себе процедурні вказівки, протоколи збору доказів і правові рамки, характерні для воєнних злочинів. Водночас необхідно запровадити спеціалізовані навчальні програми для слідчих, аби надати їм необхідний досвід у розгляді таких складних справ.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (дата звернення: 08.10.2023). [in Ukr.]

2. Що таке воєнний та військовий злочин. Відповідальність. Режим доступу: URL: https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/209975_shcho-take-vonniy-ta-vyskoviy-zlochin-vdpovdalnst (дата звернення: 07.10.2023) [in Ukr.]

3. Розслідування воєнних злочинів в Україні: правозахисники анонімно опитали правоохоронців і зібрали дані. Режим доступу: https://www.radiosvoboda.org/a/doslidzhennia-rozsliduvannia-voiennyh-lochyniv-v-ukraini/32602285.html (дата звернення: 08.10.2023) [in Ukr.]

4. В Україні зареєстрували понад 71 тисячу воєнних злочинів з початку вторгнення РФ – Офіс генпрокурора. URL: https://suspilne.media/413421-v-ukraini-zareestruvali-ponad-71-tisacu-voennih-zlociniv-z-pocatku-vtorgnenna-rf-ofis-genprokurora/ (дата звернення: 08.10.2023) [in Ukr.]

5. Злочини рф в Україні: виклики щодо притягнення винних до відповідальності – PRAVO.UA. URL: https://pravo.ua/zlochyny-rf-v-ukraini-vyklyky-prytiahnennia-vynnykh-do-vidpovidalnosti/ (дата звернення: 09.10.2023) [in Ukr.]

6. Військові і воєнні злочини за законодавством України та міжнародним гуманітарним правом. Воєнні злочини армії росії в Україні 2014-2022 – К. : ВД «Професіонал», 2022. – 280 с.

КОМІСАРОВ Олександр Геннадійович,
заступник начальника факультету з навчальної роботи – начальник навчальної частини факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, доктор юридичних наук, професор

ДЕРОГАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТА ЗАСІБ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ, ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

З початку збройної агресії Україна застосовує різноманітні правові засоби забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України.

Одним із таких засобів щодо прав людини під час збройних конфліктів, що неодноразово підтверджувалося практикою міжнародних установ, є надання державам (у межах міжнародного права) «дозволу» відступати від виконання деяких своїх зобов'язань щодо захисту прав людини, призупиняти дію національного законодавства у цій частині тощо (право на дерогацію).

Безпосередньо право держав на дерогацію під час збройних конфліктів, яке закріплено в універсальних та регіональних документах з прав людини, таких як Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права (ст. 4), Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ст.15), Американська конвенція про права людини (ст. 27), обґрунтовується станом необхідності – ситуацією, в якій держава визнає швидке перетворення потенційних загроз на реальні, «безпосередні» і «неминучі». Через вказану швидкість настання негативних наслідків для фундаментальних національних інтересів держава застосовує механізми захисту, які були підготовлені та закріплені (щодо компетенції суб’єктів забезпечення національної безпеки) у національному законодавстві, у т.ч. ті, що суперечать її міжнародним зобов'язанням.

У практиці ООН встановлення стану необхідності пов’язано із «заявницьким» чи «повідомлюваним» характером застосування урядами звичаєвих норм міжнародного права з огляду на: а) викликаність формально протиправних дій держави необхідністю захисту «фундаментального інтересу»; б) наявність «серйозної і неминучої загрози»; в) вжиття «єдино можливих» заходів для захисту зазначеного інтересу; г) не завдання «серйозного збитку такому ж фундаментальному інтересу» держави, проти якого вони прийняті; д) дії держави, що повинні бути вкрай необхідними для цієї мети; будь-яка надмірна дія буде визнана протиправним діянням; е) те, що держава, яка вживає

заходів, «не може перебувати серед тих, чия поведінка викликала» стан необхідності.

За будь-якої ситуації забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії, яка загрожує життєдіяльності суспільства, держава вимушено вдається до мінімального обмеження прав людини, дотримуючись при цьому певних матеріальних і процесуальних вимог, і за таких умов держава не вважається порушником своїх міжнародних зобов'язань. Ці дії є з точки зору міжнародного права допустимими, і неухильне дотримання таких вимог обумовлює правомірність введеного у державі правового режиму забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії.

Матеріальними вимогами до дерогації як інструменту та засобу правового регулювання заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України слід вважати: винятковість наявних загроз для життєдіяльності нації, суспільства; постійне декларування й дотримання принципів пропорційності та недискримінації; неприпустимість відступу від основних прав людини у частині дотримання прав комбатантів, наявності у комбатантів та колаборантів низки прав та процесуальних можливостей тощо; обмеженість тривалості введених правових режимів забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України відповідними актами держави; повага інших зобов'язань за міжнародним правом.

Процесуальними гарантіями правомірності дерогації як інструменту та засобу правового регулювання заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України мають бути: офіційне оголошення відповідного правового режиму (заходів); повідомлення Генерального секретаря ООН, Генерального секретаря Ради Європи, інших міжнародних інституцій про відповідні наміри (дії); парламентський та загальний демократичний цивільний контроль за заходами із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України.

Наведені критерії правомірності застосованих заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України закріплені в міжнародних угодах про права людини і чимало з них є «традиційними» принципами загального міжнародного права.

КОМІССАРОВ Микола Леонідович,
кандидат юридичних наук, доцент
начальник науково-організаційного відділу
Київського інституту
Національної гвардії України

ПОЧИНОК Сергій Михайлович,
кандидат військових наук, заступник
начальника кафедри Сухопутних військ
Національного університету оборони
України

КВАЛІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ У СПІВУЧАСТІ В КОНТЕКСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗСУ

Аналіз військових злочинів висвітлив певні особливості щодо їх кваліфікації в разі вчинення за сукупністю. Доцільно детальніше проаналізувати цей інститут кримінального права, щоб уникнути помилок під час кваліфікації вчинених за сукупністю злочинів.

Питання кваліфікації злочинів проти встановленого законодавством порядку несення чи проходження військової служби за сукупністю злочинів висвітлювали у своїх наукових працях В.М. Білоконев, В.П. Бодаєвський, В.В. Бондарєв, С.І. Дячук, М.І. Карпенко, В.І. Касинюк, М.І. Панов, М.І. Хавронюк, С.О. Харитонов, О.А. Чуваков та інші вчені. Також ці питання аналізувалися фахівцями у коментарях до відповідних статей Кримінального кодексу України, інших публікаціях практичних працівників. Проте залишаються окремі питання, які потребують додаткового всебічного аналізу й висвітлення.

Сучасний стан злочинності в країні характеризується цілим рядом несприятливих тенденцій. На фоні кількісних негативних показників кримінальної статистики проходить цілий ряд значних якісних трансформацій. Це відноситься, в першу чергу, до групової злочинності.

Криміногенна ситуація в Україні характеризується тенденцією посилення організованості вчинюваних злочинів. Проблеми організованої злочинності в останнім часом набули, і не в останню чергу за допомогою засобів масової інформації, широкого резонансу. Організована група – це насамперед одна із форм співучасті, поняття та ознаки якої розглядаються в межах інституту співучасті у злочині. Співучасть завжди придає злочину більшої суспільної небезпеки, адже спільні, злагоджені злочинні дії, організовані і керовані, в більшості випадків, значно підвищують ефективність дій, спрямованих на досягнення злочинного результату. Злочинна діяльність при співучасті являє собою найнебезпечніший вид злочинної діяльності, що проявляється в

обміркованих, різноманітних, багатогранних діях декількох осіб, і обумовлюється певними особистими властивостями кожного із співучасників злочину.

Проблема боротьби із злочинністю, і зокрема злочинами, вчиненими у співучасті, набувають особливої соціально-політичної значимості для України на сучасному етапі розвитку.

Військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені КК кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів.

Окрім загальних ознак кримінального правопорушення військові кримінальні правопорушення мають спеціальні ознаки:

1. Об'єкт посягання – встановлений законодавством порядок несення або проходження військової служби

2. Суб'єкт – військовослужбовець, а також військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів.

3. Кримінальна протиправність – визнання діяння військовим кримінальним правопорушенням тільки в тому разі, якщо воно прямо передбачене у розділі XIX Особливої частини КК України.

Види військових кримінальних правопорушень за об'єктом посягання:

1. Проти порядку підлеглості та військової честі (статті 402-406);

2. Проти проходження військової служби (статті 407-409);

3. Проти порядку користування військовим майном та його збереження (статті 410- 414);

4. Проти порядку експлуатації військової техніки (статті 415- 417);

5. Проти порядку несення бойового чергування та інших спеціальних служб (статті 418-421);

6. Проти встановленого порядку збереження військової таємниці (ст. 422);

7. Військові посадові кримінальні правопорушення(статті 423-426);

8. Проти порядку несення служби на полі бою та в районі військових дій (статті 424- 433).

Перелік спеціальних суб'єктів військового кримінального правопорушення вказаний у частина 2 статті 401 КК України. Якщо особа

вчинила кримінальне правопорушення, але не зазначена в статті 401 КК України – відповідальність за співучасть.

Суб'єкти військовослужбовці:

- Збройних Сил України,
- Служби безпеки України,
- Державної прикордонної служби України,
- Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України,
- Державної спеціальної служби транспорту,
- Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інші особи, визначені законом.

Треба проводити аналіз чинного кримінального законодавства України щодо кваліфікації військових злочинів (ст. ст. 407–415 КК України), учинених за сукупністю злочинів, та вивчати особливості, які відображені в ціх статтях. Урахування вимог ст. 33 КК буде гарантією правильної й повної кваліфікації злочинних дій військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів під час проходження зборів, а також інших осіб, визначених законом.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

2. Борка Я. Поняття співучасті у злочині, її об'єктивні та суб'єктивні ознаки. LOGOE. ONLINE : International scientific e-journal. 2020. № 6. URL: https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.06.03.html.

3. Ус О. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції. Харків : Право, 2018. С. 368.

5. Ус О. Правила кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 1. С. 149–159.

КОМІССАРОВА Наталя,
начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник, кандидат юридичних наук, доцент
КРУТІКОВ Павло,
магістр 153М навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ЗАХИСТ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ, ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Критична інфраструктура є основою функціонування суспільства та економіки. Згідно з Закону України забезпечення безпеки цих об'єктів, є надзвичайно важливим завданням для забезпечення саме національної безпеки[1, р 2,ст 4]. У цій роботі розглянемо основні аспекти захисту об'єктів та їх роль у забезпеченні стабільності та безпеки держави.

Включаючи у себе об'єкти та системи, які визначені як найважливіші для функціонування суспільства та економіки. Вони можуть діяти та надають послуги в галузях енергетики, хімічної промисловості, оборонно-промислового комплексу, транспорту, інформаційно-комунікаційних технологій, електронних комунікацій, у банківському та фінансовому секторах та інші об'єкти, без яких можливе порушення нормального життя[1, р 3,ст 8].

Специфіка цих об'єктів вимагає високого рівня захисту, оскільки їхнє пошкодження може призвести до серйозних наслідків для країни також під час воєнного стану це є не лише відповідальним завданням, а і випробуванням для військових та правоохоронних організацій.

У сучасних реаліях, із зростанням кількості кіберзагроз, агресивними діями на міжнародній арені, змінами в кліматичних умовах, коли технологічний прогрес, терористичні атаки, геополітичні зміни та вторгнення РФ, ставлять перед нами нові виклики, підрозділи Національної Гвардії України, поліція та інші силові структури відіграють ключову роль [2, р.1,ст.2, ч.5/1]. Вони забезпечують фізичний захист об'єктів, виявлення та протидію кіберзагрозам, а також ефективну реакцію, координацію що дозволяє відповідати на загрози швидко та ефективно, стаючи невід'ємною ланкою в системі захисту національних інтересів та стабільності держави.

Для забезпечення комплексної та систематичної охорони, потрібен особливий підхід який включає різноманітні стратегії та заходи. Нижче представлені деякі варіанти захисту:

1. Фізичний захист:

Встановлення високоякісних систем відеоспостереження та контролю за доступом для фізичного захисту об'єктів.

Впровадження фізичних бар'єрів, таких як парканів, блок-пости, для обмеження доступу до критичних зон.

2. Кіберзахист:

Розділення мережі на сегменти для запобігання розповсюдженню кіберзагроз в разі вторгнення.

Встановлення та підтримка актуальних антивірусних та антималварних програм для захисту від кіберзагроз.

3. Технічний Моніторинг**:**

Використання систем IDS для реагування на незвичайні або підозрілі активності в мережі.

Постійний моніторинг функціонування об'єктів за допомогою сучасних технічних рішень[5].

4. Енергозабезпечення та Резервні Джерела:

Встановлення резервних електрогенераторів для надійного енергозабезпечення в разі аварії чи відключення електромережі.

Впровадження систем, які зменшують споживання енергії та підвищують енергоефективність об'єктів.

5. Антитерористичні Заходи:

Проведення регулярних тренувань та сценаріїв для перевірки готовності персоналу реагувати на терористичні загрози.

Активна співпраця з правоохоронними органами для обміну інформацією про можливі терористичні загрози.

6. Екологічний Захист:

Розробка та впровадження планів на випадок природних катастроф, таких як повені, землетруси та інші.

Створення систем попередження та евакуації для надійної реакції на природні катастрофи.

7. Міжнародна Співпраця:

Дотримання міжнародних стандартів та протоколів щодо захисту критичної інфраструктури.

Активна участь у міжнародних форумах та обмін досвідом з іншими країнами.

Також пропоную розглянути Іноземний досвід в охороні об'єктів критичної інфраструктури військовими засобами[7].

Вони включають в себе різні стратегії та технології, орієнтовані на забезпечення стійкості інфраструктурних об'єктів у воєнний період. Нижче представлені деякі аспекти цього досвіду:

1. Фортифікація та Підземні Споруди (Ізраїль): Захист Об'єктів під Землею де існує висока загроза тероризму та воєнних конфліктів, розробляють та

будують там споруди для збереження та функціонування критичних об'єктів у воєнний період.

2. Військовий Патрулювання (США): Сполучені Штати Америки використовують Системи Безпеки на Землі та в Повітрі, такі як військові патрульні та наглядові системи для захисту критичних інфраструктурних об'єктів, включаючи роботизовані системи та дрони.

3. Мінімізація Вразливостей (Швеція): У випадку шведського досвіду, акцент робиться на заходах протиповітряної оборони для зменшення вразливості об'єктів критичної інфраструктури перед можливими авіаційними загрозами.

4. Інтелектуальні Системи (Ізраїль): Системи Раннього Виявлення та Реагування, використовує інтелектуальні системи для раннього виявлення та автоматизованої реакції на потенційні загрози, включаючи системи розпізнавання обличчя та детектори вибухових речовин.

5. Швидкі Системи Евакуації та Реагування (Китай): Китай розвиває та вдосконалює системи швидкої евакуації та реагування для населення та персоналу критичних об'єктів у воєнних ситуаціях.

6. Системи Видозміни (Сполучене Королівство): Використання системи видозміни та камуфляжу для зменшення впізнаваності та забезпечення прихованості критичних об'єктів.

Співпраця України з іноземними країнами в охороні стратегічних об'єктів є дійсно таки ефективним елементом забезпечення національної безпеки та взаємної захисту. Україна є стороною багатьох міжнародних угод та конвенцій з питань безпеки, які стосуються стратегічних об'єктів. Це включає умови про ядерну безпеку, кібербезпеку, захист критичної інфраструктури тощо. Україна активно бере участь у міжнародних форумах та конференціях, що стосуються питань безпеки[7, п.1, ч.1/1].. Це надає можливість обміну досвідом та вивченню кращих практик в охороні стратегічних об'єктів. Співпрацюючи з іноземними партнерами у сфері оборони та військової техніки для забезпечення ефективного фізичного захисту стратегічних об'єктів та спільні військові тренування та вправи з іноземними арміями для підвищення рівня готовності.

Отже, охорона стратегічних об’єктів, має важливе значення для національного розвитку та безпеки і ця важливість стає все більш актуальною в умовах сучасного глобального середовища. Враховуючи широкий спектр загроз, з якими суспільство стикається, ефективний захист критичних об’єктів стає стратегічним завданням, на вирішення якого необхідно спрямовувати ресурси та зусилля.

Список використаних джерел:

1. ЗАКОН УКРАЇНИ від 27.05.2019 № 10328 (Одержаний ВР України) «Про критичну інфраструктуру та її захист»

2. НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Бірюков Д. С. Захист критичної інфраструктури: проблеми та перспективи

впровадження в Україні / Д. С. Бірюков, С. І. Кондратов. – К. : НІСД, 2012. – 96 с

3. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)

4. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про Національну гвардію України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text

5. Постанова КМУ від 09.10.2020 № 1109 «Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури», зі змінами від 29.12.2021, яка набула чинності 31.12.2021).

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 р. № 821 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу рівня безпеки об'єктів критичної інфраструктури»

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2022-%D0%BF#Text

7. МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ наказ від 23 липня 2021 року N 218 «Про здійснення міжнародного співробітництва Міністерством оборони України та Збройними Силами України» https://ips.ligazakon.net/document/MUS35815

КОМІССАРОВА Наталя,
начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник, кандидат юридичних наук, доцент
ПОЛТАВЕЦЬ Юрій,
магістр 153М навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН, АНАЛОГІЧНИХ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

В контексті повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України досвід діяльності військових формувань іноземних країн, аналогічних до Національної гвардії України при виконанні завдань з забезпечення державної безпеки, набуває особливого значення. Співпраця Національної гвардії з військовими формуваннями іноземних країн, які мають аналогічні до Національної гвардії, функції та завдання, є не тільки важливою, а й корисною.

Відповідно частини 1 статті 1 Закону України “Про національну гвардію України” Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [1]. Частина 2 статті 1 даного Закону передбачає: “Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони” [1].

Пропонуємо розпочати дане дослідження з визначення того, які існують військові формування іноземних країн, аналогічні до Національної гвардії України. Серед них виділяють наступні: Національна жандармерія Франції,

Війська карабінерів Італії, Цивільна гвардія Іспанії, Національна Республіканська гвардія Португалії, Жандармерія Туреччини, жандармерія Румунії, Королівська жандармерія Йорданії та інші [2, с. 133].

Проте, необхідно брати до уваги різноманітність структури та особливостей діяльності військових формувань іноземних країн, аналогічні до Національної гвардії України. Така різноманітність залежить від державного устрою країни, національних особливостей, а також від обстановки в геополітичній сфері та викликів, що загрожують національній безпеці, на даному етапі.

Тепер коротко охарактеризуємо деякі основні військові формування іноземних країн, аналогічні до Національної гвардії України.

Почнемо з Національної жандармерії Франції. У межах даного формування діють такі струтурні підрозділи, як аеродромна, морська, повітряна, річкова. Цей досвід можна вважати позитивним і для України, адже саме на аеродромах, у повітряному, річковому та морському просторах може існувати загроза державній безпеці.

Цікаво, що Національній жандармерії Франції притаманна так звана "судова" функція, яка полягає в тому, що Національна жандармерія Франції проводить розслідування окремих фактів та ситуацій, коли правила режиму охорони конретних об'єктів було порушено та уповноважена, в разі необхідності, затримувати осіб, які здійснюють такі порушення [3, с. 15-16].

Загалом охорону громадської безпеки можна розглядати у якості охорони безпеки у найширшому розумінні цієї доктринальної конструкції. Спрямованість основних функцій жандармерії на забезпечення громадської безпеки можна вважати позитивним моментом.

Досвід діяльності Національної жандармерії Франції може слугувати для покращення діяльності Національної гвардії України в контексті об'єднання тих органів в Україні, які здійснюють охорону громадської безпеки на різних рівнях. До таких органів, крім Національної гвардії України, зокрема, належать Державна служба з надзвичайних ситуацій та Державна прикордонна служба України, Національна поліція. Дані органи хоча і підпорядковуються Міністерству внутрішних справ України, проте в середині цієї структури мають досить великі, керівні органи, яких у Франції немає. Також досвід Національної жандармерії Франції можна використати для покращення забезпечення державної безпеки в сільській місцевості. У якості аспекту покращення діяльності Національної гвардії України з урахуванням досвіду Національної жандармерії Франції можна запропонувати налагодження безпосереднього обміну інформації між всіма органами, що складають систему Міністерства внутрішніх справ України. Такий підхід дозволить швидко реагувати на різноманітні події та ситуації, які можуть загрожувати державній безпеці України [3, с. 16-17].

Щодо досвіду Військ карабінерів Італії, то тут важливо відмітити той факт, що 30 березня 2021 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Національною гвардією України та Військами карабінерів Міністерства Оборони Італійської Республіки, який має сприяти виконанню завдань Стратегії національної безпеки України щодо розвитку Національної гвардії України з урахуванням досвіду держав-членів Європейського Союзу, а також – Стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в аспекті готування Національної гвардії України до завдань, які перед нею поставлені [4].

Також важливо відмітити, що нацгвардійці України проходять навчання в Центрі вдосконалення кваліфікації правоохоронних підрозділів з підтримання стабільності (CoESPU) щорічно, в місті Віченца, яке розташовано в Італії. Там вони вони проходять підготовку з участі в міжнародних операціях, спрямованих на підтримання миру та безпеки [5].

Цікавим є досвід Цивільної гвардії Іспанії, яка в мирний час підпорядковується одночасно як міністру оборони, так і міністру внутрішніх справ та міністру фінансів [6].

Щодо визначення перспективних напрямків удосконалення діяльності Національної гвардії України із забезпечення державної безпеки з урахуванням досвіду держав-членів Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу, можна виокремити наступні.

Перше, на що варто звернути увагу, - це розбудова системи та структури відомств спецпризначення Національної гвардії України. Друге - це можливості використання на транспорті сил розглядуваного підрозділу Міністерства внутрішніх справ. Задля оперативного реагування на можливі загрози державній безпеці доцільно створити мобільні підрозділи Національної гвардії України, які будуть використовувати сили втручання оперативного характеру на конкретних територіях [7, с. 30-32]. Те саме стосується і виконання органами Національної гвардії України функцій військової поліції. Також може бути запозичена така функція для Національної гвардії України, як охорона перших осіб держави та державних органів влади. Рекомендується і службовцям Національної гвардії України брати участь у миротворчих операціях та проводити “польові” криміналістичні дослідження.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про Національну гвардію України”// Електронний ресурс. - Режим доступу:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text (дата звернення 26.20.2023)

2. Агапова О. Міжнародне співробітництво як чинник вдосконалення діяльності Національної гвардії України // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12. - С. 131-135 (С. 133)

3. Заросило В. Жандармерія Франції: виникнення, сучасний стан та форми і методи діяльності // Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Юридичні науки. - 2020. - № 1 (59). - С. 12-18 (С. 15-16)

4. Національна гвардія України та Карабінери Італії розширюють співробітництво // Електронний ресурс. - Режим доступу: https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/nacionalna-gvardiya-ukrayini-ta-karabineri-italiyi-rozsiryuyut-spivrobitnictvo (дата звернення 27.10.2023)

5. Нацгвардія України та Війська Карабінерів Італії розширюють співпрацю // Електронний ресурс. Режим доступу: https://www.afisha.it/spivpratsia/natshvardiia-ukrainy-ta-vijska-karabineriv-italii-rozshyriuiut-spivpratsiu/ (дата звернення 27.10.2023)

6. Висновок на проект Закону України "Про Національну гвардію України" (щодо підпорядкування та чисельності Національної гвардії України)" // Електронний ресурс. Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/XH0YA00A?an=7 (дата звернення 26.10.2023)

7. Горбач Д.О. Деякі питання організації діяльності військових формувань держави з правоохоронними функціями та можливості його використання в Україні // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2014. - № 4(67). – С. 25-34 (С. 30-32).

КОМІССАРОВА Наталя Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ПРОХОРЕНКО Михайло Михайлович,
кандидат юридичних наук, доцент начальник кафедри військового права та правоохоронної діяльності Національного університету оборони України

ОРГАНІЗАЦІЙНО ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ

Державна зрада, кримінальна відповідальність за вчинення якої передбачена ст. 111 Кримінального кодексу України, являє собою один із найбільш небезпечних злочинів проти основ національної безпеки України. Відповідно до цієї норми, державною зрадою є діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України: перехід на бік ворога в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України.

Суспільна небезпека державної зради полягає у тому, що діяння злочинців посягають на суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України.

У КК України державну зраду окреслено як особливо небезпечний злочин, а також наведено кримінально-правову характеристику цього посягання [106; 151; 149; 152; 105]. Характер суспільної небезпеки злочину, передбаченого ст. 111 КК України, визначається тим, що це посягання спрямоване проти життєво важливих для держави відносин.

Безсумнівно, що суб'єктом вчинення державної зради є громадянин України [117, с. 97; 144, с. 83; 189, с. 541]. Але мова йде не про спеціального суб'єкта державної зради, а про спеціального виконавця, а саме військовослужбовця. Отже, найбільш суспільно небезпечною, а також такою, що потребує більш суворого покарання, є державна зрада вчинена: військослужбовцями Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, членами добровольчих формувань, що

були утворені або самоорганізовувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

Для диференціації кримінальної відповідальності за державну зраду ознак суб'єкта кримінального правопорушення не достатньо. Необхідно вирішити які саме діяння, вчиненні якими суб'єктами, є найбільш небезпечними для держави. Погоджуємось із законодавцем стосовно того, що умови воєнного стану мають бути кваліфікуючою ознакою. Державна зрада в умовах воєнного стану є кваліфікованим складом злочину. Встановлюючи зміст злочинних діянь, кримінальне законодавство завжди передбачає покарання за них. Покарання завжди пов'язується із санкцією кримінально-правової норми. Досліджуючи питання про призначення покарання за державну зраду,
найперше треба встановити санкцію відповідної кримінально-правової норми. Так, за вчинення державної зради передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від дванадцяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна або без такої (ч. 1 ст. 111 КК України). З аналізу цієї санкції статті очевидно, що за ступенем суспільної небезпеки це посягання є особливо тяжким злочином.

Відтак запровадження додаткового покарання у виді конфіскації майна є виправданим рішенням законодавця, оскільки відповідний вид покарання є ефективним засобом протидії злочинності, адже таким чином посилюється каральна та виховна можливість основного покарання. У теорії кримінального права слушно зазначається, що підвищена небезпека злочинів та особа винного, наявність у кримінальному провадженні тільки обставин, які обтяжують покарання, чи їхня перевага над обставинами, які пом'якшують покарання, наближають покарання до верхньої межі санкції відповідної статті КК України, натомість наявність у справі тільки обставин, які пом'якшують покарання, чи їхня перевага над обставинами, які обтяжують покарання, – до нижчої межі міри покарання [112, с. 74].

Отже, аналіз практики призначення покарання за державну зраду засвідчив, що суди, за правило, призначають покарання у межах санкції відповідної статті, та як того вимагає КК України, враховують особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання. Водночас трапляються випадки необґрунтованого призначення покарання, нижче від найнижчої межі санкції, занижуючи відтак важливість безпосереднього об'єкта складу злочину «державна зрада», на який посягає злочинець.

Покарання за державну зраду, які передбачені у санкції ст. 111 КК України, відповідають ступеню суспільної небезпеки злочину. Запровадження додаткового покарання у виді конфіскації майна є виправданим рішенням законодавця, оскільки таким чином посилюється каральна та виховна можливість основного покарання, яке було призначено судом лише одного разу. Серед обставин, які пом'якшують покарання, зазвичай враховує такі: молодий вік обвинуваченого під час вчинення злочину, відсутність тяжких наслідків злочину, притягнення обвинуваченого вперше до кримінальної відповідальності, щире каяття, активне сприяння розкриттю злочину, наявність на утримані малолітньої дитини і позитивну характеристику.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України 03.03.2022 № 2108-IX. Голос України. 202. № 56.

2. Мовчан Р.О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми: монографія. Київ: Норма права, 2022. 244 с.

3. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану : наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, С. С. Чернявський та ін. ; за ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчана, В. В. Чернєя. Київ : Норма права, 2022. 278 с.

КОНДРАТЮК-АНТОНОВА Тетяна Вячеславівна,
кандидат філософських наук, доцент
Київський інститут Національної гвардії України,
ЛЕВИЦЬКИЙ Михайло Вікторович,
курсант курсу №1 факультету СБД
Київський інститут Національної гвардії України

ВПЛИВ СТОЇЦИЗМУ НА ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ

Необхідність пошуку світоглядних, ціннісних координат, які б сприяли адекватному сприйняттю дійсності, є дуже важливим елементом формування сучасної особистості військовослужбовця НГУ.

Під час виконання бойових завдань, одним із головних чинників успішного результату є морально-психологічний стан підрозділу. В умовах постійних стресів, поганого сну, зміни обстановки та критичних ситуацій дуже важливо зберігати холодний розум для прийняття мудрих рішень. Не усі офіцери, а тим більше особи рядового складу, проходять ці випробування. Під час підготовки військовослужбовців важливо підібрати правильний алгоритм дій та підхід. Для збереження холоднокровності, раціонального сприйняття реальності та вирішення питань в умовах тиску, найкраще підходить філософія стоїцизму.

Філософія стоїцизму наголошує на тому, що уся історія людства демонструє нам такі періоди, коли існуюча організація суспільства починає руйнуватися, а існуючі цінності починають втрачати свою силу. Мудра людина бачить, як хитається уся суспільна будівля, котра викликає у його співвітчизників або стан темного відчаю, або стан легковажного презирства. Коли соціальна анархія розповсюджується ще не дуже широко, то така людина здатна врятувати і себе, і свою країну, надавши новий напрям її силам.

Стоїк - це людина, яка виявляє стійкість та мужність у життєвих випробуваннях і здатна протистояти спокусам. Попри тривіальність цього словникового визначення, не всі знають, що стоїцизм — це філософська школа з понад двохтисячолітньою історією, оригінальним вченням та власним «пантеоном» мудреців [1]. Найбільш відомі стоїки - Зенон із Кітіона, Луцій Анней Сенека, Епіктет, Марк Аврелій. Ця філософія проголошує, що чеснота (переважно малися на увазі чотири головні чесноти: стриманість, сміливість, справедливість і мудрість) — це щастя й що наші проблеми походять від того, як ми сприймаємо речі, а не від самих речей [3].

Усі стоїки вважали, що справжнє щастя полягає у звільненні від пристрастей, у спокої духу. Вони першими в історії зробили аналіз пристрастей. Вважали, що головне — зрозуміти що є добро, а що — зло, а що не є і ні те, й ні

інше. Останнє уявляє собою досить велику сферу морально нейтрального і тут позиція мудреця — неупередженість. Оскільки все ж таки в нас є елементи негативних пристрастей, то доброчинність має характер боротьби з противними природі й розуму бажаннями.

Стоїцизм найповніше розкривається на полі бою. Коли у 1965 році капітан Джеймс Стокдейл (який пізніше отримав Медаль за відвагу) катапультувався зі свого підбитого над В'єтнамом літака, щоб наступну чверть століття жити у в'язницях і терпіти тортури, на його вустах було ім'я Епіктета.

Фрідріх II завжди виїжджав на поле бою, маючи праці стоїків у сумках при сідлі. А головнокомандувач морських сил і НАТО генерал Джеймс «Скажений Пес» Меттіс возив із собою «Роздуми» Марка Аврелія на спецопераціі в Перській затоці, в Афганістані та Іраку. Звісно, це були не професори, а діячі, і енергійна філософія стоїцизму ідеально їм підходила [2].

Стоїцизм і війна - невипадкове сусідство. Стоїцизм заслужено має репутацію філософії для складних часів, а війна є одним з найтяжчих суспільних лих та випробувань людських якостей. Серед філософів та послідовників стоїцизму траплялися люди воїнських чинів, що є свідченням того, як стоїцизм може працювати в умовах воєнного часу.

Стоїцизм навчає приділяти увагу лише тим речам, які можна контролювати (наприклад, ваше рішення і дії) і не витрачати зайвого часу та енергії на те, що не залежить від вас. Військова служба вимагає великої самодисципліни, а стоїцизм цінує внутрішню силу і здатність до самоконтролю. Також філософія стоїків допомагає реагувати на стрес та виклики більш обдумано і емоційно стійко, що є важливим у військовому житті. І не менш корисними для військових, наголошуючи на відповідальності, є поняття справедливості і служінні суспільству. Варто розглядати філософію стоїків, як військових джентльменів, які мають свої цінності, благородні закони і за рахунок етичних вподобань, ніколи не порушують рамки моральності у суспільстві.

Ця моральна філософія сьогодні повинна наповнювати світоглядний та ціннісний потенціал військовослужбовців НГУ, які потребують духовного фундаменту, цілісного морального каркасу не тільки під час виконання службово-бойових завдань сектору безпеки і оборони, а й у повсякденному житті. Виклики, з якими нині зустрічаються військовослужбовці НГУ, не менш гострі та вразливі, ніж ті, що були у воїнів Римської імперії, для яких стоїцизм був основою їх відношення до світу.

Список використаних джерел:

1. Юдін М. Зберігати спокій під ударами ракет: шлях стоїка в тумані війни. URL: https://platoscave.com.ua/shliakh_stoika_v_tumani_viiny
2. Чи є стоїцизм корисною філософією для сучасного світу?
URL: https://femwork.org/blog/chi-ye-stoyitsizm-korisnoyu-filosofiyeyu-dlya-suchasnogo-svitu/

3. Голідей Раян, Генсільман Стівен. Стоїцизм на кожен день. 366 роздумів про мудрість, стійкість і мистецтво жити / пер. з англ. Антоніна Ящук. К.: Наш Формат, 2022. 464 с.

URL: https://nashformat.ua/pdf-preview/stoitsyzm-na-kozhen-den.-366-rozdumiv-pro-mudrist-stijkist-i-mystetstvo-zhyty-onovl.-vyd.-709518

КОРЕВА М. М.,
начальник відділення запобігання вчиненню, виявлення і припинення кримінальних та інших правопорушень-заступник начальника Рівненського зонального відділу Військової служби правопорядку Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НЕОБХІДНОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Колабораційна діяльність, або колабораціонізм, є терміном, який використовується для позначення співпраці чи співучасті осіб чи груп з окупаційними або ворожими силами, часто в контексті війни або конфлікту. Колабораціонізм може включати в себе різні види співпраці, від надання інформації або підтримки ворожим силам до активної співпраці у виконанні їхніх цілей.

У військовому контексті, колабораційна діяльність може включати в себе різні аспекти, такі як розкриття військової інформації, підтримка окупаційних адміністрацій, або навіть участь в бойових операціях на боці ворога. Колаборанти часто стикаються з відповідальністю та можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності, особливо після завершення конфлікту.

Колабораційна діяльність є складним і контраверсійним поняттям, оскільки вона включає в себе моральні, етичні та правові аспекти. У багатьох випадках колаборація сприяє ворожим силам і завдає шкоди власній країні чи спільноті. Отже, нормативне регулювання колабораціонізму та притягнення до відповідальності тих, хто в ній бере участь, важливо для збереження безпеки та правосуддя в суспільстві.[1]

Удосконалення нормативного врегулювання притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення колабораційної діяльності є важливим завданням з багатьма аспектами. Ця діяльність може мати серйозні наслідки для суспільства та правопорядку, і тому важливо розглядати такі аспекти, як збереження національної безпеки, справедливість та правосуддя, попередження майбутніх порушень та міжнародний статус та визнання.

Удосконалення нормативів щодо колаборації сприяють справедливості, безпеці та законності в суспільстві, особливо в умовах конфліктів чи воєн.[2]

Точне визначення колабораційної діяльності є критично важливим для правопорядку і забезпечення справедливості в суспільстві. Це поняття повинно бути чітко окреслене в законодавстві, щоб уникнути розбіжностей в

інтерпретації і забезпечити юридичну ясність. Спрощене визначення колабораціонізму допомагає судам, правоохоронним органам та громадянам розуміти, коли певна діяльність може бути класифікована як колаборація і, відповідно, призводити до кримінальної відповідальності.

Чітке визначення колабораційної діяльності дозволяє також уникнути суб'єктивних інтерпретацій, що можуть виникати в ході судового розгляду. Це сприяє справедливості та законному застосуванню норм, а також допомагає у попередженні зловживань правопорядком.

Узгоджене і ясне визначення колабораціонізму в законодавстві є одним із ключових кроків у боротьбі з цією небажаною діяльністю та забезпеченні правосуддя в суспільстві.[1]

Захист прав людини є фундаментальною складовою справедливого та ефективного правосуддя у випадках, пов'язаних з колабораціонізмом. Нормативи повинні забезпечувати, що під час судового розгляду справ колаборантів не порушуються основні права та свободи осіб.

Це включає в себе право на справедливий суд, що передбачає можливість адекватного захисту, доступ до адвоката та об'єктивного судового процесу. Недоторканність особи та відсутність фізичного, психологічного чи морального насильства під час розслідування та судового переслідування є також невід'ємною частиною захисту прав людини.

Дискримінація під час судового процесу має бути виключена. Всі особи, незалежно від їхньої раси, релігії, статі, національності чи інших ознак, повинні мати рівний доступ до справедливого та об'єктивного суду. Захист прав людини під час судового переслідування колаборантів є необхідною гарантією справедливості та законності в судочинстві.

Кримінальна відповідальність є важливим аспектом правового регулювання протидії колабораціонізму. Нормативи повинні передбачати адекватну каральну функцію, що відображає серйозність порушення, яким є колабораціонізм. При цьому важливо встановити справедливі та пропорційні санкції, які враховують конкретні обставини справи, ступінь вини та можливі наслідки дій колаборантів.

З одного боку, наявність відповідних каральних санкцій відлякує потенційних колаборантів від участі у такій діяльності та сприяє запобіганню колабораціонізму. З іншого боку, визначення адекватних покарань сприяє справедливому розгляду справ і забезпеченню правосуддя. Крім того, нормативи повинні передбачати можливість індивідуального врахування обставин справи та надавати судам можливість встановлювати справедливі та адекватні покарання на відповідному етапі судового процесу. Кримінальна відповідальність повинна бути прозорою, справедливою та відповідною характеру злочину, що сприяє справедливості в правосудді.[3]

Доказова база є фундаментом кожного судового процесу і має велике значення для забезпечення справедливості та законності при розгляді справ колаборантів. Правила та стандарти для збирання доказів та ведення справ повинні бути чіткими, об'єктивними і справедливими.

Чіткі правила для збирання доказів допомагають уникнути свавілля та забезпечують, що докази, представлені суду, є достовірними та надійними. Об'єктивні стандарти для ведення справ гарантують, що судовий процес не буде спрямованим на переслідування чи підтиск осіб, але буде відбуватися відповідно до закону та прозоро.

Доказова база має бути побудована на основі об'єктивних, підтверджуваних фактів і підкріплена відповідними документами та свідченнями. Дотримання правил та стандартів забезпечує, що судовий процес відбувається на основі правдивих даних і відповідає вимогам справедливості та законності.[1]

Запобігання корупції в контексті нормативного врегулювання колабораціонізму є важливим аспектом, оскільки корупція може підривати справедливість та ефективність судового процесу. Удосконалення нормативів повинно включати заходи для запобігання корупції серед правоохоронних органів, судових установ та інших державних інституцій.

Це може охоплювати впровадження механізмів моніторингу та контролю за діяльністю правоохоронних органів, зокрема у сфері розслідування колабораціонізму. Додаткові заходи безпеки та захисту свідків та учасників судового процесу можуть бути вжиті для запобігання впливу чи тисків із боку корумпованих структур.

Зокрема, важливо забезпечити, щоб діяльність правоохоронних органів та судових установ була прозорою та піддавалася громадському контролю. Такі заходи сприяють підвищенню довіри громадськості до правосуддя та зменшенню можливостей для корупції.

Удосконалення нормативів із захисту від корупції допомагає забезпечити, що колаборанти не можуть використовувати недоліки в системі правосуддя для уникнення відповідальності за свої дії. Такий підхід підсилює довіру до судової системи та забезпечує справедливість в розгляді справ колаборантів.[3]

Удосконалення нормативного врегулювання протидії колабораціонізму має важливе значення для забезпечення справедливості та правопорядку в суспільстві, особливо в умовах конфліктів чи воєн. Під час конфлікту чи воєнних дій, колабораціонізм може призвести до серйозних наслідків, включаючи порушення прав людини, загрозу національній безпеці та загальній стабільності суспільства. Тому удосконалення нормативного регулювання цієї сфери стає нагальною потребою.

Забезпечення справедливого та ефективного судового переслідування колаборантів допомагає відновити довіру громадян до правосуддя та показати, що порушення закону не залишається безкарним. Це сприяє мирному врегулюванню конфліктів та відновленню правопорядку в постконфліктних ситуаціях.

Удосконалення нормативного врегулювання також сприяє відповідності міжнародним стандартам прав людини та правам жертв конфліктів. Це важливо для забезпечення міжнародної легітимності та підтримки вирішення конфліктів на основі права та справедливості. У підсумку, удосконалення нормативного

врегулювання колабораціонізму є важливим елементом підтримки міжнародного миру, правосуддя та прав людини.[1]

Список використаних джерел:

1. Антонюк Н. О. Державна зрада і колабораційна діяльність: питання кримінально-правової кваліфікації / Н. О. Антонюк // Слово Національної школи суддів України. - 2021. - № 4. - С. 56-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2021_4_7.

2. Аналіз частин 1 та 2 статті 111-1 "Колабораційна діяльність" [Електронний ресурс] / В. В. Гуліцька, О. О. Маслова // Економіка. Фінанси. Право. - 2022. - № 11(2). - С. 32-36.

3. Державна зрада чи колабораційна діяльність? Проблеми кваліфікації злочинів проти основ національної безпеки [Електронний ресурс] / К. Ю. Гончаренко // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". - 2022. - Вип. 36. - С. 137-142. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_pravo_2022_36_18

КСЬОНДЗ С. І.,
заступник командира в/ч А 7178 Військової служби правопорядку Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗШУКУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ САМОВІЛЬНО ЗАЛИШИЛИ В/Ч (МІСЦЕ СЛУЖБИ)

Одним з найпоширеніших кримінальних правопорушень в сучасний час є самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем, а також невиконання обов'язку щодо прибуття вчасно на службу при звільненні з частини, призначенні або переведенні, або невиконання обов'язку щодо прибуття вчасно на службу після відрядження, відпустки або після лікування в лікувальному закладі. Відповідальність за ці дії передбачена статтею 407 Кримінального кодексу України.[1]

Самовільне залишення військової частини, зокрема, вчинене в умовах воєнного стану або під час бойової обстановки, карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.[2]

Кримінально-правова статистика, зібрана Офісом Генерального прокурора за 2021 рік свідчить про 2028 зареєстрованих випадків самовільного залишення військової частини (СЗЧ). Ця велика кількість випадків свідчить про наявність серйозної проблеми, яка потребує ретельного вивчення, регулювання та вирішення.

Від початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України, значна кількість чоловіків долучилася до Збройних Сил України (ЗСУ) або інших військових формувань, будь то з власного бажання чи призовом по мобілізації. Однак не всі, хто опинився на передовій, змогли впоратися з надзвичайно важкими фізичними та моральними умовами, суворою дисципліною і стресовими ситуаціями. Тому випадки самовільного залишення військової частини або несанкціонованої відмови від служби почали ставати дедалі поширенішими.

Деякі військові випадково потрапили до складних ситуацій, коли через особисті проблеми не встигли прибути до військової частини чи повернутися з лікування. Кожен з цих випадків передбачає окрему відповідальність, особливо, якщо йдеться про дезертирство та СЗЧ в умовах воєнного стану.

Поняття дезертирство та самовільне залишення військової частини (СЗЧ) тісно пов'язані, але не є синонімами. Дезертирство - це злочин згідно зі статтею 408 Кримінального кодексу України, який передбачає самовільне, неузгоджене з керівництвом залишення місця служби; нез'явлення на місце служби відповідно до призначення або неповернення на службу з лікарні, відпустки, відрядження та інше.

Найголовніша відмінність дезертирства від СЗЧ полягає в тому, що дезертирство передбачає безстрокове ухилення військового від військових обов'язків.

Самовільне залишення військової частини (СЗЧ) - це також неузгоджене з керівництвом залишення місця служби, нез'явлення відповідно до призначення та неповернення на службу вчасно. У цьому випадку йдеться про тимчасове порушення службових обов'язків. Тривалість відсутності військового може визначити, чи перейде вона у дезертирство.

Поширені випадки полягають у тому, що військовослужбовці, які фактично залишили військову частину чи місце служби, обліковуються як такі, що самовільно залишили військову частину. Однак при цьому ці військовослужбовці не фактично покинули свої позиції та продовжують виконувати бойові завдання на передовій. Такі ситуації можуть виникнути, наприклад, коли військовослужбовці перебувають на лікуванні або існують інші важливі причини відсутності військових у військовій частині. Однак командування не має достатніх доказів для визнання відсутності обґрунтованою, і тому змушене заявляти про таких військовослужбовців, які залишили військову частину, у самовільному залишенні військової служби.[1]

Згідно з частиною 2 статті 24 Закону України "Про військовий обов'язок та військову службу", військова служба призупиняється для військовослужбовців, які самовільно залишили військові частини або місця служби, дезертирували з Збройних Сил України або інших військових формувань, або добровільно здалися в полон, якщо законодавством не передбачено інше.[3]

Початок призупинення військової служби відзначається з дня внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань на підставі заяви або повідомлення командира (начальника) військової частини щодо вчиненого кримінального правопорушення, які подаються згідно з частиною 4 статті 85 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

Військовослужбовці, військова служба яких призупинена, звільняються з посад і вважаються особами, які не виконують (не несуть) військові обов'язки. Контракт, що регулює військову службу, а також виплата грошового та забезпечення таким військовослужбовцям призупиняються.

Тривалість призупинення військової служби не враховується у строку військової служби, вислузі років для виплати надбавки за вислугу років і призначення пенсії. На таких військовослужбовців не поширюються пільги і соціальні гарантії, які передбачені законодавством для військовослужбовців.

Військовослужбовці, військова служба яких призупинена і які отримали обвинувачення згідно з вироком суду, який набрав законної сили, підлягають звільненню з військової служби відповідно до статті 26 Закону про військову службу, за винятком військовослужбовців, яким призначено покарання у вигляді службового обмеження, арешту з відбуттям на гауптвахті або триманням у дисциплінарному батальйоні.

Військовослужбовці, яким призначено кримінальне покарання у вигляді штрафу та яких звільнено від відбування покарання на підставах, передбачених

статтями 47, 48, 49 Кримінального кодексу України, а також яких звільнено від відбування покарання на підставі амністії, підлягають звільненню з військової служби за причинами, пов'язаними із службовою невідповідністю.

Для військовослужбовців, яким суд виніс виправдувальний вирок, який набрав законної сили, або яких звільнено від кримінальної відповідальності через визначені статтями 47, 48, 49 Кримінального кодексу України, військова служба та контракт продовжується. У цьому випадку призупинений строк військової служби зараховується до вислуги років для виплати надбавки за вислугу років і призначення пенсії, а також до строку вислуги років для присвоєння наступного військового звання, і відновлюються пільги та соціальні гарантії, які передбачені законодавством для військовослужбовців.

За весь період непідтвердженої призупинення військової служби військовослужбовцям виплачується надлишкова грошова та забезпечення. Порядок призупинення та продовження військової служби визначається положеннями про проходження військової служби, відповідно до пункту 144-1, відповідно до якого військовослужбовці, які самовільно залишили військову частину або місце служби, дезертирували зі Збройних Сил України, або добровільно здалися в полон, призупиняють військову службу.[1]

Інформація про план розшуку та затримання військовослужбовців, які самовільно залишили військову частину, вважається службовою інформацією в системі Міністерства оборони України. Ця інформація належить до категорії матеріалів, що підлягають під гриф обмеження доступу. Отже, за наказом МОУ інформація про план розшуку та затримання військовослужбовців, які самовільно залишили військову частину, повинна зберігатися у відповідності до вимог переліку та підлягати обмеженню доступу.[4]

Адміністративно-правове регулювання проведення розшуку військовослужбовців, які самовільно залишили військову частину або місце служби, в Україні базується на чітких нормах та процедурах, визначених відповідними законодавчими актами та регуляторними документами, зокрема, в наказах та положеннях Міністерства оборони та Міністерства внутрішніх справ України. Це важливе аспект адміністративно-правового поля в контексті забезпечення військової дисципліни та порядку, а також забезпечення безпеки та обороноздатності країни.

Завдяки адміністративно-правовому регулюванню, керівництво військових структур має можливість ефективно вживати заходів для розшуку та затримання таких військовослужбовців, відновлення дисципліни та військового порядку в межах військових частин. Крім того, визначення процедур та вимог щодо зберігання інформації про розшукові заходи в системі Міністерства оборони України сприяє забезпеченню безпеки цих даних та попередженню несанкціонованого доступу до них.

Отже, адміністративно-правове регулювання проведення розшуку військовослужбовців, які самовільно залишили військову частину або місце служби, є важливою складовою в системі забезпечення військової дисципліни, збереження безпеки та підтримки обороноздатності України.[1]

Список використаних джерел:

1. "Аналітична доповідь щодо проблемних питань відповідальності військовослужбовців"-видання "Центр оборонних стратегій" за січень 2023 року https://defence.org.ua/wp-content/uploads/doslidzhennya/CDS-problemni-pytannya-vidpovidalnosti-vijskovosluzhbovcziv.pdf

2. ст.407 Кримінального кодексу України "Самовільне залишення військової частини або місця служби" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2875

3. ст.24 Закону України "Про військовий обов'язок та військову службу" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text

4. Наказ МВС від 12.07.2023 № 573 "Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в Міністерстві внутрішніх справ України": https://mvs.gov.ua/uk/normativno-pravovi-akti/nakaz-vid-12072023-573-pro-zatverdzennia-pereliku-vidomostei-shho-stanovliat-sluzbovu-informaciiu-v-ministerstvi-vnutrisnix-sprav-ukrayini

КУРИЛО Олег Іванович,
підполковник, старший викладач кафедри управління підрозділами Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України

ТРОЦЬКИЙ Руслан Сергійович,
кандидат педагогічних наук, начальник кафедри управління підрозділами Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України, полковник

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

Діяльність Національноїгвардії України у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони держави під час виконання завдань правового режиму надзвичайного стану ґрунтується на системі нормативно- правових актів, головне місце у якій належить Конституції України як Основному Закону держави, що становить ядро національної правової системи і є базою для розвитку всього українського законодавства, правової діяльності, правосвідомості та правової культури. Правові засади зазначеного спеціального режиму функціонування держави встановлюються нормами ст. 64; п. 31 ст. 85; п. 19 ст. 92;п.п. 20, 21 ст. 106; п. 10 ст. 138 Конституції України. До системи нормативно-правових актів національного законодавства, які регламентують правовий режим, входять також такі: закони України "Про правовий режим воєнного стану", "Про правовий режим надзвичайного стану", "Про зону надзвичайної екологічної ситуації", "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи", "Кодекс цивільного захисту України"; "Про Раду національної безпеки і оборони", "Про Національну поліцію", "Про Національну гвардію України", "Про службу безпеки України", "Про Збройні Сили України", "Про прокуратуру" , "Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію", "Про об'єкти підвищеної небезпеки", "Про боротьбу з тероризмом" та деякі інші; відповідні укази Президента, а також постанови Кабінету Міністрів України, що регулюють питання, які виникають у зазначених умовах; накази, інструкції, правила, що надходять від відповідних державних органів.

Конституція України закріплює право Президента України приймати відповідно до закону рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошувати у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації – з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України.

Законом "Про правовий режим надзвичайного стану", вводиться поняття

“військове командування”, якому надається право разом з органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування здійснювати заходи правового режиму надзвичайного стану. До складу військового командування включаються: Головний орган військового управління Національної гвардії України – Головне управління НГУ; Служба безпеки України; Військова служба правопорядку у Збройних Силах України. Відповідно слід зазначити, що детально не розмежовані повноваження між складовими органами військового командування, їх відповідальність, порядок підготовки і залучення сил та засобів. Національна гвардія України бере участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, епідемій, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров’ю населення [ст. 2, п. 13], а також участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об’єктах, що нею охороняються [ст. 2, п. 15].

Директива від 27.06.2013 р. № Д-18 дск “Про застосування внутрішніх військ МВС України під час здійснення заходів правового режиму надзвичайного стану, участі у ліквідації надзвичайних ситуацій та проведенні спеціальних операцій”, згідно якої, зокрема, визначалися форми задіяння сил ВВ МВС України в таких ситуаціях. З огляду на те, що внутрішні війська МВС України припинили своє існування, використання зазначеної Директиви у Національній гвардії України не можна вважати виправданим. Є необхідність для відпрацювання комплексного нормативного документа, який би забезпечив порядок застосування НГУ, для забезпечення функцій, пов’язаних з участю у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, епідемій, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров’ю населення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 06.04.2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 28. Ст. 224(із змінами).

3. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. № 1550-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 23. Ст. 176 (із змінами).

5. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 35. Ст. 237.

6. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

7. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 17. Ст. 594.

8. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382 (із змінами).

10. Про об’єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 15. Ст. 73.

КУХАРЕНКО Михайло Вікторович,
Національна академія Служби безпеки України

ВИКЛИКИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Подальший розвиток державної політики протидії тероризму в Україні нерозривно пов’язаний із посиленням ефективності діяльності всіх органів сектору безпеки й оборони України, які є суб’єктами боротьби з тероризмом, зокрема, Збройних Сил України [3, с. 106].

Чинне законодавство України визначає, що терористична діяльність – це діяльність, яка охоплює: планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів; підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях; організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах; вербування, озброєння, підготовку та використання терористів; пропаганду і поширення ідеології тероризму; проходження навчання тероризму; виїзд з України та в’їзд в Україну з терористичною метою; фінансування та інше сприяння тероризму [4].

Боротьба з тероризмом охоплює ряд заходів, серед яких заходи по звільненню заручників, запобігання терористичним актам, пошуку і знищенню груп та ліквідації баз терористичних організацій. Методами контртерористичних дій можуть бути: розвідувальні операції; атаки проти терористичних мереж та інфраструктури; добування важливих матеріалів в терористичних організаціях; акції різного характеру, направлені на ідеологічне та мотиваційне коріння тероризму [2, с. 151–155].

У сучасних умовах з метою адекватного реагування на загрози терористичних проявів уряди багатьох країн приділяють серйозну увагу створенню і підтриманню на необхідному рівні національних антитерористичних систем. З урахуванням зростання кількості терористичних актів, що призводять до значних людських втрат і завдають значної матеріальної шкоди, більшість країн світу активізувала вжиття превентивних антитерористичних заходів, вишукуючи нові форми та методи більш ефективного запобігання і протистояння різним проявам тероризму. При цьому непоодинокими є наміри і факти використання в антитерористичних заходах військових формувань. Зокрема, у різних державах розробляються нові форми і методи залучення збройних сил до антитерористичних заходів [5, с. 38–42].

Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638-IV одним із суб’єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, є Міністерство оборони України. Міністерство оборони України, органи військового управління, з’єднання,

військові частини і підрозділи Збройних Сил України забезпечують захист від терористичних посягань об’єктів та майна Збройних Сил України, зброї масового ураження, ракетної і стрілецької зброї, боєприпасів, вибухових та отруйних речовин, що перебувають у військових частинах або зберігаються у визначених місцях; організовують підготовку та застосування сил і засобів Сухопутних військ, Повітряних Сил, Військово-Морських Сил і Сил спеціальних операцій Збройних Сил України в разі вчинення терористичного акту у повітряному просторі, у територіальних водах України; беруть участь у проведенні антитерористичних операцій на військових об'єктах та в разі виникнення терористичних загроз безпеці держави із-за меж України; в разі залучення до проведення антитерористичної операції – забезпечують із застосуванням наявних сил та засобів виконання завдань щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій; беруть участь у затриманні осіб, а у випадках, коли їх дії реально загрожують життю та здоров’ю заручників, учасників антитерористичної операції або інших осіб – їх знешкоджують [4].

Закон України «Про Збройні Сили України» від 6 грудня 1991 року № 1934-XII визначає, що Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом. Збройні Сили України у сфері захисту критичної інфраструктури забезпечують організацію захисту військових об’єктів критичної інфраструктури Збройних Сил України від терористичних загроз, підготовку до застосування військ (сил) Збройних Сил України у разі вчинення терористичного акту в повітряному просторі або територіальному морі України, проведення заходів з підвищення рівня захищеності, усунення ризиків і загроз вибухопожежобезпеки арсеналів, баз та складів Збройних Сил України, виконання завдань з протиповітряного прикриття важливих об’єктів держави (критичної інфраструктури), перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України [1].

З метою адекватної відповіді на глобальні і регіональні виклики в Україні створена правова основа боротьби з тероризмом та визначені суб'єкти, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції. У діяльності Збройних Силах України функціональні завдання антитерористичної діяльності реалізують Сили спеціальних операцій. Участь Сил спеціальних операцій Збройних Сил України в загальнодержавній системі боротьби з тероризмом передбачає виконання цілого ряду спеціальних завдань, які передбачають проведення спеціальних заходів з протидії внутрішній і зовнішній терористичній діяльності: проведення заходів з попередження (антитероризм) і протидії тероризму (контртероризм) та забезпечення безпеки судноплавства (боротьбу з піратством). Спеціальні заходи щодо боротьби з тероризмом можуть проводитись як в мирний час, так і в особливий період [2, с. 151–155].

Таким чином, можна сформувати наступні новітні особливості антитерористичної діяльності Збройних Сил України:

1) антитерористична діяльність Збройних Сил України за своїм змістом є комплексною, внутрішньою, правоохоронною діяльністю із запобігання, зупинення та припинення терористичних проявів та актів в секторі національної безпеки та оборони, що здійснюється у формі розвідувальних, превентивних, оборонних, військових та інформаційних спеціальних операцій військовослужбовцями та суб'єктами військового управління Збройних Сил України;

2) сучасна антитерористична діяльність Збройних Сил України включає основні, усталені завдання (запобігання терористичним проявам; зупинення та припинення терористичних актів; знищення терористичних угрупувань; розвідувальні операції тощо) та новітні завдання, що обумовлені глобальною інформатизацією та цифровізацією (боротьба з терористами у кіберпросторі);

3) тенденції антитерористичної діяльності Збройних Сил України спрямовані на формування єдиної національної антитерористичної системи, що об'єднає усіх суб'єктів антитерористичної діяльності щодо реалізації спільних антитерористичних заходів та забезпечення функціонування системи визначення рівня терористичної загрози;

4) одним із напрямків розвитку антитерористичної діяльності Збройних Сил України має бути максимальне покращення організаційної, матеріальної та професійної діяльності Сил спеціальних операцій Збройних Сил України в секторі безпеки та оборони України.

Список використаних джерел

1. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст. 108.

2. Серветник Ю. С. Роль, місце та завдання сил спеціальних операцій Збройних Сил України у загальнодержавній системі боротьби з тероризмом. *Системи озброєння і військова техніка*. 2009. № 2. С. 151-155.

3. Котляренко О. Протидія терористичним актам на військових об'єктах Збройних Сил України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 4. С. 106-113.

4. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 25. Ст. 180.

5. Іваницький Р. С., Печериця С. В. Удосконалення національної антитерористичної системи з метою інтеграції україни у європейські архітектури безпеки на основі міжнародного досвіду застосування збройних сил держав у контртерористичних операціях. *Честь і закон*. № 4/2008. С. 38–42.

ЛЕВИЦЬКИЙ М. В.,
курсант курсу № 1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

ВПЛИВ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Дезінформація впливає на формування громадської думки, що особливо небезпечно в умовах війни. Російсько-українська війна демонструє, наскільки загрозливими можуть бути наслідки впливу дезінформації на масову аудиторію.

Розрізняють кілька видів дезінформації. Місінформація – це неправдивий або оманливий контент, що виникає внаслідок помилок чи неточностей, ненавмисно. І класична дезінформація, що завчасно створюється з метою зашкодити, поширюється з наміром ввести в оману, отримати економічну чи політичну вигоду та завдати шкоди суспільству [2].

Дезінформація впливає на підсвідомість людини, поширюється з метою дестабілізації настроїв у суспільстві, адже найбільш стійкою є інформація раціонально осмислена й емоційно засвоєна людиною [1].

Громадська думка – показник розвитку демократичного суспільства і важливий посередник між інституціями влади і громадянським суспільством. Роль медіа в процесі формування громадської думки надзвичайно велика, оскільки через медіа здійснюється звернення до масової аудиторії, яке на основі отриманої інформації про події і явища формує громадську думку. Таким чином, медіа активно використовуються для формування громадської думки і/або для маніпулювання нею [1].

В умовах російсько-української війни протидія впливу дезінформації на формування громадської думки є однією з ключових засад внутрішньої та зовнішньої безпеки. Про це свідчить і створення в грудні 2014 року Міністерства інформаційної політики України, основним завданням якого є «відбиття інформаційних атак проти України» [3].

У травні 2023 року Постійна міжнародна місія медіамоніторингу щодо дезінформації про Україну та українську діаспору, започаткована Громадською організацією «Україна-2050», надала звіт про медіамоніторинг дезінформації про Україну протягом 24 лютого 2022 року – 24 лютого 2023 року. У цьому звіті наративи дезінформації згруповано в сім метанаративів. У такий спосіб вдалось наочно проілюструвати особливості дезінформації, що поширювалась протягом року повномасштабної війни росії проти України.

Основна мета поширення дезінформації про Україну полягає в тому, щоб:

- перекласти провину за війну росії проти України на США та НАТО, а також порушити єдність Заходу щодо підтримки України та санкцій проти Росії;

- дискредитувати Україну та підірвати як внутрішню, так і зовнішню підтримку урядових органів та Збройних сил України. Іншими словами, відбувається спроба «знищення правди» [4].

Під час повномасштабної війни превентивні методи протидії дезінформації не вважаються ефективними. Водночас наступальна контрпропаганда у широкому сенсі, налагодження стратегічних комунікацій і one voice policy (політика або стратегія, відповідно до якої члени організації або групи повинні висловлювати єдиний офіційний голос або публічну позицію щодо певного питання або теми) виступають найбільш релевантними підходами. Серед стратегій, котрі виокремлюються як релевантні, можемо назвати такі:

- дерусифікація українського простору з метою зниження рівня вразливості до російської дезінформації (з уникненням поділу на «хороших» і «поганих» російських постатей, паралельно вдаючись до популяризації української культури і її постатей);
- фокусування діяльності Центру протидії дезінформації як ситуативних центрів для кризових комунікацій при РНБО, а Центру стратегічних комунікацій як дорадчої групи зі стратегічних комунікацій при прем'єр-міністрові;
- продовження інтеграції ініціатив з медіаграмотності в освітній процес; поширення наративів про самостійність України як незалежного європейського етносу з унікальною історією;
- про дієвість санкцій, колективну відповідальність росіян у війні, необхідність символічної і матеріальної підтримки України;
- про росію як агресора щодо європейських держав у контексті інформаційної війни;
- деталізація наративу про «єдність українського народу»;
- уникання наративу про «хороших русских» і мінімізація впливу наративу «ми за мир» за допомогою поширення контрнаративів [5].

В умовах війни виникають сприятливі умови для поширення дезінформації і підсилення її впливу на суспільство. Поширення недостовірної інформації впливає на формування громадської думки, сприяє дестабілізації ситуації в країні. Щоб протидіяти дезінформації, важливо розвивати критичне мислення серед громадян, підтримувати незалежні журналістські розслідування, розширювати доступ до достовірних джерел інформації та спільно з міжнародними партнерами здійснювати моніторинг дезінформації. Також важливо розвивати антидезінформаційну стратегію та зміцнювати кібербезпеку для захисту інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Богуш Л. А. Вплив медіа на формування громадської думки у світі. URL:http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_3/52.pdf
2. Куліш П. Що таке дезінформація і як вона на нас впливає? URL:https://gwaramedia.com/shho-take-dezinformacziya-i-yak-vona-na-nas-vplivaie/

3. Марусяк Т. С. Методи та форми впливу на громадську думку у сучасному українському суспільстві.
https://ela.kpi.ua/jspui/bitstream/123456789/17085/1/12_Marusiak.pdf

4. Чолій. Є. Росія використовує дезінформацію як зброю проти України.
URL:https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3726233-rosia-vikoristovue-dezinformaciu-ak-zbrou-proti-ukraini.html

5. Бовкун С. Ю. Бакалаврська робота «Методи протидії російській дезінформації в україні (24 лютого-31 травня 2022 року)»
URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b3e4defc-8c0b-4aaf-b94f-fca5e6159700/content

ЛЕГЕНЧУК Сергій Вікторович,
викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності НГУ Київського інституту НГУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В МОДЕРНІЗАЦІЇ СИТЕМИ БОЙОВОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Для багатьох країн приведення військового та безпекового секторів у відповідність із євроатлантичними стандартами означає проведення глибоких реформ. У контексті потенційної загрози та конфлікту з агресором, сучасна та ефективна система бойової підготовки, яка відповідає євроатлантичним стандартам, є ключем до успішного виконання завдань, які виникають перед підрозділами Національної гвардії України. Враховуючи вищезазначені фактори, можна стверджувати, що дослідження зазначеної теми є надзвичайно актуальним для нашої країни, яка прагне зміцнити свою безпеку, обороноздатність та міжнародне партнерство з європейськими та атлантичними країнами тим більше в умовах збройної агресії РФ проти України.

25 березня 2021 року Указом Президента України № 121/2021 було введено в дію Стратегію воєнної безпеки України. Головною метою Стратегії є створення завчасно підготовленої та всебічно забезпеченої всеохоплюючої оборони України на засадах стримування, стійкості та взаємодії. Отже, завчасна підготовка є одним з ключових етапів реалізації державної політики у сфері оборони держави.

Національна гвардія України як складова сектору безпеки і оборони держави також виконує низку завдань, спрямованих на підтримання її обороноздатності. Результати аналізу нових законодавчих норм вказують на чіткі напрями їх реалізації та підготовки.

Основною метою розвитку Національної гвардії України є створення у її складі нових підрозділів, здатних у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони виконувати широкий спектр правоохоронних завдань та ефективно реагувати на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці.

Розвиток Національної гвардії України здійснюватиметься шляхом:

завершення формування правових засад діяльності Національної гвардії України;

розгортання військових частин оперативного призначення та загонів спеціального призначення;

оснащення частин та підрозділів Національної гвардії України новітніми та модернізованими зразками озброєння і військової техніки, спеціальними засобами та обладнанням для забезпечення охорони громадського порядку, технічного переоснащення систем управління та зв'язку;

оптимізації чисельності особового складу відповідно до обсягів визначених завдань;

реформування системи матеріально-технічного забезпечення та створення необхідних військових запасів речового та медичного майна, продовольства, пально-мастильних матеріалів;

реформування системи бойової та спеціальної підготовки, розгортання та обладнання центрів підготовки підрозділів частин оперативного призначення;

підвищення рівня державних соціальних гарантій та інших мотивацій для військовослужбовців;

забезпечення узгодженого розвитку системи управління, утримання запасів матеріально-технічних засобів, реформування системи матеріально-технічного забезпечення Національної гвардії України з метою забезпечення їх взаємосумісності із аналогічними системами Збройних Сил України;

нарощування боєздатності Національної гвардії України та рівня її готовності до виконання завдань за призначенням;

розвитку системи бойового та матеріально-технічного забезпечення;

модернізації системи бойової та спеціальної підготовки особового складу шляхом уведення комплексної підготовки до виконання завдань за призначенням;

створення оперативних запасів матеріальних засобів;

поступового наближення Національної гвардії України за показниками бойової та спеціальної підготовки, технічного оснащення та всебічного забезпечення до стандартів НАТО.

Важливо аналізувати вимоги, які висуває сучасний бій до бойової та спеціальної підготовки військовослужбовців та визначити рівень і напрям, на який потрібно орієнтуватися для успішного вирішення завдань під час бою, перейнявши досвід безпосередньої участі в бойових діях та бойової (тактико-спеціальної) підготовки провідних країнах НАТО.

Відповідно до Директиви №25 командувача Національної гвардії України основні зусилля за видами підготовки та їх складовими спрямовувати на колективну та індивідуальну підготовку.

Під час колективної підготовки - на:

набуття та нарощування оперативних спроможностей органів військового управління щодо планування застосування військ (сил) та здійснення стійкого управління ними в ході проведення оборонних, стабілізаційних операцій (бойових дій);

набуття (підтримання) та вдосконалення рівня злагодженості органів військового управління (їх структурних підрозділів);

набуття оперативних спроможностей, необхідних для виконання визначених завдань у складі сил безпеки та оборони;

визначення порядку оперативного розгортання угруповань НГУ з урахуванням реальної оперативно-стратегічної обстановки, що склалася, наявності часу для підготовки до виконання завдань оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності;

здійснення відновлення боєздатності органів військового управління та військових частин.

Під час індивідуальної підготовки - на підвищення рівня навченості військовослужбовців органів військового управління та формування відповідних індивідуальних спроможностей щодо виконання функціональних обов'язків самостійно та у складі структурних підрозділів органів військового управління (центрів, відділів, груп пунктів управління).

Отже, адаптація до євроатлантичних підходів передбачає проведення реформ бойової та спеціальної підготовки у Національній гвардії України, що вимагає глибокого аналізу, планування та ресурсів. Усі зусилля по адаптації до євроатлантичних стандартів повинні бути впорядковані та систематизовані в рамках стратегічного плану на розвиток бойової піготовки, що враховує національні особливості та потреби відповідно до тих умов, які склалися.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України [Електронний ресурс]: закон України від 13.03.2014 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18. (дата звернення: 03.10.2023).

2. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року № 121/2021 "Про Стратегію воєнної безпеки України".

3. Директива КНГУ «Про організацію підготовки НГУ у 2022-2023 роках» № Д-25 від 07.12.2021.

МАТЮШЕНКО Олена Іванівна,
завідувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат наук з державного управління

ЗАЙЦЕВА Анна Романівна,
студентка 3 групи 2 КМ-2р курсу Національної академії внутрішніх справ

БОЙОВА ОБСТАНОВКА ЯК ОЗНАКА ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Як зазначено у примітці до ст. 402, бойова обстановка в розділі XIX «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)» Кримінального кодексу України (далі – КК) – це обстановка наступального, оборонного чи іншого загальновійськового, танкового, протиповітряного, повітряного, морського бою, тобто безпосереднього застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником. Обстановка бою, в якому бере участь військове з'єднання, частина (корабель) або підрозділ, розпочинається і закінчується з наказу про вступ у бій (припинення бою) або з фактичного початку (завершення) бою.

До моменту законодавчого визначення змісту «бойова обстановка» в примітці до ст. 402 КК в теорії кримінального права науковцями давалося різне трактування цього поняття: як певний стан військових з'єднань, частин (кораблів) та (або) підрозділів, знаходячись у якому вони ведуть погоджені дії з метою знешкодження (розгрому) військового супротивника, оволодіння важливими районами (рубежами) або утримання їх і виконання інших тактичних завдань [1, с. 102]; період знаходження військової частини, підрозділу, окремих військ у безпосередньому зіткненні і протиборстві з противником, підготовка чи ведення бою (бойової операції), що може виникнути як у воєнний, так і в мирний час [2, с. 13]; період знаходження військової частини, підрозділу, окремих військовослужбовців у безпосередньому зіткненні з противником, підготовка чи ведення бою (бойової операції) [3, с. 1086-1087]; перебування військової частини (підрозділу) в умовах безпосередньої підготовки до бою чи ведення бою [4, с. 80, 88].

Під бойовою обстановкою розуміється сукупність факторів і умов, за яких здійснюються підготовка та ведення бою (операції) [5, с. 483], найбільш важливими з них є: стан сил противника (склад, боєздатність, угруповання, наміри і можливий характер дій); стан своїх військ (склад, місце розташування, укомплектованість, забезпеченість, морально-бойовий дух, боєздатність і бойові можливості); характер місцевості (рельєф, наявність природних укриттів і перешкод, стан дорожньої мережі), кліматичні, гідрометеорологічні та топогеодезичні дані; пора року і доби; терміни підготовки до бойових дій і

виконання поставленого бойового завдання і ін. [6, с. 188]; сукупність об'єктивних обставин соціального, кліматичного та іншого характеру, що виникають у зв'язку з реалізацією тактичних дій військ під час оборони або нападу та ведення загальновійськового, вогневого, пробою, у виді організованих та узгоджених ударів, вогню і маневрів (бойових дій) з'єднань, частин і підрозділів з метою знищення (розгрому) противника, відбиття його ударів і виконання інших бойових завдань, що здійснюється в обмеженому місці та протягом короткого проміжку часу [7, с. 114-115].

Бодаєвський В.П. визначає співвідношення понять «бойова обстановка» та «бойові дії», зазначивши, що поняття «бойова обстановка» охоплює «бойові дії», а вони співвідносяться як ціле та частина [8, с. 183]. Як вказує Ониськів А., встановлення логічного взаємозв'язку між поняттями «особливий період», «воєнний стан» і «бойова обстановка», допомагають виокремити наступну ознаку бойової обстановки: наявність бойової обстановки не може бути обумовлена прийнятим рішенням того чи іншого органу державної влади про час її початку та закінчення. Час початку та закінчення бойової обстановки не регламентується нормативно, він виникає та припиняється в момент конкретних умов вчинення злочину, коли відбувається ведення бою та виконується конкретне бойове завдання [6, с. 188].

Зважаючи на викладене, бойовою обстановкою є сукупність об'єктивних обставин соціального, кліматичного та іншого характеру, що виникають у зв'язку з реалізацією тактичних дій військ під час оборони або нападу та ведення загальновійськового, вогневого, протиповітряного, повітряного і морського бою, у вигляді організованих та узгоджених ударів, вогню і маневрів (бойових дій) з'єднань, частин і підрозділів з метою знищення противника, відбиття його ударів і виконання інших бойових завдань, що здійснюється в обмеженому місці та протягом короткого проміжку часу [6, с. 193].

Таким чином, дефініція термінів «особливий період» та «воєнний стан» на законодавчому рівні визначені. Натомість, «бойова обстановка», «бойові дії», «обстановка бою» через відсутність законодавчого закріплення, неоднакове тлумачення вимагають подальших наукових розробок.

Список використаних джерел:

1. Харитонов С.О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія. Харків : Право, 2018. 328 с
2. Хавронюк М.І., Дячук С.І., Мельник М.І. Військові злочини: Коментар законодавства. – К.: А.С.К., 2003. – 272 с.
3. Пелецький В.О. Обстановка вчинення злочину як елемент криміналістичної характеристики самовільного залишення частини або місця служби. *Проблеми законності*. Вип. 117. Харків, 2011. С. 249 – 256.
4. Сенько М.М. Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2005. 217 с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь, Перун, 2005. – 1728 с.

6. Ониськів А. Бойова обстановка як кваліфікуюча ознака військових злочинів. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України.* 2016. № 3. С. 185 – 195.

7. Байда А.О., Склезь О.А. Основні проблеми кваліфікації злочинів, вчинених в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (68). С. 112 – 117.

8. Бодаєвський В.П. «Воєнний стан», «бойова обстановка» та «час перебування на військовій службі» як особливі обставини чинності кримінального закону щодо військових злочинів у часі. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. 2013. Т. 25 (64). № 2. С. 180–186.

ЛІСОВИЦЬКИЙ А. В.,
офіцер відділу оперативних чергових штабу Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАПОБІГАННЯ, ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ТА ІНШИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ В РАЙОНІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Запобігання, виявлення злочинів та інших правопорушень військової служби та забезпечення правопорядку в районі ведення бойових дій є важливою задачею за багатьма аспектами. Важливістю цієї місії є забезпечення прав і свобод громадян, захист безпеки військовослужбовців і цивільного населення, боротьба зі злочинами військової природи, гуманітарна допомога, збереження документації та співпраця з міжнародними організаціями. Головна мета полягає в забезпеченні дотримання прав і свобод людини навіть під час військових конфліктів і забезпеченні миру і безпеки.

Важливою особливістю у запобіганні, виявленні злочинів та інших правопорушень правопорядку в районі ведення бойових дій є, як свідчить аналіз кримінальних правопорушень, скоєних у Збройних Силах України, що їх більшість вчиняються переважно на об'єктах з обмеженим доступом (зона проведення антитерористичної операції, території військових частин, баз, складів, арсеналів, режимних об'єктів тощо), мають внутрішній характер і не передбачають зв'язків поза межами Міністерства оборони України та Збройних Сил України. Встановлений порядок доступу на такі військові (режимні) об'єкти ускладнить, а у ряді випадків - унеможливить ефективне запобігання, виявлення, припинення та розслідування на них кримінальних правопорушень слідчими органів внутрішніх справ, прокуратури.

Під час розслідування вказаних правопорушень у більшості випадків виникає необхідність отримання обмеженої інформації, що ускладнюється процедурою доступу до неї.

У Збройних Силах України існує спеціальне правоохоронне формування - Військова служба правопорядку. Вона створена відповідно до Закону України "Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України" і має необхідні ресурси для проведення досудового розслідування.[1]

Органи управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України діють за зонально-територіальним принципом, враховуючи розташування військ, що дозволяє ефективно боротися з кримінальними правопорушеннями. Багато військовослужбовців Військової служби

правопорядку відряджені до військових підрозділів, що діють в зоні бойових дій.[3]

Під час прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України 13.04.2012 року не було враховано рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.02.2008, пропозиції профільного комітету Верховної Ради України та Міністерства оборони України щодо включення слідчих підрозділів Служби правопорядку до переліку органів досудового розслідування.

Нині у країні виникла ситуація, коли фактично, в умовах бойових дій, існуюча система органів досудового розслідування не може забезпечити ефективне та оперативне розслідування масових військових злочинів. Це негативно впливає на стан боєготовності військових частин і підрозділів Збройних Сил України та інших військових формувань, створених згідно з законами України.[1]

Органи управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України мають можливість здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень в умовах особливого періоду та воєнного стану, коли війська перебувають поза населеними пунктами, в складі миротворчих контингентів та інше.[3]

Прийняття відповідного законодавства вирішує цю проблему і створить необхідні умови для більш ефективної роботи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Основні завдання служби включають запобігання та припинення кримінальних та інших правопорушень, а також захист майна Збройних Сил України від розкрадання та інших порушень.

Також, надання Військовій службі правопорядку у Збройних Силах України повноважень щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності надає можливість ефективно проводити заходи щодо розшуку та затримання військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, які самовільно залишили військові частини чи місця служби або не з'явилися в строк без поважних причин на військову службу, а також тих, які переховуються від органів досудового розслідування або суду, чи засуджених, які ухиляються від виконання кримінального покарання. Запобігання диверсійним актам і терористичним подіям на військових об'єктах. Розшук вогнепальної зброї, бойових припасів до неї або вибухових речовин, які були викрадені або втрачені у військових частинах. Крім того, міжнародний досвід в галузі забезпечення правопорядку в арміях найбільш розвинутих країн Європи та світу, а також колишніх пострадянських країн, свідчить про існування органів досудового розслідування з військовим статусом, таких як військова поліція, карабінери, жандармерія. Ці органи функціонують в складі їх збройних сил, підпорядковані міністру оборони, і мають широкі повноваження у виявленні, припиненні та розслідуванні кримінальних правопорушень, скоєних військовослужбовцями, а також виконують поліцейські та адміністративні функції в інтересах всієї країни.[1]

Таким чином служба правопорядку у Збройних Силах України є спеціальним правоохоронним формуванням, яке діє в складі Збройних Сил

України. У своїй діяльності ця служба керується Конституцією України, Законом "Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України" (2002) та іншими нормативно-правовими актами.

Основне завдання Військової служби правопорядку в Збройних Силах України включає:

1. Виявлення причин, передумов і обставин злочинів та інших правопорушень, скоєних у військових частинах, частинах та на військових об'єктах.
2. Пошук осіб, які самовільно залишили військові частини (місця служби).
3. Попередження скоєння злочинів та запобігання іншим правопорушенням у Збройних Силах України.
4. Охорона військ, об'єктів та забезпечення громадського порядку та дисципліни серед військовослужбовців у місцях дислокації військ, частин, містечках, на вулицях та в громадських місцях.
5. Проведення дізнання у справах про злочини, скоєні військовослужбовцями та військовозобов'язаними під час проходження зборів, виконання службових обов'язків або перебування військ, частин.
6. Захист майна Збройних Сил України від розкрадання та інших злочинних посягань.
7. Забезпечення безпеки дорожнього руху військ та транспортних засобів.
8. Участь у гарнізонних заходах.
9. Виконання дисциплінарних стягнень у вигляді арешту з утриманням на гауптвахті та інших рішень щодо тримання військовослужбовців на гауптвахті.
10. Забезпечення виконання кримінального покарання військовослужбовців, засуджених до тримання у дисциплінарному батальйоні.
11. Сприяння у межах своєї компетенції іншим органам дізнання, органам попереднього (досудового) слідства і суду, органам державної влади, органам місцевого самоврядування, органам військового управління, підприємствам, установам та організаціям у виконанні покладених на них обов'язків.
12. Участь у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах.[2]

У разі прийняття рішення про запровадження в Україні або в окремих її місцевостях режиму воєнного або надзвичайного стану на служби правопорядку додатково покладаються такі завдання: участь у боротьбі з ворожими диверсійно-розвідувальними групами на території України; організація зібрання, супроводження і охорона військовополонених; забезпечення дотримання комендантської години в гарнізонах; охорона військових об'єктів, військових містечок та їх населення, сприяння його евакуації; відновлення і підтримання порядку та дисципліни у військових частинах; контроль за рухом транспортних засобів і перевезенням вантажів ЗС України.

ВСП у ЗС України становлять: органи управління (Головне управління ВСП у ЗС України і територіальні управління); підрозділи служби (охорона військ, об'єктів; патрульно-постова служба; безпека дорожнього руху; дізнання; спец, призначення); навчальний центр служби. Рішення про створення відповідних підрозділів цієї служби приймає міністр оборони України. Він же здійснює загальне керівництво службою через начальника Генерального штабу ЗС України. [3]

Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України від 12.05.2015 № 2804 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання органам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України повноважень на здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень та здійснення оперативно-розшукової діяльності» https://ips.ligazakon.net/document/GH25W00A

2. Закон України "Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text

3. Служба правопорядку у збройних силах України // Юридична енциклопедія - Ю. С. Шемшученко https://leksika.com.ua/legal/

ЛИСИК Руслан Валерійович,
старший викладач кафедри вогневої підготовки Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ШАБАТИН Андрій Анатолійович,
викладач кафедри вогневої підготовки Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ 3D ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ДРУКУ ЗБРОЇ

Сучасний розвиток технологій вимагає від суспільства в цілому та правоохоронних органів, зокрема, належним чином реагувати на нові виклики та вживати всіх можливих заходів для належного застосування та законного впровадження таких технологій. Одним із інноваційних проривів є технології 3D-друкування. Така технологія з'явилися лише кілька десятків років тому, але вона динамічно розвивається і вже використовується в значній кількості сфер людської діяльності.

В основі технології 3D-друкування реальних тривимірних об'єктів лежить принцип створення моделей шляхом нарощування їх тіл. 3-D друкування є адитивною технологією. Адитивні технології – одна з форм технологій адитивного виробництва, з використанням якої тривимірний об'єкт створюється шляхом накладання послідовних шарів матеріалу (процес друкування або вирощування) [1, с. 88].

3D-друк (3D-принтінг) – це сучасна технологія створення твердих об'єктів, в основу якої покладено принцип пошарового вирощування 3D-моделі. У 3D-принтері, як правило, термопластичні полімерні матеріали перетворюються у виріб з розтопу. 3D-принтер дозволяє у домашніх умовах створювати речі, виготовлення яких раніше було можливим тільки засобами промислового виробництва. Ці пристрої вже зараз успішно використовуються для швидкого прототипування в інженерії, протезування в медицині, малосерійного виробництва в арт- та дизайн-індустрії тощо. 3D-технологія, маючи практично необмежений потенціал, відкриває нові обрії для розв'язання наукових та освітніх задач [2].

З розвитком технології 3D-друку з'являються нові можливості, і його застосування розширюється в різних галузях, допомагаючи вирішувати різноманітні завдання та виклики. Одним із напрямків, в який вже починає проваджуватися 3D-друк – виготовлення зброї. Використання 3D-друку для виготовлення зброї є дуже спірним та небезпечним питанням. Існують численні юридичні, етичні і безпекові аспекти, пов'язані з цією темою.

Серед основних ключових та проблемних аспектів використання 3D-друку для виготовлення зброї:

1. Юридичні обмеження: багато країн мають закони, які обмежують виробництво та володіння власною зброєю. Використання 3D-друку для створення зброї може порушити ці закони і призвести до юридичних наслідків.

2. Безпека: зброя, виготовлена з використанням 3D-друку, може бути менш надійною та небезпечною для користувача. Вона може ламатися або бути ненадійною, що може призвести до нещасних випадків.

3. Контроль над зброєю: важливо враховувати, що використання 3D-друку для створення зброї може ускладнити контроль над поширенням зброї та її використанням. Це може стати проблемою з точки зору безпеки суспільства.

4. Етичні питання: виготовлення зброї за допомогою 3D-друку підносить етичні питання стосовно забезпечення безпеки суспільства та можливості використання зброї для правопорушників для вчинення кримінальних правопорушень.

Вперше використав 3D-друк юрист і винахідник Коді Вілсон, який раніше створив на 3D-принтері перший у світі робочий зразок пластикового однозарядного пістолета The Liberator. Новий пристрій Коді Вілсона, пише Wired, призначений, щоб кинути виклик самій суті контролю над вогнепальною зброєю". За словами розробників, Ghost Gunner 2 може використовуватись для виробництва нижніх приймачів для гвинтівок AR-15 і AR-308, а також рамок пістолетів M1911. При наявності електронних креслень власник Ghost Gunner 2 може виготовити більшість деталей зброї, за винятком пружин і стовбурів [3].

Керівництво США мало належним чином відреагувати. Міністерство національної безпеки США та Спільний регіональний розвідувальний центр оприлюднили записку, у якій зазначається: значний прогрес у можливостях тривимірного (3D) друку, наявність безплатних файлів для друку компонентів вогнепальної зброї та труднощі з регулюванням спільного використання файлів можуть становити ризик для громадської безпеки від некваліфікованих шукачів зброї, які отримують або виготовляють 3D-друковану зброю. Запропоноване законодавство про заборону 3D-друку зброї може стримувати, але не може повністю перешкодити їхньому виробництву. Навіть якщо таку практику заборонено новим законодавством, поширення цих цифрових файлів в Інтернеті буде важко контролювати, як будь-які інші файли: музику, фільми чи програмне забезпечення, що незаконно поширюється [4].

Останні події в Україні змусили врегулювати питання обліку зброї. Так, відповідно постанови Верховної Ради України від 23.02.2022 № 2096-IX «Про прийняття за основу проекту Закону України про право на цивільну вогнепальну зброю», де в статті 6 вказано, що в Україні у цивільному обігу перебувають конструктивно схожі зі зброєю вироби, до яких відноситься: 1.1. пневматична зброя калібру до 4,5 мм (включно) і швидкістю польоту метального елементу до 100 м/с (включно) та бойові припаси до неї; 1.2. пристрої під патрон «Флобера» калібру до 4,0 мм (включно), якщо енергія кулі становить менше 0,5 Дж/мм2 (включно) та патрони до таких пристроїв; 1.3. пристрої для подачі звукових або світлових сигналів; 1.4. нейтралізована зброя; 1.5. предмети, що імітують вогнепальну або пневматичну зброю.

Повний перелік конструктивно схожих зі зброєю виробів затверджується Кабінетом Міністрів України. 2. Вироби, наведені в частині першій цієї статті, можуть бути введені в цивільний обіг без спеціального порядку оформлення

документів власності виключно за умови їх відповідності чинним в України вимогам безпеки та технічним вимогам, встановленим для відповідних виробів. Особливості обігу пристроїв для подачі звукових або світлових сигналів встановлюються Міністерством внутрішніх справ України [5].

Водночас вказаним законопроектом питання виготовлення зброї за допомогою 3D-друку ніяким чином не передбачено, що у разі розповсюдження такої технології в Україні призведе до проблемних аспектів застосування вказаного закону.

Загалом, використання 3D-друку для виготовлення зброї має багато негативних аспектів та потенційно небезпечне для суспільства. Деякі країни вживають заходів для регулювання цього процесу і заборони виробництва зброї за допомогою 3D-друку. Особиста відповідальність і обережність при використанні 3D-друку є важливими аспектами вирішення цього питання, а зі сторони влади має бути належний контроль.

Список використаних джерел:

1. Струтинська, О. В. (2019). Сучасний стан і перспективи розвитку технологій тривимірного моделювання та друкування. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова.* Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, (20 (27), 88–94. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series2.2018.20(27).15

2. Крівцов В.В. Можливості використання 3d-друку під час навчання фізики у загальноосвітній та вищій школі. Електронне джерело. https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15553/Krivtsov.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Американська компанія Defense Distributed розпочала продаж настільного 3D-принтера Ghost Gunner 2, який може друкувати пістолети. *Укрінформ*. URL : https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2320047-u-statah-nadijsov-u-prodaz-3dprinter-dla-druku-zbroi.html

4. Як друкують зброю за допомогою 3D-принтерів і чому це не подобається владі? bit.ua. https://bit.ua/2021/05/yak-drukuyut-zbroyu/

5. Про прийняття за основу проекту Закону України "Про право на цивільну вогнепальну зброю" № 5708 від 25.06.2021. Верховна рада України. URL : https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=5708&conv=9

ГАЛЕНКО Юлія Петрівна,
старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
МІРОШНИЧЕНКО Анастасія Олександрівна,
курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

REGULATORY AND ORGANIZATIONAL LEGAL FRAMEWORK FOR ENSURING THE SERVICE AND COMBAT ACTIVITIES OF THE SECURITY AND DEFENSE FORCES OF UKRAINE

The regulatory and organizational legal framework for ensuring the service and combat activities of the security and defense forces of Ukraine is extremely important for ensuring national security and protecting the territorial integrity of the state.

Legislation of Ukraine in this area is complex and is regulated by many legal acts. The Constitution of Ukraine is one of the most important documents that regulates service and combat activities of the security and defense forces of Ukraine. According to Art. 17 of the Constitution of Ukraine the security forces must ensure the rights and freedoms of a human and a citizen, protection of the rule of law, preservation of national security and territorial integrity of the state [1].

Ukraine also has laws and regulations governing the activities of certain military formations, such as the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine, the State Border Service of Ukraine, the Security Service of Ukraine and others. The organizational and legal framework of the security forces provides for the definition of their functions, powers and competencies.

The main regulatory framework that governs the service and combat activities of the security and defense forces is legislation. The main regulatory acts are the Law on the Armed Forces of Ukraine, the Law on the National Guard of Ukraine, the Law on the Special Regime of Law and Order and Protection of State Security from Terrorism, the Law on General Military Duty and Military Service, the Law on the National Police, the Law on National Security of Ukraine and the Law on the Legal Regime of Martial Law [3].

According to Art. 3 of the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine", the organizational and legal framework for ensuring the service and combat activities of the security and defense forces provides for the observance of such principles as legality, science, strategic, tactical, balance, feasibility, public and democracy [2]. Organizational principles of ensuring service and combat activities include the creation

of relevant units, training centers, technical and material base as well as control over training and combat activities and the effective use of material, financial and human resources. To ensure the effective operation of security forces, it is necessary to have a highly organized system of management and coordination of their work. The Ministry of Defense of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the General Staff of the Armed Forces of Ukraine and other agencies play an important role in this regard [3].

It is also necessary to have professional and up-to-date military equipment and machinery, which is provided by the state budget. One of the most important aspects of ensuring the service and combat activities of the security forces is the training of military personnel. To this end, Ukraine has military academies, schools and training centers that provide professional training for military personnel and other security forces staff. In addition, ensuring the service and combat activities of the security forces involves creating conditions for proper rest and rehabilitation of personnel.

Thus, the regulatory and organizational legal framework for ensuring the service and combat activities of the security and defense forces of Ukraine is extremely important for ensuring national security and protecting the territorial integrity of the state. They provide for the definition of functions and powers of the security forces, a highly organized system of management and coordination of their activities, training of personnel and provision of appropriate conditions for their rest and rehabilitation.

List of references:

1. Constitution of Ukraine. News of the Verkhovna Rada of Ukraine, 1996, No. 30, p. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

2. Law of Ukraine “On National Security of Ukraine”. News of the Verkhovna Rada of Ukraine, 2018, No. 31, p. 241. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19

3. Organizational and Legal Grounds of the State Government in the Sector of the National Security. URL: https://studies.in.ua/admin-pravo-shpora/2944-organzacyno-pravov-zasadi-derzhavnogo-upravlnnya-u-galuz-naconalnoyi-bezpeki.html

МУДРА Світлана В'ячеславівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки *Київськиого інституту Національної гвардії України*

ОМЕЛЬЧЕНКО Миросолав Ігорович,
Курсант 3 відділення 122 навчальної групи факультету ЗДБ Київського інституту Національної гвардії України

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У МИРНИЙ ТА ВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

Спілкування є основою будь-якої організації, і армія не є винятком. У контексті національної оборони ефективна військова комунікація відіграє ключову роль у захисті інтересів безпеки нації. У цій науковій роботі досліджуються причини існування військового зв'язку та його незамінна роль у забезпеченні ефективності та успіху військових операцій. Комунікація – це обмін інформацією між людьми та їх об'єднаннями в процесі взаємодії, діяльності та спілкування [5, с. 4]

Вчений Г. Саймон надавав таке пояснення поняття «комунікація»: «Комунікацію можна формально визначити як процес передачі передумов рішення від одного члена організіції до іншого. Вочевидь, без комунікації не може бути й організації, оскільки відтак група не має змоги вплинути на поведінку індивіда» [3, с. 111].

Зовнішні комунікації у військовій організаційній структурі покладаються на структурні підрозділи управління і штабу та забезпечують управлінську взаємодію в загальній системі управління Збройних Сил України, співпрацю за двосторонніми інтересами із зацікавленими цивільними установами й організаціями за територіальним принципом, взаємодію зі структурними елементами Сектору безпеки та оборони, а також роботу із цивільним населенням [4, с. 20]. В той час як внутрішні комунікації – умовно можна розділити на формальні та неформальні [1, с.135]. Формальні комунікації зумовлені структурою організації і мають повне право називатися управлінськими комунікаціями [2, с. 11]. Неформальні комунікації в організації зумовлені присутністю соціологічних та психологічних факторів, тобто наявними потребами персоналу у спілкуванні. У військовій частині цей вид комунікацій існує у вигляді контактів між друзями, приятелями, сусідами (тобто людьми, що мають спільні інтереси). Крім того, каналами неформальних комунікацій виступають групи в месенджерах та соціальних мережах, які дозволяють швидко та якісно обмінюватися великим масивами інформації [4, с. 20].

Головною причиною існування військової комунікації є сприяння координації дій. У сучасному, складному та динамічному середовищі накази

повинні розповсюджуватися швидко та точно. Військовим керівникам різних рівнів необхідно мати можливість повідомляти про свої наміри, стратегії та накази в режимі реального часу. Командування потребує постійної ситуаційної обізнаності.

У сфері військових дій ефективність систем зв'язку набуває першочергового значення. З огляду на мирний період часу військова комунікація відіграє перш за все стратегічну роль. Показники ефективності в такому випадку базуються не на швидкості, а на точності та прозорості. Міжвідомча співпраця набуває особливого значення у мирний час і охоплює співпрацю з різними урядовими установами та міжнародними партнерами. Цей вид комунікації відображає складну систему взаємодій, що характеризується багатовимірним співробітництвом на шляху до досягнення спільних цілей безпеки.

Слід пам'ятати про те, що військова комунікація в мирний час відіграє не менш важливу роль, ніж під час конфлікту. ЇЇ головна мета — підтримувати стан готовності, забезпечуючи готовність збройних сил швидко й ефективно реагувати, якщо виникне така потреба. Ефективність у цьому контексті характеризується постійним навчанням, обслуговуванням обладнання та розвитком персоналу. Як була зазначено вище, створення безперебійних каналів зв'язку та механізмів координації між різними організаціями для вирішення спільних проблем безпеки допомагає координувати дії військових у випадку стихійного лиха чи миротворчої місії.

Хоч безпека і залишається головною проблемою, рівень оперативної секретності зазвичай знижується в мирний час. Саме це сприяє ще більшій прозорості у відносинах з громадськістю, міжнародній дипломатії та дозволяє підтримувати якісну співпрацю з країнами-союзниками.

Під час воєнного періоду комунікація відіграє нагальну та невідкладну роль, що характеризується необхідністю швидкої передачі даних. Також у такий час особливо посилюються заходи безпеки, такі як: вдосконалені методи шифрування, резервування каналів зв'язку та стійкі системи резервного копіювання. Це є невід'ємною частиною стратегії стійкості військового зв'язку, розробленої для забезпечення зв'язку навіть за наявності навмисних ворожих спроб порушити його або перехопити.

Ефективність військового зв'язку під час війни є критично важливою для досягнення успіху, безпеки військ і загальних результатів.

Одним із головних показників ефективності військового зв'язку під час воєнного періоду є швидкість. Незалежно від того, чи йдеться про передачу наказів, розвідувальні дані чи оновлення ситуації, швидкість зв'язку безпосередньо впливає на прийняття рішень і оперативну координацію.

Під час війни військова комунікація в основному зосереджена на тактичних операціях. Включно із координацією пересування військ, керуванням вогневою підтримкою та передачею інформації в режимі реального часу з лінії фронту.

Ефективність також залежить від впровадження надійних методів шифрування та створення резервування в каналах зв'язку та резервних системах. Ці заходи забезпечують конфіденційність, цілісність і доступність інформації.

Кожне повідомлення, наказ або частина розвідувальної інформації має серйозні наслідки. Ефективність і дієвість нерозривно пов'язані зі здатністю підтримувати чіткі та лаконічні протоколи зв'язку в умовах надзвичайного тиску та стресу, запобігаючи непорозумінням або помилкам.

Отже, ефективність військової комунікації є невід'ємною частиною національної безпеки як у мирний, так і воєнний час. Її роль полягає в забезпеченні готовності військових сил до дій в будь-яких умовах.

Список використаних джерел

1. Віноградська О. М., Віноградська Н. С., Шевченко В. С. Менеджмент: навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2008. 160 с.
2. Денисюк С. Г. Комунікологія : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
3. Капштик О. В. Поняття і сутність стратегічних комунікацій як засобу забезпечення національної безпеки. Державне управління: удосконалення та розвиток. С. 109–113. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2018/23.pdf (дата звернення: 20.09.2023).
4. Невальонний Є. О. Комунікаційні процеси військової частини: типологія, завдання, роль у процесі управління. URL: http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v31/6.pdf (дата звернення: 19.09.2023).
5. Центр Морально-Психологічного Забезпечення Збройних Сил України. Внутрішні комунікації військового лідера. Порадник для офіцерів та сержантів. https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2020/01/Poradnyk_vnutrishni-komunikatsii.pdf.

МУДРА Світлана В'ячеславівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Київського інституту Національної гвардії України
ЛОСЮК Тарас Тарасович,
курсант, командир 3 відділення 112 навчальної групи факультету ЗДБ Київського інституту Національної гвардії України

КІБЕРБЕЗПЕКА І ВІЙСЬКОВА КОМУНІКАЦІЯ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Завдання забезпечення національної безпеки та оборони сучасного суспільства неможливо уявити без врахування кіберпростору. Сьогодні практично кожен аспект суспільства, включаючи військову сферу, сильно залежить від інформаційних технологій та кіберпростору. Це охоплює комунікації, управління ресурсами, зв'язок між військовими підрозділами, важливі інфраструктурні об'єкти, енергетичні системи та багато інших аспектів. Інформаційні технології відіграють важливу роль у веденні війни та в оборонній стратегії. Ми розглянемо виклики та загрози, які стикаються військові сили у сфері кібербезпеки.

Виклики військової комунікації в кіберпросторі:

1. *Збільшення обсягу інформації:* Сучасна військова комунікація вимагає швидкого обміну великими обсягами інформації. Це може створювати труднощі у контролі над даними та їх захисті від кіберзлочинців. Під час бойових операцій військовий персонал в обласному командному центрі надсилає великі обсяги даних, включаючи звіти про стан військ, важливі стратегічні дані та супутникові зображення, до центральної військової бази. Захист цієї інформації є критично важливим, оскільки її перехоплення або зміна може спричинити серйозні проблеми для військового управління.

2. *Анонімність та псевдоніми:* Вороги можуть використовувати анонімні акаунти та псевдоніми для розповсюдження дезінформації та проведення атак на військові системи з використанням хакерських технологій. Атакуюча група може створити анонімний акаунт в соціальній мережі та використати його для поширення фейкових новин про надходження ворожого війська на територію країни. Ця дезінформація може призвести до паніки в суспільстві та неконтрольованого реагування з боку військового керівництва.

3. *Кібершпигунство:* Різні країни та групи можуть використовувати кібершпигунство для отримання важливої військової інформації, такої як плани операцій, розташування військ, технічні характеристики. Кібершпигунство або комп'ютерний шпіонаж – несанкціоноване отримання інформації з метою отримання особистої, економічної, політичної чи військової переваги, здійснюваний з використанням обходу (злому) систем комп'ютерної безпеки, з

застосуванням шкідливого програмного забезпечення, включаючи «троянських коней» і шпигунських програм [2]. Кібершпигунство може здійснюватися як дистанційно, за допомогою Інтернету, так і шляхом проникнення в комп'ютери і комп'ютерні мережі підприємств звичайними шпигунами («кротами»), а також хакерами. З недавніх пір кібершпигунство включає також аналіз провідними спецслужбами (ЦРУ, Моссад, ФСБ) зокрема за спостереженням цифрового сліду поведінки користувачів соціальних мереж (Повідомлення, друзі, фотографії, відео тощо), таких як Facebook, «ВКонтакте», Twitter тощо з метою виявлення екстремістської, терористичної чи антиурядової діяльності, закликів збору на мітинги проти влади.

Заходи кібербезпеки стають надзвичайно важливими через зростаючу залежність військових структур від інформаційних технологій та кіберпростору. Зокрема, військове керівництво використовує ці технології для координації операцій, обміну конфіденційною інформацією та контролю над стратегічними ресурсами.

Зловмисники, у тому числі терористичні групи та хакери, виявляють все більший інтерес до вразливостей у військових мережах і системах. Їхня здатність проводити різноманітні кібератаки, включаючи розповсюдження шкідливого програмного забезпечення, перехоплення комунікацій та дезінформацію, становить серйозну загрозу для ефективності та безпеки військових операцій.

Загрози військової комунікації в кіберпросторі:

1. *Кібератаки:* Кібератаки представляють собою спрямовані дії на військові мережі та інформаційні системи з метою завдання шкоди або заважання їхньому нормальному функціонуванню. Ці атаки можуть включати в себе такі види атак, як деніал-сервіс атаки (намагання перевантажити систему запитами, щоб зупинити її роботу), використання шкідливих програм (включаючи віруси, троянські програми і черв'яки), атаки на інфраструктуру (наприклад, на важливі комунікаційні вузли) [5].

2. *Фішинг і соціальна інженерія:* Зловмисники, які використовують фішинг і соціальну інженерію, намагаються отримати доступ до військових систем, введучи в оману військових працівників [4]. Це може включати в себе відправку фішингових листів, що видавались за легітимні повідомлення, або маніпулювання людьми через соціальні інтеракції з метою отримання паролів, логінів та інших важливих даних.

3. *Дезінформація та вплив на громадську думку:* Зловмисники можуть поширювати дезінформацію через військові комунікаційні канали з метою спричинення паніки, створення хаосу або впливу на вирішення військового керівництва. Ця інформація може бути неправдивою або спотвореною та може використовувати різні медійні форми.

4. *Кібертероризм:* У контексті кібертероризму, кібератаки можуть бути спрямовані на різні об'єкти та системи, включаючи критичну інфраструктуру, електронні комунікації, фінансові установи, військові системи та інші об'єкти. Наприклад, це може включати атаки на електроенергетичні мережі, банківські системи, аеропорти, транспортні системи, медичні заклади тощо [2].

Метою кібертерористів є створення хаосу, паніки та нанесення значних завдань матеріальних або інших збитків суспільству або державі. Вони можуть використовувати кіберагресію для втручання в політичні процеси, дестабілізації суспільства, чи навіть для розповсюдження ідеологічної або релігійної пропаганди.

Захист від кібертероризму є надзвичайно важливим завданням для держав та міжнародних організацій, і вимагає спільних зусиль у сфері кібербезпеки, розвідки та правопорядку для запобігання та реагування на кібератаки, які можуть мати серйозні наслідки для безпеки та стабільності.

У статті розглянуті важливі аспекти кібербезпеки та її вплив на військову комунікацію в сучасному світі. Основні виклики, які виникають у цій області, включають збільшення обсягу інформації, анонімність та псевдоніми, а також кібершпигунство. Загрози для військової комунікації в кіберпросторі включають кібератаки, фішинг і соціальну інженерію, дезінформацію та кібертероризм.

Зростаюча залежність військових структур від інформаційних технологій та кіберпростору робить кібербезпеку надзвичайно важливою для забезпечення національної безпеки та оборони. Зловмисники, у тому числі терористичні групи та хакери, становлять серйозну загрозу, і вони активно використовують кібератаки та інші методи для завдання шкоди та нанесення збитків.

Список використаних джерел

1. Служба безпеки України. Захист інформаційного та кіберпростору. Звіт SIEM. URL: http://ssu.gov.ua/zabezpechennia-informatsiinoi-bezpeky (дата звернення: 15.09.2023)

2. Brenner, J. (2007). America the Vulnerable: Inside the New Threat Matrix of Digital Espionage, Crime, and Warfare. Penguin.

3. Указ Президента України від 30 серпня 2017 року № 254/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 10 липня 2017 року «Про стан виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року „Про загрози кібербезпеці держави та невідкладні заходи з їх нейтралізації“, введеного в дію Указом Президента України від 13 лютого 2017 року № 32»»

4. Libicki, M. C. (2009). Cyberdeterrence and Cyberwar. Rand Corporation.

5. Ліпкан В.А. Кібербезпека як складова національної безпеки України / В.А. Ліпкан // Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі : Проблеми науки, практики і освіти : Зб. наук. праць VIII Міжнар. наук.-256 практ. конф. — Ч. 2. — К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. — С. 443–453.

НАТОЧІЙ Анатолій Дмитрович,
старший викладач кафедри Тактико-спеціальної підготовки (Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)
ТИМОЩЕНКО Вероніка Олексіївна,
курсант ІІІ курсу, Навчально-наукового інституту Права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції (Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)

СУЧАСНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В контексті реформування системи МВС України велике значення приділяється різним аспектам підготовки майбутніх поліцейських. Таким, як організаційно-правові, соціально-економічні та нормативно-правові основи регулювання системи підготовки поліції.

Удосконалення тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим завданням, що потребує постійного розвитку та вдосконалення [2, с. 30]. У сучасному світі військові конфлікти все частіше відбуваються у міських районах, де успіх збройних формувань залежить від вміння бійців вести бойові дії в умовах міської місцевості. Тому особлива увага має бути приділена тактичній підготовці фахівців сектору безпеки та оборони, щоб забезпечити їх уміння вести бойові дії ефективно у міському середовищі [4, с. 41].

Вогнева підготовка також є надзвичайно важливою складовою підготовки фахівців. У зв'язку з тим, що сучасна війна передбачає зустріч з різними загрозами та приховуванням, фахівці повинні бути готові до ведення бойових дій в умовах обмеженого простору, де багато ситуацій вогневої боротьби відбуваються на близькій відстані. Ефективна вогнева підготовка гарантує їхню здатність реагувати на такі ситуації та захищати себе та оточуючих [3, с. 91].

Фізична підготовка стає ключовим фактором у воєнному стані, оскільки вона безпосередньо впливає на здатність бійців виконувати бойові завдання та підтримувати високу ефективність. Бійці сектору безпеки та оборони можуть зіткнутись з виснажливими ситуаціями, тому вони повинні мати відмінну фізичну форму, щоб бути готовими до тривалих бойових дій [1, с. 56].

Психологічна підготовка також має велике значення для фахівців сектору безпеки та оборони в умовах воєнного стану. У таких ситуаціях важливими є

стійкість до стресу та здатність приймати рішення під час підвищеної напруги. Психологічна підготовка повинна спрямовуватись на розвиток у бійців здатності адаптуватися до різних ситуацій та приймати розумні рішення на основі логіки та аналізу.

Завдяки розвитку новітніх технологій, таких як інтернет-технології та інформаційна аналітика, фахівці сектору безпеки та оборони повинні бути ознайомлені з цими технологіями та вміти їх використовувати для поліпшення своєї роботи. Наприклад, використання безпілотних літальних апаратів та інших дронів дозволяє забезпечити більш ефективну розвідку та контроль у зоні бойових дій [2, с. 17].Загальний успіх підготовки фахівців сектору безпеки та оборони в умовах воєнного стану залежить від систематичного вдосконалення тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки, а також використання передових технологій. Це дозволить забезпечити високий рівень професійності та ефективності фахівців, що є критично важливим у воєнний період [4, с. 6].

Основний елемент успішного оволодіння технічними прийомами, тактичними діями та практичними навиками їх застосування - це базовий рівень навчання, який здійснюється у вищих закладах освіти зі специфічними умовами навчання системи МВС. Щоб досягти успіху в цих сферах, необхідно виділяти достатню кількість годин на спеціальну фізичну підготовку - принаймні 4 години на тиждень.

Вивчення технічних прийомів вимагає від студентів активної участі та систематичної практики. Заняття проводяться з великим наголосом на практичні вправи та симуляції реальних ситуацій, що дозволяє студентам розвивати свої навички та вміння в реальному часі [1, с. 26].

Комплекснийпідхід до підготовки фахівців сектору безпеки та оборони в умовах воєнногостану включає вогневу, тактико-спеціальну, фізичну та психологічну підготовку,використання новітніх технологій та управління ризиками. Тільки такі фахівцізможуть ефективно виконувати свої завдання та забезпечувати національну безпеку України.

Список використаних джерел:

1. Біла, Вікторія Миколаївна, Тетяна Петрівна Мох, Юрій Миколайович Коломієць. Сучасні способи вдосконалення фізичної підготовки майбутніх правоохоронців в Україні.2022 р.

2. Пашаєв, А. З., and К. О. Трішин. Проблемні питання рівня фізичної підготовки працівників патрульної поліції. 2022 р.

3. Ротань, К. О., and Б. П. Лукін. "Сучасні питання вдосконалення тактико-спеціальної, вогневої, фізичної та психологічної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану." Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану: зб. наук. пр.[конф.(м. Харків, 26 трав. 2023 р.)].Вінниця: ХНУВС, 2023.С. 127-129, 2023.

4. Шлянчак, А. В. Роль тактико-спеціальної підготовки співробітників органів внутрішніх справ у формуванні їх професійної спрямованості."

Актуальні проблеми сучасної науки та освіти (частина ІІ): матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 20-21 січня 2022 року.Львів: Львівський науковий форум, 2022.76 с.: 74.

ОСАДЧУК Олег Сергійович,
курсант, факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, солдат

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТЕЙ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Організаційно-правовий аспект розвитку спроможностей суб'єктів сектору безпеки і оборони є критичним для забезпечення ефективної функціонування цих суб'єктів і забезпечення національної безпеки. Важливо розглянути сучасний стан і перспективи розвитку цього аспекту.

Нормативна база - один із ключових аспектів функціонування суб'єктів сектору безпеки і оборони. Країни повинні мати актуальні закони та регулятивні акти, які відповідають сучасним викликам і можуть забезпечити ефективну роботу сектору безпеки і оборони. Перегляд та оптимізація структури суб'єктів сектору безпеки і оборони може покращити їхню ефективність та витрати. Це може включати об'єднання або реорганізацію підрозділів. Фінансування і бюджет: забезпечення адекватного фінансування є важливим аспектом. Суб'єкти сектору безпеки і оборони повинні мати достатні ресурси для виконання своїх завдань. Потрібно також розглядати можливості ефективного використання бюджетних коштів.

Сучасний стан сектору безпеки і оборони вимагає впровадження новітніх технологій та інновацій. Це може включати розробку та впровадження нових систем озброєння, кіберзаходів, інформаційних систем тощо. У сучасному світі безпека стала багатонаціональною проблемою. Співробітництво з іншими країнами та міжнародними організаціями може забезпечити більшу безпеку та ресурси для сектору безпеки і оборони. В умовах фінансових обмежень важливо ефективно використовувати наявні ресурси. Суб'єкти сектору безпеки і оборони повинні постійно оптимізувати свою діяльність для забезпечення найкращого результату за витрачені кошти.

Підготовка та розвиток кваліфікованих кадрів є важливим аспектом, спеціалісти сектору безпеки і оборони повинні мати високу кваліфікацію та здатність до аналізу складних ситуацій. Забезпечення ефективного контролю і нагляду над суб'єктами сектору безпеки і оборони є важливим аспектом. Це допомагає уникнути корупції та забезпечити відповідність законам і стандартам. Запобігання конфліктам і дипломатія: спроможності сектору безпеки і оборони також повинні включати запобігання конфліктам і дипломатичну діяльність. Ефективна зовнішня політика може сприяти мирному вирішенню суперечок.

У перспективі, розвиток спроможностей суб'єктів сектору безпеки і оборони буде продовжуватися в напрямку більшої ефективності, використання новітніх технологій і збільшення міжнародного співробітництва. Правильне вирішення організаційно-правових питань грає важливу роль у забезпеченні національної безпеки і відповідності сучасним викликам, з плином часу

інформаційна безпека стає все важливішою складовою сектору безпеки і оборони. Суб'єкти повинні розвивати сильні кіберзаходи для захисту важливої інформації та інфраструктури від кібератак.

Зміна клімату і навколишнє середовище: підходи до безпеки і оборони також повинні адаптуватися до викликів зміни клімату і забезпечення екологічної стійкості. Це може включати в себе вирішення проблем, пов'язаних зі зміною клімату, інфраструктурними ризиками та ресурсами. Сучасні суб'єкти сектору безпеки і оборони повинні бути свідомими соціальної відповідальності. Це означає, що вони мають дотримуватися норм міжнародного права та прав людини під час виконання своїх обов'язків. Важливим аспектом є формування культури внутрішніх цінностей, які сприяють високій етиці, дисципліні, відданості службі і взаєморозумінню серед співробітників сектору безпеки і оборони. Суб'єкти сектору безпеки і оборони повинні дотримуватися принципів збалансованості та пропорційності у використанні сил і засобів. Це важливо для забезпечення прав і свобод громадян та відвернення надмірного застосування сили. Інформаційна війна і пропаганда-сучасна безпекова ситуація диктує потребу у боротьбі з інформаційною війною та пропагандою. Суб'єкти сектору безпеки повинні мати засоби та стратегії для контролю над інформацією та впливу на громадську думку. Діалог і співпраця з громадськістю: залучення громадськості та цивільного суспільства до обговорення питань безпеки і оборони може сприяти підвищенню легітимності і підтримки сектору. Це важливо для підтримки військової та оборонної політики.

Розвиток технологій, таких як штучний інтелект і біотехнології, ставить перед сектором безпеки етичні питання. Суб'єкти повинні розробити етичні стандарти для використання цих технологій у військовій діяльності.

Досягнення ефективності, ефективного управління ресурсами та забезпечення національної безпеки залишаються важливими завданнями для країн у всьому світі. Геополітичний контекст перед суб'єктами сектору безпеки і оборони стоїть завдання аналізу геополітичного контексту. Розвиток спроможностей повинен враховувати геостратегічні інтереси та загрози у світі.

Аналіз геополітичного середовища допоможе краще спрямовувати ресурси та приймати рішення. Внутрішні конфлікти та стабільність- важливим аспектом є підтримка стабільності та мирного врегулювання внутрішніх конфліктів. Сектор безпеки і оборони може грати ключову роль у попередженні та вирішенні внутрішніх криз.

Суб'єкти сектору безпеки і оборони повинні постійно оцінювати і адаптуватися до нових та еволюційних загроз, таких як тероризм, кіберзагрози, пандемії тощо. Гнучкість і швидкість реакції важливі для вивчення та запобігання таким загрозам. Суб'єкти сектору безпеки і оборони повинні забезпечити суверенітет своєї країни, захищаючи її від зовнішніх загроз та впливу, адаптуватися до змін в глобальному середовищі та реагувати на різні види загроз для забезпечення миру, стабільності і безпеки.

Сучасні методи комунікації, таких як соціальні мережі та медіа, може допомогти суб'єктам сектору безпеки взаємодіяти з громадськістю, вести

інформаційну кампанію і впливати на громадську думку. Врахування міжнародних зобов'язань і договорів важливо для міжнародного співробітництва та забезпечення миру і стабільності. Співпраця з іншими країнами повинна відповідати міжнародним стандартам та нормам. Розробка стратегій і планів є важливою частиною організаційно-правового аспекту сектору безпеки і оборони. Чітка стратегія допомагає визначити цілі, завдання і засоби досягнення них. Підготовка і тренування сил безпеки і оборони повинні бути постійним процесом. Регулярні вправи і тренування допомагають підвищити готовність до дії в надзвичайних ситуаціях.

На нашу думку, усі ці аспекти взаємопов'язані і вимагають відповідного керівництва та управління. Розвиток спроможностей сектору безпеки і оборони в сучасному світі - це складний і многогранний процес, який вимагає узгоджених зусиль різних гілок влади, вчених, експертів і громадськості, загалом, сучасний стан і перспективи розвитку організаційно-правового аспекту сектору безпеки і оборони вимагають комплексного підходу, ураховуючи різноманітні виклики і можливості.

Список використаних джерел:

1. Мартинюк В.В. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і східного партнерства.
2. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. Горбуліна В.П.
3. Ліпкан В.А. Національна безпека України: нормативно-правові аспекти забезпечення.

ПЕРЕМИБІДА Денис Олександрович,
ПЕРЕМИБІДА Ірина Вікторівна,
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ДО ДІЙ В НАДЗВИЧАЙНИХ ОБСТАВИНАХ

Для вирішення завдань протидії терористичним та екстремістським загрозам за надзвичайних обставин у більшості країн світу створено підрозділи спеціального призначення – поліцейські, військові та воєнізовані, всебічно готові протистояти терористам силовими засобами. Поліцейські служби багатьох держав пішли шляхом створення спеціалізованих антитерористичних підрозділів. Такі підрозділи створено більш ніж у 15 країнах Європи.

На етапі розвитку сил спеціальних операцій чільне місце посідають США, Англія, Франція та інші західноєвропейські держави. За рівнем оснащеності та ефективності використання та застосування зазначених підрозділів їм не поступаються і країни Близького Сходу та Південно-Східної Азії, зокрема Ізраїль, Китай, Південна та Північна Корея та ін.

У країнах Європи та Америки існує кілька видів особливих підрозділів, призначених для боротьби з тероризмом, а саме: підрозділи, які безпосередньо підпорядковані спеціальним службам і сформовані з числа співробітників цих служб; підрозділи, створені з військовослужбовців військ спеціального призначення, які перебувають в оперативному підпорядкуванні спеціальним службам на час проведення спеціальної операції.

Зокрема, у Великій Британії антитерористичні функції покладено на SAS, у Франції створено підрозділ GIGN, у США – спецпідрозділ Дельта, який спеціалізується на звільненні заручників, а також антитерористична група SWAT [1]. У Великій Британії є кілька спеціалізованих підрозділів, які беруть участь в операціях, що проводяться за надзвичайних обставин, а також щодо припинення терористичних актів. Основною бойовою одиницею боротьби з тероризмом є спеціальний підрозділ повітряних десантників (SAS).

В даний час SAS складається з трьох полків спеціального призначення – 21, 22 та 23-го, які дислокуються відповідно у Лондоні, Херефорді та Бірмінгемі. 22-й полк повністю укомплектований особовим складом, а одна його рота постійно перебуває у повній бойовій готовності, 21-й та 23-й полки є кадрованими, їх приписний склад проходить підготовку у навчальних центрах цих частин. За повідомленнями західних ЗМІ, комплектування особовим складом частин спеціального призначення здійснюється двічі на рік на добровільній основі. Через особливу складність завдань, що покладаються на ці підрозділи, серйозна увага приділяється підбору та навчанню військовослужбовців зазначеного спеціального підрозділу. Кандидати

проходять ретельний відбір, який включає кілька етапів – перевірку розумових здібностей, фізичну витривалість, загальну військову підготовку, наполегливість, кмітливість, винахідливість та інші морально-бойові якості.

Пріоритетним напрямом забезпечення готовності сил спеціального призначення Великобританії є оснащення їх новим озброєнням та спеціальними засобами. Створено єдину систему, яка займається забезпеченням підрозділів спецназу зброєю, бойовою технікою та іншими засобами, здійснює розробку ідеології (концепції) розвитку зазначених підрозділів, планує роботу зі створення та виробництва нових зразків озброєння та бойової техніки, а також постачання їх до підрозділів спеціального призначення. Аналіз публікацій про організаційну структуру форм керівництва спеціальними підрозділами Великобританії дозволяє виділити деякі особливості.

По-перше, проглядається тенденція переходу від створення окремих частин та підрозділів спеціального призначення до комплексних з'єднань, укомплектованих авіацією, спеціальною та іншою технікою, здатних автономно вирішувати завдання у разі виникнення надзвичайних обставин, зокрема щодо боротьби з тероризмом.

По-друге, посилюється організаційний аспект діяльності зазначених підрозділів у бік боротьби з міжнародним тероризмом, наркобізнесом та іншими видами організованої злочинності.

У США одним із підрозділів, які займаються боротьбою з тероризмом, є Федеральне бюро розслідувань (ФБР). Для проведення спеціальних операцій проти терористів у кожному з управлінь ФБР є спеціальний бойовий підрозділ боротьби з тероризмом – Special Weapons and Tactics (SWAT). Співробітники SWAT підготовлені у стрільбі зі снайперських гвинтівок, спеціальних видів автоматичної зброї, володіють прийомами рукопашного бою, мають навички швидкої висадки з гелікоптерів та ін., а також опановують спеціальні навички ведення переговорів з метою звільнення заручників. У практиці вогневої підготовки широко використовується стрілянина за лінійно розташованими (подвійними рядами) цілями, що імітують салон автобуса, поїзда та літака.

Вищою формою навчання діям зі звільнення заручників є вправа з бойовою стрільбою та використанням «живих заручників», дії яких імітують співробітники спеціального підрозділу. До виконання таких вправ допускаються лише добре підготовлені співробітники, які майстерно володіють зброєю, під надзвичайно жорстким контролем.

Заслуговують на детальне вивчення особливості дій співробітників спеціального підрозділу в ході проведення спеціальних операцій за надзвичайних обставин. Під час проведення спеціальних операцій із звільнення заручників команда у складі двох осіб – «двійка» – є основною бойовою одиницею. Фактично, решта учасників операції підтримують дії цих двох співробітників. Навіть якщо команда складається із чотирьох чи шести співробітників, саме перші двоє будуть основними стрілками. Усі співробітники мають бути готові йти першими, але в реальній операції тільки найкращим надається це право. У бойовій ситуації, якщо хтось із першої «двійки» при

вогневому контакті зі злочинцями отримує поранення, друга «двійка» автоматично посідає їхнє місце та продовжує зачистку. Зазначений елемент постійно відпрацьовується на практичних заняттях.

На сучасному етапі розвитку сил спеціальних операцій США інформаційні технології займають важливе місце під час планування та проведення спеціальних операцій. На етапі підготовки спеціальних операцій побудови тривимірного зображення об'єктів широко використовується тривимірна графіка. Це суттєво впливає на ухвалення рішення під час проведення спеціальних операцій. Відповідними фахівцями використовуються програмні пакети, що дозволяють створювати тривимірну графіку, і стійкими лідерами в цій галузі є такі продукти, як 3D Studio Max, Maya, Lightwave 3D, Softimage, SideFX Houdini, Maxon Cinema 4D, та порівняно нові – Rhinoceros 4D, Nevercenter Silo ZBrush.

Про те, наскільки цей засіб є ефективним, свідчить та обставина, що військове відомство США заборонило Інтернет-гіганту «Гугл» (Google) показувати тривимірні зображення національних військових баз. Інцидент стався після того, як у сервісі Google Meps (Google Maps) з'явилися знімки бази Фот Сем Хьюстон (Fort Sam Houston) в Техасі. Використовуючи технологію «Стріт Вью» (Street View), будь-який відвідувач міг прогулятися повз базу та розглянути її ворота, огорожі, входи та виходи.

Таким чином, на даному етапі доцільно проаналізувати закордонний досвід забезпечення готовності сил спеціальних операцій до дій за надзвичайних обставин з метою його вивчення, апробування, впровадження та використання у діяльності спеціальних підрозділів правоохоронних органів та спеціальних служб нашої держави у сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Сили спеціальних операцій Сполучених Штатів Америки. URL: http://ua7referat.com/Сили_спеціальних_операцій_С7Сполучених_Штатів_Америки (дата звернення: 20.09.2023 р.).
2. Слюсаренко А. В. Досвід створення та структура сил спеціальних операцій провідних країн світу. URL: http://vnv.asv.gov.ua/article/view/156478/155886 (дата звернення: 20.09.2023 р.).

ПОВАР Олександр Васильович,
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки, Київського інституту Національної гвардії України, підполковник
ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин Анатолійович,
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки, Київського інституту Національної гвардії України, підполковник

ПОСТІЙНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ – ОСНОВА КОНТРСНАЙПЕРСЬКОЇ БОРОТЬБИ

Основним методом контрснайперської боротьби є розвідки цілей , постійне приховане спостереження. Веде його зазвичай черговий снайпер, спостерігач. При цьому вибирається позиція на висоті яку обов'язково ретельно замасковують, це може буте якесь дерево , пагорб тощо ,тому що ворог завжди шукає снайперів, спостерігачів та коректувальників саме в таких місцях.

При веденні спостереження треба чекати розвитку подій. Рано чи пізно блисне скло бінокля і проявиться силует, який спостерігає з того боку в глибині оборони противника. Спостерігач знайшов зручне для спостереження місце і з'явиться там неодноразово. Виникнуть силуети перископів, стереотруби або бусолі ворожих спостерігачів. Все це буде повертатися і давати відблиски від лінз. Подивіться на свій замаскований "кошлатим" чохлом оптичний прилад і постарайтеся виявити такий же на протилежній стороні. Так виявляються спостережні пости противника. Виявлення антен за переднім краєм противника може свідчити про розташування там вузла зв'язку, отже, поруч має бути командний пункт. В одному і тому ж місці можна помітити клуби сірого або чорного диму – це працюють двигуни бронетехніки. Уважним візуальним спостереженням можна виявити дуже багато цікавого і корисного.

Офіцери та командири противника можуть бути і без знаків розрізнення, але ознакою штабів в глибині оборони ворога може послужити постійний прихід-відхід людей, поява військовослужбовців з приладами спостереження, з владною жестикуляцією, прокладення дротових ліній зв'язку тощо.

Сектор спостереження розбивається на зони або смуги за принципом віддаленості від свого переднього краю. Зазвичай ширина цих смуг становить 200-400 метрів. Послідовність спостереження за місцевістю проводиться "човниковим" способом починаючи "від себе".

Спостереження і візуальна розвідка цілей проводяться вдень і вночі. Поки один снайпер спостерігає, інший прослуховує всі звуки, які може вловити. Прослуховується не тільки "атмосфера", обов'язково прослуховується земля.

Для цього застромлюється в землю звичайну малу саперну лопату і прикладіть вухо до руків'я. Спочатку теж нічого не почуєте. А потім, у міру концентрації уваги, почуєте ознаки присутності противника. Земля дуже добре проводить звуки. Можна почути гул моторів і брязкіт гусениць – це рухається бронетехніка. Можна почути глухі удари важким по землі – це щось важке вивантажують з автомашин. Можна почути роботу шансового інструменту при підготовці позицій. Встромляючи лопату – орієнтуючи її площину за різними напрямками і під різними кутами, можна досить точно визначити напрям звуків. Всі звуки, почуті під землею, порівнюються зі звуками, чутними в атмосфері.

За всіма результатами візуального та звукового спостереження проводиться ретельне порівняння з розвідувальною інформацією, яку добули розвідники і спостерігачі. Виявлені цілі наносяться на карту. Отримані розвідувальні дані в послідовності надходження записуються в спеціальний журнал.

Спостереження за нейтральною смугою, переднім краєм противника і його тиловим простором проводиться постійно. У спостереженні, крім штатного спостерігача, беруть участь розвідники, артилерійські коригувальники, безпосередній командир і, зрозуміло, снайпери. Кожен з них має свої завдання, але спостерігають вони обстановку з різних позицій, бачать її в різних ракурсах і тому для загальної користі завжди діляться один з одним результатами спостережень.

Спостерігач повинен обов'язково вивчити карту району своєї відповідальності. Спостереженням виявляються слабкі місця оборони противника. Іноді спостереженням і прослуховуванням виявляється відсутність якого б то не було спостереження з боку противника, розхлябаність його бійців, недбале несення служби, відсутність інженерних робіт, поява на передовій противника цивільних і явно сторонніх осіб. Все це вказує на слабку і непрофесійну організацію оборони противника. Виявлення зміни особового складу противника на позиціях – це важлива інформація для свого командира. Саме в такі моменти атака своїх буде несподіваною, надзвичайно ефективною і з мінімальними втратами.

Переоцінити результати ретельного і постійного спостереження неможливо. Снайпер, спостерігач і розвідники, вимушені постійно спостерігати за специфікою своєї бойової роботи.

Тому поряд з основною діяльністю снайпера йому завжди ставляться завдання по спостереженню. У позиційних бойових діях супутня робота снайперів як спостерігачів відіграє дуже важливу роль. Снайперу ставляться окремі і конкретні завдання по спостереженню в зоні його відповідальності. Незалежно від того, де розташовується позиція снайпера – на передньому краї своїх підрозділів або сірій смузі, - снайпер зобов'язаний вивчати місцевість і виявляти вогневі засоби противника. У кожному разі снайпер (спостерігач) веде журнал спостереження, в якому записує координати і час виявлення того чи іншого об'єкта, події, появи в тих чи інших місцях противника, виконання інженерних та інших робіт. Дрібниць у спостереженні не буває. Із записів

снайперів, розвідників і спостерігачів встановлюють загальну картину бойової обстановки.

Противник завжди прагне атакувати раптово. Снайпер як найбільш тренований спостерігач зобов'язаний вчасно виявити ознаки підготовки противника до атаки і зробити все можливе для зриву або послаблення її снайперським вогнем.

Особливо уважно снайпери повинні спостерігати за обстановкою біля мінних загороджень – своїх і противника, це особливо важливо для визначення початку висування в атаку, коли сапери противника завжди прокладають проходи в загородженнях.

Ведення постійного спостереження з метою отримання розвідувальних даних про ворога з метою їх подальшого аналізу щодо виявлення вогневих позицій, спостережних постів, маршрутів висування, укриттів та характерних особливостей роботи ворожих снайперів.

Він включає:

аналіз мертвих просторів (визначення траєкторії польоту кулі і лінії стрільби по характеру попадань допомагає визначити безпечні і небезпечні напрямки, місця). Такий аналіз дає можливість визначити вогневі позицій ворожих снайперів, які потім беруться під інтенсивне спостереження;

періодичне фотографування (регулярне фотографування будівель і пагорбів, які найчастіше використовуються снайперами, допомагає виявити незначні зміни, такі як видалені вікна, амбразури (виконані в стінах), переміщені захисні матеріали тощо);

аналіз образу дій (детальна оцінка (розбір)) кожного ворожого снайперського пострілу дозволяє виявити характерні ознаки подальших снайперських атак (час, місце і способи). Такий аналіз дає якнайкращі результати, якщо до процесу вивчення початкових даних залучаються снайпери;

аналіз аерофотознімків та спостереження за місцевістю (виявлення "льожок" снайперів та протоптаних троп, які різко обриваються, що є ознакою снайперської позиції чи спостережного пункту).

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації командирам підрозділів щодо організації контрснайперських заходів на лінії зіткнення ВП 7-01(02-05)03.01(центр оперативних стандартів і методики підготовки ЗСУ спільно з головним управлінням підготовки СЗУ).

ПТАШНИК Микола,
начальник відділення обліку особового складу Київського інституту Національної гвардії України

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

У період воєнного стану, відповідно до статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», повноваження судів не можуть бути припинені, а частина друга статті 26 зазначеного Закону передбачає, що скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється. Але, разом з тим, судова гілка влади також зазнала впливу війни та її наслідків, що внесло свої корективи в процеси здійснення судочинства.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням рф на територію України, веденням активних бойових дій та тимчасову окупацію окремих територій, низка судів в Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Миколаївській, Сумській, Чернігівській, Харківській та Херсонській областях призупинили свою діяльність. Внаслідок чого відповідними розпорядженнями Голови Верховного Суду «Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану», враховуючи неможливість судами здійснювати правосуддя під час воєнного стану, територіальну підсудність судових справ, що розглядались в цих судах, було змінено.

Проте не все так просто, оскільки залишається чимало проблем, адже понад півсотні приміщень судів зазнали пошкоджень, а деякі з них - повністю зруйновані. Деякі суди розграбовані - зникла комп'ютерна техніка та інші матеріальні цінності.

Питання впровадження можливості дистанційного правосуддя набуло піку своєї популярності ще в лютому-березні 2020 року, коли весь світ був стурбований Covid-19 та викликами, які постали у зв'язку з його поширенням.

У свою чергу, Державна судова адміністрація розробила порядок проведення відеоконференцзв'язку під час судового засідання за участі сторін поза межами приміщення суду. Таким чином було передбачено використання системи EasyCon або інших доступних для суду та учасників судового процесу засобів, що забезпечують проведення судових засідань в режимі відеоконференцзв'язку.

Так, наразі в Україні відсутнє повністю безпечне місце і чи не щодня у кожній місцевості нашої держави лунають сирени, що в свою чергу передбачає необхідність особи (судді, учасника справи або працівника суду) перемістити в укриття. Кількість таких вимушених «переривань» за день може бути різна, як і різна їх тривалість, тому зазначена проблема потребує свого подальшого опрацювання та вирішення з урахуванням імперативних засад судочинства та необхідності забезпечення безпеки працівників суду та учасників справи.

Безумовно, введення воєнного стану для багатьох осіб унеможливило вчасне подання тих чи інших документів до судових установ. Якщо на початку війни популярною була думка про те, що воєнний стан є поважною причиною для визнання причин пропуску процесуальних строків поважними, то зараз все таки кожен суд виходить з поточної ситуації у відповідному регіоні.

Голова Верховного Суду зазначив, що «Воєнний стан є поважною причиною пропуску строків, але кожен суддя буде оцінювати цю причину індивідуально, у межах справи, яка розглядатиметься». Таким чином, судочинство продовжує здійснюватися в умовах воєнного стану. Судді працюють, справи розглядаються, адже навіть в умовах воєнного стану робота судів не може бути припинена задля недопущення обмеження конституційного права особи на судовий захист.

Формат роботи судів та суддів зазнав змін, зумовлених особливостями воєнного стану, але все більше і більше судів адаптуються до функціонування в нових тимчасових умовах - умовах воєнного стану. Судді та всі правники продовжують працювати задля ефективної роботи судочинства.

В умовах воєнного стану правосуддя здійснюється з урахуванням таких особливостей:

- зміна територіальної підсудності справ (справи судів, які тимчасово не працюють, розглядатимуться судом в іншому регіоні);
- проведення судових справ в режимі відеоконференції (якщо це можливо для всіх учасників процесу);
- відкладення розгляду судових справ (можливе як за ініціативою суду, так і за клопотанням учасників процесу);
- розгляд справи судом за відсутності учасника справи (для чого слід подати відповідне клопотання/заяву).

Зважаючи на такі рекомендації вищого органу суддівського самоврядування, розгляд судами справ, що не є невідкладними, наразі відкладається або знімається з розгляду. Часто суди відкладають розгляд справи незалежно від надходження від сторін клопотання про відкладення справи, оскільки суду невідомо, чи мають змогу учасники справи подати заяву про відкладення.

Список використаних джерел

1. Конституція України // стаття 64, 106.
2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» - стаття 10 та 26.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів».
4. Закон України «Про внесення зміни до частини сьомої статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 03 березня 2022 р.
5. Розпорядження Голови Верховного Суду «Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану».
6. Електронний ресурс. Режим доступу: https://law.chnu.edu.ua/deiaki-osoblyvosti-zdiisnennia-pravosuddia-v-umovakh-voiennoho-stanu// (дата звернення 27.10.2023).

РЕПЕНКО О. М.,
викладач тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України, майор
СОЛОНЕНКО В. В.,
начальник 11 навчального курсу 4 центру підготовки військовослужбовців Навчального центру Національної гвардії України імені Василя Вишиваного, майор

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ БОЙОВИМИ ПОРЯДКАМИ МЕХАНІЗОВАНОГО ВІДДІЛЕННЯ

Використання бойових порядків механізованим відділенням як самостійної бойової одиниці містить ряд переваг, а саме збільшує швидкість прийняття рішень, підвищує оперативність управління підрозділом, дозволяє оптимізувати сили та засоби для вирішення окремого тактичного завдання. Ці переваги дозволяють підвищити живучість і ефективність механізованих відділень.

Враховуючи досвід бойових дій для ефективного виконання бойового завдання механізованим відділенням дуже важлива робота військовослужбовців в двійках.

Отже, робота в двійках ефективно показує себе коли вони розгортаються у відносній віддаленості 10 метрів один від одного, таким чином, щоб максимально розтягнути свої бойові порядки та створити умови мішка, або обходу ворога. Ці двійки є дуже ефективними проти навіть не суттєво більших сил противника. В умовах такого методу взаємозв’язку підрозділів визначає командир з метою оптимізувати види та фактори тактичних переваг відносно обставин бою.

Розглядаючи основні переваги «двійок», можна віднести такі як не можливість скупчення та пересування під час наступу.

Дуже поширена помилка при наближенні до позицій противника - скупчування. Це надає ворогові чіткі цілі для зосередженого вогню, підвищуючи тим самим ефективність його оборони. Дистанція між військовослужбовцями повинна підтримуватися весь час. Вона визначається тактичною обстановкою, чим більше відстань - тим краще, у рамках розумного.

Для боротьби зі скупченням необхідно до початку руху кожному військовослужбовцю призначити для себе віддалену точку, в напрямку якої нібито здійснюється рух. Ця точка повинна знаходитись на такій відстані від пункту, на якій направлено рух всієї групи настільки, наскільки сам військовослужбовець знаходиться в стороні від іншого, що займає центральне положення і рухається в пункт призначення всієї групи. Наприклад, орієнтир для

руху всього підрозділу - окреме дерево. Один із військовослужбовців рухається прямо на дерево. Інші умовно прокладають від цього дерева відрізок, що дорівнює відстані від них до цього військовослужбовця, і знаходять на місцевості точку, яка збігається з кінцем цього відрізка. У напрямку цієї точки вони і рухаються. З іншого боку, у разі вибивання вогнем частини атакуючого ланцюга, для збереження ударної сили підрозділу, необхідно притискатися до центру, навіть якщо фланги будуть незайнятими, тобто зберігати атакуючу одиницю в «двійках».

Порядок переміщення під час наступу в двійках методом «одна нога на землі» самоочевидний. Потрібно лише відзначити, що при роботі в «двійці» військовослужбовець, який відкриває вогонь, повинен криком, наприклад, «тримаю» або «крию», або іншим способом повідомляти про готовність прикрити вогнем переміщення напарника. Це необхідно робити, оскільки не завжди навіть всередині «двійки» може підтримуватися візуальний контакт, а в гуркоті бою не завжди можливо відрізнити вогонь свого напарника від вогню іншого військовослужбовця.

Поширена помилка - повідомляти напарникові про те, що готовий його прикривати, відразу ж після того, як закінчив переміщення, а сам ще не встиг зайняти стрілецьку позицію. У наслідку напарник припиняє свій вогонь до того, як другий член «двійки» почне його вести, оскільки потрібен якийсь час, щоб зайняти зручну для ведення вогню позицію. Для боротьби з цією помилкою треба відпрацювати наступний прийом. Військовослужбовець спочатку повинен зробити один постріл (чергу) і лише потім повідомити напарникові про свою готовність прикривати його вогнем. Тобто переміщення розбивається на фази: фаза ведення вогню одним військовослужбовцем змінюється фазою ведення вогню двома військовослужбовцями.

Під час наступу як відомо у радянській тактиці перевага віддавалася більш примітивному способу, а саме пересуванню бігом всієї маси піхоти. Справа в тому, що військовослужбовець під вогнем може від страху просто не відірватися від землі після чергового переміщення. Заляже один - заляже і інший. Якщо підрозділ заляже, противник своїм мінометним вогнем може вигнати його на свої кулемети, не давши відійти назад. У разі якщо при пересуванні перекатами військовослужбовці заляжуть, то командиру нічого іншого не залишиться, як піднімати людей на повний зріст і бігти на позицію противника. Залеглих під вогнем піхотинців командиру підняти в атаку дуже важко. Тому при використанні пересування «двійками» слід реалістично оцінювати настрій і підготовку військовослужбовців.

Найкращий спосіб переміщення під час наступу «двійками» - пересування від укриття до укриття. Військовослужбовцю рекомендується перед переходом в атаку продумати можливий шлях, який йому доведеться подолати при зближенні з противником, при цьому прокласти на полі уявну доріжку, намітивши на ній місця зупинок для перепочинку. Якщо весь шлях так розмітити неможливо, то потрібно заздалегідь спланувати шляхи хоча б найближчих декількох перебіжок.

Падати краще не за укриття, а поруч з ним і потім заповзати за нього, або перед вчиненням перебіжки відповзати від укриття. Краще робити і те, і інше. Залишати укриття потрібно іншим шляхом, в порівнянні з тим, яким укриття було зайнято. Все це робиться для того, щоб ворог не міг визначити: звідки почне рух військовослужбовець, а відповідно не міг би заздалегідь навести в цю точку свою зброю.

Замість переповзання можна використовувати перекочування, але при перекочування велика ймовірність задерти стовбур або зігнути ногу в коліні і тим самим демаскувати себе. Відповзати за інших рівних умов потрібно вправо від себе, оскільки при стрільбі з автоматичної зброї чергами постріли йдуть вліво - вгору від того, по кому стріляють.

Втім, якщо висота рослинного покриву невелика або якусь ділянку місцевості не має укриттів від куль, а укритий тільки від спостереження, або позиція противника вже дуже близька, слід завмирати після падіння і особливо уникати рухів головою, які добре помітні.

Якщо з якихось причин віддана команда зупинитися, то не слід повністю припиняти рух в тому місці, де застало таке розпорядження, а потрібно зайняти найближче укриття, зручне для можливого ведення вогню і подальшого пересування.

Використовувати принцип "від укриття до укриття» потрібно в розумних межах. Не слід його використовувати при несподіваному попаданні під вогонь противника. У такій ситуації і 10 метрів пробігти не вийде. Потрібно відразу падати.

Не слід, в пошуках безпеки, користуватися занадто очевидними і легко доступними укриттями. У таких місцях часто відбувається «скупчення» військовослужбовців. Ворог може добре пристріляти їх або замінувати, і (замість захисту) вони стануть мішенями. Противник насамперед прострілює найбільш очевидні укриття. Також він може спеціально обладнати такі місця, щоб заманити і знищити в них атакуючих. Наприклад, ворог може викопати цілі лінії траншей з нормальним бруствером з боку атакуючих і вирити бруствером з боку своєї оборонної позиції. Піхота, захопивши таку траншею, методично обстрілюється противником або (при близькому розташуванні іншої траншеї) закидається гранатами: отже у атакуючого запас гранат обмежений, а оборонятися можливо лише завдяки завчасному накопиченню їх у великій кількості.

Також, є актуальним використання відділення в «двійках», які можуть ефективно працювати при наступі в місті, оскільки вогнева двійка може змінювати позицію, з поверху на поверх, від будівлі до будівлі, тим самим дезорієнтувавши ворога.

Стосовно кількості вогневих засобів та особового складу. У разі необхідності перейти у наступ вогневі двійки з легкістю об’єднуються в шістки або вісімки – штурмові групи. Тактика штурмових груп у плані використання поділу відділення на двійки надзвичайно важлива. Двійковий етап відповідає за ефективний рух та оперативний контроль території противника, дозволяє

проникнути зберігаючи умови маскування через важко проходимі для відділення в звичній формі елементи місцевості. Після виконання тактичних задач підрозділ переформатовується в штурмову групу в шість – вісім чоловік.

Штурмова група у даному розумінні є малим маневреним підрозділом, що завдяки концентрованому шикуванню особового складу бойового підрозділу здатний форсовано знищити ворожий опорно вогневий пункт чи оволодіти певною позицією.

У Бойових статутах, доступних для відкритого користування джерелах розкривається тактика дій родів та видів військ та порядок прийняття рішень для як загальновійськового бою, так і особливих його умов, проте питання щодо способів отримання прогностичної оцінки можливості успішно виконати бойові завдання механізованим відділенням не розкрито в повному обсязі.

Отже, використання малих тактичних груп у сучасних війнах та військових конфліктах як автономних підрозділів для виконання бойових задач у певній обстановці є дуже ефективним.

Список використаних джерел:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ сухопутних військ ЗСУ частина ІІІ.
2. Тактика легкої піхоти для дій малих груп. Крістофер Е. Ларсен.
3. Український посібник для попереднього відпрацювання бойових завдань з тактичних прийомів, методів та способів тактики малих підрозділів. (Вересень 2017).

САПРУН Олександр Володимирович,
кандидат юридичних наук,
офіцер відділення командних пунктів
секції планування застосування штабу в\ч
3028 Західного ОТО Національної гвардії
України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДИСЦИПЛІНИ МОБІЛІЗОВАНИХ

Після початку повномасштабного вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року, указом президента України було введено воєнний стан в Україні[1], та оголошено загальну мобілізацію[2], пізніше 3 березня Верховна Рада України на пленарному засіданні прийняла в цілому Закон про затвердження Указу Президента України «Про загальну мобілізацію» [3].

Великого резонансу та обговорення в суспільстві, в тому числі в експертних колах, спричинило прийняття Верховною Радою закону №2839-IX від 13.12.2022р. «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці» [4]. Після чого було зареєстровано електрону петицію №22/173526-еп до президента України «Ветувати закон щодо посилення покарання військовослужбовців» [5], яка набрала необхідну кількість голосів 25 тис. для її розгляду, майже за добу. Разом з тим, головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний просив Президента України Володимира Зеленського підписати вище згаданий закон[6]. Зазначивши, що: «Армія тримається на дисципліні».

В той же час багато експертів схиляються до думки, що проблема дисципліни викликана призовом осіб різної вікової та соціальної категорії, але в свою чергу багато з них схиляються до думки, що ця проблема потребує комплексного вирішення, а не одноразових змін законодавства в бік посилення відповідальності.

Згідно чинних нормативно правових актів, мобілізацією є: комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - на організацію і штати воєнного часу[7]. Тобто мобілізація включає в себе, призов військовозобов'язаних для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, до яких входять Національна гвардія України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, Державна спеціальна служба транспорту, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших військових формувань України здійснити в обсягах, визначених згідно з мобілізаційними планами.

Чине законодавство дає нам таке визначення військовозобов’язаного, що – це особа, яка перебуває у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави[8]. На сьогоднішній день, вік особи, що перебуває у запасі, становить до 60-ти років. Усі чоловіки, що підпадають під цю вікову категорію вважаються військовозобов'язаними і їх мобілізували після Указу Президента України «Про загальну мобілізацію». Наслідком цього фактично знівелювався такий етап, як відбір військовослужбовців. Тому, ми можемо бачити в одному підрозділі може опинитися різна вікова категорія, від осіб які «вже побачили життя» і до тих , які, ще вчора «буди дітьми», також осіб з різним способом життя, моральними цінностями, соціальним статусом, від науковців, керівників до водіїв, будівельників, різноробочих. Та різними критеріями світогляду. Різним станом фізичної підготовки та станом здоров’я, в тому числі і з залежністю (алкогольною, наркотичною та іншою).

Також, не аби якою проблемою, яка відображається на дисципліні, це призначення молодих не досвідчених командирів, які, ще вчора закінчили цивільні інститути з військовими кафедрами, командувати цією розрізненим колективом мобілізованих.

Так само, неналежного виконання своїх обов’язків є погана реабілітація або взагалі відсутність її військовослужбовцями, що брали безпосередню участь у бойових діях, що пов’язане з впливом чинників стресу, знаходження при цьому в стані підвищеної психоемоційної напруги та ін.

Проблемою дотримання дисципліни військовослужбовцями, повинні займатись спеціально створені органи воєнної юстиції, це військова поліція, військові прокурори, трибунали.

Питання дисципліни дуже глибоке і переплітається з вивчення різних наук – права, соціології, менеджменту, психології та інших. Тому необхідно комплексно розглядати дане поняття, як в теоретичному так і в практичному значені.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397.
2. Про загальну мобілізацію : Указ Президента України від 24.02.2022 №69/2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413.
3. Про затвердження Указу Президента України «Про загальну мобілізацію» : Закон України від 03.03.2022 №7113 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2105-20#Text.
4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці : Закон України від 18.02.1992 № 2135–XII

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40997.

5. Ветувати закон №8271 щодо посилення покарання військовослужбовців : Електрона петиція №22/173526-еп [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://petition.president.gov.ua/petition/173526.

6. Залужний про закон щодо посилення відповідальності для військових, який нещодавно ухвалила ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Ci5AFnIE2WY.

7. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію обстановці : Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text.

8. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text.

СИВАК В. В.,
головний спеціаліст відділу розгляду звернень Управління запобігання вчинення, виявлення і припинення кримінальних та інших правопорушень Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ВІЙСЬКОВО-ПРАВОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Військова служба правопорядку (ВСП) у Збройних Силах України становить собою спеціалізовану правоохоронну структуру, що входить до складу Збройних Сил України.

ВСП у ЗСУ керується Конституцією України, Законом України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» та іншими виданими відповідно з ними нормативно-правовими актами. [1]

Закон України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» призначений для подальшого утвердження законності, підтримання правопорядку та військової дисципліни в Збройних Силах України, а також для забезпечення конституційних прав військовослужбовців. Він визначає статус, основні завдання, організацію та принципи функціонування Військової служби правопорядку в Збройних Силах України, а також регулює права, обов'язки, соціальний та правовий захист військовослужбовців цієї служби, а також встановлює їх відповідальність.

Згідно, ст. 1 зазначеного закону Військова служба правопорядку у Збройних Силах України – це спеціальне правоохоронне формування у складі ЗСУ, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців ЗСУ у місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях (далі - військові частини), військових містечках, на вулицях і в громадських місцях; для запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у ЗСУ, їх припинення; для захисту життя, здоров'я, прав і законних інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних під час проходження ними зборів, працівників ЗСУ, а також для захисту майна ЗСУ від розкрадання та інших протиправних посягань, а так само для участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах. [2]

Коли обговорюється Військова служба правопорядку в ЗСУ, часто звертають увагу на їхні функції у сфері виконання закону. Для багатьох військовослужбовців цей термін асоціюється з гарнізонними патрулями, які

можуть зауважити про порушення внутрішньої дисципліни, такі як неправильний одяг, або притягти осіб до адміністративної відповідальності за інші правопорушення. Через це військові часто уникають зіткнень з ними. Також, коли комісія Військової служби правопорядку відвідує військові частини, це зазвичай супроводжується висновками та можливими санкціями. В рамках Військової служби правопорядку існує підрозділ, завданням якого є забезпечення правового захисту та супроводження військовослужбовців, які стали об'єктом кримінального розслідування. [3]

Організація ВСП включає керівництво, різні підрозділи, кваліфікований персонал, засоби та обладнання, і вони співпрацюють з іншими структурами для забезпечення правопорядку і безпеки в армії. Чисельний склад органів управління, підрозділів Служби правопорядку, їх дислокація визначаються Міністром оборони України виходячи з умов дислокації військ (сил). Гранична чисельність військовослужбовців і працівників Служби правопорядку не може перевищувати 1,5 відсотка загальної чисельності Збройних Сил України. [4]

Обов'язковою умовою ефективного функціонування, якісного виконання Військовою службою правопорядку покладених законом завдань і функцій, дотримання її посадовими особами законності, забезпечення прав та свобод військовослужбовців є чітка нормативно - правова регламентація її діяльності. Адже специфіка роботи Військової служби правопорядку полягає в тому, що вона охоплює сукупність досить різних сфер суспільних відносин, і це вимагає від її посадових осіб високого професіоналізму, самовідданості, відповідальності та розуміння значущості завдань, що виконуються. [5]

Умови воєнного стану видаляють найважливішу функцію держави - оборону і забезпечення безпеки країни. В таких обставинах держава зобов'язана ефективно протистояти будь-яким зовнішнім і внутрішнім загрозам національній безпеці та створювати необхідні умови для надійного захисту національних інтересів. Фактично можна стверджувати, що функції Збройних Сил України, а саме оборона та захист, стають центральними завданнями держави, оскільки їхнє головне завдання полягає в практичному виконанні функцій, спрямованих на збройний захист незалежності та територіальної цілісності України від зовнішніх загроз відповідно до принципів, закріплених у Конституції та законах України. [6]

При прийнятті рішення про введення в Україні чи в окремих її місцевостях режиму воєнного або надзвичайного стану на ВСП додатково покладаються завдання щодо: участі у боротьбі з ворожими диверсійно-розвідувальними групами на території України; організації збору, супроводження та охорони військовополонених з місць (місцевостей), де вони утримуються після взяття їх в полон, до таборів для тримання військовополонених або дільниць для тримання військовополонених; поводження з військовополоненими в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; забезпечення дотримання комендантської години в гарнізонах; охорони військових об'єктів, військових містечок та їх населення, сприяння його евакуації; відновлення та підтримання порядку і дисципліни у військових частинах; контролю за рухом транспортних

засобів і перевезенням вантажів ЗСУ. Забороняється покладати на ВСП завдання, не передбачені Законом України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України». Ніякі виняткові обставини або накази чи розпорядження посадових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності військовослужбовців ВСП. [7]

Організаційно-правовий механізм реалізації функцій ВСП в ЗСУ в умовах воєнного стану вкрай важливий для забезпечення безпеки та правопорядку в країні. Цей механізм охоплює визначення завдань, керівництво та координацію дій, підготовку кадрів, забезпечення засобами та обладнанням, співпрацю з іншими структурами та дотримання законодавства. [8]

ВСП грає важливу роль у збереженні національної безпеки, захисті національних інтересів та дотриманні правопорядку під час воєнного конфлікту. Його ефективність та готовність до дій в умовах воєнного стану мають вирішальне значення для забезпечення безпеки громадян та території України в надзвичайних обставинах. [9]

Важливість організаційно-правового механізму ВСП в умовах воєнного стану надзвичайно висока, і його функції важливі для забезпечення національної безпеки та правопорядку в складних воєнних обставинах.

Список використаних джерел

1. https://www.ukrmilitary.com/p/ukrainian-military-police.html

2. ст.1 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text

3. https://armyinform.com.ua/

4. ст.5 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text

5. Військова служба правопорядку – суб'єкт реалізації правоохоронної функції держави [Електронний ресурс] / О. Котляренко // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - № 1. - С. 116-121. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2013_1_21

6. Збройні Сили України як головний інструмент забезпечення незалежності Української держави [Електронний ресурс] / В. О. Антонов // Правова держава. - 2016. - Вип. 27. - С. 205-211. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2016_27_27

7. ст.3 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text

8. Збройні сили України як суб’єкт протидії злочинності [Електронний ресурс] / Я. В. Гріненко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. - 2019. - Вип. 3. - С. 234-244. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2019_3_23

9. Правоохоронна діяльність і воєнний стан: морально-правові особливості [Електронний ресурс] / А. Романова // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки. - 2022. - Т. 9, № 3. - С. 89-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2022_9_3_14

СТАСЮК Василь Васильович,
доктор психологічний наук, професор, професор кафедри внутрішніх комунікацій, Національний університет оборони України
ДИКУН Володимир Григорович,
старший викладач кафедри внутрішніх комунікацій, Національний університет оборони України
КИРИЧЕНКО Андрій Володимирович,
доктор філософії (PhD), старший викладач кафедри внутрішніх комунікацій, Національний університет оборони України

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ВІДДІЛЕННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БРИГАДИ ПІД ЧАС АНАЛІЗУ ЗАВДАННЯ *(MISSION ANALYSIS)* ТА ОЦІНЮВАННЯ ОБСТАНОВКИ

Аналіз бойового завдання (військової місії) є одним із найбільш важливіших кроків MDMP.

Командир, штаб та його структурні підрозділи здійснюють аналіз бойового завдання, щоб краще зрозуміти проблеми і обстановку, який наказ повинен бути виконаний, коли і де це повинно бути зроблено, а головне навіщо.

Під час 2 кроку MDMP командир, за підтримки штабних секцій збирає (отримує інформацію від підлеглих та суміжних командирів), аналізує та систематизує інформацію, щоб зорієнтуватися в бойових умовах – умовах оперативного середовища.

Розуміння змісту отриманого завдання та оперативного середовище дозволяє командирам якісно візуалізувати і описати в початковому задумі командира і початкових вказівках з планування, як операція може розвиватися.

Під час аналізу бойового завдання, командир і штаб виконують цілу низку дії та процедур, вони ретельно аналізують план або наказ (OPLAN/OPORD) вищого штабу. Якщо командир неправильно розуміє план/наказ вищого штабу, час витрачено даремно.

Вірне розуміння командиром змісту отриманого завдання його мети та завдань, замислу вищого штабу; знання та вірне розуміння обстановки, оперативного середовище; розуміння основ та здатність командира якісно організувати MDMP та виконати отримане бойове завдання є основними показниками компетентності командира-лідера його професійної зрілості.

По завершенні аналізу плану або наказу (OPLAN/OPORD) вищого штабу командир ставить завдання на виконання заходів щодо проведення початкової розвідувальної підготовки поля бою.

Як зазначено в NATO STANAG, під час оцінювання ворога (Enemy), поряд з іншими показниками оцінюється моральний стан (morale), а саме: командний

клімат (згуртованість) військ, рівень довіри, авторитету, компетентності (досвіду) командування.

Під час оцінюванні противника, згідно UKR national elements, поряд з іншими чинниками оцінюється морально-психологічний стан (далі – МПС) особового складу військ противника. У ЗС України та арміях країн-членів NATO питання оцінювання морального/МПС особового складу ворога покладається на фахівців розвідки – S-2.

Оцінювання військ та їх підтримки (Troops and support) (UKR national elements – своїх військ).

Відповідно до NATO STANAG, під час оцінювання військ та підтримки, поряд з іншими показниками оцінюється моральний стан (morale) своїх військ. У NATO моральний стан розглядають, як багаторівневе, багатокомпонентне, багатофакторне, динамічне утворення. Механізм оцінювання морального стану своїх військ передбачає індивідуальну та групову оцінку готовності особового складу до виконання завдань за призначенням.

Згідно UKR national elements, під час оцінювання своїх військ, поряд з іншими чинниками оцінюється МПС особового складу. Оцінювання МПС особового складу своїх військ здійснюється відповідно до вимог внутрішніх керівних документів і покладається на фахівців структур морально-психологічного забезпечення (далі – МПЗ).

Оцінювання ключових аспектів цивільного середовища здійснюється фахівцями S-2 (соціокультурної розвідки). Поряд з цим, під часі виконання завдань за призначенням у районі дій військ (проведення військової місії) до збору відповідної інформації залучаються фахівці S-9.

Згідно UKR national elements, оцінювання ключових аспектів цивільного середовища в районі дій противника покладається на фахівців розвідки. До оцінювання ключових аспектів цивільного середовища в районі дій своїх військ, в частині що стосується, залучаються фахівці структурних підрозділів цивільно-військового співробітництва. З метою встановлення ставлення населення до військ та їх дій, впливу аспектів цивільного середовища на МПС особового складу своїх військ – фахівці структур МПЗ.

У подальшому здійснюється визначення критичних фактів та вироблення припущень у тому числі щодо морального/МПС ворога/противника, військ та підтримки/своїх військ, цивільного середовища.

Визначення критичних факторів та вироблення припущень щодо морального/МПС особового складу своїх військ та противника, ключових аспектів цивільного середовища здійснюється відповідно оціночних компонентів. Результати припущень щодо морального/МПС ворога/противника здійснюється, відповідно до наявної інформації, аналогічно своїх військ.

Надалі, в рамках процедур – управління складними ризиками, шляхом співставлення даних отриманих у результаті оцінювання морального/МПС особового складу військ/своїх військ та ворога/противника здійснюється визначення сильних та слабких сторін військ.

Крім цього, у NATO STANAG 2437 / Доктрині об'єднаних сил NATO AJP-01 (E) (1), розділі 4 – "Сутність конфлікту" зазначається, що війна створює масу складних комбінацій, коли людські можливості перебувають на межі виснаження. Основною реакцією військовослужбовця на бойові події є бойовий стрес.

Командири зобов'язані допомогти своїм підлеглим його подолати. Саме тому, у рамках процедури − управління складними ризиками здійснюється визначення рівня загрози виконанню бойового завдання (місії) у наслідок виникнення бойового оперативного стресу.

Поряд з цим, до збору відповідної інформації залучаються військові священники, особовий склад мобільних підрозділів контролю бойового оперативного стресу (COSC), спеціально підготовлені солдати-наставники (Master Resilience Trainers, MRTs).

Згідно UKR national elements, виявлення та вимірювання ступеня психотравмованості особового складу, прогнозування кількості можливих бойових психогенних втрат покладається на фахівців структур МПЗ.

S-2 і всі секції, які були задіяні до аналізу завдання та оцінювання обстановки в рамках формату METT-TC подають всю отриману інформацію до S-3 для інтеграції (узагальнення), розробки плану розвідки та врахування під час подальших кроків MDMP.

За результатами аналізу завдання (Mission Analysis) та оцінювання обстановки визначаються вимоги до інформації, розробки початкових інформаційних тем і повідомлень під час брифінгу за результатами другого кроку MDMP. Найважливіша інформація, яка необхідна командиру для покращення розуміння обстановки та віддання вказівок щодо подальшого планування висвітлюється під час брифінгу з аналізу завдання (Mission Analysis Briefing).

Список використаних джерел:

1. Агаєв Н. А., Дикун В. Г, Стасюк В. В. Особливості організації морально-психологічного супроводу в арміях зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2020 134 с.

2. Агаєв Н. А., Дикун В. Г., Стасюк В. В. Особливості оцінювання цивільних аспектів (міркувань) відповідно до оперативних стандартів НАТО : навч. метод. посіб. Київ : Видання університету, 2018. 44 с.

3. Процес прийняття рішень під час бойових дій. Київ : Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ), 2018. 68 с.

4. Морально-психологічне забезпечення у Збройних Силах України : підручник : у 2 ч. Ч. І. вид. 2-е, перероб. зі змін. та допов. / Н. А. Агаєв, В. Г Дикун, В. С. Чорний та ін. ; за заг. ред. В. В. Стасюка. Бровари : ТОВ "7БЦ", 2020. 754 с.

5. STANAG 2014 TOP (Ed. 9) : 2000. Formats for Orders and Designation of Timings, Locations and Boundaries. 2000 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL:

http://www.trngcmd.marines.mil/Portals/207/Docs/TBS/STANAG%202014%20Edition%2009-%20FORMATS%20FOR%20ORDERS%20(OPORD).pdf. (дата звернення: 06.04.2021).

6. STANAG 2437 : 2017. AJP-01(E)(1) Allied Joint Doctrine for Operations. 2017 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL: https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-01_EDE_V1_E_2437.pdf. (дата звернення: 20.03.2023).

7. STANAG 2490 : 2019. AJP-3(C) Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations. 2019 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/797323/doctrine_nato_conduct_of_ops_ajp_3.pdf. (дата звернення: 20.03.2021).

8. STANAG 2526 : 2019. AJP-5 Allied Joint Doctrine for the Planning of Operations. 2019 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/837082/dcdc_doctrine_nato_planning_of_ops_ajp. (дата звернення: 20.03.2023).

9. STANAG 2565 : 2019. AmedP-8.10A Psychological Guide for Leaders Across the Deployment Cycle. 2019 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL: ttps://www.coemed.org/files/stanags/03_AMEDP/AMedP-8.10_EDA_V1_E_2565.pdf. (дата звернення: 20.03.2023).

10. STANAG 2631 : 2019. APP-28 Tactical Planning for Land Forces. 2019 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL: https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/english/swedint/engelska/swedint/information-to-admitted-students-and-participants/nltpc/app-28-eda-v1-e.pdf. (дата звернення: 06.04.2023).

ТАБАКА Т. І.,
начальник штабу-заступник начальника Тернопільського зонального відділу Військової служби правопорядку Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У АРМІЯХ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ В ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ

Імплементація представляє собою здійснення, виконання державою міжнародних правових норм. Кожна держава сама визначає методи та засоби імплементації. Перетворення норм міжнародного права на норми внутрішньо-державного. Імплементація зарубіжного досвіду в сфері протидії правопорушенням у військових силах у вітчизняну практику може бути корисною для покращення дисципліни, законності та ефективності армії. [1]

Нова парадигма військового права починає формуватися наприкінці 50-х років минулого століття. У роботах американського політолога Самуеля Філліпса Гантінгтона формулюються два важливі постулати функціонування збройних сил у сучасній демократичній цивілізованій державі – наявність цивільного контролю за діяльністю військових і розмежування політичної і військової компетенції. Відповідно, реалізація цих положень може здійснюватися виключно у правовому полі. [2]

Новий імпульс для розвитку доктрини військового права був пов'язаний зі спробами на рубежі XIX і XX століть, продовженими після першої та другої світових війн на міжнародному рівні убезпечити комбатантів, некомбатантів та цивільне населення від жорсткого поводження, страждань, шкоди їх життю та здоров’ю, якої можна було б запобігти. У цей період приймається низка правових документів, серед яких Женевські та Гаазькі конвенції. Втім, вказані правові документи у першу чергу є актами міжнародного законодавства, джерелами міжнародного гуманітарного права. Внутрішнє ж законодавство багатьох держав переважно не відрізнялося високим рівнем імплементації вказаних положень в аспекті впровадження їх у системи військового управління, навчання та виховання військовослужбовців. [3]

В Україні до сих пір зберігається достатньо високий рівень злочинності у військовій сфері і злочинності взагалі. У зв’язку з цим імплементація зарубіжного досвіду протидії військовим правопорушенням є дуже важливою.

Однією із провідних країн, щодо забезпечення протидії правопорушенням у армії є Франція. Нормативно-правову базу забезпечення військового правопорядку становить Конституція Франції, а також система військового законодавства, що складається з Кодексу про національну повинність (1971 р.), Кодексу військової юстиції (2006 р.), Закону «Про загальний статус

військовослужбовців» (1972 р.), Закону «Про статус військовослужбовців» (2005 р.), Дисциплінарного статуту (1975 р.), інших нормативних правових актів, в тому числі спеціальних актів Міністерства оборони. [4]

Забезпечення правопорядку серед військовослужбовців у Франції передбачає спеціальні суди та дисциплінарні заходи, зокрема попередження, обмеження, арешт і суворий арешт. Проступки різних ступенів серйозності можуть призвести до різних санкцій, включаючи зниження в рангу та кримінальну відповідальність. Дисциплінарне покарання не виключає можливості кримінального переслідування, і відмова від суду не перешкоджає накладанню дисциплінарних санкцій. У випадках виправдання або припинення кримінальних справ використовується спеціальна таблиця дисциплінарних заходів. Для рядових військовослужбовців можуть бути застосовані різні заходи, включаючи арешт і суворий арешт, які обмежують їх свободу на певний час. [5]

Досвід Японії для забезпечення протидії правопорушенням у армії є доволі цікавим для імплементації норм в законодавство України. Військове командування та органи військової поліції Сил самооборони Японії при протидії правопорушенням військовослужбовців спрямовують основні зусилля не на проблеми боротьби зі злочинністю кримінально-правовими засобами. Навпаки, вони акцентують на більш широких проблемах соціальної політики боротьби зі злочинністю. Це передбачає використання всіх засобів, наявних в розпорядженні держави і суспільства. Військово-кримінологічний аспект кримінальної політики сучасної Японії акцентується на профілактиці правопорушень серед військовослужбовців. Держава відділяє державно-правовий аспект на користь соціального. Цей підхід відповідає специфіці та очікуванням японців. Державна діяльність спрямована на систему контролю над злочинністю. В японській кримінологічній теорії, об'єктами попередження є не лише злочини в їх кримінальному аспекті, але і антисоціальні явища, які порушують правові інтереси. У повсякденній роботі зі збереження законослухняної поведінки військовослужбовців правоохоронні органи Сил самооборони Японії використовують комплексне поняття «делінквентність». Мета звернення до делінквентності полягає в тому, щоб якомога більше застосовувати до військовослужбовців виховні заходи. Саме поняття «делінквентність» означає види поведінки, пов'язані із порушенням правових та моральних норм. [6]

Заходи для запобігання первинній злочинності військовослужбовців в Японії можна розділити на такі категорії: перша передбачає спрямування до всіх Сил самооборони Японії або окремих груп військовослужбовців; друга - це заходи, які спрямовані на конкретних військовослужбовців, у випадках, коли можна обґрунтовано припускати, що вони можуть вчинити злочин через особисті характеристики, умови служби та оточення; третя - це заходи, які спрямовані на підтримання військового правопорядку. У сфері соціального контролю та ізоляції осіб, які становлять суспільну небезпеку, військові групи та товариші займають активну позицію, вступаючи в прямий контакт з військовослужбовцями, чия поведінка викликає обурення. Висловлюють щодо

них своє негативне ставлення, роблячи їм попередження і продовжуючи цим давні національні традиції в адаптованому до сучасності вигляді. [7]

Армія Ізраїлю відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та суверенітету держави, втілюючи в собі ефективну комбінацію технологічних інновацій, стратегічного мислення та рішучості захищати національні інтереси. На відміну від більшості держав Ізраїль не має Конституції як єдиного основного закону, що визначає права та обов'язки громадян. Специфічні військові правовідносини в Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) регулюються Законом «Про загальний військовий обов'язок» (1959 р.), який поширюється на громадян Ізраїлю, які досягли 18 років, а також на осіб, які мають статус постійного жителя (як чоловіків, так і жінок). Правова система Ізраїлю близька до англосаксонської правової сім'ї. Система протидії правопорушенням військовослужбовців у цій державі має дворівневу структуру. Тут існує система армійських кримінальних трибуналів і система дисциплінарних судів. У військових Силах оборони Ізраїлю існують два основних шляхи для розгляду правопорушень військовослужбовців. Перший - це армійський кримінальний трибунал, який має широкі повноваження, включаючи можливість винесення смертних вироків. Другий - дисциплінарний суд, який розглядає питання накладення дисциплінарних стягнень. Не всі дії військовослужбовців можуть бути кваліфіковані як кримінальні злочини, іноді їх поведінка може викликати осуд командирів і призвести до дисциплінарного суду. Забезпечення військового правопорядку в ЦАХАЛ базується на жорсткому дисциплінарному впливі та неминучості покарання за порушення дисципліни і обов'язків. Також в системі стягнень існують нестатутні покарання, включаючи фізичні навантаження, які не закріплені в законодавстві, але застосовуються на практиці. Система протидії правопорушенням має свої особливості, включаючи обов'язок командира розглядати дисциплінарні скарги протягом семи днів, але ця норма не завжди дотримується. Принципи роботи Армії оборони Ізраїлю можуть вважатися еталонними для України, а їх імплементація дозволяють вивести Збройні сили на новий рівень. Особливо це стосується системи призову і резерву військових, адже формування єдиних правил щодо призову до армії, впровадження жорсткої відповідальності за ухилення від військової служби, підвищення відповідальності за дідівщину і досягнення її повного знищення в Збройних силах України, запровадження системи відбору призовників дозволить підвищити рівень дисципліни військах, забезпечити якісний особовий склад та високий рівень поваги до армії в суспільстві. [8]

Список використаних джерел

1. К. О. Савчук. Імплементація // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998—2004. — ISBN 966-749-200-1. https://leksika.com.ua/19570411/legal/implementatsiya

2. . Huntington S. P. The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil–Military Relations. Harvard: Harvard University Press, 1957. 560 p. https://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674817364

3. Розвиток військового права в Україні. Шопіна І.М. file:///C:/Users/NITRO/Downloads/452-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-718-1-10-20210129.pdf

4. Конституція та законодавчі акти Французької республіки https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/constitution/constitution_russe_version_aout2009.pdf

5. Військова політика Франції [Електронний ресурс] / О. Мітрофанова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. - 2013. - Вип. 1. - С. 40-41. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ist_2013_1_25

6. Імперська армія Японії https://www.wikiwand.com/uk/%D0%86%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B0%D1%80%D0%BC%D1%96%D1%8F_%D0%AF%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%97

7. Сучасні воєнні доктрини Японії як фактор системи безпеки регіону [Електронний ресурс] / О. Сабадан // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2011. - Вип. 98(1). - С. 21-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_98(1)__9

8. Принципи роботи армії оборони Ізраїлю та їх імплементація в Україні. З. В. Гбур. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/3.pdf

ТКАЧЕНКО Олександр Вікторович,
кандидат юридичних наук,
старший дослідник
Київський інститут Національної гвардії України

ОЦІНЮВАННЯ, ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Ефективність функціонування системи військової служби є ключовою перевагою будь-якої держави на міжнародній арені. Політична та економічна напруженість у державі посилює вимоги до сучасного військового управління, ефективність якого залежить, передусім, від ефективно налагоджених процесів проходження військової служби. Безумовно, що на сьогоднішній день на ситуацію щодо проходження військової служби в Україні, певною мірою вплинула військова агресія російської федерації. Проте, незважаючи на участь військовослужбовців Збройних сил України, Національної гвардії України, інших військових формувань утворених відповідно до законодавства України у відсічі збройної агресії, проведення комплексу заходів з оцінки службової діяльності військовослужбовців мають місце у повсякденній діяльності військ, оскільки така діяльність спрямована на забезпечення якісного комплектування військових підрозділів особовим складом, спроможним виконувати завдання за призначенням та його ефективне використання.

Кар'єра військовослужбовця, особливо офіцера, пов'язана з безперервним навчанням та вдосконаленням здобутих навичок, а для частини військовослужбовців особистий розвиток є одним із головних мотивів перебування на службі. Будь-яка армія зацікавлена в тому, щоб військовослужбовець залишався на військовій службі настільки довго, наскільки він може приносити користь системі. Зокрема, враховуючи, що його цінність зростає із кожним роком служби через набуття ним досвіду. З огляду на це, надзвичайно важливим та актуальним є питання системного, якісного та об'єктивного оцінювання ефективності службової діяльності військовослужбовців.

Ефективність роботи будь-якої організації (державної, військової, приватної) залежить не лише від якісно розроблених планів та організації роботи на їх реалізацією, а, перш за все, від самих людей, їх працездатності, ініціативності та наполегливості в реалізації цих планів; від професійної компетентності та ділової активності, прагнення до самовдосконалення та самореалізації працівників (службовців, військовослужбовців) залежать результати роботи відповідної установи.

Важливість аналізу та врахування показників оцінки ефективності службової діяльності військовослужбовців є актуальною з урахуванням євроінтеграційних прагнень України, адже розвиток, а в окремих аспектах і реформування умов проходження військової служби має відбуватись із

врахуванням аналогічного досвіду країн ЄС. Перспективою професійного формування військовослужбовця, його самореалізації на військовій службі є постійний розвиток його кар'єрних нахилів, де поряд з його морально-діловими якостями, професійним знаннями та іншими критеріями, маютьбути враховані показники оцінки ефективності його службової діяльності протягом певного періоду, які, у свою чергу, є підґрунтям для розвитку його подальшої кар'єри військовослужбовця. У свою чергу, неврахування показників ефективності діяльності військовослужбовця, може негативно вплинути на функціонування системи військової служби України в цілому, а також відповідного військового підрозділу, зокрема.

Доцільно зазначити, що однією із цілей реалізації державної політики у воєнній сфері, які визначені Стратегією воєнної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021, є створення професійного особового складу Збройних Сил України та інших складових сил оборони, який перебуває в центрі уваги держави, підтримується вдосконаленими системами кадрового менеджменту, а також зміцнення кадрового потенціалу Збройних Сил України та інших складових сил оборони, ефективне управління кар'єрним зростанням особового складуіз забезпеченням професійного просування осіб за чітко визначеними, прозорими, справедливими критеріями, що ґрунтуються на знаннях, уміннях, цінностях, досвіді, доброчесності.

Найефективніший метод управління кадровим потенціалом – результат його оцінки за параметрами, що характеризують професійний успіх та професійну діяльність військовослужбовців.

Оцінювання службової діяльності військовослужбовців є складовим елементом атестування військовослужбовців, метою якого є оцінкавідповідності їх займаним посадам, ефективності виконання посадових обов'язків та планування подальшої кар'єри, є одним з основних елементів кадрового менеджменту. Показники оцінки ефективності службової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України, можна поділити на загальні (характерні для всіх військовослужбовців), які розроблені та затверджені Головним управлінням Національної гвардії України та спеціальні, які залежать від особливостей діяльності відповідної військової частини, які розробляються та затверджуються керівником територіального управління, оперативно-територіального об'єднання, з'єднання, військовою частиною чи підрозділу, навчального закладу, навчального центру.

Результати атестування є основою для прийняття кадрових рішень і на нашу думку є дієвим механізмом, за допомогою якого здійснюється оцінювання результатів діяльності військовослужбовця за багатьма аспектами. Проте, даний механізм втрачає своє значення у випадку формального або у разі не об'єктивного його проведення. Також, даний механізм та його результати взагалі не мають сенсу у разі оцінювання військовослужбовців на основі індивідуального ставлення (позитивного або негативного) командира до підлеглого військовослужбовця.

З метою вдосконалення системи оцінювання ефективності службової діяльності військовослужбовців можемо звернути увагу та запозичити окремий іноземний досвід. Зокрема, утворення незалежної аналітичної структури, яка б всебічно вивчала професійні досягнення, а також соціальні та економічні проблеми військовослужбовців і їхніх родин та надавала б командирам рекомендації щодо подальшого ефективного використаннявійськовослужбовця [1, с. 31].

Оцінювання військовослужбовців має бути частиною системи кар'єрного зростання та розвитку або ж механізмом, який надасть змогукомандирам та і самим військовослужбовцям приймати рішення щодо доцільності подальшого проходження військової служби. Прикладом такої системи є підхід армії США «розвивайся або звільняйся», за яким армія позбувається тих військовослужбовців, які не отримують підвищення по службі. Потрібно зауважити, що в США певні рівні посад чітко відповідають певним військовим званням. Таким чином вони уникають ситуацій, коли військовослужбовці зі званням сержант обіймають посади командирів взводів, а полковники виконують роботу лейтенантів [1, с.18].

Вдосконалення системи оцінки ефективності службової діяльності військовослужбовців сприятиме поліпшенню кадрової ситуації у військах, проте навіть це не означатиме, що перед Національною гвардією України, Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями сектору безпеки та оборони України не постануть нові виклики, пов'язані з особовим складом, якістю виконання ними службових обов'язків. Воєнний стан в Україні показав, що не всі проблеми полягають у матеріальній площині,значна їхня кількість стосується ціннісної складової кожної конкретної людини. З плином часу та усуненням матеріальних проблем ціннісна складова зростатиме, відтак ефективний механізм оцінювання результатів службової діяльності військовослужбовців, визначення показників (критеріїв) за якими буде здійснюватися оцінювання, його повноцінне впровадження в повсякденну діяльність військ набуде значної ваги та може стати дієвим інструментом кадрового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Чому військовослужбовці звільняються з армії. Дослідження. Публічна версія. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2021/06/zvit-ua-digital.pdf (дата звернення: 12.09.2023).

ТРОЦЬКИЙ Руслан Сергійович,
кандидат педагогічних наук,
начальник кафедри управління
підрозділами Національної гвардії
України Київського інституту
Національної гвардії України, полковник
КУРИЛО Олег Іванович,
викладач кафедри управління
підрозділами Національної гвардії
України, Київського інституту
Національної гвардії України,
підполковник

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВОГО ФАКТОРУ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Військова освіта є складовою загальнодержавної системи освіти. В наш час країна має потребу в молодому поколінні навченому військовій справі, зі сформованим високим рівнем патріотичної свідомості; з почуттям вірності, любові та відданості своїй Батьківщині, готовому виконувати громадянський обов'язок із захисту національних інтересів, збереження цілісності та незалежності України.

Маючи численні беззаперечні здобутки й досягнення, вітчизняна освіта потребує суттєвого оновлення відповідно до потреб суспільного розвитку та забезпечення національної безпеки. Необхідність модернізації освіти зумовлюється, як специфічними для України чинниками, так і загальноєвропейськими та світовими тенденціями розвитку соціально-економічної сфери.

Серед факторів, що визначають актуальні для національної безпеки проблемні питання в освітній сфері можна виокремити наступні: рівень вивчення суспільних дисциплін (історія, політична та правова системи, національні цінності та інші); рівень володіння іноземними мовами; рівень опановування математичними та природничими науками; рівень володіння практичними навичками; спроможність якісно готувати та достойно винагороджувати педагогічний персонал; ступінь відповідності здобутих компетенцій потребам економіки й суспільства.

З цією метою у вищих військових навчальних закладах інституцій сектору безпеки і оборони України створюються відповідні умови, які забезпечують всебічний розвиток конкуренто-спроможних фахівців, здатних до професійного самовдосконалення упродовж проходження військової служби на офіцерських посадах. Сформовані професійні компетентності випускника вищого військового навчального закладу є індикатором його готовності до професійної діяльності.

Враховуючи вищезазначене можна зауважити, що формування професійних компетентностей - це динамічний процес, тривалий і безупинний. У цьому процесі важливо не тільки встановити кінцевий результат, а й простежити його динаміку, тобто технологію формування.

На думку науковців Національної академії педагогічних наук України найбільш значущими у безпековому вимірі освітніми напрямами, що мають визначати конкретні заходи освітньої політики є: провідна роль освіти та її науково-методичного супроводу в умовах інноваційного типу прогресу; безперервна освіта впродовж життя, від народження людини; компетентнісний підхід, орієнтація на ключові компетентності для навчання впродовж життя; інтеграція і синергія формальної, неформальної та інформальної освіти; людиноцентризм, реалізація особистого потенціалу в освіті.

Отже, освітній процес має бути максимально орієнтований на формування у курсанта особистісних структур і здібностей, які сприяють самостійній орієнтації у набутих знаннях і вміннях, необхідних для вирішення практичних завдань у військових підрозділах. Виходячи з вищезазначеного, для досягнення цієї мети в своїй роботі науково-педагогічні працівники повинні враховувати основні пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку освіти, а саме, такі як: особистісна орієнтація освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; розширення україномовного освітнього простору; органічне поєднання освіти і науки; розвиток дистанційної освіти; запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Живко З.Б. Освіта в системі національної безпеки країни / З.Б. Живко, Л.В. Кухарська // Вчені записки університету «КРОК». Серія: Економіка. – 2019. – Вип.2. – С.205–211. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2019_2_27 – Дата перегляду: 20.01.2022.

2. Радомський І.П., Троцький Р.С. Пріоритетні напрямки розвитку освітньої сфери України як важливого фактору зміцнення національної безпеки Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти (2). 2022 стор. 252-261. ISSN 2786-5487. Офіційний URL: https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/APSE/article/vie...

3. Брижатий Є. І. Військова освіта в контексті національної безпеки та оборони: сучасний підхід. Військова освіта. 2020. № 1(41). С. 35–45. DOI: https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-1/35-45.

4. Васильєв О. М. Сучасні тенденції управління змінами в системі вищої військової освіти. Військова освіта. 2020. № 2(42). С. 27–38. DOI: https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-2/27-38.

ТУРСЬКИЙ Олег Юрійович,
старший викладач-начальник інженерної служби
НЕТРЕБЕНКО Арсеній Олександрович,
курсант 222 навчальної групи факультету службово-бойової діяльності Київський інститут Національної гвардії України

ОТТАВСЬКА КОНВЕНЦІЯ І СУПЕРЕЧНІСТЬ МІЖ МІЖНАРОДНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ ІНТЕРЕСАМИ

У світі, де міжнародні зобов'язання та національні інтереси нерідко перетинаються, Оттавська конвенція стосовно *заборони використання, виготовлення та розповсюдження* протипіхотних мін породжує численні роздуми та питання в Україні. Ця міжнародна угода спрямована на зменшення *каліцтва та смертей* від *застосування* мін та забезпечення безпеки цивільного населення, але водночас вона створює виклики для *використання інженерних боєприпасів* в Україні на яку віроломно напала ***російська федерація.***

У цій статті розглядаються різні аспекти впливу Оттавської конвенції *на застосування протипіхотного мінного озброєння збройними силами* України, кожен з яких вимагає ретельного аналізу.

Обмеження у використанні мін. Перше обмеження, яке вводить Оттавська конвенція, - це заборона використання протипіхотних мін. Для українських саперів це означає обмеження їх можливостей створювати *інженерні* загородження та забезпечувати захист *своїх військ*.

Військові інженери використовують міни як важливий елемент стратегічного планування *військових операцій,* особливо в умовах гібридних або конвенційних війн. Заборона такого виду озброєння може позбавити війська важливого інструмента оборони та обмежити їхню здатність відстоювати свою територію.

Необхідність знищення запасів мін. Другий аспект стосується вимоги знищити всі запаси мін, які містяться в Україні. Ця вимога може спричинити перерозподіл ресурсів та сил для проведення робіт щодо знищення та *утилізації* мін. Україна зберігає значні обсяги мін, які стали спадщиною радянських часів. Це вимагає значних фінансових та людських ресурсів, які могли б бути використані для інших важливих потреб країни. Знищення мін є важливою гуманітарною метою, але воно також створює великий виклик для українських саперів.

Положення конвенції та їх усвідомлення. Третій аспект полягає в необхідності дотримуватися положень Оттавської конвенції. Це вимагає від саперів додаткового навчання та *персональної* відповідальності за недотримання, або порушення її положень.

Стандарти, встановлені конвенцією, включають в себе *окрім того* правила *використання* та позначення мін, маркування зон, де є міни, та процедури розмінування.

Дотримання цих стандартів не може бути недооцінено, оскільки це може врятувати життя цивільного населення та військових, які опинилися в зоні конфлікту, але це *обмежує Сили оборони у сфері мінного озброєння* і також вимагає від саперів додаткового часу та ресурсів для навчання та дотримання цих стандартів.

Міжнародний аспект і внутрішній тиск. Четвертий аспект стосується міжнародного впливу та внутрішнього тиску, *який створюють вимоги Оттавської конвенції*. Міжнародні організації, правозахисні групи та партнери України можуть використовувати цю конвенцію як основу для вимог і тиску на нашу державу щодо її виконання. *Як приклад, взимку 2023 року міжнародна правова організація Human Rights Watch (HRW) звинуватила ЗСУ у використанні заборонених протипіхотних мін.* Це суттєво може впливати на зовнішню політику держави, бюджет та ресурси.

Міжнародні партнери можуть вимагати від України більшої відкритості та реалізації міжнародних стандартів щодо використання протипіхотних мін, розмінування та створення безпечних умов для цивільного населення.

Спостереження за виконанням конвенції. Однією з ключових складових реалізації Оттавської конвенції є спостереження за дотриманням її виконання.

Україна підписала цю конвенцію та зобов'язалася виконувати її положення. Тому важливо, щоб міжнародні організації і правозахисні групи мали можливість моніторити ситуацію на території України, *для* переконання у дотриманні нею міжнародних стандартів *щодо заборони застосування, накопичення запасів, виробництва та передачі протипіхотних мін та їх знищення.*

Необхідність посилення навчання саперів. Застосування інженерних боєприпасів, *а саме протипіхотних вибухових пристроїв,* відповідно до вимог Оттавської конвенції вимагає від саперів високого рівня *підготовки* та відповідальності. Стандарти, встановлені конвенцією, включають в себе правила розміщення та позначення мін, маркування зон, де є міни, та процедури розмінування.

Оттавська конвенція, хоча й спрямована на глобальне зменшення страждань *від наслідків застосування протипіхотних мін, але в той же час* створює численні виклики для підрозділів інженерних військ, а саме саперів.

Наш ворог російська федерація не обмежує себе в використанні мінновибухових пристроїв заборонених Оттавською Конвенцією і в повній мірі використовує їх у війні з нашою державою, мінуючи як і території ведення бойових дій, так і місцевість де перебуває цивільне населення.

Обмеження у використанні протипіхотних мін та необхідність знищення запасів мін суттєво впливають *на здатність військ прикрити мінними полями свої рубежі, на відміну від ворога.*

Дотримання положень конвенції та міжнародний тиск вимагають додаткових ресурсів та зусиль від України.

Отже, українські сапери стикаються з серйозними викликами вирішення конфлікту між міжнародними зобов'язаннями та необхідністю забезпечити національну безпеку та захист своїх *територій.*

Висновок. Оттавська конвенція є важливим міжнародним документом, спрямованим на зменшення *загроз від використання мінно вибухових пристроїв* у конфліктних зонах. Проте вона також створює складнощі та виклики для країн, що знаходяться у стані війни та ведуть активні бойові дії з країною яка не є підписантом Конвенції про заборону використання протипіхотних мін і залишила за собою право їх масового використання, маючи таким чином певні переваги на полі бою, зокрема війна росії в Україні.

Обмеження у використанні протипіхотних мін та вимога знищення запасів мін обмежують здатність українських саперів створювати систему інженерних загороджень та забезпечувати захист своїх територій, що робить наші війська більш вразливими на полі бою.

Дотримання положень конвенції вимагає від саперів високого рівня навчання та відповідальності, що також потребує часу та ресурсів.

Міжнародний аспект конвенції та тиск *тих же міжнародних правових організацій можуть вплинути на зовнішню* політику та ресурси, *що виділяються для захисту суверенітету та територіальної цілісності в війні нашої держави з руською федерацією,* тому слід ретельно балансувати між своїми міжнародними зобов'язаннями та національною безпекою.

Отже, Україна повинна ретельно вивчати та розуміти вплив Оттавської конвенції на свою оборонну спроможність та готовність військ нанести росії як загрозі існування цивілізованого світу найбільших втрат, щоб відстояти свою незалежність підтримуючи Європейські цінності верховенство права де головним принципом є безцінність людського життя.

Виконання конвенції має позитивний вплив на безпеку цивільного населення, але вимагає зусиль та ресурсів для забезпечення національної безпеки нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про заборону застосування, нагромадження, виробництва і розповсюдження протипіхотних мін // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. — Т. 3 : К — М. — 792 с. — ISBN 966-7492-03-6.

УСТИЧ О. В.,
старший офіцер відділення Військової служби правопорядку Хмельницького зонального відділу Військової служби правопорядку Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА МАРОДЕРСТВА

В Україні існують різні законодавчі акти, що встановлюють визначення воєнних злочинів, процедури їх розслідування та встановлюють відповідні санкції для осіб, які вчиняють такі злочини в Україні. Одним з основних законодавчих актах, що визначає відповідальність за воєнні злочини є Кримінальний кодекс Україні. Виходячи з положень КК України, військові кримінальні правопорушення - це передбачені КК України кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів. [1]

Згідно, статті 432 Кримінального кодексу України, мародерство - це викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених. Походження терміну відносять до епохи Тридцятирічної війни. Термін «мародерство» має французьке походження, «maraudeur» означає «грабіжник». Виникнення слова «мародерство» інколи пов'язують з іменами двох відомих військових, як брали участь у Тридцятирічній війні – німецький генерал граф Йоганн Мероде та французький полковник Вернер фон Мероде. Історична суть цього кримінального правопорушення полягає в такому: пограбування людей або вбитих чи поранених, а також привласнення чужого майна на полі бою або використовуючи трагічні обставини, катастрофи, бойові дії для особистої наживи. [2]

У XX столітті, згідно з законодавством різних країн, мародерство вважалося одним із найбільш серйозних злочинів, за який передбачалася смертна кара (через розстріл винних осіб). Якщо розглядати міжнародне право в цілому, то поняття мародерства в широкому контексті тлумачиться міжнародною спільнотою відносно українського законодавства. Мародерство в міжнародному праві означає використання беззахисного стану мешканців конкретних територій, на яких ведуться воєнні дії для скоєння грабежів чи розбоїв. Однією з ключових ознак мародерства є застосування насильства до потерпілих осіб. [3]

Аналізуючи фактичні обставини, які склалися сьогодні, під час повномасштабної війни на території України, можемо помітити, що під час війни багато громадян вживають поняття «мародерство» в іншому розумінні, охоплюючи ним не лише злочини, вчинені військовими, але й цивільними, які розкрадають майно, використовуючи несприятливий період для всієї країни –

воєнний стан. Однак, це не є коректним вживанням. Мародерство слід розуміти в двох аспектах: широкому та вузькому. У широкому розумінні термін «мародерство» вживається більшістю громадян пресою та іншими, як будь-які дії кримінально-протиправного характеру, які спрямовані на заволодіння майном громадян, які виїхали з території України, покинувши свої домівки та майно, рятуючи своє життя, якщо мова йде про таємне заволодіння. У вузькому розумінні, мародерство – це склад кримінального правопорушення, відповідальність, за яке передбачена ст. 432 КК України. Мародерство – це викрадення речей на полі бою. Відтак, не слід плутати цей склад кримінального правопорушення з крадіжкою (ст. 185 КК України), грабежем (ст. 186 КК України), розбоєм (ст. 187 КК України) та іншими кримінальними правопорушеннями проти власності, які вчинені на території України в період дії особливого правового режиму – воєнного стану. [4]

Відмежування мародерства від інших кримінальних правопорушень має надзвичайно важливе не лише теоретичне, але й практичне значення. Щоб здійснити обґрунтоване відмежування мародерства від суміжних кримінальних правопорушень проти власності (крадіжки, грабежу, розбою тощо) необхідно виокремити певні критерії. Цими критеріями мають виступати основні елементи складу кримінального правопорушення: об’єкт, об’єктивна сторона, суб’єкт, суб’єктивна сторона.

Основною ознакою мародерства, що суттєво відрізняє мародерство від інших кримінальних правопорушень проти власності є об’єктивна сторона кримінального правопорушення (мародерства), як місце його вчинення - поле бою. Поле бою слід розуміти, як частину адміністративної території держави (чи навіть всю її територію в межах адміністративних кордонів, визначених Конституцією України), де ведуть або велись в минулому бойові дії, обстріли, бомбардування, введення воєнного стану. Також до поля бою відносять ділянки тилу, на якій ведуться обстріли противника. Часові рамки, які мають бути після того як велись бойові дії на певній території законодавцем не визначені. [5]

В теорії кримінального права України загально прийнято визначати об’єкт кримінального правопорушення, орієнтуючись на розділ, в якому перебачена кримінальна відповідальність за конкретне правопорушення. Отже, в Розділі XIX КК України «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)» де є стаття 432 «Мародерство» об’єктом є суспільні відносини, що виникають з порядку несення або проходження військової служби. Наприклад, таємне викрадення чужого майна, відкрите викрадення чужого майна, грабіж чужого майна і розкрадання майна при проведенні евакуації. Обов’язковою ознакою об’єкта, тобто ознакою, що притаманна будь-якому складу такого злочину як мародерство є предмет. Предметом вважаються речі матеріального світу які вилучені в убитих чи поранених. [6]

Загальноприйнятим визначенням суб’єкта кримінального правопорушення є фізична, осудна особа, яка до вчинення кримінального правопорушення досягла віку кримінальної відповідальності. Таке визначення суб’єкта кримінального правопорушення випливає зі ст. 18 КК України, де законодавець

чітко визначив поняття суб'єкта кримінального правопорушення та його основних ознак. Фізична особа має низку ознак, за допомогою яких законодавець має можливість у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини КК України передбачати види злочинів зі спеціальним суб'єктом. Такими ознаками є професія, посада, громадянство, стать тощо. Тому спеціальні суб'єкти кримінального правопорушення, перебаченого ст. 432 КК України (мародерство) є військовослужбовці, або військовозобов'язані чи резервісти під час проходження зборів. [7]

Суб'єктивну сторону злочину утворюють такі ознаки: вина, мотив, мета і емоційний стан особи. Такі кримінальні правопорушення, як мародерства можуть бути вчинені лише за умисної форми вини з прямим умислом. Для всіх кримінальних правопорушень обо'язковою є наявність мети - отримання матеріальної вигоди. [8]

Існує така кримінально правова характерна ознаки злочину, як співучасть. У ст.26 КК України визначено, що співучасть - це умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного кримінального правопорушення. Доволі складним є питання співучасті у вчиненні кримінальних правопорушень спеціальним суб'єктом, таким як військослужбовець, військовозобов'язаний чи резервіст під час проходження зборів. Тобто цивільні особи (не військовослужбовці) не можуть бути ні виконавцями, ні співвиконавцями. Однак, зважаючи на теоретичне підґрунтя та законодавче закріплення, цивільні особи можуть бути підбурювачами, пособниками або організаторами мародерства. Якщо військовослужбовець та не військовослужбовець спільними зусиллями виконують об'єктивну сторону військового кримінального правопорушення, у нашому випадку мародерства, суб'єкт кримінального правопорушення притягається до кримінальної відповідальності за вчинення військового кримінального правопорушення як пособник (у КК України передбачена законодавча конструкція «за попередньою змовою групою осіб») при таких обставинах не застосовується. [9]

Ретроспективи кримінальної відповідальності за мародерство має надзвичайно важливе значення для розуміння мародерства не лише як кримінального правопорушення, але й як явища, яке існує у суспільстві. мародерство є серйозним кримінальним правопорушенням, яке потребує ефективного правового реагування та виконання відповідних санкцій для тих, хто вчиняє цей злочин. Боротьба з мародерством є важливою складовою забезпечення правопорядку та захисту прав людини під час воєнних конфліктів та надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Розділ XIX Кримінального кодексу України https://zakon.rada.gov.ua/

2. Словник міжнародно-правових термінів. Олександр Грін https://dspace.uzhnu.edu.ua/

3. Мародерство у міжнародному праві та кримінальному законодавстві України. Кондратьєва В.В. http://lsej.org.ua/1_2023/91.pdf

4. Відмежування мародерства як воєнного кримінального правопорушення від суміжних у сучасних реаліях. Гергуленко Тетяна, Хом'як Анна http://legalclinic.nlu.edu.ua/

5. Піддубна М.В. Об'єкт воєнних злочинів у кримінальному праві України. Університетські наукові записки. 2017. № 62. URL: http://old.univer.km.ua/visnyk/1720.pdf

6. Макодзьоба А.В. Предмет злочину за кримінальним правом України. Право і суспільство. 2012. № 3. Частина 2. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/3_2017/part_2/44.pdf

7. Карпенко М. І. Військові злочини: характеристика, методика розслідування та запобігання / за заг. ред. В. К. Матвійчука. К. : Дакор, 2013. 472 с. https://pravo-izdat.com.ua/

8. Хавронюк М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та допов. Київ, 2010. 1288с. https://jurkniga.ua/

9. Спеціальний суб'єкт злочину і «необхідна» співучасть [Електронний ресурс] / В. І. Терентьєв // Актуальні проблеми держави і права. - 2003. - Вип. 21. - С. 199-203. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2003_21_39

ФИЦЬКО Георгій Русланович,
курсант, факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, солдат

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОАТЛАНТИЧНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ТА ПІДХОДІВ

Актуальність дослідження. Дослідження теми удосконалення системи підготовки та застосування підрозділів Національної гвардії України з урахуванням євроатлантичних та європейських принципів та підходів є надзвичайно актуальним і важливим завданням для України. Україна виразила бажання вступити до Європейського Союзу та НАТО. Удосконалення системи підготовки та застосування підрозділів Національної гвардії відповідно до євроатлантичних стандартів є ключовим елементом цієї інтеграції. Україна стикається з різними внутрішніми та зовнішніми загрозами безпеці. Ефективність Національної гвардії є важливою для забезпечення національної безпеки та стабільності. З урахуванням цих аргументів, дослідження теми удосконалення системи підготовки та застосування підрозділів Національної гвардії України з урахуванням євроатлантичних та європейських принципів та підходів є надзвичайно актуальним завданням. Вона спрямована на покращення безпеки, правопорядку та захисту прав громадян України. Забезпечення відповідності євроатлантичним та європейським стандартам є важливим для подальшої інтеграції України в міжнародне співтовариство і зміцнення її позицій на міжнародній арені.

Метою даного дослідження є аналіз удосконалення системи підготовки та застосування підрозділів Національної гвардії України з урахуванням євроатлантичних та європейських принципів та підходів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні на заклади вищої освіти, що готують кадри для органів сектору безпеки і оборони України, покладається надзвичайно важлива місія: оновити наявні підходи до підготовки своїх кадрів, урахувати позитивний досвід країн-членів Європейського Союзу та НАТО в цій сфері, акумулювати отримані знання та розробити якісні освітні програми, які враховуватимуть ті загрози, що сьогодні стоять перед нашою державою, посягають на її національну безпеку, незалежність і суверенність. У зв’язку із цим важливого значення набуває розроблення Концепції підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України, щодо змісту якої було сформульовано власні міркування в цій статті. На нашу думку, нагальним питанням є реформування системи підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони за допомогою впровадження системних змін у підходах до організації такої освіти, формування її нової парадигми, що ґрунтуватиметься на принципах і стандартах Європейського Союзу та НАТО. Це, у свою чергу, потребує проведення

інституційного аудиту наявної системи професійної освіти в секторі безпеки і оборони, імплементації міжнародних стандартів набуття професійних компетентностей працівниками цього сектору протягом усього часу їх служби. У результаті це дасть змогу створити умови для інтеграції спеціалізованої освіти працівників для сектору безпеки і оборони до загальнодержавної системи вищої освіти з урахуванням специфіки її отримання та характеру завдань, що ставляться перед цією категорією працівників. Це зумовлено значною кількістю складових сектору безпеки і оборони, різними завданнями, що покладаються державою на кожен орган державної влади, й особливостями правових інструментів, використання яких дає змогу виконувати вказані завдання [1, с. 215].

У Національній гвардії України тривають процеси реформування системи підготовки військових відповідно до сучасних стандартів країн-членів НАТО. Міжнародний досвід свідчить про те, що пріоритетне завдання у підготовці сучасного офіцера полягає у тому, щоб сформувати і розвинути його особистість як компетентного військового професіонала, спроможного виконувати завдання згідно функціональних обов'язків, громадянина, що є патріотом своєї Батьківщини, управлінця-лідера, здатного брати на себе відповідальність за прийняті рішення та постійно самовдосконалюватися. У «Доктрині розвитку військового лідерства у Збройних Силах України» зазначено, що сутність військового лідерства розкривається у процесі впливу на особовий склад шляхом: чіткого формулювання мети; визначення способів її досягнення; застосування ефективних методів внутрішньої комунікації; мотивації до дії під час підготовки і виконання поставлених завдань; розвитку бойових спроможностей; інтегрального розвитку і згуртування особового складу. «Доктрина» також визначає основні чесноти і якості військового лідера, такі як: фаховість, патріотичні переконання, прагнення до постійного самовдосконалення та вимогливість до особового складу як до самого себе, воля, самодисципліна, ініціативність, розсудливість, впевненість, ерудованість, відповідальність, комунікабельність, самоконтроль, мужність (емоційна зрілість), емоційний баланс і стабільність, емоційний інтелект», які щільно пов'язані з набутими офіцером соціальних компетентностей. Для реалізації стратегічного курсу України на приєднання до ЄС та НАТО, сектору безпеки та оборони нашої держави необхідні компетентні фахівці, що володіють навичками та якостями військового лідера. У зв'язку із цим важливою є підготовка офіцера НГУ, з чітко сформованими лідерськими навичками – комунікативними, управлінськими та навичками особистої ефективності, які формуються, зокрема, в умовах вивчення соціальногуманітарних та гуманітарних дисциплін у ВВНЗ [2, с. 361].

На сьогоднішній день у Національній гвардії України гостро стоїть питання поповнення офіцерськими кадрами штатних підрозділів. Нові виклики закономірно спонукають до раціонального його вирішення. Також враховуючи завдання інтеграції в систему НАТО, необхідна така концептуальна модель у поєднанні формальної та неформальної освіти, що задовольнить всіх учасників

системи професійної підготовки офіцерів і надасть їй значно вищі сучасні стандарти. Для вирішення цієї проблеми створено Центри перепідготовки та підвищення кваліфікації й запроваджується система курсів підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів на базі спеціалізованої професійної підготовки офіцерів, яка буде змістовно наповнена тотожними рівням стандартів військової освіти країн-членів НАТО [3, с. 277].

Висновки. Удосконалення системи відповідно до євроатлантичних та європейських стандартів та підходів є ключовим для наближення України до євроатлантичних інтеграційних структур, зокрема до НАТО та ЄС. Ефективність Національної гвардії є важливою для забезпечення національної безпеки та стабільності в Україні, зокрема в контексті зовнішніх загроз та конфліктів. Важливим аспектом є підвищення рівня підготовки та професіоналізму підрозділів Національної гвардії для ефективного виконання завдань.

В цілому, удосконалення системи підготовки та застосування підрозділів Національної гвардії України з урахуванням євроатлантичних та європейських принципів та підходів є ключовим завданням для забезпечення національної безпеки та стабільності в Україні, а також для наближення країни до міжнародних структур та стандартів.

Список використаних джерел:

1. Сокуренко В.В. Підготовка кадрів для сектору безпеки і оборони як передумова забезпечення національної безпеки України. *Право і безпека.* 2021. С. 209-218. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d7fae700-9018-4e1c-9781-41d8b48c08b0/content (дата звернення: 26.09.2023).

2. Чупрінова Н. Формування соціальних компетентностей як важливих складових базової підготовки майбутніх офіцерів Національної Гвардії України. *Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.* 2021. С. 361-363. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/16000/1/1.pdfpage=361 (дата звернення: 26.09.2023).

3. Єманов В.В. Обґрунтування пропозицій з удосконалення системи підготовки та перепідготовки персоналу сектору безпеки і оборони України в умовах відсічі збройної агресії. *Честь і Закон.* 2023. С. 272-280. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17831/1/Yemanov.pdf (дата звернення: 26.09.2023).

ФОРНОЛЯК Валентина Миколаївна,
кандидат психологічних наук
Національна академія Служби безпеки України

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ ТА МЕДІА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Суспільство наразі переживає досить скруті часи через широкомасштабне воєнне вторгнення в Україну військових формувань російської федерації та здійснення ними терористичної діяльності щодо мирних громадян, об'єктів критичної інфраструктури тощо. Досвід протидії збройній та інформаційній агресії засвідчує, що лише завдяки силовим методам не завжди вдається усунути подібні загрози. Важливу роль у цій справі відіграє вчасне, достовірне й незаангажоване інформування громадян України та всього світового співтовариства щодо перебігу війни та героїчного спротиву сил безпеки і оборони. В таких умовах внесок українських медіа є досить потужнішим, взаємодія з якими є одним із ключових напрямів діяльності органів державної влади, зокрема суб'єктів боротьби з тероризмом.

Звісно, журналістські стандарти на час війни зазнають певних змін та перебувають під впливом канонів «воєнного часу». Водночас ключовою метою діяльності медіа в нинішніх надскладних умовах є висвітлення актуальної, правдивої інформації, при цьому уникаючи заподіяння шкоди діяльності силам безпеки та оборони, а також стратегічним планам України щодо відсічі збройній агресії з боку російської федерації та забезпечення національної безпеки нашої держави, повної незалежності її територій. У зв'язку з цим, постає необхідність щодо опрацювання правових аспектів взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом і медіа в умовах правового режиму воєнного стану та визначення шляхів удосконалення їхньої спільної діяльності.

Зауважимо, що Законом України від 13.12.2022 № 2849-IX регламентовано, що медіа мають право на висвітлювання діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування [1]. Водночас, як вказується у заяві Верховної Ради України від 14.04.2022 № 2190-IX [2], наша держава не має права наслідувати тоталітарні практики держави-агресора. Тому забезпечення визначених Конституцією України гарантій свободи слова громадян, вільного отримання, збирання й поширення інформації (проте, із врахуванням визначених законами України обмежень, що пов'язані з правовим режимом воєнного стану) повинно стати одним з ключових завдань органів державної влади, зокрема суб'єктів боротьби з тероризмом.

Аналізуючи питання інформаційної взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом та медіа ми виходимо з того, що їхня спільна діяльність пов'язана: по-перше, із самостійним ініціативним продукуванням інформації щодо небезпеки яка є наслідком терористичної діяльності воєнізованих формувань російської федерації на території України, забезпечення антитерористичної безпеки населення, об'єктів

критичної інфраструктури тощо; по-друге, донесенням такої інформації до громадськості засобами традиційних медіа.

Водночас зауважимо, що взаємодія суб'єктів боротьби з тероризмом та медіа є досить специфічною. Така специфіка зумовлена розбіжністю цілей сторін та певними прогалинами в правовому регулюванні цього процесу. Зокрема, наразі в законодавстві України не достатньо врегульованими є питання інформаційної взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом та медіа, предметом яких є інформація з обмеженим доступом, розголошення якої може заподіяти шкоди особі, суспільству і державі, а поширення її може потягти за собою порушення статей Кримінального кодексу, зокрема: ст.ст. 111, 111-1, 114-2, 436-2, КК України [3].

Слід відмітити, що п. 2 ст. 4 Закону України від 13.12.2022 № 2849-IX передбачені певні обмеження свобод, що можуть здійснюватися лише в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності [1]. Зауважимо також, що певна категорія інформації, котра раніше була відкритою, на період дії правового режиму воєнного стану може бути віднесена до обмеженої у доступі. Зокрема, ч. 4 ст. 5 Закону України від 16.07.2021 № 1702-IX регламентує, що інформація, яка підлягає обмеженню в доступі, у встановленому законом порядку, належить інформація щодо засобів, форм та методів виконування завдань руху опору, взаємодію Сил спеціальних операцій Збройних Сил України та інших сил і засобів руху опору [4]. Поряд з цим зауважимо, що у ст. 17 Закону України від 20.03.2003 № 638-IV також передбачається заборона на поширення через медійні засоби чи в інший спосіб інформації, котра може ускладнювати задум чи нанести шкоду проведенню антитерористичного заходу [5].

На період дії правового режиму воєнного стану та з метою запобігання витоків інформації, встановлено обмеження також підзаконними актами. Зокрема, наказом головнокомандувача ЗС України затверджено Перелік інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника щодо дій ЗС України, інших складових сил оборони, а також негативно вплинути на виконання завдань за призначенням [6].

Водночас спільною заявою Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України і представників вітчизняних медіа від 27 квітня 2022 року встановлено терміни, після спливу котрих можна оприлюднювати окрему інформацію [7]. Зокрема встановлено, що журналісти можуть здійснювати збір інформацію в районі ведення бойових дій після завершення ворожих обстрілів. Утім оприлюднення фото та відеоматеріалів дозволяється через 12 годин для військових об'єктів, 3 год. – для цивільних об'єктів.

Таким чином, проведений аналіз нормативних актів засвідчує, що в правовому регулюванні взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом та медіа сьогодні існує ще чимало неузгодженостей і прогалин. Хоча Законом України від 13.01.2021 № 2939 багато в чому унормовано певні положення, все ж нормативна база у цій сфері потребує подальшого удосконалення, зокрема із врахування умов правового режиму воєнного стану.

З метою забезпечення відсічі збройної агресії з боку російської федерації, забезпечення національної безпеки та формування психологічної стійкості

населення до різних інформаційних впливів, а також об’єктивного висвітлення діяльності суб’єктів боротьби з тероризмом, вважається доречним активізувати взаємодію суб’єктів боротьби з тероризмом та медіа. Головним напрямами такої взаємодії може бути: їхня спільна діяльність під час розробки інформаційних проектів щодо протидії тероризму та збройній агресії з боку російської федерації; своєчасне та об'єктивне інформування громадськості про професійну діяльність та досягнення органів та підрозділів суб’єктів боротьби з тероризмом з метою формування позитивної громадської думки про їхню діяльність; надання методичної та інформаційної допомоги медіа щодо інформування населення в разі виникнення загроз терористичного характеру; підготовка друкованих видань і публікацій з проблематики функціонування антитерористичної системи України.

Список використаних джерел

1. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text (дата звернення: 06.10.2023).
2. Про Заяву Верховної Ради України про цінність свободи слова, гарантії діяльності журналістів і засобів масової інформації під час дії воєнного стану : Постанова Верховної Ради України від 14 квітня 2022 року № 2190-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2190-IX#Text (дата звернення: 06.10.2023).
3. Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL :https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (дата звернення: 06.10.2023).
4. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text (дата звернення: 06.10.2023).
5. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text (дата звернення: 06.10.2023).
6. Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану. Наказ Головнокомандувача ЗСУ № 73 від 03.03.2022 року, зі змінами від 03.10.2022 року). URL: ttps://www/mil/gov/ua.-content/mou_orders/mou_2022/2023_02_27%20 (дата звернення: 06.10.2023).
7. Спільна заява Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та представників ЗМІ від 27 квітня 2022 року. URL: https://www.mil.gov.ua/news/2022/04/27/spilna-zayava-ministerstva-kulturi-ta-informaczijnoi-politiki-ukraini-ministerstva-oboroni-ukraini-ta-predstavnikiv-zmi. (дата звернення: 06.10.2023).

ЧОРНОПІЩУК Іван Миколайович,
ад'юнкт,
Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ШТАБУ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

З початком повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України органи та підрозділи Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) відповідно до діючих нормативно-правових актів, спільно з Збройними силами України, іншими військовими формуваннями і правоохоронними органами сектору безпеки і оборони виконують завдання, що пов'язані з обороною держави.

Ефективність виконання бойових завдань, щодо стримування збройної агресії проти України та відсічі їй, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності залежить від багатьох чинників, зокрема – рівня організації та підтримання взаємодії між військовими формуваннями і правоохоронними органами, що входять до складу сил оборони, і беруть участь у виконанні зазначених завдань. Недооцінка керівниками органів військового управління Збройних Сил України питань організації і підтримання взаємодії може призвести до зриву виконання поставлених завдань, невиправданих втрат та інших негативних наслідків. Враховуючі те, що Державну прикордонну службу України віднесено до сил оборони, з початком війни рішенням Верховного Головнокомандувача (Генерального штабу Збройних сил України) визначені підрозділи від ДПСУ на напрямках ведення бойових дій встановленим порядком передаються в оперативне підпорядкування керівнику відповідного оперативно-тактичного угрупування військ (сил) Збройних сил України. З переходом підрозділів ДПСУ до складу військ (сил) оперативно-тактичних угрупувань Збройних сил України, відповідальним за планування, організацію управління і взаємодії, координацію діяльності сил і засобів ДПСУ здійснює керівник відповідного оперативно-тактичного угрупування військ.

Це надає йому право ставити завдання командирам переданих йому органам (підрозділам) ДПСУ, керувати їхніми діями та здійснювати контроль. Для реалізації функцій управління військами (силами) створюється єдина система управління, яка здатна здійснювати координацію діяльності, ефективно вирішувати завдання з прийняття обґрунтованих рішень на застосування сил оборони та управління ними в ході виконання бойових завдань.

Формулюючи поняття ефективності організації роботи штабу органу охорони державного кордону (далі – ООДК), необхідно виходити із вимог Адміністрації Державної прикордонної служби України (далі – АДПСУ) на подальше удосконалення управління ООДК, враховуючи при цьому специфіку військового управління. У керівних документах АДПСУ в якості важливих

вимог до організації роботи штабу ООДК висувається орієнтація на досягнення найвищих кінцевих результатів.

Поняття оцінки ефективності організації роботи штабу нерозривно пов'язане зі ступенем реалізації потенційних можливостей ООДК особливо під час ведення бойових дій по відсічі збройної агресії. ООДК під час ведення бойових дій володіє певними потенційними бойовими спроможностями по відношенню до противника. Ці потенційні спроможності можуть бути реалізовані повністю або частково. Безпосередній вплив на хід і результати бойових дій надасть лише та частина потенційних спроможностей, яка буде реалізована, тобто вміло використана в конкретних умовах обстановки для вирішення поставлених в ході бойових дій завдань.

Важливим чинником необхідно вважати ефективність організації роботи штабу органу охорони державного кордону, тому що перш за все від правильної організації роботи штабу залежить оцінка обстановки і перш за все противника, прогнозування характеру його дій, об'єктивна оцінка інших умов обстановки, правильне визначення своїх цілей, спроможностей та шляхів найефективнішого виконання поставлених завдань.

Якщо організація роботи штабу організована і функціонує не якісно, ступінь реалізації потенційних спроможностей залишається низькою. При якісній організації роботи штабу ступінь реалізації бойових спроможностей ООДК буде найбільш високою. Більше того, як свідчить досвід бойових дій, майстерне управління неодноразово забезпечувало успішне виконання завдань, навіть перевищуючи розрахункові бойові спроможності підлеглих органів та підрозділів. В результаті перемога була за рівних або навіть менших загальних силах та засобах. На думку багатьох військових фахівців, якісно організована робота штабу здатна принаймні подвоїти ефективність застосування сил та засобів.

Отже, під ефективністю організації роботи штабу слід розуміти вплив роботи штабу на досягнення (за інших рівних умов) кінцевої мети або на ступінь використання в бойових діях потенційних, бойових спроможностей органів (підрозділів) у даній конкретній обстановці.

Ефективність організації роботи штабу є важливим показником бойових спроможностей ООДК. Таким чином, при оцінці бойових спроможностей і співвідношення сил сторін необхідно як якісне, так і кількісне визначення цього показника.

Ефективною слід вважати таку організацію роботи штабу ООДК, яка забезпечує своєчасну розробку оптимальних, найбільшою мірою відповідних конкретній обстановці рішень та планів, успішне провадження їх у службову діяльність, досягнення високого ступеня реалізації потенційних бойових спроможностей підпорядкованих сил та засобів.

Щоб бути ефективною, організація роботи штабу органу охорони державного кордону має здійснюватися у повній відповідності до вимог, що пред'являються до неї, і будуватися з урахуванням властивих її специфічних законів.

При визначенні ефективності організації роботи штабу необхідно також враховувати здатність командування, офіцерів штабу ООДК, офіцерів оперативних груп у складі оперативно-тактичних угрупувань та інших ланок системи управління виконувати функції з управління згідно вимог керівних документів. Тому врахування рівня підготовки офіцерів штабу до виконання своїх функціональних обов'язків у бойовій обстановці є невід'ємною частиною оцінки ефективності організації роботи штабу ООДК.

Оцінка ефективності організації роботи штабу має показати, яким чином існуюча робота штабу та показники її функціонування сприяють найбільш повному використанню постійно зростаючих потенційних бойових спроможностей ООДК, узгоджуються із законами управління та відповідають безперервно зростаючим до нього вимогам.

В зв’язку з збройною агресією російської федерації проти України змінилась модель органу охорони державного кордону відповідно змінились і сама робота органів управління, зокрема штабу органу охорони державного кордону.

В процесі дослідження організації роботи штабу органу охорони кордону зроблено висновок про те що без науково підходу до удосконалення процесів роботи штабу органу охорони державного кордону не можливо виконувати ті завдання, які покладаються на штаб органу охорони кордону в сучасних умовах обстановки.

Отже оцінка ефективності роботи штабу органу охорони державного кордону дає змогу на основі чітко визначених цілей, бойових спроможностей, критеріїв, методів, розрахунковим шляхом визначити стан системи управління (ступінь зниження рівня функціонування) після різних видів впливу противника, щоб завчасно виявити найуразливіші місця та виробити заходи для відновлення порушеного управління.

Список використаних джерел:

1. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03 квітня 2003 р. No 661-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. (дата звернення: 06.10. 2023).
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. No 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. (дата звернення: 06.10. 2023).
3. Мальцев А. Ю. Порадник з організації роботи оперативних груп від ДПСУ на пунктах управління органів військового управління : порадник Хмельницький : Видавництво НАДПСУ 2022. 45 с.
4. Потомський Ю. В. Методичні рекомендації штабам органів (підрозділів) охорони з організації роботи під час ускладнення обстановки. Київ : АДПСУ, 2006. 60 с.
5. Статут Державної прикордонної служби з охорони державного кордону України. Частина І. Прикордонний загін (проєкт). Хмельницький : видавництво НАДПСУ, 2004. 101 с.

ШАПАРЕНКО В. І.,
начальник відділу організаційно-планової роботи та медичного забезпечення Військово-медичного управління ГУ НГУ, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Соціальний інститут захисту Вітчизни реалізується відповідними правовими засобами, встановленими державою, оскільки захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави. Одним із його проявів є інститут військової служби, як особливий вид державної служби.

Захист та оборона своєї Вітчизни є конституційним обов'язком громадян України, згідно зі статтею 65 Конституції України. До найбільш активної та основної форми виконання цього обов'язку, який полягає у повсякденному виконанні конкретних завдань у військових формуваннях, утворених відповідно до законів, віднесено військову службу.[1]

Військова служба - державна служба особливого характеру, яка полягає в професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я та віком громадян країн, пов'язаній із захистом своєї Батьківщини. Порядок проходження військової служби, права та обов'язки військовослужбовців визначаються відповідними законами держав та певними положеннями про проходження військової служби, які затверджуються верховною владою країни та іншими нормативно-правовими актами. Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров’я і віком громадян, пов’язана із захистом Вітчизни. [2]

У правовому відношенні військова служба представляє собою систему юридичних норм, які регулюють права, обов'язки, обмеження, заборони та відповідальність військовослужбовців під час їхньої служби, а також визначають порядок виникнення та припинення юридичних відносин, пов'язаних із військовою службою. Ця система включає в себе юридичні норми, які належать, насамперед, до сфери адміністративного права, а також до галузей, таких як конституційне, міжнародне, цивільне, фінансове та інші галузі права. Військова служба опосередковується матеріальними і процесуальними нормами права. Матеріальні норми встановлюють статутні положення, що визначають принципові риси цього правового інституту. До таких норм відносяться, зокрема: поняття військової служби, військовослужбовця, військової посадової та службової особи; принципи військової служби; правовий статус військовослужбовця (права, обов'язки, обмеження, відповідальність); порядок заміщення посад; атестація; службова дисципліна; умови служби; способи і

підстави припинення військової служби; контроль і нагляд у системі військової служби. Процесуальні ж норми регулюють реальне виконання положень, що містяться у матеріальних правових нормах. [3] Регулюється військова служба в Україні Конституцією України, Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» та іншими нормативно – правовими актами.

В Україні існують різни види військової служби: строкова військова служба; військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період; військова служба за контрактом осіб рядового, сержантського і старшинського складу; військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки; військова служба за контрактом осіб офіцерського складу; військова служба за призовом осіб офіцерського складу. Строкову військову службу громадяни України проходять відповідно до законів України у Збройних Силах України та інших військових формуваннях з метою здобуття військово-облікової спеціальності, набуття практичних навичок і умінь для збройного захисту Вітчизни. [4]

Для того, щоб розглянути правове регулювання проходження військової служби у Збройних Силах України в особливий період, необхідно зазначити, що, відповідно до п. 20 ст. 106 Конституції України, Президент приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державний незалежності України. Стаття 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» визначає, що мобілізація - це комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту - на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано. [5]

Умови проходження військової служби військовослужбовцями в особливий період дещо відрізняються від звичайних умов проходження військової служби. Пункт 1 Положення «Про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України», затвердженого Указом Президента України, визначає порядок проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України та регулює питання, пов’язані з проходженням такої служби під час виконання громадянами військового обов’язку в запасі, та п. 251 Положення прямо зазначає, що в особливий період військовослужбовці проходять військову службу, резервісти призиваються на військову службу, а військовозобов’язані виконують військовий обов’язок у запасі в порядку, передбаченому цим Положенням та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють порядок проходження військової служби в особливий період. У зв’язку із цим, можна зробити висновок, що одним із

основних нормативно-правових актів, який регулює саме проходження військової служби в особливий період, є дане Положення. [6]

Існують відмінності, що настають після оголошення мобілізації і настання особливого періоду. Вони вказані у п. 252 Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України. Військовослужбовці Збройних Сил України звільненню не підлягають та продовжують проходити військову службу понад встановлені строки на період до оголошення демобілізації, крім випадків, визначених ч. 8 ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Накази про звільнення з військової служби військовослужбовців, не виключених зі списків особового складу військових частин, підлягають скасуванню, крім наказів про звільнення у відставку військовослужбовців, визнаних за станом здоров'я непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку, та в запас за підставами, що відповідають підставам звільнення, визначеним ч. 8 ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». [7]

Правове регулювання проходження військової служби в умовах дії воєнного стану в Україні є важливою складовою національного законодавства, спрямованою на забезпечення національної безпеки та оборони країни в надзвичайних ситуаціях. Законодавство України визначає чіткі норми та процедури для мобілізації громадян, права та обов'язки військовослужбовців під час дії воєнного стану. Умови воєнного стану передбачають ряд спеціальних обмежень і обов'язків для громадян, включаючи призов до військової служби, дотримання військових норм та вказівок, та можливість обмеження прав і свобод громадян з метою забезпечення безпеки країни. Проте, ці обмеження мають бути відповідним чинному законодавству, обґрунтованими, та обмежувати права громадян тільки в мінімально необхідному обсязі.

Список використаної джерел

1. ст. 65 Конституції України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

2. Військова служба // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998—2004. — ISBN 966-749-200-1. https://cyclop.com.ua/

3. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text

4. ст.2 Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text

5. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text

6. Указ Президента України «Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#n941

7. Правове регулювання проходження військової служби у Збройних силах України в особливий період. http://www.lsej.org.ua/4_2017/23.pdf

ШЕВЧЕНКО О. І.,
начальник командного пункту-заступник начальника штабу з бойового управління в/ч А 0216 Збройних Сил України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ШЛЯХИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ЩОДО ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Норми міжнародного гуманітарного права, що стосуються поводження із військовополоненими, передбачають гуманне та справедливе поводження з ними, заборону насильства, жорстокості, повагу до їхніх релігійних та культурних переконань, надання медичної допомоги, заборону покарання без чітких підстав і процедур, дотримання невід'ємних прав людини, повагу до приватності та листування. Ці норми гарантують правопорядок та гідне поводження з військовополоненими під час збройних конфліктів.

Згідно з наказом Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України», визначено, що військовополоненими є особи, які потрапили в полон до супротивника і належать до однієї з таких категорій: особовий склад збройних сил сторони конфлікту, члени ополчення, добровольчі загони, члени інших ополчень, включаючи організовані рухи опору, та члени особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість урядові чи владі, не визнані державою, яка їх затримує, а також особи, які супроводжують збройні сили, члени екіпажів суден торговельного флоту та цивільних повітряних суден сторін конфлікту, і жителі неокупованої території, які озброюються під час наближення ворога, дотримуючись законів і звичаїв війни. [1]

Існує ряд міжнародно-правових норм, що спрямовані на забезпечення захисту прав людини в умовах збройних конфліктів (так зване «женевське право»). На даний час до переліку основних принципів «женевського право» відноситься право мирного населення користується спеціальним правовим захистом в умовах війни або інших збройних конфліктів, військовополоненим гарантується право користування спеціальним правовим захистом, поранені і хворі мають право на медичну допомогу, яку зобов'язані надавати також і медичні служби сторони противника та нейтральних держав, заборонено застосовування особливо жорстоких видів зброї (розривні кулі, протипіхотні міни) та зброю масового знищення (хімічна, токсична і бактеріологічна зброя тощо), також гарантується особливий правий статус представників організації Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. [2]

Відповідно до положень Конвенції при поводженні з військовополоненими сторони мають керуватись принципом гуманності. Сторонам військового конфлікту заборонено вчиняти будь-які дії, що можуть призвести до смерті або створити серйозну загрозу здоров'ю військовополоненого. Будь-які порушення зазначених положень мають розглядатися світовою спільнотою як серйозне порушення цієї Конвенції. Також сурово забороняється завдання полоненим будь-яких фізичних каліцтв або проведення над ними медичних чи наукових експериментів будь-якого характеру, які не обґрунтовані потребою в проведенні медичного, стоматологічного або стаціонарного лікування військовополоненого та не здійснюються з метою збереження його життя та здоров'я. Також військовополоненим гарантується захист від цькувань, образ, психологічного насилля та приниження, військовополоненим гарантується право на повагу до їхньої честі й гідності. Також держава, що утримує військових у полоні зобов'язана надавати їм безоплатну медичну допомогу та утримання. [3]

Зазвичай військовополонені розглядаються як потенційні джерела інформації. З цією метою військовим може бути проведено допит. Важливо відзначити, що в процесі допиту заборонено використовувати будь-які форми фізичного чи морального тиску чи інших методів примусу. Військовополонені зобов'язані надати лише базову інформацію, таку як прізвище, ім'я, звання, дату народження і особистий номер, або, в разі його відсутності, іншу еквівалентну інформацію. В разі військових, які були захоплені в районі бойових дій, їх слід якомога швидше евакуювати до таборів, що розташовані на відстані від зони конфлікту. Умови перебування в цих таборах повинні бути не гіршими за умови, якими користуються розташовані в цій місцевості війська сторони, що утримують їх у полоні. [4]

Україна за останні роки створила відповідну нормативно-правову базу, щодо регулювання прав військовополонених. Зокрема, 19 листопада 2022 р. набрав чинності Закон, який врегульовує соціальний та правовий захист осіб, щодо яких встановлено факт позбавлення особистої свободи через російську агресію проти України. Період перебування у полоні зараховуватиметься до страхового пенсійного стажу, а також до страхового стажу роботи у шкідливих умовах, що дає право на призначення пільгової пенсії. [5] Також чіткі норми закріплені в Постанові КМУ «Про затвердження Порядку тримання військовополонених» та в інших нормативно-правових актах. [6]

Законом України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» встановлено порядок вирішення відповідних питань у сфері гуманітарного права. Ним запроваджено субінститут, раніше невідомий вітчизняному кримінальному праву. Що стосується обміну військовополонених, то до прийняття даного закону до обміну залучали осіб, щодо яких не було ухвалено судового рішення по суті кримінального провадження. Але наразі закон не вирішує цієї проблеми, а тільки її загострює. Це стосується передусім тих випадків, коли до обміну залучаються військові (чи інші громадяни) ворожої нам держави-агресора, яких

ми притягуємо до кримінальної відповідальності за злочини, визначені Римським статутом Міжнародного кримінального суду, зокрема за воєнні злочини. Тобто йдеться не про засуджених осіб, а тих, щодо яких здійснюється досудове провадження або триває судовий розгляд справи. В такому випадку лише після набрання відповідним судовим рішенням законної сили, щодо воєнних злочинців можна було б вважати обмін, за участю подібних осіб, правомірним та використовувати процедури екстрадиції. [7]

На сьогоднішній день, під час повномасштабного вторгнення, в Україні чітко дотримуються міжнародного гуманітарного права, щодо поводження із військовополоненними. Але варто зазначити, згідно офіційного сайту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини можна знайти безліч повідомлень про випадки катувань та приниження наших військовослужбовців, під час утримання їх у полоні країною – агресором. Україні, разом зі світовою спільнотою, необхідно буде консолідувати зусилля для того, щоб після закінчення війни кожен випадок катувань та принижень наших військових отримав належну правову оцінку, а кожен військовий злочинець отримав покарання за свої вчинки.[8]

Імплементація норм міжнародного гуманітарного права щодо поводження із військовополоненими у національне законодавство України є необхідним етапом, який відзначає важливий крок у забезпеченні гідного та гуманного ставлення до цих осіб під час збройних конфліктів. Шляхи імплементації включають ратифікацію міжнародних договорів, ухвалення національного законодавства, створення внутрішніх механізмів контролю.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства оборони України « Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text

2. Захист прав військовополонених: історія та сучасність. Мальцев Вадим Віталійович https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9ac35bd7-2b86-4b66-bfcd-7de57863cbd4/content

3. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

4. Годжек Я. С. Правовий статус військовополонених у сучасному міжнародному праві. Право та державне управління. № 4. 2021. С. 612. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/3_2020/35.pdf

5. Закон України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2010-20#Text

6. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку тримання військовополонених» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text

7. Закон України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо

врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2472-20#Text

8. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини https://ombudsman.gov.ua/uk/zayavniku

ЯРОЦЬКИЙ Ярослав Богданович,
заступник командира військової частини 3027 зі служби

КВАЛІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВИМИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Із початком війни було введено воєнний стан, а згодом прийняті закони, які змінили Кримінальний кодекс України (КК), посиливши кримінальну відповідальність за ряд злочинів в умовах воєнного стану. Одними з цих законів є Закони України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану».

Розберемося, що означає вчинення злочину в умовах воєнного стану як обставина, яка обтяжує покарання або впливає на кваліфікацію злочину, а також з якою метою були внесені такі зміни.

КК передбачає відповідальність за велику кількість кримінальних правопорушень, ознаки яких передбачені одночасно як в Загальній частині КК, так і в окремих статтях (частинах статей), згрупованих у розділи Особливої частини КК. Одна стаття (частина статті) може містити один або кілька складів злочину.

Розмежування понять «воєнний» та «військовий» злочин як шлях до розробки вивіреного механізму притягнення російських військових, винних у вчиненні кримінальних правопорушень під час агресії стосовно України.

Зконодавець уживає дещо різні поняття в ст. 67 КК – «з використанням умов воєнного або надзвичайного стану», а в нових кваліфікуючих ознаках ст. 185, 186, 187, 189, 191 – «в умовах воєнного стану».

У нових редакціях статей 111 (державна зрада), 113 (диверсія) також уживається поняття «в умовах воєнного стану». Водночас Закон № 2113-IX, яким ці статті викладено в новій редакції має назву «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану». Тобто застосовано поняття «дія режиму воєнного стану».

Тож, судовій практиці належатиме визначити, чи є ідентичними поняття «з використанням умов воєнного стану» та «в умовах воєнного стану». При цьому буде визначено, чи будь-яке вчинення злочину в період дії режиму воєнного стану буде утворювати кваліфікуючу ознаку конкретного злочину чи обтяжуючу обставину за ст. 67 КК.

Наведемо приклад: умисне побутове вбивство в місцевості, де немає воєнних дій – хоча і вчинене в період дії режиму воєнного стану, однак не є використанням умов воєнного стану. Щодо такого злочину цієї обтяжуючої обставини немає.

Навпаки ж, державна зрада або диверсія, навіть у місцевості, у якій до цього немає воєнних дій – учиняється в період дії режиму воєнного стану. Такі злочини очевидно пов'язані з воєнним станом (адже йдеться про зраду на користь ворога або про диверсію в його інтересах). Тому щодо цих злочинів умова воєнного стану є кваліфікуючою однакою незалежно від місця їх учинення. Тобто всі злочини державної зради або диверсії в період дії правового режиму воєнного стану необхідно кваліфікувати за ч. 2 ст. 111 або ч. 2 ст. 113 КК відповідно. Щодо диверсії, звернемо увагу, що в ч. 2 ст. 113 КК йдеться про вчинення злочину в умовах воєнного стану або «в період збройного конфлікту». Наявність темпоральної ознаки періоду збройного конфлікту нині не викликає сумнівів.

Щодо майнових злочинів, то хоча законодавець і вживає ту саму ознаку «в умовах воєнного стану», тут на нашу думку, не завжди буде простежуватися зв'язок із воєнним станом.

Вчинення майнового злочину в умовах воєнного чи надзвичайного стану може мати місце, наприклад, у районах вогневого ураження, тимчасової окупації або проходу військ, а також і поза межами згаданих районів. Наприклад, учиненим в умовах воєнного стану слід уважати такі викрадення чужого майна, які вчинені щодо осіб, які переміщуються у більш безпечні регіони України чи щодо їх майна, щодо майна, осіб, які тимчасово залишили житло без контролю для укриття в безпечному місці. Якщо ж викрадення відбулося хоча й під час дії режиму воєнного стану, але поза межами зазначених вище районів та без будь-якого використання умов воєнного стану, то навряд чи доцільно застосовувати відповідну кваліфікуючу ознаку та ознаку, що обтяжує покарання. Таке тлумачення відповідає меті посилення кримінальної відповідальності за злочини проти власності, яка відображена у пояснювальній записці до відповідного законопроекту, що став Законом №2117-IX, однак наступна судова практика, безперечно, визначить напрямок застосування цієї кваліфікуючої ознаки по майнових злочинах.

Список використаних джерел:

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України 03.03.2022 № 2108-IX. Голос України. 202. № 56.

2. Мовчан Р.О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми: монографія. Київ: Норма права, 2022. 244 с.

3. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану : наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, С. С. Чернявський та ін. ; за ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчана, В. В. Чернєя. Київ : Норма права, 2022. 278 с.

СЕКЦІЯ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ З УРАХУВАННЯМ ЄВРО-АТЛАНТИЧНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ТА ПІДХОДІВ

АНІСІМОВ Дмитро,
викладач кафедри Спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ЗЕЛЕНСЬКИЙ Андрій,
курсант 4-го курсу ННІППФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ КАРНОГО РОЗШУКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Від силових підрозділів, які здійснюють оперативні пошукові дії, громадськість очікує значного покращення та підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в умовах воєнного стану. Дослідники Барко В.І., Остапович В.П., Барко В.В. в своєму дослідженні підкреслюють важливість професіографічного аналізу основних видів діяльності в Національній поліції України [1]. Вони вбачають у цьому ключовий аспект для ефективного використання резервів кадрового потенціалу, оптимізації процесу набору кадрів у поліцію, підготовки та перепідготовки персоналу, раціоналізації умов праці та інших аспектів. За висновками вчених, професіографічний аналіз в Національній поліції України виконується з метою визначення вимог, які ставляться перед індивідуальними психологічними, психофізіологічними та особистісними характеристиками працівників, а також визначення сукупності професійно важливих якостей, необхідних для успішної володіння даною професією [1, с. 281].

Особа, яка має повноваження у сфері кримінального розшуку та працює у складі кримінальної поліції Національної поліції України, спеціалізується на проведенні оперативно-розшукових заходів з метою запобігання та виявлення кримінальних правопорушень загального характеру. Ці порушення включають у себе злочини проти життя і здоров'я особи, порушення, пов'язані з порушенням статевої свободи і недоторканості особи, а також насильство з гендерною обумовленістю, а також злочини проти власності. В додаток до цього він акуратно веде боротьбу проти торгівлі людьми, злочинів, які порушують суспільні моральні норми, незаконної міграції та кримінальних дій серед дітей, а також злочинів, пов'язаних з незаконним обігом товарів, предметів та речовин, які заборонені для цивільного обігу, і тому подібні порушення.

У сучасних умовах протистояння військовій агресії Росії проти України, працівники служби кримінального розшуку залучаються до проведення заходів

щодо забезпечення безпеки і стабільності в складі сил безпеки та оборони. Ця ситуація впливає на їх службову діяльність в умовах підвищеної готовності та вимагає від оперативних працівників відповідного фізичного стану. Знаходження та розкриття диверсійних груп, військовослужбовців країни-агресора, їхніх спільників та співробітників на обслуговуваній території передбачає необхідність працювати в спеціальному обладнанні на великій території та подоланні різних природних, промислових і інших перешкод.

Наразі діяльність оперативних працівників кримінального розшуку часто відбувається в умовах оперативного ризику і пов’язана з психологічними та фізичними викликами, що виникають від збройних угрупувань. Тому профіль роботи для оперативних працівників передбачає відповідну психологічну, фізичну та спеціальну підготовку. Це включає розвиток вольових якостей, навчання методам рукопашного бою, використання спеціального обладнання та вогнепальної зброї, а також навички забезпечення особистої безпеки та безпеки інших осіб і т.д.

Як було відзначено Тарасюком І.В. Анісімовим Д.О., Фурсовою А.О., Пономаренко О.Л. , необхідність виявлення та припинення серйозних злочинів ставить перед оперативними працівниками постійний професійний ризик, оскільки позитивний результат завжди не гарантується. Водночас відмова від прийняття рішення про проведення розшукових заходів не є варіантом, оскільки це також може призвести до порушення законності, втрати авторитету, престижу професії та репутації оперативного підрозділу [2].

Аналіз наукової літератури та власний практичний досвід у боротьбі зі злочинністю показують, що ризик у службовій діяльності оперативних працівників кримінального розшуку визначається як об'єктивно існуюча свідома та передбачувана можливість виникнення негативних наслідків разом із досягненням певних цілей службових заходів, які здійснюються оперативними працівниками з метою виконання завдань у сфері оперативного розшуку.[3]

Згідно з поглядами дослідників, таких як Соловей О.М., Пожидаєв М.Ю., Анісімов Д.О., Вознюк К.Г., можна визначити, що спеціальна фізична підготовка поліцейських, включаючи оперуповноважених кримінального розшуку, має наступні цілі [7]:

- Розвиток спеціальних знань, вмінь та навичок щодо застосування фізичних методів впливу, самозахисту та рукопашного бою в реальних ситуаціях оперативної роботи, включаючи ситуації з великим фізичним і психологічним навантаженням.
- Набуття навичок подолання природних і штучних перешкод та переміщення в різних умовах службової діяльності.
- Розвиток і удосконалення важливих професійних фізичних якостей, таких як силова витривалість, швидкість реакції, спритність тощо.
- Сприяння формуванню ключових психологічних якостей, таких як психічна стійкість, концентрація уваги, оперативне мислення, точність передбачення можливих подій тощо.

- Забезпечення високої професійної працездатності та надійності фізичного здоров'я, особливо тих систем і органів, які найбільше навантажуються під час службової діяльності.
- Підвищення стійкості організму до виконання обов'язків у складних умовах професійної діяльності, таких як екстремальні погодні умови, висоти, нічна служба, робота у захисних костюмах тощо.
- Формування професійних рис характеру, таких як сміливість, рішучість, витриманість та впевненість у власних силах [3, с. 6].

Крім цього, готовність оперативного працівника кримінального розшуку використовувати прийоми ближнього бою, спеціальні засоби та вогнепальну зброю залежить не тільки від знання правових аспектів застосування силових заходів, але також від розвинутих вольових якостей, психологічної стійкості, здатності керувати емоціями у стресових ситуаціях і вміння виконувати рухи автоматично під час фізичного зіткнення з порушником. Оволодіння навичками ближнього бою передбачає потребу в систематичних тренуваннях з фізичної підготовки, як під час академічної освіти з врахуванням специфіки навчання, так і в ході функціональної фізичної підготовки на практиці.

Складовою частиною спеціальної фізичної підготовки поліцейських є фізична підготовка, яка охоплює наступні аспекти для формування та покращення їхніх навичок і якостей:

- Розвиток рухових навичок і якостей, необхідних як у повсякденному житті, так і в ситуаціях екстремального характеру.
- Підвищення витривалості, швидкісних та силових характеристик, які забезпечують можливість переслідування правопорушників та перевагу у фізичних конфліктах під час їх затримання, включаючи подолання природних і штучних перешкод.
- Оволодіння навичками самоконтролю за фізичним станом і здоров'ям під час виконання фізичних вправ.
- Освоєння практичних методів самозахисту, збереження особистої безпеки та застосування фізичного впливу та інших навичок в цьому контексті [4, с. 9].

Отже, наведені нами міркування дозволяють зазначити, що спеціальна фізична підготовка оперуповноваженого карного розшуку сприяє досягненню об‘єктивної готовності працівника підрозділу кримінальної поліції до ефективних та своєчасних дій з протидії злочинцям, їхньому фізичному опору законним діям поліцейського, з мінімальним ризиком для здоров‘я та життя поліцейського чи цивільних громадян.

Список використаних джерел:

1. Барко В.І., Остапович В.П., Барко В.В. Теоретичні і прикладні засади розробки професіограми оперуповноваженого карного розшуку Національної поліції України. Наука і правоохоронна. 2018. № 2 (40). С. 280-288.

2. Анісімов Д.О., Фурсова А.О., Пономаренко О.Л. Техніка рукопашного бою в аспекті підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України.

Молодий вчений. 2022. № 7 (107). С. 9–12. DOI: https://doi.org/10.32839/ 2304-5809/2022-7-107-3

3. Anisimov D., Petrushin D., Boguslavsky V. Improvement of physical training of first-year cadets of Dnipropetrovsk state university of internal affairs. *Scientific space in the condition of global transformations of the modern world: Scientific monograph.* Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2020. P. 1–20. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-255-5-1.

4. Дідковський В. А. Фізична підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П. 2019. 98 с.

5. Професіограми за основними видами поліцейської діяльності (слідчого, оперуповноваженого карного розшуку (кримінальної поліції), дільничного офіцера поліції): науковий довідник. Частина 1. Київ: ДНДІ МВС України, 2018. 108 с.

6. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 № 2135-XII (редакція від 31.03.2023). Відомості Верховної Ради. 1992р., №22. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text.

7. Соловей О.М., Пожидаєв М.Ю., Анісімов Д.О., Вознюк К.Г., Логвиненко М.Л. Особливості фізичного стану курсантів, які займаються єдиноборствами при підготовці до професійної діяльності. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : збірник наукових праць. Житомир, 2020. Вип. 10 (29). С. 47–54. DOI: https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10(29)-47-54.

ЗАДОРОЖНИЙ Ігор Іванович,
Національна академія сухопутних військ
м. Львів

ЗАСТОСУВАННЯ СУПУТНІХ ВПРАВ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАННЯ ВОДІННЮ АВТОМОБІЛІВ В ХОДІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ АВТОМОБІЛЬНА ТЕХНІКА В Т.Ч. АВТОМОБІЛЬНА ПІДГОТОВКА

Досвід понад 20 місяців героїчного спротиву українського народу неспровокованій широкомасштабній агресії росії проти України виявив ряд суттєвих проблем, насамперед в рівні індивідуальної фізичної та морально – психологічної підготовки випускників вищих військових навчальних закладів. В першу чергу це стосується здатності молодих офіцерів переносити коротко та довготривалі фізичні та психологічні навантаження в ході ведення інтенсивних бойових дій. Навчальні програми з фізичної підготовки які застосовуються в Національній академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного дозволяють в повній мірі на належному рівні підтримувати рівень фізичної підготовки курсантів, в той же час є суб'єктивні фактори які негативно впливають на стан справ з рівнем індивідуальної фізичної підготовки майбутніх випускників, для прикладу - це проживання курсантів поза межами навчального закладу, що значно ускладнює, а інколи і унеможливлює проведення ранкової фізичної зарядки, повітряні тривоги, які вимагають термінової евакуації особового складу і в кінцевому випадку негативно впливають на інтенсивність занять та отримуємий навчаємими рівень фізичних навантажень. Вищевказані причини змусили командування та керівний склад навчального закладу шукати нові форми та методи підвищенні рівня фізичної та психологічної готовності майбутніх командирів. Одним зі шляхів у цьому напрямку є запропонований керівництвом факультету бойового застосування військ метод запровадження під час проведення практичних занять з навчання водінню автомобілів в ході вивчення дисципліни «Автомобільна техніка в т.ч. автомобільна підготовка» виконання супутніх вправ які передбачають отримання відповідних фізичних навантажень, а саме під час виконання нормативів з технічної підготовки - №1 «Установка акумуляторних батарей» відстань, яку навчаємому необхідно подолати з макетом батареї збільшується від встановлених нормативом 50 метрів до 100 метрів, №32 «Заміна запасного колеса автомобіля Зил-4401» запасне колесо зняте зі штатного місця необхідно перекотити на відстань 50 метрів, після виконання практичного завдання з водіння курсант перед доповіддю керівнику виконує віджимання від полу, кількість віджимань залежить від індивідуального рівня і знаходиться в межах 25-50 раз, також на вказаних практичних заняттях в обов'язковому порядку обладнується навчальне місце з виконання вправи з подолання полоси перешкод для автомобільних підрозділів (на наявній навчально – матеріальній базі автодрому військової частини А 2600 184 Навчального центру н.п. Старичі), яка передбачає виконання наступних

елементів: курсант - з положення лежачи очікує команду на початок виконання вправи, переповзаючи вперед долає дротове загородження, долає траншею по перекинутим через неї брусам, долає вузький закритий коридор, долає штучно створений лісовий завал, веде вогонь з особистої зброї під прикриттям підручних засобів, долає вертикальну стінку. В обов'язковому порядку створюється навчальне місце з тактичної медицини на якому обов'язковою навчальною точкою є способи перенесення пораненого. Безумовно запропоновані нововведення потребують додаткового залучення викладацько – інструкторського складу, покращення стану матеріального забезпечення (екіпіровка особового складу, особиста зброя, бронежилети, холості постріли), але в часі війни це ніщо з досягаємим навчальним ефектом – готовністю майбутніх випускників до виконання завдань за призначенням в екстремальних умовах бойової обстановки.

Список використаних джерел

1. Курс водіння автомобільної техніки. м. Київ Головне управління підготовки ЗСУ спільно центром оперативних стандартів ЗСУ, 2019 рік, БП 7-00(01).01, м. Київ, 118 стор.

2. Наказ Міністерства оборони України від 05 серпня 2021року № 225 "Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України", зареєстрованій у Міністерстві юстиції України 01 жовтня 2021 року №1289/36911.

ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин Анатолійович,
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки, Київського інституту Національної гвардії України, підполковник
ПОВАР Олександр Васильович,
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки, Київського інституту Національної гвардії України, підполковник

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТИТАНКОВОГО РАКЕТНОГО КОМПЛЕКСУ «СТУГНА-П» ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогодні основними векторами модернізації вогневої підготовки майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України є перехід на використання в системі професійної освіти представників зазначеної вище категорії новітніх зразків озброєння та техніки. Це у свою чергу потребує внесення відповідних змін у програми їхньої багаторічної підготовки.

З цією метою у вищих військових навчальних закладах інституцій сектору безпеки і оборони України створюються відповідні умови, які забезпечують всебічний розвиток конкуренто-спроможного фахівця, здатного до професійного самовдосконалення упродовж проходження військової служби на офіцерських посадах. Сформовані професійні компетентності випускника вищого військового навчального закладу є індикатором його готовності до професійної діяльності.

У свою чергу, використання сучасних педагогічних методик (організаційно-педагогічних умов, технологій тощо) в системі підготовки майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України (в реаліях сьогодення) забезпечує формування у них професійних компетентностей, що на сьогодні є важливим практичним завданням.

Отже для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

- провести аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у напрямі організації системи професійної освіти майбутніх офіцерів інституцій СБОУ;
- здійснити аналіз спеціальної науково-методичної та довідкової літератури у напрямі організації практичних занять з вогневої підготовки військовослужбовців інституцій СБОУ;
- визначити сучасні педагогічні моделі (технології), які забезпечують формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням у різних умовах СБД;

- здійснити аналіз спеціальної та довідкової літератури у напрямі дослідження впливу рівня фізичної (спеціальної фізичної) підготовленості військовослужбовців різних категорій та вікових груп інституцій СБОУ на якість та ефективність виконання ними завдань за призначенням.

В результаті педагогічні умови можуть складатися із наступних блоків (з відповідним науково-методичним та організаційним наповненням): діагностично-організаційний, формуючий та контрольний.

Впровадження в систему вогневої підготовки нових педагогічних умов буде сприяти підвищенню професійного рівня (професійних компетентностей) науково-педагогічних працівників. Крім цього, аналізуючи нові результати.

Здобуті результати повинні бути впровадженні у систему вогневої підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України.

Список використаних джерел:

1. Волошин В. Д. Формування умінь застосування спеціальних засобів і зброї майбутніми офіцерами-прикордонниками у процесі фахової підготовки : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2020. 217 с.

2. Шемчук В., Хацаюк О., Соколовський В., Ковтуненко А., Корнієнко О., Муштатов Ю. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів до дій в умовах радіаційної, хімічної та біологічної небезпеки. Збірник наукових праць НУОУ «Військова освіта». 2021. № 1 (43). С. 360-381.

3. Куруч А. В. Формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2019. 292 с.

4. Таймасов Ю. С. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту до самозбереження у професійній діяльності : автореф. дис. докт. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2021. 44 с.

5. Федоров В. В., Бальва А. Ф., Пістряк П. В. Вогнева підготовка : навч. посіб., 2018. 324 с.

6. Марков О. В., Самсонов Ю. В., Бородін С. В., Шемчук В. А., Атаманенко І. О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки із використанням сучасних технічних засобів навчання. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». 2021. Вип. 32 (2). С. 60-74.

7. Самсонов Ю., Партико Н., Дяченко К., Курилов М., Кушнарьов Б., Хоменко А. Результати дослідно-експериментальної перевірки педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до бойового застосування ПТРК «ФАГОТ» із використанням засобів СФП. Збірник наукових праць НУОУ «Військова освіта». 2021. № 32 (44). С. 231-247.

КУРБАТОВ Артем Андрійович,
викладач кафедри тактики та тактико – спеціальної підготовки факультету службово – бойової діяльності НГУ Київського інститут Національної гвардії України

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЇХ ГОТОВНОСТІ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Бойові дії – особлива форма воєнних дій, яка застосовується військовими частинами та підрозділами для виконання тактичних (оперативно-тактичних) службово-бойових завдань у рамках операції угруповання військ (самостійно), а також між боями чи операціями.

Військові частини і підрозділи Національної гвардії України (НГУ) за умов мирного часу не готуються до ведення бойових дій, або не достатньо приділяють цьому увагу, оскільки, у порівнянні зі Збройними силами України, виконують інші завдання (відповідно до Закону України «Про НГУ»[9]), які не передбачають такої форми дій. Тому важливою складовою успіху у веденні бойових дій є всебічна підготовка військовослужбовців різних категорій НГУ, зокрема – майбутніх офіцерів (тактичного рівня).

Підготовка офіцерських кадрів для потреб НГУ здійснюється у відомчих вищих військових навчальних закладах: Національна академія Національної гвардії України та Київський інститут Національної гвардії України[9, р. 2 ст. 5]. Необхідно виділити, що у відповідності до наявного бойового досвіду саме від офіцерських кадрів залежить успіх бою (збереження життя підлеглого особового складу, уміле та ефективне використання технічних засобів, прийняття виважених рішень, формулювання бойових наказів, розпоряджень тощо).

Відповідно до звітів аналітико-статистичних відділів, а також беручи до уваги аналітичний матеріал провідних фахівців військової справи (викладачів кафедр циклу бойової підготовки вищих військових навчальних закладів інституцій сектору безпеки та оборони України) доцільно констатувати, що втрати підлеглого особового складу за час повномасштабного вторгнення спонукають до проведення змін у системі підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів (у тому числі військовослужбовців інших категорій інституцій СБОУ).

Наявний бойовий досвід, а також рекомендації провідних учених і практиків у обраному напрямі наукової розвідки наголошують на необхідності розроблення усучаснених вимог, а також відпрацювання новітніх професійних компетентностей (стандартів), які у майбутньому забезпечать ефективне та надійне виконання завдань за призначенням (самостійно та у складі підпорядкованих підрозділів, груп) в екстремальних умовах службово-бойової

діяльності. У свою чергу це передбачатиме модернізацію змісту практичних занять з бойової та спеціальної підготовки представників досліджуваної категорії.

Підсумовуючи вище викладене доцільно констатувати, що на сьогодні актуальним є конструювання сучасних педагогічних моделей (розроблення відповідних педагогічних умов, методик тощо) із сучасними технічними засобами навчання, які забезпечують готовність майбутніх офіцерів до ведення бойових дій особисто та у складі підрозділів в екстремальних умовах службово-бойової діяльності.

Відповідно до рекомендацій врахування змін в організації освітнього процесу майбутніх офіцерів НГУ [5] "обов'язковим елементом проведення досліджень повинні бути опитування такої категорії осіб, як офіцерів, які виконують (виконували) службово-бойові завдання" в сфері досліджуваної діяльності. Тому з випускниками ВВНЗ НГУ проведено онлайн-опитування, у яких взяли участь 39 осіб, а також зустрічі та бесіди [11].

За результатами проведених заходів стверджуємо, що зміна середовища, в якому НГУ реалізовує завдання та функції відповідно до Закону України "Про Національну гвардію України" [9] вплинула на готовність майбутніх офіцерів ВВНЗ до виконання бойових завдань, що покладені на ВЧ (П) ОП НГУ. Зокрема, отримано наступну інформацію:

1) не всі випускники були готові до проходження військової служби у ВЧ (П) ОП НГУ на початку професійного становлення (рис. 1), як правило це пов'язано з недостатньо сформованими практичними навичками ведення бойових дій у ВЧ (П) ОП НГУ (рис. 2);

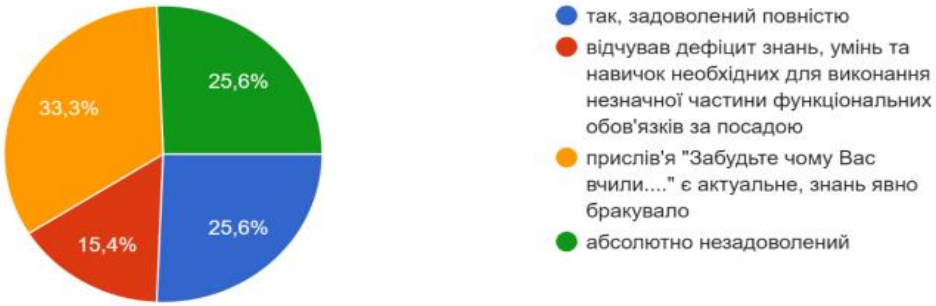

Рис. 1. Розподіл відповідей на питання «Чи задоволені Ви сформованими компетентностями під час навчання за освітньою програмою? Чи дали вони можливість впевнено пройти становлення у перші роки військової служби на посаді?»

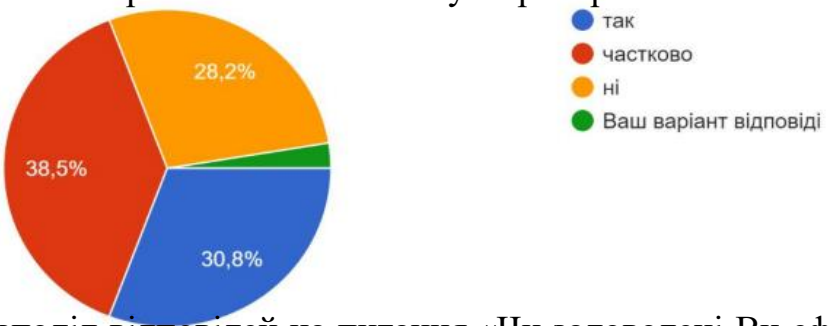

Рис. 2. Розподіл відповідей на питання «Чи задоволені Ви сформованими навичками soft skills (соціальними навичками: комунікативні навички, критичне

мислення, лідерські якості, емоційний інтелект і позитивне мислення, уміння працювати в команді, самоорганізація), чи дали вони можливість впевнено займатися професійною діяльністю?»

2) для виключення даних проблем в майбутньому офіцерами запропоновано ввести наступні зміни до напряму підготовки: збільшити кількість практичних занять, які пов’язані з бойовою складовою; за можливості збільшити кількість практичних занять з використанням сучасного технічного обладнання; посилити змістову складову військових дисциплін та дисциплін, які визначають порядок застосування сучасних технічних засобів; запровадити навчальну дисципліну “Застосування БПЛА та БАК оперативними підрозділами НГУ”.

Відповідно, провівши аналіз опитування стейкголдерів щодо підготовки здобувачів вищої освіти встановлено, що актуальною проблематикою підготовки офіцерських кадрів – є застаріла система визначення готовність майбутніх офіцерів до ведення бойових дій, основна сутність якої полягає у здатності офіцерів ефективно виконувати свої обов'язки під час бойових дій

На сьогодні, професійна (індивідуальна, службова) підготовка військовослужбовців інституцій СБОУ передбачає впровадження наявного бойового досвіду в систему підготовки військовослужбовців різних категорій, а також акумулювання знань з бойової та спеціальної підготовки, що включає удосконалення змісту та сутнісних характеристик дисциплін бойової підготовки. Крім цього в процесі навчально-бойової та СБД обов’язковим є формування у військовослужбовців лідерських якостей, що сприяє прояву розумної ініціативи в ході безпосередньої участі в бойових діях.

Провідну роль у забезпеченні професійної компетентності майбутніх офіцерів відграє тактико-спеціальна підготовка, застосування БПЛА та БАК, тактична медицина та спеціальна-фізична підготовка, які спрямовані на забезпечення високого рівня вестибулярної стійкості, готовності військовослужбовців до виконання завдань за призначенням в екстремальних умовах та використанням сучасних технічних засобів.

Враховуючи особистий досвід бойових дій, зазначені вище елементи професійної підготовки повинні враховувати: розуміння військових процесів прийняття рішення, навички використання та постановки завдань підлеглому особовому складу щодо застосування сучасних технічних засобів, способи домедичної допомоги в екстремальних ситуаціях, методи психологічного контролю, комунікативні та лідерські навички, тощо.

Зазначене вище є обґрунтуванням необхідності подальшого удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ, проведення досліджень, направлених на формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання бойових завдань при участі в бойових діях і порядку в процесі професійної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Бахчеван Є. Ф. "Сутність та вимоги до службово-бойової готовності підрозділів національної поліції України до дій в особливих та екстремальних умовах". Південноукраїнський правничий часопис. 2016. № 2. С. 126-129.

2. Деменко М. П., Кулешов О. В., Петренко О. С. "Пропозиції щодо визначення поняття бойової готовності військових частин (підрозділів) зенітних ракетних військ та військ протиповітряної оборони Сухопутних військ для оцінки її впливу на ефективність бойових дій". Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. 2018. № 2. С. 14-21.

3. Карпюк Ю. Я. "Психологічна готовність фахівця до діяльності в умовах ведення бойових дій". Вісник Національного університету оборони України. 2018. Вип. 1. С. 38-42.

4. Кириченко А. В. "Структура психологічної готовності військовослужбовців десантно-штурмових військ Збройних Сил України до ведення бойових дій". Вісник Національного університету оборони України. 2020. Вип. 5. С. 80-88.

5. Медвідь М. М, Бабічев А. В., Дем'янишин В. М., Медвідь Ю. І., Бухун А. Г. "Попереду змін у військових системах вищої освіти та професійної орієнтації". Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки". 2016. Вип. 14. С. 76–87.

6. Самойленко О. О. "Особливості психологічної готовності мобілізованих військовослужбовців до ведення бойових дій". Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. 2017. Вип. 5. С. 50-58.

7. Хіміч В. В. "Особливості сутності та структури психологічної готовності офіцерів-прикордонників до прийняття рішень в умовах ведення сучасних бойових". Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологічні науки. 2016. № 1. С. 240-252.

8. Юр'єв О. "Суть, структура та зміст управлінської готовності майбутніх офіцерів Збройних Сил України в сучасних умовах ведення бойових дій". Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. 2022. Вип. 3. С. 11-14.

9. Закон України від 13.03.2014 року № 876-VII "Про Національну гвардію України". URL: http://surl.li/sjrq

10. Медвідь М., Черніченко І., Медвідь Ю., Дем'янишин В. "Імплементація постанови КМУ від 21.08.2019 р. No800 'Деякі питання підвищення кваліфікації...' в процесі становлення викладача-початківця вищого військового навчального закладу". Молодь і ринок. 2020. No1 (180). С. 6–11.

11. "У Київському інституті Національної гвардії України відбулася довгоочікувана зустріч випускників". Сайт Київського інституту Національної гвардії України. URL: http://surl.li/eiyun

УДК 355

КУРБАТОВ Артем Андрійович,
викладач кафедри тактики та тактико – спеціальної підготовки факультету службово – бойової діяльності НГУ Київського інститут Національної гвардії України
ЗАГОРУЙ Богдан Вікторович,
курсант 2 відділення 110 навчальної групи, курсу №3 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
КАЗНАДЄЙ Олександр Олександрович,
курсант 2 відділення 110 навчальної групи, курсу №3 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Нестабільна економічно-політична ситуація в Україні зумовлена збройною агресією російською федерацією та прагнення нашої держави вступу до Північноатлантичного альянсу створює потребу в високо кваліфікованих молодих офіцерів які будуть з честю боронити нашу державу підчас виконання завдань за призначенням.

Здатність майбутнього офіцера виконувати бойові завдання є ключовим фактором успіху в сфері військової діяльності. Тому майбутні офіцери повинні бути готові до цього від самого початку своєї підготовки. Їх спроможність до виконання бойових завдань залежить від їх здібностей, фізичного і ментального стану, складності завдань та їх тривалості.

Здатність до виконання бойових завдань також пов’язана з навичками управління військовими діями. Майбутні офіцери мають бути готові до розробки і реалізації оперативних та тактичних військових дій, а також до ефективного використання зброї, озброєння та спеціальної техніки.

Також важливо зазначити, що здатність до виконання бойових завдань включає в себе здатність до прийняття рішень в екстремальних умовах, здатність до співпраці і координації з сусідніми підрозділами.

Сучасна бойова діяльність вимагає від офіцерів високого професійного рівня, навичок та знань з різних сфер, відмінної фізичної підготовки, моральної і психологічної стійкості. Тому, майбутніх офіцерів слід готувати з урахуванням цих факторів.

Заклади військової освіти в країнах НАТО наочно свідчать, що підготовка військових професіоналів, які здатні із високим ступенем ефективності виконувати поставлені завдання, є однією з головних основ національної безпеки.

Військова освіта, передусім, тактичного рівня в усіх країнах Альянсу – це корпоративна система підготовки військових фахівців, призначення яких – виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування збройних сил і потребою їх застосування в конкретних умовах. Навчання цих фахівців у країнах НАТО зосереджене на підготовці офіцерських кадрів, які здатні не тільки керувати віиськами в тилу, а й командувати підрозділами в активних боиових умовах.

Маибутні офіцери навчаються бути не просто теоретично осмисленими, а й психологічно підготовленими: критично мислити та стратегічно оцінювати будь-яку ситуацію, як у мирний, так і у військовий час.

Також важливим завданням військової освіти в країнах НАТО є освоєння офіцерами таких функцій військово-професійної діяльності, які відповідали б загальнолюдським, демократичним цінностям.

Кожна країна Альянсу має свою потужну школу військової освіти, в яку також інтегровані загальні стандарти НАТО щодо підготовки офіцерського, сержантського та рядового складу.

США розробили власну політику віиськової освіти, а саме у підготовці офіцерів, і мають у цьому напрямку великий досвід. Саме на його підґрунті в Україні можна успішно провести реформу щодо системи віиськової освіти за стандартами НАТО.

Щодо системи віиськової освіти Великої Британії і Франції, то вона в основному базується на вимогах Болонського процесу.

Система освіти військовослужбовців і підготовки військових фахівців для збройних сил Республіки Польщі спрямована на досягнення максимальної відповідності вимогам Північноатлантичного альянсу. Активні трансформації у військовій освіті Польщі підкріплюються на рівні законодавчої бази. Та поряд з цим в країні існують певні недоліки щодо підготовки Війська Польського. Поляки не мають чіткої концепції залучення наукового потенціалу цивільних вищих навчальних закладів в збройних силах, є певні прогалини щодо поширення досвіду, набутого офіцерами під час миротворчих місій.

Ті країни-члени НАТО, які раніше входили до складу СРСР, після приєднання до Альянсу певний час ще мали систему підготовки офіцерських кадрів, подібну до української системи. Але нині на основі реформ, які були проведені в збройних силах країн Східної Європи та Балтії, вже протягом багатьох років відчутні кардинальні зміни у вихованні та підготовці офіцерського складу.

Наприклад, Литва поєднує навчальні програми як університетського навчання, так і офіцерського спрямування. Такий підхід допомагає військовим опанувати й інші науки, які зможуть стати у нагоді у воєнних справах, зокрема це психологія або основи педагогіки.

Естонія готує майбутніх офіцерів у Вищій військовій школі Об'єднаних навчальних закладів сил оборони (м. Тарту). Тут освітній процес відзначається чітким розподілом на чотири рівні здобуття військових звань.

Щодо Латвії, то підготовка офіцерського складу здійснюється у Національній академії оборони. Тут іде рівнева підготовка офіцерського контингенту. Для цього передбачені такі напрями, як базова підготовка офіцерів, кар'єрні курси офіцерів (тактичний, операційний і стратегічний рівні), курси за спеціальністю; кваліфікаційні та інші курси.

Основні принципи забезпечення сумісності під час навчання в збройних силах НАТО:

Реалізація системи заходів бойової підготовки збройних сил країн НАТО.

Реалізація програм міжнародного співробітництва у галузі військової освіти.

Використання в навчальному процесі нормативних документів НАТО (штабних процедур), спільних зразків озброєння і військової техніки тощо.

Навчання офіцерів у коаліційних ВВНЗ та навчальних центрах Командування з трансформації об'єднаних збройних сил НАТО.

Обмін науково-педагогічними працівниками, а також курсантами під час навчання у вищих військових навчальних закладів країн НАТО.

Кожна країна-член НАТО окремо та разом в загальної системи навчання здійснює потужну підготовку як офіцерського складу, так і всього війська на належному рівні. Натовські стандарти вибудували чітку систему підготовку офіцерів в контексті їхньої психологічної підготовки та бойової готовності.

Для забезпечення готовності майбутніх офіцерів до виконання бойових завдань важливо, щоб вони отримали якісну та комплексну підготовку в учбових закладах та під час практичної підготовки. Також не менш важливою є підтримка їхнього професійного розвитку та надання можливостей для отримання нових знань та навичок. Крім того, майбутні офіцери повинні мати відповідну мотивацію та відданість своїй професії, що є ключовим чинником у забезпеченні їхньої готовності до виконання бойових завдань. Важливим являється й той факт, що від якості професійної підготовки офіцерів, від їхнього вміння швидко та точно орієнтуватися у несприятливих для психіки в умовах службово-бойової діяльності, приймати важливі рішення – значною мірою залежить успіх виконання бойових завдань їхнім підлеглим складом.

Готовність майбутніх офіцерів до виконання бойових завдань залежить від багатьох факторів, таких як їхні знання проведення тактичних дій та спроможність швидко діяти при їхній зміні, лідерські навички та комунікаційна складова, фізична підготовка, психологічна стійкість та професійна мотивація, слід зазначити, що забезпечити якісне виконання бойового завдання можливо лише при достаньому розвитку всіх її складових та компонентів, перевага в одному з-них неспроможна компенсувати недоліки у іншому [1].

Висновок: перспективним напрямом розвитку, на даному етапі, є реформування та налаштування підготовки фахівців для складових сектору безпеки і оборони на кштал країн Нато. Системи військової освіти в країнах

НАТО наочно свідчать, що підготовка військових професіоналів, які здатні із високим ступенем ефективності виконувати поставлені завдання, є однією з головних основ національної безпеки, що вказує на подальший напрямок дослідження та створення умов, структур та вимог до цієї системи.

Список використаних джерел:

1. Вейднер-Дубровин Л. А. Загальна характеристика фізичної підготовки військ. : ВДКІФК, 1992. 213 с.
2. / М. Г. Гончарук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004.
3. https://ukrainetonato.com.ua/osvita-ta-boyova-pidhotovka-za-standartamy-nato/profesiyna-pidhotovka-ofitseriv-v-krainakh-nato/
4. https://esu.com.ua/article

КУЦІЙ Михайло Степанович,
Національна академія СБ України

БЕЗПІЛОТНІ МІНІ-АПАРАТИ У ГРОМАДСЬКІЙ ВІДСІЧІ АГРЕСОРУ

Громадяни, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки, є однією з чотирьох взаємопов'язаних складових сектору безпеки і оборони нашої держави [1]. Важко переоцінити значення сприяння громадськості у розгортанні руху опору повномасштабній агресії.

Можливості мереж патріотично налаштованих громадян у відсічі окупаційним військам помітно розширяться при використанні безпілотних літальних апаратів (далі БПЛА або FPV-дрони) міні-класу.

Сьогодні широко застосовуються мультимоторні (мультироторні) міні-безпілотники з використанням технології First Person View (від першої особи), завдяки якій транслюється відеосигнал з вбудованої у дрон відеокамери на спеціальні окуляри оператора [2]. Основні переваги цих безпілотників у малих геометричних формах, непомітності в радіолокаційному і оптичному діапазонах та швидкій маневреності. До дронів міні-класу відносять машини вагою до 1,2 кг та швидкістю польоту до 170 км/год. Ця літальна міні-техніка у реальному масштабі часу надає можливість отримувати розвідувальні дані, корегувати вогонь засобів ураження по цілях противника, скидати ударне навантаження на бойові порядки ворога чи застосовувати БПЛА як дрони – камікадзе.

Накопичений практичний досвід військових операторів міні-безпілотників є підґрунтям для створення при громадськості курсів навчання операторів дронів вказаного класу з числа цивільних осіб.

Аналіз оперативно-бойових завдань із застосуванням дронів міні-класу, способів їх виконання, а також можливостей цих пристроїв та засобів протидії міні-безпілотникам дозволяє сформувати кваліфікаційні вимоги до підготовки операторів міні-БПЛА, що необхідні для формування (удосконалення) компетенції — спроможності керувати дроном міні-класу воєнного (подвійного) призначення.

Особи з числа громадськості по завершенню навчання на курсах операторів БПЛА міні-класу повинні:

знати тактико-технічні характеристики цих пристроїв та вимоги до їх експлуатаційної документації; порядок планування та побудови маршруту польоту; порядок проведення передпольотної підготовки, вибір технічних засобів відповідно до завдання польоту; основні способи бойового застосування БПЛА та порядок їх виконання; порядок проведення технічного обслуговування БПЛА міні-класу після виконання польоту;

уміти оцінювати технічний стан БПЛА міні-класу та їх готовність до оперативного (бойового) застосування; проводити аналіз метеорологічної обстановки і можливих перешкод; складати польотне завдання та план польоту; здійснювати запуск БПЛА, дистанційно керувати виробом та контролювати його

параметри польоту; здійснювати застосування наявних засобів; виконувати після польоту технічне обслуговування та усовувати виявлені несправності в польових умовах;

володіти навиками дистанційного управління БПЛА у різних режимах польоту та умовах обстановки; оцінки обстановки у смузі застосування; пошуку та виявлення об'єктів (цілей).

Досвід проведення занять серед військових операторів дронів міні-класу дозволив визначитись, що для їх якісної підготовки доцільно створювати навчальні групи до 5 осіб. Заняття слід проводити протягом трьох тижнів на підготовленій матеріальній базі із розрахунку по 8 навчальних годин у день.

В умовах обмеження часу щоденна підготовка триває до 10 годин, що дозволяє коротити курс до двох тижнів.

До навчання допускають осіб, які пройшли медичний та психологічний відбір. Зокрема, необхідною умовою для допуску до занять є відсутність в кандидатів по результатах тестування ознак психологічної депресії та схильності до суїциду.

Процес навчання операторів БПЛА включає два етапи і закінчується підсумковою атестацією у вигляді заліку. На першому етапі проводяться теоретичні заняття (тактико-спеціальна підготовка, технічна підготовка, розвідувальна підготовка, воєнна топографія). Контрольна робота підсумовує рівень отриманих слухачами знань.

На другому етапі проводяться практичні заняття. В їх рамках відпрацьовуються: пілотування на тренажері в різних режимах; управління польотом БПЛА початкового рівня; пілотування в польових умовах у різних режимах підготовки БПЛА; скидання ударного навантаження на ціль. Зміст програми практичних занять враховує льотну підготовку на симуляторі та на полігоні з використанням БПЛА начального рівня, а також льотну підготовку на полігоні з використанням навчальних БПЛА різних розмірів.

Основними вправами, які повинні виконуватися слухачами в ході практичних занять із безпілотниками на полігоні, є наступні:

- зліт з місця старту, політ за заданим маршрутом навколо перешкод з поворотами, що нагадують цифру 8, повернення до початкової точки «вісімки» на старті та посадки;

- зліт, політ за маршрутом з округленням природних перешкод та наближенням до них з різних боків, повернення до місця старту та повторний політ, приземлення у початковій точці;

- зліт, політ скрізь перешкоди – рамки (встановлюються на відстані 3-4 метрів із різними розмірами висоти і ширини отвору) з утриманням висоти, поворотом на відкритій місцевості та поверненням на стартовий майданчик із повторним прольотом скрізь рамки (щоб ускладнити вправу рамки розміщують хаотично);

- політ з проникненням до будівлі через вікна або дверний отвір з польотом посередині закритого простору та поверненням до точки старту.

Практичні навчання операторів БПЛА завершуються підсумковим

контролем у вигляді тесту та допуском до самостійного управління міні-дронами. Тест проводиться у вигляді контрольного комплексного заняття, у ході якого оцінюються теоретичні знання та практичні навички операторів. Випробування здійснюються на полігоні, обладнаному відповідними цілями (траншеї, щити, загородження тощо). Під час випробування перевіряються знання призначення, льотних якостей, порядку розгортання, конфігурації і підготовки виробів до використання; навички пілотування на відкритій місцевості із розвідкою цілей (передпольотна підготовка, зліт, утримання висоти, політ за маршрутом, посадка); навички пілотування з падінням ударного навантаження на підготовлену трасу (скидання імітаційної гранати).

Отже, використання наведеного методичного підходу навчання за воєнними програмами дозволить підвищити ефективність навчального процесу та якість підготовки операторів БПЛА з числа патріотично налаштованих громадян, чим забезпечиться уміле застосування ними міні-дронів для виконання оперативно-бойових завдань на прифронтових та тимчасово окупованих територіях.

Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII ВВР. 2018.(№ 31). Ст.241.

2. U.S. drones. URL: https://www.tech-faq.com/ (дата звернення: 25.09.2023).

КУЧЕРЯВИЙ Андрій Олександрович,
доктор педагогічних наук, професор
Військовий інститут Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

МЕТОД ТЕЙЄРА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ОФІЦЕРА-ЛІДЕРА ПРИ ПРОВЕДЕННІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Становлення американської держави в перші десятиріччя її утворення характеризувалося, у тому числі, освоєнням нових земель та, відповідно розташуванням на них нових військових застав, які охороняли поселенців від, зокрема, нападів індіанців та забезпечували правопорядок. В умовах суттєвої віддаленості цих військових підрозділів один від одного та від основних сил американської армії офіцеру доводилося приймати самостійні рішення, що вимагало від нього рішучості, креативності, ініціативності тощо. Так з'явилася потреба в офіцерах, які, крім усього іншого, повинні мати розвинені лідерські якості. Тому природньо, що їх формуванню приділялася увага в створеній у 1802 році Військовій академії у м. Вест-Пойнт. А призначений у 1817 році її інтендантом Сільванус Тейєр (англ. Sylvanus Thayer; 1785-1872) запровадив власний підхід до навчання кадетів, що увійшов в історію саме як метод Тейєра [1-4] та забезпечив умови для формування у майбутніх офіцерів якостей лідера під час проведення навчальних занять. Цей метод пройшов випробовування часом та сьогодні визначає традиції викладання у вищих військових закладах освіти провідних країн НАТО.

Одним із положень цього методу є навчання кадетів у малих групах. На сьогодні чисельність таких груп, як правило, не перевищує 15 осіб, крім тих окремих випадків, коли лекція проводиться запрошеним фахівцем та збирає десятки чи сотні слухачів. Але й вона не проводиться в традиційний спосіб, а здебільше нагадує лекцію-прес-конференцію, адже слухачі приходять із власними запитаннями та не стають пасивними учасниками навчального заходу, що властиво вітчизняній вищій військовій школі. Очевидними перевагами невеликих груп є можливість самореалізації кожного з кадетів, створення умов для того, щоб кожний з них зміг взяти участь у дискусії чи обговоренні проблеми, не загубився, коли інші товариші проявляють активність при виконанні навчальних вправ, тощо.

Інша характеристика метода Тейєра полягає в обов'язковості домашніх завдань та їхньої перевірки на навчальних заняттях. Дотримання такої вимоги призвело до того, що завдання самостійної роботи визначаються кадетам в сучасних вищих військових навчальних закладах навіть перед лекціями. І це має свої позитивні наслідки. Зокрема, кадети стають підготовленими до розгляду навчального матеріалу на лекції, що спрощує завдання викладача, якому не потрібно витрачати час на актуалізацію теми, мотивування слухачів до її вивчення, роз'яснення елементарних понять. Натомість викладач може

побудувати викладення теми навколо розгляду кейсів, проблемних та дискусійних питань, що є шляхом до формування в кадетів лідерських якостей. У західній вищій військовій школі кадети на лекції не займаються мовчазним конспектуванням, вони пропонують ідеї, відстоюють свою точку зору, переконують інших, намагаються зробити свій внесок в розкриття теми, тобто поводять себе як лідери, а викладач їх до цього спонукає.

Практика значного обсягу домашньої роботи (кожного дня здобувачі вищої військової освіти можуть опрацьовувати 100 і більше сторінок навчальної, наукової чи фахової літератури) є важливою не лише для підготовки кадетів до навчальних занять, а саме для формування та розвитку в них лідерських якостей, адже у ході самостійного виконання завдань і вправ розвивається самостійність, творчість та креативність майбутніх офіцерів.

Ще однією особливістю методу Тейєра є вимоги до рівня засвоєння навчального матеріалу – кадет має вільно володіти ним в словах і символах, а також використовувати його в доведенні та аналізі й для вирішення проблем. Це зумовлює необхідність використання викладачем таких методів навчання, які забезпечують умови для відповідного використання кадетом отриманих знань, – дискусія, бесіда, мозковий штурм, ігри, аналіз конкретних ситуацій, проєктні завдання, тобто тих методів, які відносяться до категорії активних. Як наслідок використання цих методів навчання, у кадета у ході семінарських та практичних занять формуються здатності, властиві офіцеру-лідеру, – визначати та розв’язувати проблеми, формулювати свою думку, аналізувати, рефлексувати, критично мислити, адаптуватися до викликів, співпрацювати з колегами тощо.

Таким чином, можна констатувати, що метод Тейєра заклав методичні засади та традиції проведення навчальних занять у вищих військових закладах освіти США, Європи та інших провідних країн світу, які забезпечують формування в кадетів якостей офіцера-лідера. Відмітимо, що цей досвід є затребуваним та актуальним для України, в якій до сих пір зберігаються радянські традиції проведення навчальних занять, які зорієнтовані не на формування ініціативної, креативної та творчої особистості, якою є лідер, а навпаки – безініціативного виконавця, який очікує команди керівника та без неї не наважується на жодний самостійний крок. Позитивні зміни щодо бачення офіцера як лідера проявляються в різних силових відомствах України через прийняття доктрин та інших документів щодо становлення та розвитку військового лідерства [5; 6]. Проте, до тих пір, поки не буде змінена вітчизняна пост-радянська методична система проведення навчальних занять у вітчизняних ВВНЗ на таку, якою її вибудовував Сільванус Тейєр і яка використовується сьогодні в провідних країнах світу, сумнівно, що результат підготовки офіцерів відповідатиме очікуванням сформованості в них лідерських якостей.

Список використаних джерел:

1. Edwin J. Arnold, Jr., Professional Military Education, Its Historical Development and Future Challenges // URL: https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA263673.pdf

2. Connors, E., The Thayer Method: Student Active Learning with Positive Results // URL: https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1134&context=jmsce_vamsc

3. Shell, Amy E., The Thayer method of instruction at the United States Military Academy: a modest history and a modern personal account, PRIMUS: problems, resources, and issues in mathematics undergraduate studies, Volume XII, Issue 1, March 2002 pp 27–38 // URL: https://dl.acm.org/doi/10.5555/584620.584623

4. Employing the Thayer Method: An Active Teaching Strategy // URL: https://tubarksblog.com/wp-content/uploads/2022/01/ITC131-Transcript.pdf

5. Доктрина розвитку військового лідерства у Збройних Силах України / Головне управління доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України спільно з центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України, затверджено начальником Генерального штабу Збройних Сил України 01.12.2020, 2020. 27 с. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1Si06LMiUbfWSvg1TFh2vNHlySFurCthT/view

6. Доктрина з військового лідерства в Національній гвардії України / Департамент професійної підготовки Головного Управління Національної гвардії України, затверджено наказом командувача Національної гвардії України від 06.12.2022 № 450, 2022, 29 с. – Режим доступу: https://ngu.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/vkp-1-00.01-doktryna-z-vijskovogo-liderstva-v-ngu.pdf

ЛАНОВИЙ Сергій Вікторович,
старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України, підполковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ (ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ) ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВОГО ЗАВДАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ

Сьогодні Україна переживає складний період своєї історії. Оголошуючи воєнний стан у зв'язку з агресією з боку російської федерації військовослужбовці ЗСУ та НГУ зіштовхнувся з новими викликами які пов'язані з численними складностями , а саме система виживання в різних умовах бою.

Особливого значення набуває система бойової підготовки, (тактико-спеціальна підготовка), яка являється основою боєздатності військових частин і підрозділів Національної гвардії, що в свою чергу дозволяє ефективно вести бойові дії та давати гідну відсіч окупантам.

Однак виникає гостра необхідність в удосконаленні системи бойової підготовки, (тактико-спеціальної підготовки) яка викликана особливістю перебування військової структури в умовах ведення війни.

Одним з основних напрямів вдосконалення є здійснення ефективної підготовки військ, з врахування набутого досвіду та відповідне вдосконалення та внесення змін до програм підготовки фахівців, військовослужбовців, підрозділів та частин.

Саме набутий в ході ведення бойових дій досвід спроможний переглянути систему бойової підготовки у більш практичній площині і відпрацювати вдосконалену систему, яка б давала можливість оперативно переосмислювати набутий бойовий досвід та впроваджувати його у підготовку підрозділів, а саме:

При пересуванні в умовах ближнього бою для прикладу в лісистій місцевості маршрут руху необхідно вибирати з таким розрахунком, щоб він забезпечував скритність пересування і був коротким. Швидкість руху буде залежати від обставин та способу пересування, скритне та безшумне переміщення, уміле використання видів пересування умовах лісистої місцевості, постійне маневрування й ретельне маскування, знання і вміле застосування прийомів ведення вогню, по введенню противника в оману під час пересування. В залежності від різних умов застосовуються різні способи пересування, наприклад:

- пересування в повний зріст;
- пересування пригнувшись;
- пересування бігом (перебіжками);

Пересуваючись крадькома, потрібно бути готовим у будь-який момент до контакту з противником. Під час пересування прислухатися, уважно дивитися вперед і по сторонах, в те місце, де може знаходитися противник; тримати зброю в повній готовності.

У разі виявлення в своєму секторі відповідальності ознак прямого вогневого контакту подається сигнал «КОНТАКТ» з одночасним зменшенням, пониженням власної площини ураження та зайняттям позиції для подавлення прицільним вогневим противника.

Зменшенням, пониженням власної площини ураження досягається відходом, переміщенням тіла з лінії вогню противника, а саме перехід в ліво або в право також стійку з коліна та лежачи.

Беручи до уваги свій досвід, та досвід побратимів пропоную ще досить цікавий та ефективний спосіб максимально бистрий вихід з зони ураження вогню противника. Він полягає в тому, що коли стався візуальний контакт з противником потрібно не опорну ногу різко подати вперед (якби п’яткою ви хотілиб прицілитись в противника) опорною ногою здійснюєтья пониження з подальшим прийняттям положення для стрільби лежачи на спині. Ноги при цьому мають бути розставленні трішки більше ширини плеч щоб в подальшому дати змогу собі маневрувати та при необхідності перейти в положення стрільби лежачи на животі. Це вводить в оману противника так як він думає що ви вражені. З прийняттям такої пози коли плечі торкнулись землі ви можете вести прицільний вогонь по противнику, або не прицільний в процесі падіння.

Зосередження вогню ураження однієї цілі чи більше вогнем в короткий проміжок часу. Маневр повинен бути простим та виконуватися швидко і раптово для противника

Подальші дії військовослужбовця полягають в його послідовному відході в безпечну зону

За таких умов, значно підвищуються рівень живучості військовослужбовця.

Отже, вдосконалення системи бойової підготовки під час воєнного стану є критичним завданням для забезпечення національної безпеки та ефективного відстоювання державних інтересів у сучасних геополітичних умовах, і вимагає системного підходу до оновлення військових знань та навичок.

Список використаних джерел

1. Бойовий статут сухопутних військ ч.3.
2. Розвідувально-пошукові дії (Навчально-практичний посібник).
3. Дії підрозділів спеціального призначення в особливих умовах виконання службово-бойових завдань (Навчальний посібник).

Svitlana MUDRA,
Candidate of pedagogical Sciences,
associate professor,
the head of the Department of language training
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine
Oleksandr CHYGANOV,
cadet of *Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine*

CROSS-CULTURAL MILITARY INTERACTIONS. FEATURES INTERNAL COMMUNICATION OF MILITARY PERSONNEL DURING THE PERFORMING COMBAT MISSIONS IN MULTINATIONAL UNITS: ON THE EXAMPLE OF THE INTERNATIONAL LEGION

Armed aggression of the Russian Federation against Ukraine on February 24, 2022 has become a challenge for our society. It has become relevant and a priority building a coalition among partner countries, as well as engaging citizens foreign states to confront the criminal and cynical invasion of the Russian army and for the defense and defense of Ukraine, the defense of Europe, the defense of civilizational values.

The relevance of the research topic is determined by the peculiarity of the departments International Legion of Territorial Defense of the Armed Forces of Ukraine, in foreign nationals with different skills and experience, being representatives of different language groups, perform combat and special task. Hence, the question arises regarding internal communication between military personnel during the performance of combat (special) tasks and establishing (maintaining) interaction and solving problems of "language barrier." Aspect of internal communication between military personnel applies not only to communication in a domestic setting, but also to tactical levels of exchange of information on topography, study of the terrain and orientation during combat, negotiation and radio communication between Units.

On February 27, 2022, the President of Ukraine officially addressed all citizens of foreign partner states to join the Armed Forces of Ukraine, to combat the Russian Federation's invasion of Ukraine during the Russian-Ukrainian war. This was the beginning of the creation of the International Legion Territorial Defense of the Armed Forces of Ukraine.

At the legislative level, military service in the Armed Forces of Ukraine The Laws of Ukraine "On the Armed Forces of Ukraine" Ukraine" [1], "On the Fundamentals of National Resistance" [2].

Experience of attracting military volunteers to the Armed Forces Ukraine and other military formations were acquired in 2014 during the formation of Ukrainian volunteer battalions [4].

One of the important principles of territorial defense is unity of command, centralization of management and decentralization, controllability of the autonomy of the use of forces and means of territorial defence, coordinated and joint use of forces and means, continuity of interaction of forces and means [1]. To implement these principles, it is necessary to organize the training and readiness of the forces and capabilities that are planned to complete tasks.

The guaranteed fulfillment of the above tasks is to ensure an appropriate level of internal communication, as within the military collective appropriate level (group, squad, platoon, company, detachment, etc.), and between military units of the military unit. Setting tasks for subordinates, should be clear and specific so that subordinates have no doubts about the legitimacy [3, p. 12–13]. Why do you need a high level of communicative skills?

Abilities. The components of internal communication include language communication, which is carried out using English, French, Ukrainian and in other languages.

So, the units of the International Legion of Territorial Defense of Ukraine participate in combat missions in cooperation with units of the Armed Forces of Ukraine. In order to successfully perform their tasks, soldiers must be able to conduct an intercultural dialogue with servicemen of the Armed Forces of other countries; Fighters must have intercultural communication skills that allow you to express your own thoughts, defend their position, confirm or refute the views of others, agree or disagree with them in specific communicative Situations. In some cases, not understanding the language can lead to errors, And in the worst-case scenario, even fatal ones – to human Deaths.

Literature

1. Law of Ukraine "On the Armed Forces of Ukraine" (Bulletin of the Verkhovna Rada Ukraine (VVR), 1992, No. 9, p.108) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934- 12#Text

2. Law of Ukraine "On the Fundamentals of National Resistance" (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine) Council (VVR), 2021, No. 41, p.339) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text

3. Management of daily activities of units. Manual/team of authors. Kyiv: Ivan Chernyakhovsky National University of Education, 2021. C. 416.

4. Will volunteer battalions become the core of the new army? BBC News Ukraine. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/08/140805_volunteer_batallions_ko

НАТОЧІЙ Анатолій Дмитрович,

старший викладач кафедри ТСП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
АФАНАСЬЄВ Данило Сергійович,
курсант ІІ курсу ННІППФПНП, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІСЛЯ АКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НА ПРИКЛАДІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Співробітники поліції щодня не тільки забезпечують громадську безпеку та порядок, а ще й протидіють злочинності, ризикуючи своїм життям. Специфіка роботи поліцейського не виключає зустрічей зі стресовими ситуаціями, насамперед, де є можливим застосування вогнепальної зброї, що може призвести до психологічних травм та емоційного виснаження. Дослідження, проведене виданням Business Insider, свідчить про те, що рейтинг стресової навантаженості правоохоронців знаходиться в діапазоні від 2-го до 21-го місця серед 29 запропонованих найбільш стресових професій, та оцінюється від 94 до 99 балів за 100-бальною шкалою стресовості [1]. За таких умов поліцейські обов'язково потребують психологічної підтримки та реабілітації, особливо після стресових та критичних ситуацій [2, с. 109]. Актуальність питання визначається тим, що в Україні для правоохоронців психологічна реабілітація, як саме і її порядок та процедура, досі не встановлені законодавством.

Відповідно до ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» [3] застосування вогнепальної зброї визначається найбільш суворим заходом примусу. Також законодавець зазначає, що поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку, яка проводиться не тільки у межах курсів первинної професійної підготовки (спеціалізації), навчання у вищому навчальному закладі зі специфічними умовами навчання, а також під час підвищення кваліфікації протягом всього часу перебування на посадах поліцейських [4]. Застосування вогнепальної зброї може призвести до серйозних психологічних наслідків для поліцейських. Це включає в себе посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресію, тривожність та інші емоційні розлади. Багато міжнародних психологів вважають, що незважаючи на спеціальну підготовку, працівники у таких випадках обов'язково потребують психологічної підтримки та реабілітації.

Системи поліції в розвинених країнах світу, таких як Канада, Сполучені Штати Америки, Франція, Німеччина, мають багаторічний практичний досвід у справі боротьби зі злочинністю та забезпечення громадського порядку. Це

безпосередньо впливає на організацію діяльності поліцейського персоналу та надання психологічної підтримки працівникам.

Наприклад, в США у 2018 році набрав чинності «Закон про психічне здоров'я і благополуччя правоохоронних органів» (LEMHWA), яким зазначено, що для працівників правоохоронних органів важливе як фізичне, так і психологічне здоров'я задля повноцінного та якісного виконання покладених на них завдань [5]. Дієвою стала «Програма допомоги співробітникам» (ACCESS EAP), яка реалізується відділом професійного консультування, що є відокремленим підрозділом Департаменту поліції у кожному штаті та займається наданням послуг і конфіденційних програм як для чинних працівників поліції, так й працівників, які вийшли на пенсію, в тому числі й членів їх родини. Консультантами у такому підрозділі працюють висококваліфіковані психотерапевти та поліцейські-пенсіонери з великим досвідом роботи у системі правоохоронних органів [6].

Відповідно до програми ACCESS EAP фахівці відділу професійного консультування також надають допомогу поліцейським у випадках критичних інцидентів. Як приклад, активного застосування вогнепальної зброї проти правопорушника у програмі ACCESS EAP організований підхід до аналізу критичних стресових ситуацій (CISD), який застосовується в правоохоронних органах. У департаментах громадської безпеки США, Великобританії, Канади та інших країнах світу нині використовується "Модель Мітчелла" CISD - структурований підхід, спрямований на підтримку емоційної обробки травматичних подій шляхом сприяння вираженню та нормалізації реакцій, а також готує особу до можливих подібних переживань у майбутньому. З формальної точки зору, процес CISD можна поділити на 7 стандартних етапів: вступ, факти, думки, реакції, симптоми, місце події, етап навчання і фаза повернення.

Важливим нововведенням стала розробка Інституту виживання правоохоронних органів «Модель «Rx3x» для управління стресом у правоохоронних органах. Модель спрямована на керування стресом й розрахована на виконання тричі на день. Вона вимагає поєднання фізичних вправ та методів саморегуляції для зниження проявів надмірного стресу у робочі дні працівника. Процес виконання складається з 3-х блоків:

1. Фізична підготовка (по 30-45 хвилин щоденно), що направлена на силову та аеробну підготовку.

2. Буферне тренування, спрямоване на зниження стресу (20-30 хв) між переходом з роботи на роботу чи до додому.

3. Сеанс управління стресом (20-30 хвилин) протягом дня, націлений на зниження розумового стресу. Включає в себе: глибоке дихання, медитацію, прогресивне розслаблення м'язів, медитації, релаксаційні вправи тощо [7].

На основі викладеної інформації можна впевнено стверджувати, що зарубіжний досвід щодо надання психологічної допомоги співробітникам правоохоронних органів є досить актуальним, цікавим і дієвим, потребує детальнішого вивчення та впровадження задля використання правоохоронними

органами України. Подальший поглиблений аналіз підходів, методів і технік надання психологічної допомоги правоохоронцям закордонних країн сприятиме розробці практичних рекомендацій щодо їх застосування у системі МВС.

Список використаних джерел:

1. Jacquelyn Smith. (2016, Jun 7). 29 jobs to avoid if you hate feeling stressed. URL: https://www.businessinsider.com/jobs-to-avoid-if-you-dont-like-stress-2016-6 (Дата звернення: 10.10.2023)

2. Тінін , Д., & Тимофєєв , В. (2023). ВАЖЛИВІСТЬ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО НЕСЕННЯ СЛУЖБИ В КРИТИЧНИХ СИТУАЦІЯХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA», (June 16, 2023; Athens, Greece), 75–77. Retrieved from https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1037

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/580-19 (Дата звернення: 10.10.2023).

4. Наточій А.Д., Латиш А.В. Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку в Україні. Актуальні проблеми забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 25 жовтня 2019 р. Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 180–182.

5. Cops office resources for mental health and wellbeing of law enforcement. (2019, May 7). URL: https://www.justice.gov/archives/opa/blog/cops-office-resources-mental-health-and-wellbeing-law-enforcement (Дата звернення: 10.10.2023).

6. Laurence Miller. Law enforcement traumatic stress: clinical syndromes and intervention strategies. URL: https://www.aaets.org/traumatic-stress-library/law-enforcement-traumatic-stress-clinical-syndromes-and-intervention-strategies (Дата звернення: 10.10.2023).

7. 3. A Stress Management Prescription for Law Enforcement and Police Officers. CopsAlive.com. URL: https://www-copsalive-com.translate.goog/a-stress-management-prescription-for-law-enforcement/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl= (Дата звернення: 10.10.2023).

https://orcid.org/0000-0002-4227-5251

ПЛАКСІН Андрій Анатолійович,
кандидат педагогічних наук,
заступник начальника факультету
службово-бойової діяльності
Національної гвардії України, Київський
інститут Національної гвардії України

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Міжнародне співробітництво Національної гвардії України з Північноатлантичним Альянсом відіграє важливу роль в розбудові сектору безпеки і оборони України, адже процес створення якісних та ефективних адміністративно-правових засад діяльності НГУ неможливо уявити без участі міжнародних міжурядових організацій та різних програм адаптації і розвитку в нашій країні.

Визначальними у відносинах між Україною і НАТО документами, які залишаються актуальними дотепер, є Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору (09.07.1997 р.) і Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство (21.08.2009 р.) [4].

Слід також зазначити, що у відповідності до п. 13 ч. 1 ст. 12 Закону України від 13.03.2014 «Про Національну гвардію України» Національна гвардія України зобов'язана брати участь у міжнародному співробітництві, міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у порядку і на умовах, визначених законами України [1].

Окремо зауважимо, що Національна гвардія України займає лідерську позицію у процесах переходу на військові стандарти НАТО.

Вагомий внесок у ці процеси, безумовно, зробили експерти Альянсу, які застосували системний підхід до процесу реформування Національної гвардії України, який складається з трьох взаємообумовлених етапів, як то: реформа структури управління Національної гвардії України; реформа механізмів забезпечення взаємодії Національної гвардії України із силами безпеки та оборони України, а також із силами НАТО.

Особливу увагу хочемо привернути до реформування системи підготовки та навчання особового складу в Національній гвардії України з урахуванням, як іноземного досвіду так і досвіду участі у бойових операціях на Сході держави [3].

У такий спосіб серед основних стратегічних напрямів міжнародного співробітництва Національної гвардії України з НАТО, що сприяє вдосконаленню професійної підготовки фахівців *сектору безпеки* і оборони України, доцільно виокремити чотири основні вектори співпраці Національної гвардії України з Альянсом, серед яких: 1) Програма Україна – НАТО з професійного розвитку (PDP); 2) Програма НАТО з удосконалення військової

освіти (DEEP); 3) Трастові фонди Україна – НАТО; 4) Програма Україна-НАТО з розбудови доброчесності, цілісності, прозорості та зниження корупційних ризиків у роботі оборонних та безпекових інституцій (ВІ) (Рис 1).

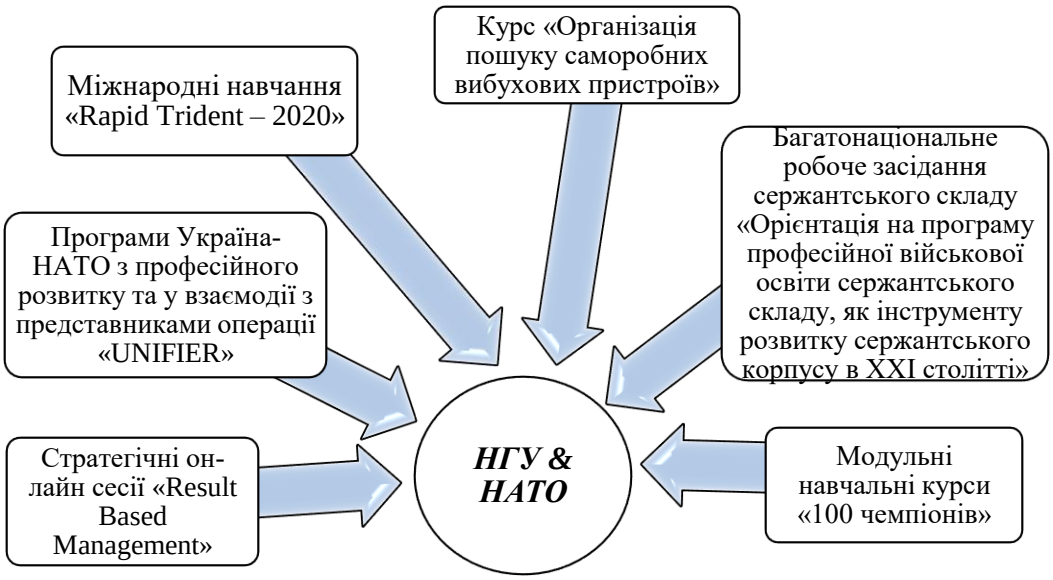

Рис. 1. **Напрями співпраці НГУ з НАТО щодо професійної підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України**

Розроблено авторами за даними [2]

Так, одним з основних напрямів міжнародної взаємодії Національної гвардії України з НАТО є участь у підготовці та реалізації спільних з ЄС проектів. У цьому контексті реалізація означених проектів має позитивний вплив на запровадження реформ у професійній підготовці фахівців *сектору безпеки* і оборони України з метою обміну унікальним досвідом.

Для прикладу, одним із пріоритетних напрямів розвитку діяльності Київського інституту Національної Гвардії України (далі – КІ НГУ) є міжнародне співробітництво з іноземними партнерами, з питань що становлять взаємний інтерес в галузі військової освіти.

Адже сьогодні, система військової освіти в Україні перебуває у процесі глибоких перетворень відповідно до визначених законодавством України потреб інтеграції нашої держави в європейський безпековий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Отже одним із головних завдань діяльності КІ НГУ є запровадження європейських підходів та стандартів НАТО щодо набуття військово-професійних компетентностей військового фахівця у процесі опанування освітніх компонентів військово-професійного спрямування.

Сьогодні, реалізація цих завдань КІ НГУ забезпечується налагодженою співпрацею з представниками групи радників з питань доктрини та освіти (DEAG) США, Об'єднаної оперативно-тактичної групи ЗС Канади в Україні (операція - «UNIFIER»), Консультативної місії Європейського союзу, запровадженням нових принципів та підходів в систему підготовки здобувачів вищої освіти.

Імплементацією в процес підготовки військових спеціалістів STEM-освіти, яка дозволить посилити практичну складову навчання, що в умовах сьогодення є необхідним елементом отримання якісної військової освіти.

Також треба зазначити, що під час організації таких спільних міжнародних заходів, впровадження новітніх форм і методів навчання, відбувається процес розвитку дидактичної культури науково-педагогічних працівників КІНГУ в частині обміну та запровадження передового європейського досвіду.

Отже, аналіз сучасного стану міжнародного співробітництва Національної гвардії України з НАТО дає підстави стверджувати, що означена співпраця як базовий чинник вдосконалення професійної підготовки фахівців галузі *безпеки* і оборони України характеризується наступними ознаками: 1) міжнародне співробітництво – це багатостороння та підзаконна діяльність, яка здійснюється спеціально створеними органами, відділами та управліннями, що функціонують при Головному управлінні НГУ, їх посадовими особами та військовослужбовцями НГУ у межах їхньої компетенції та повноважень, що чітко окреслені законами України; 2) така діяльність здійснюється на підставі певних правових форм (міжнародні договори, міжнародні та європейські проекти програми адаптації, стандарти військової підготовки тощо); 3) міжнародна діяльність НГУ проводиться шляхом відповідних заходів правоохоронного спрямування, таких як: семінари, круглі столи, міжнародні навчання, стратегічні онлайн-сесії, модульні навчальні курси, тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 13.03.2014 «Про Національну гвардію України» № 876-VII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T140876.html

2. Інформація з офіційного сайту Національної гвардії України URL: https://ngu.gov.ua/72-a-richnyczya-nato-napryamy-i-dosyagnennya-spivpraczi-ngu-z-pivnichnoatlantychnym-alyansom/

3. Минько О. Теоретико-методичні засади формування системи цивільно-військового співробітництва у формуваннях Національної Гвардії України. Службово-бойова діяльність сил безпеки. Честь і закон, 2020. Vol 2 (73). С. 74-82.

4. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 9 липня 1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text

ПУШКАРЬОВ Юрій Іванович,
кандидат військових наук, доцент,
ГАЙДА Павло Іванович,
кандидат військових наук,
старший науковий співробітник
БЕЦЕНКО Тетяна Петрівна,
доктор філологічних наук, професор
Сумського державного університету
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка

ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

У нинішніх складних і важких для українського народу ситуаціях викликів та небезпек і водночас перспектив розвитку, кардинальних поворотів у всіх сферах життєдіяльності «пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з убезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське та євроатлантичне співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи», яка великою мірою генерує майбутнє піднесення Української держави [3]. Тому освітній процес у ЗВО повинен бути пронизаний злободенними для українського суспільства ідеями, напрямами, тенденціями, духом нескореності і національної гордості. Цьому сприяє загострення уваги на патріотичному вихованні юного покоління співвітчизників.

Мета розвитку – загострити увагу на важливості національно-патріотичного виховання ЗВО військового профілю в умовах сучасності.

Патріотичне виховання дітей та молоді в умовах сьогодення визнано пріоритетним напрямом в сучасній освітньо-професійній підготовці, що постає як «комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації» [4].

Навчально-виховний процес у ЗВО, особливо – військового профілю, повинен наскрізно базуватися на патріотичному вихованні здобувачів освіти.

У настановних документах, зокрема, наголошується, що патріотичне виховання передбачає «підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя; –

усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю» [4]. Чинні документи передбачають проведення низки заходів з патріотичного виховання, які можна і потрібно поєднувати з навчальним процесом у закладах освіти. Вважаємо, що національно-патріотичне виховання молоді – запорука успішного розвитку нашої Держави і утвердження України у світовому просторі.

Основними складниками національно-патріотичного виховання визначено громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання. Важливо усвідомлювати і повсякчас керуватися у своїй науково-освітній, навчально-виховній діяльності визначеними істинами, що національно-патріотичне виховання безпосередньо культивує такі поняття, як *національна ідея, національна культура*, *рідна мова* як визначальна ознака етносу, *історія народу і держави*, *самовизначення, самоідентифікація особистості* як етноносія національно-культурних цінностей, *категорії Батьківщини* (мала і велика Батьківщина), *лідери та герої народу*, (визначні особистості та їх діяльність як приклад для наслідування); рідний край (місто, село) (увага до краєзнавчої проблематики), родина як духовна цінність (мати, батько, рід).

Показово, що підготовка майбутній військовослужбовців повинна передбачати формування їх ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості, що необхідно здійснювати «на прикладах героїчної боротьби Українського народу за утвердження суверенітету власної держави, ідеалів свободи, соборності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасників дисидентського руху». Також національно-патріотичне виховання неухильно повинно здійснюватися на зразках мужності та героїзму «учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013 - 2014 років, Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції (АТО) та операції об'єднаних сил (ООС) у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією» [5]. У національно-патріотичному вихованні майбутніх захисників України, згідно з чинними настановами, актуально «використати й виховний потенціал, пов'язаний із героїзмом українців, які боролися в арміях держав – учасників Антигітлерівської коаліції та в рухах опору нацистській Німеччині та її союзникам під час Другої світової війни 1939-1945 років минулого століття, учасників міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки» [5].

Чинні документи передбачають проведення низки заходів з патріотичного виховання, які можна і потрібно поєднувати з навчальним процесом у закладах освіти.

Вважаємо, що національно-патріотичне виховання молоді – запорука успішного розвитку нашої Держави і утвердження України у світовому просторі.

Висновки

Патріотичне виховання передбачає утвердження у свідомості молоді високих ідеалів відданості своєму народові, захист його незалежності, вшанування національно-культурних цінностей. Освітньо-виховний процес у вищій школі повинен базуватися на зразках національної пам'яті. Разом це все покликано формувати національно свідому особистість захисника – патріота Української Держави.

Список використаних джерел:

1. Беценко Т. П., Пушкарьов Ю. І. Краєзнавчі студії ВНЗ України і формування високоінтелектуальної національно свідомої особистості фахівця / Т. П. Беценко, Ю. І. Пушкарьов// Культурна спадщина Слобожанщини: збірка наукових статей. Число 39. – Харків: Курсор, 2018. – 208 с. – С. 192-193.

2. Беценко Т. П., Пушкарьов Ю. І. Краєзнавство як ґрунт для формування духовної та інтелектуально-креативної культури у молоді//Духовність як складова Української державності : збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції: Харків, 9-10 квітня 2019 р. – Харків: ХНУБА, 2019. – 348с. – С. 50-52.

3. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Затверджена наказом МОН від 16.06.2015 № 641 // https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text.

4. Національно-патріотичне виховання //https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya.

5. Стратегія національно-патріотичного виховання. Затверджена Указом Президента України від 18.05.2019 № 286/2019// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text.

РОМАШКО Олег Миколайович,
старший викладач кафедри управління підрозділами НГУ, Київський інститут Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні Україна переживає складний період своєї історії. Оголошуючи воєнний стан у зв'язку з агресією з боку російської федерації народ України зіштовхнувся з новими викликами які пов'язані з численними складностями які вплинули на всі сфери життя.

Нині в непростих умовах знаходиться і Національна гвардія України. Особливого значення набуває система бойової підготовки, яка являється основою боєздатності військових частин і підрозділів Національної гвардії, що в свою чергу дозволяє ефективно вести бойові дії та давати гідну відсіч окупантам.

Однак виникає гостра необхідність в удосконаленні системи бойової підготовки яка викликана особливістю перебування військової структури в умовах ведення війни.

Одним з основних напрямів вдосконалення є здійснення ефективної підготовки військ, що в умовах правового режиму передбачає оперативне врахування набутого досвіду та відповідне вдосконалення програм підготовки фахівців, військовослужбовців, підрозділів та частин, а також органів військового управління.

Саме набутий в ході ведення бойових дій досвід спроможний переглянути систему бойової підготовки у більш практичній площині і відпрацювати вдосконалену систему, яка б давала можливість оперативно переосмислювати набутий бойовий досвід та впроваджувати його у підготовку підрозділів.

Для організації повноцінного процесу бойової підготовки є необхідність удосконалення навчальної матеріально-технічної бази, яка відповідала б умовам сьогодення.

В ході індивідуальної та колективної підготовки є потреба більш широкого застосування засобів імітаційного ураження цілей за аналогами американських систем MILES та LAZERTAG, що дає змогу значно зменшити використання боєприпасів, удосконалити навички дій військовослужбовців та підрозділів в умовах наближених до бойових.

Не слід забувати про створення(вдосконалення) навчальних комплексів для проведення колективної підготовки особового складу в лісовій та урбаністичній місцевості для ведення основних видів бою.

Перспективним напрямом підвищення якості підготовки органів військового управління є впровадження в підготовку сучасних засобів імітаційного моделювання бойових дій, типу Joint Theater Level Simulation» (JTLS), «Joint Conflict and Tactical Simulation» (JCATS), VBS-3, -4 (Virtual

Battlespace), «Follow Me», «Joint Warfare System» (JWARS), що дозволять більш ефективно проводити практичні заняття з офіцерами.

Також важливо своєчасно переглядати, модернізувати та актуалізувати програми навчання, враховуючи нові загрози та технологічні досягнення, щоб готувати військовослужбовців до викликів сучасних конфліктів. Використання авіації безпілотників, штучного інтелекту, кіберзахисту та інших передових технологій сприяє підвищенню бойової ефективності та зниженню ризиків для військових.

Важливою частиною підготовки Національної гвардії являється міжнародна підтримка під час повномасштабної війни, яка дозволяє підготувати військовослужбовців за стандартами НАТО та вдосконалити практичні навички бійців враховуючи досвід зарубіжних партнерів та особливостей ведення бою на фронті.

В контексті адаптації Національної гвардії до стандартів НАТО та розвитку взаємосумісності з підрозділами країн-членів Альянсу на сьогодні діє ціла низка інструментів. Зокрема, за навчальними програмами проходять навчання військовослужбовці НГУ у Великій Британії, Німеччині, Іспанії тощо.

У ході навчань міжнародні партнери надають додаткові ресурси, які можуть бути важливими у воєнний час, такі як гуманітарна допомога, технічна підтримка та фінансові ресурси, що дозволить більш якісно організовувати та проводити заходи з бойової підготовки на території України.

На нашу думку, спільні навчання дозволяють різним країнам розробити та відточити спільні тактики, стратегії та комунікаційні навички. Це робить їх більш готовими до спільної дії в разі потреби, особливо під час міжнародних операцій або реагування на транскордонні загрози.

За таких умов, значно підвищуються вимоги до органів військового управління, їх структурних підрозділів які відповідають за процес бойової підготовки, та повинні стати головним рушієм розвитку і вдосконалення системи підготовки та виконання службово-бойових завдань в умовах правового режиму воєнного стану.

Отже, вдосконалення системи бойової підготовки під час воєнного стану є критичним завданням для забезпечення національної безпеки та ефективного відстоювання державних інтересів у сучасних геополітичних умовах, і вимагає системного підходу до оновлення військових знань та навичок, технологічних інновацій та стратегічного планування.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про національну безпеку України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text

2. Про Стратегію забезпечення державної безпеки: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.12.2021 р., затверджено Указом Президента України № 56/2022 від 16.02.2022 р. URL: https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377 (дата звернення 04.10.2023) – Назва з екрана.

3. О.Ю. Іохов, С.А. Горєлишев, О.В. Лаврінчук Використання засобів імітаційного моделювання бойових дій у процесі підготовки офіцерів Національної гвардії України. Честь і закон. 2023. № 3 (86)/2023. С. 22-31.

4. Доктрина з організації підготовки у Збройних Силах України Doktrina_pidgotovka.pdf - Google Диск (дата звернення 04.10.2023) – Назва з екрана.

5. Директива Командувача Національної гвардії України Про організацію підготовки Національної гвардії України у 2022, 2023 роках.

6. Олександр Сирський: Бойова підготовка – це основа боєздатності війська URL: https://defence-ua.com/army_and_war/oleksandr_sirskij_bojova_pidgotovka_tse_osnova_bojezdatnosti_vijska-655.html (дата звернення 04.10.2023) - Назва з екрана.

СУКОНЬКО Сергій Миколайович,
Національна академія Національної гвардії України, доктор філософії
ЛУНЬОВ Олексій Юрійович,
Національна академія Національної гвардії України, кандидат військових наук

ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У відповідності до Закону [1] Національна гвардія України (НГУ) є військовим формуванням з правоохоронними функціями, яка виконує завдання у тому числі із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України. З метою виконання визначених завдань особовий склад (о/с) військових частин (в/ч) НГУ повинен бути в постійній бойовій готовності. Готовність о/с до виконання завдань досягається, у тому числі, і бойовою підготовкою. Органи управління в/ч у відповідності до директивних документів здійснюють планування бойової підготовки на протязі майже усього календарного року. З метою досягнення максимальних результатів у підготовці особового складу військових частин НГУ, відрив о/с від занять повинен бути мінімальним. Однак, на сьогоднішній день, велика кількість о/с бойових підрозділів залучається до несення служби в добових нарядах та до виконання господарчих робіт. Це призводить до великого відриву особового кладу від занять з бойової підготовки, що може в подальшому впливати на виконання ним завдань за призначенням.

Основними завданнями підрозділів забезпечення, які створені на даний час у військових частинах НГУ, є забезпечення виконання службових та бойових завдань. Відповідно, визначені підрозділи не мають завдань щодо забезпечення бойових підрозділів під час проведення бойової підготовки. Тому, для досягнення максимальної присутності особового складу військових частин на заняттях з бойової підготовки і, як наслідок, підвищення бойової готовності о/с до виконання завдань за призначенням органам управління потрібно внести зміни в методику формування підрозділів забезпечення. У відомих на сьогоднішній день методиках [2−7] за різними напрямками досліджень, у тому числі, і за напрямком визначення чисельності підрозділів питання щодо створення підрозділів забезпечення підготовки з урахуванням їх специфічних завданнями не визначено. Теоретичні підходи, які висвітлені в [2−4] можна в деякій мірі застосувати під час розроблення методики формування підрозділів забезпечення підготовки особового складу Національної гвардії України.

Тому, з метою формування підрозділів забезпечення підготовки особового складу Національної гвардії України була розроблена відповідна методика. Дана методика включає дев’ять етапів: вхідні дані, оцінювання кількості о/с для охорони об’єктів в/ч на протязі однієї доби, оцінювання значення соціальних

коефіцієнтів, оцінювання чисельності підрозділу охорони, оцінювання чисельності господарчого підрозділу, оцінювання загальної чисельності підрозділу забезпечення підготовки о/с, перевірка виконання критеріїв і уразі їх виконання розроблення пропозицій для прийняття рішення.

Розроблена методики враховує особливості несення служби в добових нарядах та виконання господарчих робіт у військових частинах Національної гвардії України. Створення відповідних підрозділів забезпечення дозволить здійснювати у військових частинах бойову підготовку особового складу бойових підрозділів без його відриву до визначених заходів, що, в свою чергу, буде впливати в подальшому на якість виконання ними завдань за призначення. Визначена методика дозволить органам військового управління аргументовано розробляти пропозиції до рішення командира (старшого начальника) щодо створення (реорганізації) підрозділів забезпечення підготовки особового складу.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 15.06.2022 р. № 2469-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення 08.06.2023).

2. Бабков, Ю.П., Попригін О.М. Методичні основи розрахунку чисельності структурних складових внутрішніх військ МВС України. *Честь і закон*. 2002. № 1. С. 20–25.

3. Кривенко О.В. Методика розрахунку чисельності підрозділів та частин внутрішніх військ. *Честь і закон*. 2007. № 4. С. 21–25.

4. Безпалько О.В., Чорноус Л.В. Методичні аспекти планування чисельності персоналу. URL : https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=IRaR2_4AAAAJ&citation_for_view=IRaR2_4AAAAJ:qxL8FJ1GzNcC (дата звернення 02.08.2023).

5. Суконько С.М., Поляков В.Ю., Медвідь С.Р., Данилівський Л.Й. Методика визначення необхідної кількості сил і засобів для моніторингу оперативної обстановки під час проведення масових заходів. *Честь і Закон.* 2022. № 3 (82). С. 35−43.

6. Городнов, В.П., Суконько С.М. Модель визначення розрахункових коефіцієнтів під час оцінювання необхідної чисельності особового складу для виконання завдань бойової служби з охорони окремих об’єктів. *Честь і закон*. 2016. № 1. С. 67–72.

7. Суконько С. М., Палка В. М., Козлов В. З. Підхід щодо комплектування підрозділів забезпечення підготовки сил оборони держави. *Честь і Закон*. 2023. № 1 (84). С. 12−17.

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
КОЗИЦЬКИЙ Роман Олексійович,
курсант командир 2-го відділення 120
навчальної групи 3-го курсу ФЗДБ
Київського інституту Національної
гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Тема особливості медичного забезпечення країн-членів НАТО під час проведення військових операцій є дуже актуальною і важливою в сучасному світовому контексті. Країни-члени НАТО часто беруть участь у військових операціях по всьому світу, що вимагає належного медичного забезпечення для військовослужбовців. Забезпечення якісної медичної допомоги є критично важливим для збереження життя та здоров'я військовослужбовців. Забезпечення медичної допомоги під час військових операцій також включає в себе надання медичної допомоги місцевому населенню та жертвам конфлікту. Медичне забезпечення в умовах військових операцій вимагає високого рівня логістики та використання сучасних технологій.

Медичному персоналу та військовослужбовцям необхідно мати відповідну підготовку та навички для надання медичної допомоги в умовах військових конфліктів. Ефективне медичне забезпечення є важливою частиною стратегічного планування військових операцій. Країни-члени НАТО співпрацюють між собою та з іншими міжнародними партнерами для забезпечення медичного забезпечення в рамках спільних операцій.

Отже, медичне забезпечення під час військових операцій є важливою складовою для безпеки, ефективності та гуманітарної допомоги. Дослідження цієї теми допомагає розуміти виклики та можливості у сфері медичного забезпечення в умовах військових конфліктів, що сприяє покращенню підготовки, планування та дій під час таких операцій.

На реформування військово-медичних служб збройних сил у кожній конкретній країні впливає широкий діапазон різних чинників, включаючи макроекономічні умови, соціально-політичне середовище і суспільні цінності, поєднання економічних, соціальних, демографічних, управлінських, технологічних та ідеологічних умов [1, с. 157].

До складу служби охорони здоров'я збройних сил Канади входить мережа з 7 медичних центрів травматології та стресу. Програма фізичної реабілітації військовослужбовців у збройних силах Канади включає в себе медико-психологічну реабілітацію та надання послуг соціально-психологічного характеру в медичних центрах, що наближені до сім'ї. Реабілітація проводиться

у військових центрах реабілітації, що поєднані з академічними цивільними центрами з передовим досвідом. Організація медичної допомоги та реабілітації побудована також на ґрунті диференційованого підходу до біологічних і небіологічних факторів. [2, с. 29].

Медичну службу Збройних Сил США очолює помічник міністра оборони з питань охорони здоров'я через своє управління. Юридично в його обов'язки входить планування, консультації, загальне керівництво медичною готовністю і медичним забезпеченням усіх збройних сил. Але фактично управління помічника міністра оборони з питань охорони здоров'я є лише органом координації і загального планування діяльності медичних управлінь видів збройних сил, що мають самостійні бюджети і високий ступінь автономії. Начальник медичної служби сухопутних військ призначається президентом США і затверджується Конгресом. Управління медичної служби у своїй структурі має центр і школу медичного командування, шість регіональних медичних командувань, командування з науково-дослідних робіт і технологій, центр здоров'я і превентивної медицини, стоматологічне і ветеринарне командування.

Штаб-квартири регіональних командувань розташовуються в одному з медичних центрів сухопутних військ, а начальники цих центрів, відповідно до організаційно-штатної структури, є одночасно і начальниками регіональних медичних командувань. Але оскільки медичних центрів більше, чим командувань, деякі з них включають по два центри. Крім медичних центрів до складу регіональних командувань входять також територіальні військові госпіталі, поліклініки (центри здоров'я) і медичні пункти (амбулаторії). Первинна медична допомога військовим надається в центрах здоров'я й амбулаторіях. Територіальні військові госпіталі місткістю від 50 до 100 ліжок, надають повторну (кваліфіковану і просту спеціалізовану) стаціонарну допомогу. Звичайно госпіталі мають у своєму розпорядженні і амбулаторне відділення або філії лікарських прийомів у частинах і гарнізонах. Територіальні військово-медичні заклади, крім лікувальної допомоги, відповідають за впровадження програм здоров'я військовослужбовців, санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів у військових частинах (гарнізонах), стоматологічне і ветеринарне обслуговування, санітарну освіту, за надання медичної допомоги іншим підлеглим контингентам (пенсіонери, тощо) [1, с. 158].

Далі розглянемо особливості подолання стресових станів у військовослужбовців країн-членів НАТО. Одним із документів, який встановлює однакові процедури щодо надання психологічної підтримки під час виконання бойових завдань є Договір стандартизації Stanag 2565 Medstd. щодо психологічних порад для лідерів під час виконання бойових завдань. Метою цього документу є встановлення однакових процедур у країнах-членах НАТО для того, щоб їхні лідери (командири підрозділів) могли надавати психологічну підтримку під час виконання бойових завдань особам, які знаходяться у стресовому стані. До напрямів підтримки входять наступні прийоми: активне слухання. Деколи лідери є невпевненими щодо того, як розмовляти з членами

підрозділу на емоційні теми. Лідерам не потрібно виконувати роль професіонала-психолога, їм потрібно наважитися розмовляти окремо з кожним членом підрозділу, який проходить через труднощі; балансування між щоденною роботою та відпочинком.

Психологічна допомоги при стресових станах складається з трьох рівнів: Рівень 1. Самодопомога, допомога товаришів та дії лідера. Рівень 2. Консультації з психологами та натренованими товаришами. Рівень 3. Лікування професіоналами психологами. Ключовим припущенням, яке лежить в основі цього підходу, є переконання, що члени підрозділу зможуть впоратись з потенційно травматичними подіями без втручання професіоналів [3, с. 24].

Отже, якісне та ефективне медичне забезпечення є актуальною проблемою для країн-членів НАТО, які активно беруть участь у військових операціях по всьому світу. Це грає важливу роль у збереженні життя та здоров'я військовослужбовців, що є важливим для забезпечення їх бойової ефективності. Медичне забезпечення також включає в себе надання медичної допомоги місцевому населенню та жертвам конфліктів, що є важливим для гуманітарної допомоги. Воно вимагає високого рівня логістики та використання сучасних технологій для надання ефективної медичної допомоги. Медичному персоналу та військовослужбовцям необхідно мати відповідну підготовку та навички для надання медичної допомоги в умовах військових операцій.

Список використаних джерел:

1. Шекера О. Г. Військово-медичні служби зарубіжних армій та Збройних Сил України. *Здоров'я суспільства. Спеціальний випуск з військової медицини*. Special issue on military medicine. 2021. С. 157-172. URL: https://health-society.zaslavsky.com.ua/index.php/journal/article/view/278 (дата звернення: 21.09.2023).

2. Швець А.В. Особливості організації медико-психолоічної реабілітації військовослужбовців в країнах-членах та партнерах НАТО. *Український журнал військової медицини*. 2021. С. 26-39. URL: https://ujmm.org.ua/index.php/journal/article/view/224/150 (дата звернення: 21.09.2023).

3. Марцінкевич С.В. Сучасні підходи до подолання стресових станів у військовослужбовців. 2022. URL: http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9188/%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20..pdf?sequence=1 (дата звернення: 21.09.2023).

ЯРЕМЧУК Василь Іванович,
курсант 120 навчальної групи
факультету ЗДБ
Київського інституту
Національної гвардії України

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Провідні держави світу активно вдосконалюють лінгвістичну підготовку працівників своїх військових та спеціальних служб, оскільки розуміють важливість якісної співпраці між різними службами та підрозділами при вирішенні завдань оперативного або військового характеру. Зокрема, країни-члени НАТО розробили цілу систему комплексної багаторівневої підготовки для своїх співробітників, яку впроваджують останні десятиліття.

Нині у військових формуваннях іншомовна підготовка здійснюється усіма видовими та міжвидовими вищими військовими навчальними закладами (ВВНЗ) тактичного, оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівнів. Відповідно до Концепції мовної підготовки ЗС України ступінь володіння іноземною мовою персоналом має відповідати стандартизованим мовним рівням (СМР) за стандартом НАТО СТАНАГ-6001 [3, с. 173]. Для забезпечення ефективної фахової іншомовної комунікації необхідне досягнення щонайменше СМР 2 [4]. Незважаючи на всі зусилля забезпечити необхідні рівні володіння іноземною мовою персоналом ЗС України відповідно до стандарту НАТО СТАНАГ-6001, досягнуті результати були значно нижчими, ніж було заплановано. Це свідчить про неефективність поточної системи децентралізованої підготовки з іноземних мов, що пов'язана з недоцільним використанням ресурсів, відсутністю послідовності та недостатньою кількістю навчального часу.

Аналізуючи закордонний досвід професійної іншомовної підготовки можна визначити засади оптимізації вказаної фахової підготовки в Україні: вона повинна характеризуватися системністю, різнорівневістю, спеціалізованістю, практичною зорієнтованістю, сертифікованістю, націленістю на підвищення рівня конкурентоспроможності.

У спеціальних навчальних закладах, призначених для підготовки фахівців для сектору безпеки держави, важливо враховувати специфіку діяльності та конкретні потреби (замовлення) практичних оперативних підрозділів, які функціонують у політичній, економічній, військово-технічній, інформаційній та екологічній сферах.

Останні роки спостерігається стрімке зростання попиту на вивчення іноземної мови серед військовослужбовців, яким знання англійської потрібне через службову необхідність. Тому виникла ще одна проблема: недостатня кількість науково-педагогічних працівників та приміщень і неможливість

збільшення обсягу навчальних груп. Для її усунення доцільно впровадити ресурс з дистанційного вивчення іноземної мови. Таким чином можна забезпечити безперервність розвитку іншомовної компетентності.

Також підвищення ефективності викладання іноземних мов, можливе завдяки впровадженню в освітній процес новітніх освітніх технологій, які не лише забезпечать високий рівень володіння військовослужбовцями іноземною мовою, а й впливатимуть на розвиток їхніх фахових якостей. Сьогодні вже існують інтерактивні помічники та адаптивні програми для навчання, які дають змогу за допомогою штучного інтелекту персоналізувати освітній процес, а також спростити деякі технічні завдання. Адже штучний інтелект може сприймати набагато більше інформації, аніж людина [2, с. 183].

Актуальними для впровадження та удосконалення відомчих програм іншомовної підготовки є модернізація моделі навчання: залучення та раціональне використання носіїв мови та висококваліфікованих лінгвістів, системне використання методів і форм компетентнісного, комунікативного та професійного й особистісно орієнтованого навчання (навчання в малих групах, рівні підготовки, занурення у мовне середовище, стажування за кордоном тощо), розробка стандартизованих методів навчання й оцінювання різних видів професійної іншомовної компетентності [1, с. 184].

Підсумовуючи, можна сказати, що іншомовна підготовка фахівців сектору безпеки та оборони України є обов’язковим компонентом їх фахової діяльності. Необхідно провести оптимізацію принципів та форм організації навчального процесу підготовки фахівців військових і спеціальних відомств в Україні. Також варто розглянути можливість урахування досвіду інших держав, уніфікації з вимогами нормативних документів ЄС та НАТО. Це дозволить підвищити якість професійної підготовки для розв'язання важливих питань за напрямами військового забезпечення національної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Антоненко В.І., Іншомовна підготовка здобувачів вищої освіти у сфері безпеки та оборони: досвід ФРН. *Методика та специфіка викладання іноземних мов у закладах вищої освіти* : збірник тез Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції. Харків: Національна академія Національної гвардії України, 2021. С. 182-185.

2. Вікторова Л., Перспективи застосування сучасних технологій та штучного інтелекту у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Вип. 35. Том 2. С. 180-188. URL: https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-2-29

3. Лагодинський О., Іншомовна підготовка у збройних силах США та Великої Британії: досвід для України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: педагогічні науки.

Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2019. № 3(18). С. 164–179. URL: https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v18i3.78

4. Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу ЗСУ: наказ Міністра оборони України 01 червня 2009 р. No 267 від Київ : МО України, 2009. 34 с. (Нормативний документ Міністерства оборони України).

ЯРЕМЧУК Дмитро Іванович,
курсант, факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, солдат

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ЯК СУБ'ЄКТУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сучасна безпекова ситуація в Україні вимагає посиленого вдосконалення та розвитку Національної Гвардії як ключового суб'єкта сектору безпеки та оборони. Тенденції загострення наявних та поява нових типів загроз вимагають від Національної гвардії України спрямовувати зусилля на забезпечення подальшого розвитку професійності, мобільності, збільшення швидкості реагування на будь-які зміни безпекового середовища. Процеси розвитку спрямовані на ефективне та дієве забезпечення громадської, державної та воєнної безпеки, успішну взаємодію з іншими складовими сил безпеки і оборони.

Національна гвардія України (НГУ) формувалася фактично в бойових умовах. Базою для формування НГУ стали Внутрішні війська, і на сьогодні гвардія залишається наймолодшим військовим формуванням в Україні. Важливо взяти до уваги, що, у порівнянні з Внутрішніми військами, на НГУ було покладено й цілком нові функції. У зв'язку з відносно новими дане військове формування потребує низки організаційно-правових змін

Основні аспекти розвитку Національної гвардії визначає концепція розвитку сектору безпеки і оборони України. Метою Концепції є визначення шляхів формування національних безпекових та оборонних спроможностей, що дадуть змогу відновити територіальну цілісність України у межах міжнародно визнаного державного кордону України, гарантувати мирне майбутнє України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави, а також забезпечать створення національної системи реагування на кризові ситуації, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, гарантування особистої безпеки, конституційних прав і свобод людини і громадянина, забезпечення кібербезпеки, оперативне спільне реагування на кризові та надзвичайні ситуації.[1]. Національна Гвардія України повинна ефективно співпрацювати з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони, такими як Збройні Сили та правоохоронні органи. Це вимагає розробки механізмів координації та взаємодії, а також обміну інформацією та ресурсами. Національна Гвардія України відіграє важливу роль у забезпеченні національної безпеки і громадського порядку. Її взаємодія з іншими органами та підрозділами є вирішальною для успішного виконання завдань і забезпечення стабільності в Україні.

Так у процесі управління взаємодії з поліцією є:

1) за дорученням керівництва МВС у межах компетенції бере участь у формуванні і реалізації державної політики у сфері діяльності НГУ;

2) за дорученням Міністра в межах компетенції здійснює цивільний контроль відповідно до законодавства України;

3) у межах компетенції забезпечує підготовку пропозицій щодо вдосконалення законодавства, розроблення, опрацювання проєктів нормативно-правових актів, що стосуються діяльності НГУ, унесення змін і доповнень до них та подання їх на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

4) забезпечує за дорученням Міністра контроль за станом виконання НГУ покладених на неї завдань і функцій, аналіз причин та умов, що сприяють виникненню недоліків у діяльності НГУ, та розробляє пропозиції керівництву МВС щодо підвищення ефективності службової діяльності НГУ.[2]

Також слід відзначити, що Національна Гвардія спрямована на забезпечення безпеки громадян та виконання завдань національного захисту. В цьому контексті, співпраця з іншими правоохоронними органами, такими як Національна Поліція та Служба безпеки України, є критичною для обміну інформацією, координації дій та спільної боротьби зі злочинністю та терористичними загрозами.

Подальшою перспективою є розвиток взаємодії між Національною Гвардією та Збройними Силами України. Гвардія може брати участь у миротворчих місіях та підтримувати Збройні Сили в разі загрози зовнішньої агресії. Ця співпраця допомагатиме зміцнити обороноздатність країни та забезпечити відповідь на можливі загрози.Також, важливою перспективою є співпраця у сфері кризового реагування та гуманітарної допомоги. Національна Гвардія може відігравати ключову роль у наданні допомоги природним катастрофам та надзвичайним ситуаціям. Це вимагає здатності до швидкого реагування та спільних планів дій з іншими службами.

У взаємодії зі Збройними Силами України Національна гвардія України бере участь у відсічі збройної агресії проти України та припиненні збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій. Відповідно до євроатлантичного курсу зовнішньої політики нашої держави постійно проводиться робота щодо зміцнення позицій Національної гвардії України на міжнародній арені. [3]

Одним із перспективних напрямів міжнародної діяльності НГУ є співробітництво з аналогічними військовими формуваннями іноземних держав та закордонними правоохоронними структурами. Враховуючи складність та тривалість зазначених процесів, доречно визначитися з пріоритетами у цьому напрямі, які, на нашу думку, повинні включати: 1) вступ до різних безпекових європейських та євроатлантичних структур та організацій (таких як Асоціація FIEP, НАТО); 2) участь у проектах військово-правоохоронного спрямування; 3) проведення спільних військових навчань із представниками іноземного сектору безпеки та оборони («Fearless Guardian 2015», «Rapid Trident–2016» та ін.); 4) створення нової системи навчання особового складу НГУ відповідно до стандартів НАТО тощо.[4]

З огляду на активну діяльність Національної гвардії України можна зробити висновок, що міжнародне співробітництво – це всебічна, багатоаспектна

та законна діяльність, яка здійснюється спеціально створеними органами, управліннями, відділеннями, військовослужбовцями та посадовими особами, що функціонують у складі Національної гвардії України у межах власних компетенцій. Міжнародне співробітництво здійснюється шляхом укладенням договорів, проведенням міжнародних програм адаптації стандартів військової підготовки. Різновидом діяльності Національної гвардії України щодо здійснення міжнародного співробітництва є проведення семінарів, «круглих столів», двосторонніх зустрічей, спільних навчань.

Отже, можна узагальнити Національна Гвардія України має важливе значення для забезпечення національної безпеки та оборони. Розвиток цього суб'єкта сектору безпеки та оборони вимагає системних заходів, особливо з організаційно-правового погляду. Створення чіткої правової бази, удосконалення системи управління, підвищення професійної підготовки та розвиток кадрового потенціалу, а також підтримка взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони є невід'ємною частиною стратегії розвитку Національної Гвардії України.

Список використаних джерел

1. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016
2. Управління взаємодії поліції з Національною гвардією України URL:ttps://mvs.gov.ua/struktura/upravlinnya-vzajemodiyi-z-nacionalnoyu-gvardijeyu-ukrayini
3. Кривенко О.В. «Напрямки вдосконалення адміністративно-правового забезпечення службово бойової діяльності Національної гвардії України.
4. Колюшева О.С. «Напрями міжнародного співробітництва національної гвардії України»

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ БОЙОВОГО ТА ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

АНДРУСЕНКО Сергій Іванович,
викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України
КОВАЛЕНКО Денис Ігорович,
Київського інституту Національної гвардії України

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕГКОБРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ- В УМОВАХ ВЕДЕННЯ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Сьогоденння вимагає аналізувати Українську та російську легкоброньовану техніку, зокрема БТР-4Е та БТР-82А. Це актуальна тема, оскільки вибір легкоброньованої техніки має велике значення для забезпечення ефективної обороноздатності та безпеки.

В першу чергу стосується технічних характеристик української легкоброньованої техніки. БТР-4Е який має більшу доступність за ціною порівняно з російськими аналогами. Крім того, він може бути підданий модернізації, що дозволяє покращити його характеристики та відповідати сучасним вимогам. Також варто відзначити активну експортну діяльність української легкоброньованої техніки, що свідчить про її популярність та довіру з боку інших країн.

В другу чергу стосується російської легкоброньованої техніки. БТР-82А відрізняється виробничою стабільністю та багатим військовим досвідом. Він також може бути більш сумісним з системами та стандартами, що використовуються в російській армії та інших країнах, що співпрацюють з Росією. Це полегшує співробітництво та інтеграцію з іншими військовими силами.

Однак, вибір між Українською та російською легкоброньованою технікою залежить від конкретних потреб, вимог та обставин. При виборі легкоброньованої техніки, важливо оцінити такі фактори, як технічні характеристики, надійність, сумісність з існуючими системами, безпека та вартість. Також слід враховувати політичні та економічні чинники, такі як доступність техніки та можливість отримання запчастин та технічної підтримки.

Оцінка технічних характеристик, надійності та експлуатаційних характеристик є важливими критеріями при виборі між українською та російською легкоброньованою технікою. Важливо зрозуміти, які з цих параметрів є найбільш важливими для вашого завдання або місії.

Крім того, важливо враховувати вартість та доступність обох типів техніки. Це означає оцінку вартості придбання, обслуговування та експлуатації. Інвестиції в легкоброньовану техніку повинні бути обґрунтованими та

відповідати бюджетним можливостям. Також слід враховувати доступність техніки, особливо в умовах експортних обмежень або політичної ситуації.

Остаточний вибір між українською та російською легкоброньованою технікою має бути обґрунтованим і залежати від конкретних потреб, вимог та обставин. Важливо провести детальний аналіз технічних характеристик, надійності, сумісності з існуючими системами, безпеки та вартості.

Особливу увагу слід звернути на політичні, економічні та геополітичні аспекти. Вибір між українською та російською легкоброньованою технікою може бути вплинутий політичними відносинами між країнами, експортними обмеженнями та санкціями. Важливо враховувати можливі ризики, пов'язані з цими чинниками, і їх вплив на доступність, постачання запчастин та технічну підтримку.

Також варто враховувати геополітичне середовище та потенційні конфліктні ситуації. Вибір легкоброньованої техніки повинен враховувати можливі сценарії використання та дії в регіональних конфліктах або миротворчих операціях.

Надійність та підтримка грають важливу роль у виборі легкоброньованої техніки. Важливо мати надійних постачальників, які забезпечать постачання запчастин, технічну підтримку та обслуговування. Це забезпечить ефективну експлуатацію техніки та зменшить час простою через відсутність необхідних ресурсів.

Також варто звернути увагу на навчання та підготовку персоналу для роботи з легкоброньованою технікою. Ефективне використання та максимізація потенціалу техніки залежать від кваліфікації та знань екіпажу. Необхідно мати належні навички та здатність працювати з технічними системами, виконувати обслуговування та ремонт.

1. Бронювання:
   - Україна: БТР-4Е, основна броня - сталеві пластини, здатні витримувати калібр до 14,5 мм.
   - Росія: БТР-82А, основна броня - сталеві пластини, здатні витримувати калібр до 12,7 мм.
2. Озброєння:
   - Україна: БТР-4Е, озброєння - 30-мм автоматична гармата, 7,62-мм кулемет, протитанкові ракети.

Список використаних джерел:

1. Сучасне озброєння і військова техніка Збройних сил росії. Довідник учасника ООС / [С. П. Корнійчук, О. В. Турінський, Г. В. Пєвцов, та ін.] ; за заг. ред. С. П. Корнійчука. Х. : ДІСА ПЛЮС, 2020. 1220 с.

АНДРУСЕНКО Сергій Іванович,
викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України
ЧИГАНОВ Олександр Дмитрович,
курсант 3-го відділення 232 навчальної групи ФСБД НГУ Київського інституту Національної гвардії України

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕДИЧНОЇ ЕВАКУАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО ТА УКРАЇНИ

Медична евакуація є важливим елементом надання медичної допомоги у військових умовах. Вона дозволяє швидко і ефективно доставити поранених і хворих до медичних закладів, де вони можуть отримати необхідну допомогу. Через повномасштабне вторгнення рф на територію України збільшилась необходність ефективного та оперативного транспортування поранених. На сьогоднішній день МЕТ(медична евакуаційна техніка) є проблемною темою через її недостачу, а також її якість, що є нижчою, ніж у країн членів НАТО.

Проблематика теми полягає в критичній нестачі евакуаційної техніки в Україні. Наша країна має недостатню кількість евакуаційної техніки, щоб ефективно проводити евакуаційні операції на лінії зіткнення. Це може призвести до проблем та неможливості здійснення евакуації особового складу. Техніка, що була до початку повномасштабного вторгнення бажала кращого. Вона була застарілою або не відповідала жодним стандартам, що знижало її ефективність та безпеку військовослужбовців. Саме мала кількість вітчизняної техніки унеможливлює ефективне транспортування поранених з лінії фронту до польових госпіталів.

Дослідження цієї проблематики може бути корисним для наступних цілей:

1. Розробка рекомендацій щодо модернізації евакуаційної техніки в Україні.
2. Покращення розуміння проблеми небезпеки в Україні.
3. Підвищення рівня обізнаності про важливість евакуаційної техніки.

Санітарна евакуаційна техніка є важливим елементом військової медицини. Вона використовується для безпечного та швидкого транспортування поранених і хворих з поля бою до медичних закладів.
У країнах членів НАТО МЕТ є одним із пріоритетних напрямків розвитку військових сил. Вона використовується для евакуації військовослужбовців, цивільного населення з зони бойових дій. Є декілька видів санітарної техніки у військах членів НАТО, а саме:

- Військові вертольоти (на прикладі UH-60Q Black Hawk). Є найпоширенішим видом евакуаційної техніки у західних союзників. Вони здатні швидко і ефективно евакуювати людей з будь-якої місцевості.
- Бронетранспортери (на прикладі M113). Можуть використовуватися для евакуації особовий склад з-під вогню противника.

- Автомобілі (на прикладі HMMWV). Можуть використовуватися для евакуації людей на невеликі відстані з 2 та 3 лінії оборони.

В Україні санітарний евакуаційний транспорт не може конкурувати з західними аналогами, через застарілість техніки та зупинки розвитку технологій у цій галуззі. Майже всі одиниці техніки цього типу залишились в нас від СРСР, перероблені з цивільних транспортних засобів, чи виготовлені у малій кількості вітчизняним промислом. Види санітарного транспорту ЗСУ:

- Військові вертольоти (на прикладі Мі-8). Є основним видом оперативної медичної евакуаційної техніки України. Вони здатні швидко і ефективно евакуювати людей з будь-якої місцевості, навіть якщо наші сили знаходяться у тилу противника.
- Бронетранспортери (на прикладі БММ-4С). Саме вони є найбільш захищеним транспортом для евакуації особового складу, але через недостачу вітчизняних машин проявляється залежність від західних союзників.
- Автомобілі (на прикладі «Богдан 2251»). Найпоширеніший вид евакуаційного транспорту в Україні починаючи з початку АТО 2014 року.

Характеристика	Україна	Країни НАТО
Кількість санітарного евакуаційного транспорту	Обмежена	Широкий спектр
Якість санітарного евакуаційного транспорту	Не відповідає найвищим стандартам	Відповідає найвищим стандартам
Можливість будування санітарного евакуаційного транспорту	Обмежено відсутністю можливостей масового будування	Не обмежено
Типи санітарного евакуаційного транспорту	Вертольоти, автомобілі	Вертольоти, літаки, бронетранспортери, автомобілі
Наявність санітарного евакуаційного транспорту	Вертольоти: невелика кількість автомобілі: велика кількість	Вертольоти, літаки, бронетранспортери: достатня кількість
Відповідність стандартам	Не відповідає	Відповідає

Таблиця 3.2. Стан закупівлі для Збройних Сил основних зразків нового і модернізованого озброєння та військової техніки у 2021 р. [5]

Зразки озброєння та військової техніки	Кількість, од

Модернізовані літаки та вертольоти	20
Безпілотні авіаційні комплекси різних модифікацій	42
Бронетанкове озброєння і техніка	43
Артилерійські системи (самохідні гаубиці, міномети, автоматичні гармати до бронетанкового озброєння)	220
Протитанкове озброєння (протитанкові ракетні комплекси)	157
Зенітно-ракетний комплекс	6
Стрілецька зброя	776
Автомобільна техніка	123
Радіолокаційні станції	22
Наземні радіотехнічні засоби розвідки	171
Авіаційна техніка	7
Боєприпаси різного призначення (у т.ч. піротехнічні засоби, авіаційні, інженерні та хімічні боєприпаси)	3588668
Прилади нічного бачення	2490
Засоби зв’язку	54
Медична техніка	79
Засоби захисту інформації	156
Засоби радіоелектронної боротьби	1
Засоби хімічного захисту (реактивні піхотні вогнемети)	468
Технічні засоби тилового забезпечення	39

Ця таблиця демонструє недостатню кількість медичної техніки у ВСУ. Після аналізу техніки країн членів НАТО та України ми маємо певне розуміння обстановки:

- щодо теми вертольотів, то наші радянські Мі-8 хоча й показали себе у спеціальній операції на Азовсталь з евакуацією поранених, але все рівно

програють натовським гелікоптерам UH-60Q Black Hawk. Саме завдяки дальності польоту та швидкості руху «Чорні яструби» демонструють більшу практичність. Наразі завдяки ленд лізу Україна отримала декілька таких машин, але саме для медичних підрозділів постачання не було. Тим паче, використання літальних машин є ризиковим завданням через велику кількість засобів ППО рф;

- бронетранспортери є одним з найпоширеніших та практичних засобів для евакуації поранених, вони гарантують захист особового складу від ПТО та стрілецької зброї противника. Єдиний бронетранспортер Україну типу МЕТ є - БММ-4С. Вони побудовані на основі БТР-4, але кількість справної техніки не перевищує 10 одиниць. В свою чергу, МЕТ у наших союзників є М113, які були надіслані Україні в розмірі близько 100 одиниць. Вони забезпечують захист поранених завдяки корпусу капсулі всередині, що дає живучість особового складу навіть після влучання снаряду;

- медичні автомобілі України типу «Богдан 2251» на основі китайського Great Wall Wingle 5 мають змогу вивозу поранених лише з другої та третьої лінії оборони, через відсутність бронювання, в свою чергу натовські HMMWV мають змогу евакуювати поранений особовий склад з 1 лінії оборони, через необхідний бронезахист машини. Евакуаційна техніка країн НАТО та України має багато спільного. Вона використовується для евакуації людей і вантажів з зони бойових дій і є одним із важливих напрямків розвитку військових сил. Основні відмінності евакуаційної техніки країн НАТО та України:

- в країнах НАТО використовується більш широкий спектр евакуаційної техніки, ніж в Україні;

- в країнах НАТО використовуються більш сучасні типи евакуаційної техніки, ніж в Україні. Для підвищення ефективності евакуаційної техніки України необхідно:

- розширити спектр медичної евакуаційної техніки;

- модернізувати наявну евакуаційну техніку.

Список використаних джерел:

1.https://autoconsulting.ua/article.php?sid=51868

2.https://zn.ua/ukr/UKRAINE/viyskovi-ssha-peredali-ukrayini-avtomobili-medichnoyi-evakuaciyi-217326_.html

3.https://acmc.ua/boyovi-medichni-mashini-stan-ta-perspektivi/

4.https://uprom.info/news/vpk/ridkisna-ukrayinska-medychna-mashyna-bmm-4s-vykorystovuyetsya-u-boyah-na-shodi-krayiny-video/

5. Інформаційний бюлетень “Біла книга 2021. Оборонна політика України ”, с. – 111

6. Військово-фармацевтична логістика: навчальний посібник / О.П. Шматенко та ін.; за заг. ред. проф. Шматенка О. П. Київ : “Видавництво Людмила”, 2019. 146 с

7. Озброєння та військова техніка Сухопутних військ Збройних Сил України: тактико-технічні характеристики. Альбом / Нікітюк О.В., Качанов М.Б. та ін. УВМА . – Київ, СПД Чалчинська Н.В., 2019

ГРЕЧАНИЙ Вячеслав Олександрович
старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності – начальник зв'язку Київського інституту Національної гвардії України

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗОСТОСУВАННЯ РАДІОШЛЮЗІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ РАДІОМЕРЕЖ, ЩО ПОБУДОВАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ УКХ-РАДІОСТАНЦІЙ СТАНДАРТУ DMR РІЗНИХ ЧАСТОТНИХ ДІАПАЗОНІВ

В умовах ведення тактики маневреного бою радіозв'язок розглядається як основний (а в більшості випадків як єдиний) засіб управління підрозділами тактичної ланки.

На етапах планування та організації радіозв'язку взаємодії між підрозділами різних складових сил оборони доволі часто виникають проблеми сумісності штатних засобів радіозв'язку при спробі їх об'єднати в загальні радіомережі. Це обумовлено різними діапазонами робочих частот, що використовуються в підрозділи різних силових структур. Так, наприклад, підрозділи НГУ в переважній кількості мають на озброєнні радіозасоби стандарту DMR (цифрові системи радіозв'язку виробництва Motorola Solutions, Hytera, Kirisun та ін.), які працюють в діапазоні робочих частот UHF, а в підрозділах ЗСУ використовуються однотипні з ними радіозасоби, але діапазону VHF.

Вирішенням зазначеної проблеми може бути використання радіошлюза, який може бути побудований на двох радіостанціях виробництва Motorola Solutions різних діапазонів. При цьому радіостанції з'єднанні між собою відповідним чином через аксесуарний порт на корпусі радіостанції. Кожна з радіостанцій програмується файлом конфігурації відповідного підрозділу з каналами свого частотного діапазону та ключами до параметрів конфіденційності. Ретрансляція голосової інформації між радіомережами двох взаємодіючих підрозділів відбувається через радіошлюз автоматично, груповим методом.

Таким чином оперативність обміну інформацією між підрозділами підвищується за рахунок можливості одночасного циркулярного оповіщення як кореспондентів, що працюють на однаковому діапазоні так і кореспондентів, що працюють у радіомережі взаємодії. З'являється можливість вибіркового спілкування кожного кореспондента з кожним в присутності всього складу спільної радіомережі.

За допомогою радіошлюзу підрозділи спроможні виконувати наступні завдання зв'язку:

1. Забезпечення зв’язку взаємодії на локальних радіоканалах (в тому числі мереж зустрічної взаємодії підрозділів) у режимі: «радіостанції радіомережі VHF – радіошлюз – радіостанції радіомережі UHF») між сусідніми підрозділами (під час ведення оборони достатньо потужності портативних радіостанцій, під час ведення маневреного бою або наступальних дій – краще застосовувати більш потужніші автомобільні радіостанції, які розміщати на базі штатної броньованої техніки).

2. Забезпечення управління (циркулярного оповіщення про різні види небезпеки) підпорядкованими підрозділами (в тому числі приданих), які знаходяться в межах зони покриття системи радіозв’язку, що розгорнуті в районі відповідальності угруповання сил (у режимі: «головна радіостанція VHF – мережа ретрансляторів VHF – радіошлюз – радіостанції радіомережі UHF»);

3. Забезпечення додаткових радіомереж зв’язку взаємодії за родами військ. Наприклад, мати мережу взаємодії для танкових підрозділів, що працює у режимі: «радіостанції радіомережі VHF – мережа ретрансляторів VHF – радіошлюз – радіостанції радіомережі UHF». Таким же чином є можливість організувати радіомережі розвідки, інженерних військ, артилерії, ППО, тощо.

4. Гнучкість у використанні діючих мереж ретрансляторів різних діапазонів, що розгорнуті у районі відповідальності угруповання, в межах зони їх покриття (у режимі: «радіостанції радіомережі VHF – радіошлюз – мережа ретрансляторів UHF – радіошлюз – головна радіостанція VHF»).

5. Об’єднання кореспондентів, що перебувають в межах зони покриття двох ретрансляторів різних діапазонів в спільну радіомережу взаємодії (у режимі: «радіостанції радіомережі VHF – мережа ретрансляторів VHF – радіошлюз – мережа ретрансляторів UHF – радіостанція UHF»).

6. Збільшення дальності покриття УКХ-радіозв’язку для підрозділів, які знаходяться поза межами зони покриття діючої мережі, за допомогою створення на межах зазначеної зони пунктів автоматичної ретрансляції каналів з використанням радіошлюзу, що розміщується на рухомій базі та додатково укомплектований антенно-щогловими пристроями (в тому числі антенами направленої дії) та засобами автономного електроживлення (режим: «радіомережа підрозділу на локальному каналі – радіошлюз – мережа ретрансляторів – головна радіостанція»). При цьому в складі радіошлюзу можуть застосовуватися як радіостанції різних діапазонів так і одного частотного діапазону.

Переважну більшість вищезазначених завдань можна вирішити і без використання радіошлюзів, а лише за допомогою штатних ретрансляторів різних частотних діапазонів через їх об’єднання в загальну мережу в режимі IP-SITE CONNECT. Але таке рішення потребує часу (якого може і не бути) на переопрацювання файлів конфігурації різних підрозділів щодо приведення їх до єдиних параметрів безпеки та конфіденційності. Ще потрібно розрахувати час та наявність сил і засобів на перепрограмування всіх радіозасобів. Крім того, ретранслятори справедливо вважають найуразливішою складовою системи радіозв’язку для засобів впливу противника, саме через їх занизьку мобільність.

Враховуючи вищевикладене, забезпечення сил оборони України радіошлюзами (з відповідної комплектацією) як табельними засобами радіозв'язку взаємодії підрозділів в умовах протидії повномасштабній збройній агресії з боку російської федерації, може допомогти у оперативному вирішені великого спектр завдань зв'язку.

До недоліків організації взаємодії за допомогою радіошлюзу можна віднести його неспроможність транслювати в автоматичному режимі короткі текстові повідомлення та здійснювати голосові з'єднання між двома радіостанціями в режимі «індивідуального виклику кореспондента».

ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин Анатолійович,
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки, Київського інституту Національної гвардії України, підполковник
КАДЯЙКІН Кіріл Володимирович,
курсант курсу № 1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

СЛУЖБОВО-БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

Одним із новітніх видів зброї, які почали застосовувати у військових конфліктах кінця XX- початку XXI століття, стали безпілотні літальні апарати. Безпілотні літальні апарати виявилися набагато ефективнішими, ніж пілотовані, при веденні повітряної розвідки і виконанні інших завдань із службово-бойової діяльності.

Безпілотні літальні апарати важливі і тому, що вони коригують вогонь артилерії, що допомагає більш ефективному ураженню противника і передають інформацію безпосередньо командуванню підрозділу, що виконує бойове завдання, тим самим надаючи допомогу у веденні бою. І найголовніше – це збереження життя особового складу.

В умовах стрімкого розвитку бойових дій і швидкої зміни обстановки використання БПЛА є одним із чинників забезпечення оперативно-розвідувальною інформацією командирів.

Питання застосування безпілотних літальних апаратів в умовах ведення війни досліджували такі вітчизняні вчені як: Туранський М.О., Пулим О.В., Корольова О.В., Головань О.М., Грідіна К.О., Таран О.В., Авраменко О.В., Олексенко О.О. та ін.

В залежності від виконання поставленої задачі безпілотні літальні апарати мають свою класифікацію. Так на думку Тимочка О.І., БПЛА класифікують на бойові та БПЛА забезпечення.

Бойові БПЛА включають спеціалізовані ударні БПЛА багаторазового застосування й ударні апарати одноразового застосування. У початковому періоді будь-якого регіонального конфлікту, коли система ППО супротивника ще боєздатна, ефективну роль у її придушенні (особливо в знищенні радіолокаційних станцій і пунктів управління) можуть зіграти ударні БПЛА UCAV (Unmanned Combat Vehicle). Такі апарати входитимуть до складу першого ешелону повітряного удару і застосовуватимуться перед крилатими ракетами (КР) та бойовими літаками. [5]

Схожу тактику використовує рф для ударів по території України та виснаження ППО.

БПЛА забезпечення включають в себе розвідувальні, транспортні та цільові.

Тактичні розвідувальні БПЛА призначені для забезпечення розвідувальною інформацією частин і з'єднань сухопутних військ від корпусної ланки і нижче, а також частин і з'єднань військово-морських сил (ВМС). У ряді країн тактичні розвідувальні БПЛА застосовуються також на користь військово-повітряних сил (ВПС). Крім традиційної розвідки, вони призначені для картографування району бойових дій і виявлення мінних полів. Для флоту і морської піхоти створюються БПЛА вертикального зльоту і посадки. Цільові і транспортні платформи по суті є наступниками розробок розвідувальних БПЛА. [5]

24 лютого 2022 року збройні сили рф розпочали широкомасштабне вторгнення в Україну. В перші декілька днів просування колон російської техніки майже не застосовувались БПЛА-розвідники. Це стало однією з причин розгрому колон російської техніки ЗСУ в перші дні війни.

Підрозділи Збройних Сил України з початком вересня 2022 року почали стикатися з тим, що їхня військова та інша техніка отримує пошкодження від невідомих боєприпасів. Водночас, кілька тижнів тому з'явилася інформація про те, що ЗС рф отримали на озброєння іранські БПлА-камікадзе типу "Shahed-136".

БПЛА-камікадзе "Shahed-136" – іранський БПЛА, призначений для ураження наземних стаціонарних цілей шляхом наведення та контактного підриву бойової частини БПЛА. Може запускатись залпом з мобільних установок, замаскованих під кузов самоскида, кожна з яких може одночасно запускати до 5 БПЛА. Застосування БПЛА супроводжується специфічним гучним звуком працюючого двигуна, який схожий на звук двигуна мопеда. [1]

Що ж стосується Збройних сил України то станом на 2019 рік ЗСУ не мали на озброєнні ударних БПЛА.

У січні 2019 р. Україна через Укроборонпром підписала з Туреччиною контракт на закупівлю БпАК Bayraktar TB2 – ударного безпілотника оперативно-тактичного рівня, який повністю відповідає стандартам НАТО. Він може виконувати як розвідувальні, так і ударні функції, маючи на борту 4 ударні боєприпаси – 2 ракети, 2 керовані бомби.[3]

Станом на 2023 рік близько 60 ударних комплексів БПЛА Bayraktar TB2 отримала Україна від партнерів. [4]

Питання службового використання БПЛА в підрозділах Національної гвардії України дослідили Головань О.М. та Гріділа К.О. На їх думку, "пріоритетними напрямками використання БПЛА в діяльності підрозділів НГУ в зонах відповідальності є моніторинг, збір та фіксація інформації під час: охорони громадського порядку; проведенні масових заходів; повітряної розвідки в своїх інтересах; визначення стану правопорядку та системи охорони на об'єктах, що охороняються".[2]

БПЛА також можуть ефективно використовуватися для моніторингу державних кордонів, зонах проведення спеціальних операцій і місць проведення масових заходів. При проведенні заходів за участю великої кількості людей в залежності від моделі БПЛА можуть покривати великі площі до 17 км². Одночасне покриття великих територій дає можливість своєчасно виявляти ймовірні зони конфліктів та незаконної діяльності, що допомагає оперативно реагувати на них. Це дає змогу командиру об'єктивно аналізувати ситуацію і приймати своєчасні рішення.

У висновку можна відзначити, що службово-бойове застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) у військових операціях є актуальною та важливою темою. Розвиток технологій у цій області дозволяє покращувати тактику та стратегію ведення війни, зменшувати ризики для життя військового персоналу та підвищувати точність ударів. Проте використання БПЛА супроводжується низкою викликів і проблем, включаючи етичні аспекти, можливість зловживання технологіями, та загрози кібербезпеці. Правове регулювання і міжнародні норми грають важливу роль у забезпеченні відповідального використання БПЛА. Майбутнє розвитку цієї галузі передбачає подальше дослідження та інновації в області технологій БПЛА, а також розробку міжнародних стандартів та норм для забезпечення безпеки та ефективності їх застосування.

Список використаної літератури:

1. Застосування безпілотних літальних апаратів збройними силами російської федерації у війні проти України. О.О. Олексенко, О.В. Авраменко, А.В. Федоров, В.В. Сніцаренко, О.Є. Чернавіна. (дата звернення 22.09.2023)

2. Перспективи використання безпілотних літальних апаратів підрозділами Національної гвардії України під час виконання спеціальних завдань Головань О.М., Грідіна К.О, 2023. (дата звернення 21.09.2023)

3. Історія розвитку та застосування розвідувальних і розвідувально-ударних безпілотних комплексів у збройних конфліктах сучасності. Туранський М.О., Полим О.В., Корольова О.В. (дата звернення 27.09.2023)

4. Постачання авіації та БПЛА в Україну під час російського вторгнення. URL: (http://surl.li/jyzvr) (дата звернення 28.09.2023)

5. Класифікація безпілотних літальних апаратів. О.І. Тимочко, Д.Ю. Голубничий, В.Ф. Третяк, І.В. Рубан, 2007. (дата звернення 28.09.2023)

ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин Анатолійович,
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки, Київського інституту Національної гвардії України, підполковник
ЛЕВИЦЬКИЙ Михайло Вікторович,
курсант курсу № 1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ВІЙСЬКОВИХ СИМУЛЯТОРІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

В усі часи, в умовах війни відбувався технічний прогрес, розвиток технологій і наукові прориви. Зараз, під час боротьби з російським агресором новітні технології також не стоять на місці. Усі інновації та покращення йдуть, вперш за все, на збереження людського життя та ефективне виконання поставлених завдань в різних бойових умовах. Але також не потрібно забувати про якісне навчання в тилу, яке може врятувати не одне життя на полі бою. Сучасні науковці та військові старанно працюють над розробкою інтерактивних симуляторів, які максимально наближенні до реальних бойових дій.

Сучасні воєнні конфлікти характеризуються різноманітністю використання вогневих засобів, добрим маскуванням цілей, їх рухливістю та появою на обмежений час. Практична ж стрільба без теоретичних знань перетворюється в теорію вірогідності й значну витрату боєприпасів і ресурсів зброї. Тому передові методики підготовки військовослужбовців провідних країн світу націлені на широке використання у системі навчання комп'ютерних технологій та тренажерних комплексів.[1]

В умовах відсутності достатньої кількості практичних занять, основною проблемою, з якою зустрічаються викладачі з вогневої підготовки, це неможливість надання тим хто навчається, візуального розуміння послідовності та правильності виконання дій зі зброєю, як в реальних контактних умовах.[2]

Перші стрілецькі тренажери конструктивно являли собою комплексні пристрої, що складалися з оптичних і механічних компонентів. Ці компоненти дозволяли спостерігати, виправляти і фіксувати помилки, що допускалися стрільцями в ході виконання вправ. Відмінною рисою зазначених пристроїв була достатня простота конструкції та експлуатації. До негативних сторін можна віднести громіздкість і неточність фіксації результатів.[3]

Отже, для допомоги у навчанні навичкам стрільби зі стрілецької зброї розроблені та успішно використовується багато програмно-тренажерних комплексів і симуляторів. Сучасні зарубіжні підприємства представляють досить

широкий спектр різних стрілецьких тренажерів, які дозволяють проводити навчання з вогневої підготовки.[3]

Варто зазначити, що відбувається стрімкий розвиток виробництва українських систем і обладнання. Виробники та інвестори готові вкладати кошти в розробку вітчизняних комплексів та проектів. Адже саме українські компанії розуміють усі нюанси введення бою та мають прямі зв'язки з командирами бойових підрозділів. Навчальні центри, військові частини та просто цивільні підприємці все частіше замінюють радянський металобрухт на сучасні, ефективні військові симулятори. Завдяки виробництву віртуальної реальності (VR) і розширеної реальності (AR), інтерактивні симулятори стають все більш реалістичними і імітують реальні умови ближче до дійсних.

Skiftech – харківська торгова марка, під якою виробляють сучасні тренувальні системи для військових. Тактичні симулятори Skiftech дозволяють максимально наблизити тренування до реального бою, щоб відточувати навички бійців на навчанні так, наче вони вже отримують бойовий досвід. Залізо та софт, які розробили харків'яни, не лише економлять ЗСУ десятки тисяч доларів на боєприпасах, які не потрібно витрачати на тренуваннях, але – що найголовніше – рятують життя бійців.[4]

Симулятори Skiftech на 30% підвищують виживання на полі бою за даними військових, які вже пройшли тренування на українському обладнанні і сьогодні боронять Україну. В Skiftech підрахували, що принаймні 30 000 військовослужбовців пройшли підготовку на симуляторах за 8 років існування компанії. «Основна концепція полягає у об'єднанні всіх тактичних тренажерів в одну систему, яка буде застосовуватися для всіх видів озброєння» – це пояснює співзасновник компанії Skiftech, Юрій Лавренов.[4]

Ще одна українська компанія PSS by Logics7 пропонує комплекс, який включає в себе ноутбук з програмним забезпеченням, проектор і модель справжньої зброї. Використовує система лазерний промінь і спрямована на віртуальну мішень. UNITS — це універсальна тренінгова система для проведення вогневої підготовки бійців згідно з методикою Міністерства оборони України.[5]

Мобільна система UNITS дозволяє проводити навчання в будь-яких приміщеннях, що гарантує безпеку особового складу. При необхідності система з легкістю може бути переміщена на іншу локацію. Тренування можуть відбуватись цілодобово та з будь-якою інтенсивністю. Комплектація UNITS може включати різноманітні види зброї, має великогабаритні макети, які повністю ідентичні справжній зброї. Це дозволяє бійцям досконало вивчати зброю і тренувати м'язову пам'ять, що допоможе їм ефективно виконувати поставлені бойові задачі.[6]

Співзасновник компанії Ігор Бєлов вважає: «Кожен із вищих військових навчальних закладів повинен мати комплект для навчання в режимі симуляції. Такі ж комплекти можна поставити і в школи для проведення занять з військової підготовки, з розумінням того, що ми сьогодні не знаємо, коли ця війна закінчиться».[5]

Інтерактивні військові симулятори відіграють важливу роль у сучасному військовому навчанні та тренуваннях. Використання симуляторів може значно зменшити витрати на тренування, так як не потрібно витрачати гроші на амуніцію, обладнання та інфраструктуру для проведення великих навчальних вправ. Вони дозволяють підвищити безпеку та ефективність військових операцій. Безперечно, за допомогою новітніх технологій і ясному розуму українських військових та науковців, в майбутньому вдасться ще більше удосконалити рівень навчання та тренування підрозділів для виконання бойових завдання та операцій.

Список використаних джерел

1. Семенюк В.І. Удосконалення методів проведення занять з вогневої підготовки у вищих військових навчальних закладах. Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил.2011. No 2(120). С. 8-13.

2. СеменюкВ.І., Коломійцев О. В., Жуйков Д. Б., Авдєєв В.Ф., Третяк В. Ф., Полтавський Е.М., Кривчун В.І., Захарченко В. В., Корнєв О.В., Семенченко С. В., Третяк А. О. Аналіз сучасних програмно-тренажерних комплексів і симуляторів, які використовуються для навчання навичкам стрільби. 19-20 груд. 2022 р.Рим, 2022. No28 (137).С. 486-504.

URL:https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.12.2022.049.

3. Семенюк В.І., Висоцький О.В., Жуйков Д. Б., Авдєєв В.Ф. Аналіз нових інформаційних та комп'ютерно-тренажерних технологій розробки та використання існуючих інтерактивних навчально-тренувальних комплексів. Харківський національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба, Україна. С.338-357.

URL:https://www.researchgate.net/publication/352148975_ANALIZ_NOVIH_INFORMACIJNIH_TA_KOMP'UTERNO-TRENAZERNIH_TEHNOLOGIJ_ROZROBKI_TA_VIKORISTANNA_ISNUUCIH_INTERAKTIVNIH_NAVCALNO-TRENUVALNIH_KOMPLEKSIV

4. Ярова М. «Це – війна технологій». Як харків'яни створили тактичні симулятори SkifTech, які рятують життя військових

URL: https://ain.ua/2023/02/17/yak-harkivski-trenuvalni-systemy-skiftech-ryatuyut-zhyttya-vijskovyh/

5. Салімонович Л. «Іграшки» для дорослих: українські симулятори протиракетних комплексів більш технологічні за реальні.

URL: https://umoloda.kyiv.ua/number/3870/159/177798/

6. Універсальна Навчальна Інтерактивна Тренінгова Система «UNITS».

URL: https://pss.logics7.com/documents/PSS-UA_c.pdf

КАЗНАДЕЙ Олександр Олександрович,
курсант 1-го відділення110 навчальної групи курсу 3 ФЗДБ
ЗАГОРУЙ Богдан Вікторович,
курсант 1-го відділення110 навчальної групи курсу 3 ФЗДБ
Київського інституту Національної гвардії України

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Україна знаходиться в складній геополітичній ситуації, на території країни триває озброєний конфлікт з російською федерацією. Війна, яка триває з 2014 року, ставить перед Україною велику кількість проблем, серед яких основними є проблеми логістичного забезпечення.

Логістичне забезпечення - це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення військових підрозділів всім необхідним для успішного виконання бойових завдань.

Логістичне забезпечення є важливим аспектам військової діяльності. Логістичне забезпечення включає в себе необхідні ресурси для проведення бойових дій, такі як їжу, боєприпаси, паливо, медичну допомогу та інше.

Уряд України робить певні кроки, щоб розв’язати цю проблему. Так, протягом останніх років збільшувалося фінансування військово-технічного співробітництва з країнами-партнерами, розроблено нові програми з забезпечення необхідним майном військовослужбовців.

Серйозною проблемою є логістичне забезпечення українських військових. Бої ведуться на багатьох фронтах, і військові повинні мати все необхідне для того, щоб виконувати свої завдання.

Логістична система України знаходиться в поганому стані. Недостатнє фінансування технічної і матеріально-технічної бази веде до того, що українські військові не можуть отримати все необхідне для бойових дій. На додачу до цього, існує проблема недостатньої кількості кваліфікованих логістів, які зможуть забезпечувати військові частини матеріальним і технічним забезпеченням.

Іншою проблемою є брак ресурсів, необхідних для забезпечення військових підрозділів. Українські військові часто стикаються зі складнощами у постачанні боєприпасів, палива та інших ресурсів, що ускладнює їхню роботу та знижує ефективність ведення бойових дій.

Також проблематичним є технологічний рівень виробництва та постачання військового обладнання. Часто військові будівлі та засоби зв'язку потребують оновлення та модернізації, але компанії, які виробляють військову техніку, не

завжди мають можливість швидко забезпечити її доставку та установку у зоні бойових дій.

У принципі, логістика як така в мирний та воєнний час не дуже відрізняється. Якщо говорити про звичайні продовольчі товари, то і зараз все йде своєю чергою, все доставляється. Головне – це забезпечення безпеки зон та точок відвантаження, пунктів доставки, транспорту.

Зміни відбулися, але локально чи в рамках окремих бізнес-процесів. Була низка проблем з імпортом, які вже вирішені. Є затримки доставки товарів в окремі райони через окупацію або високі ризики. Зараз нульова авіаційна та воднотранспортна логістика. Є певні складності в'їзду та виїзду залізницею через відсутність залізничних вагонів для експорту з України товарів аграрної групи та відсутність необхідного обсягу залізничних вагонів по імпорту палива – це питання активно вирішується останніми тижнями. Усе це, звичайно, впливає на зростання ціни на товар для кінцевого споживача. Сьогодні середній товар подорожчав на 1–3%. Чому так? Тому що в середньому в структурі товару логістика складає орієнтовно 12–15% (це світові усереднені цифри). Але треба зазначити, що це збільшення не є таким суттєвим, як, наприклад, при інфляції, яка набагато більше впливає на зростання вартості товару, ніж складнощі з логістикою [2].

Також проблемою логістичного забезпечення є питання забезпечення медичної допомоги пораненим воїнам. Потреба у медичній допомозі може зростати відчутно зростати лише під час бойових дій, оскільки ризик поранення зростає відповідно до напруженості ситуації на полі бою. Тому важливо мати належно організовану медичну систему, що здатна вчасно та ефективно надавати допомогу пораненим воїнам.

З початком масштабного вторгнення система охорони здоров’я зазнала безпрецедентного стресу. На відміну від інших публічних сфер, лікарні та лікарі працювали у найгарячіших точках навіть у найбільш гострі фази війни. Лікарні та медики масово стали об’єктом російських атак: щонайменше 292 лікарні було знищено або сильно пошкоджено, 62 медичних працівники вбито. У першій фазі війни доступ до життєво-необхідних ліків та послуг було порушено, а тисячі лікарів та медсестер, а також мільйони їхніх пацієнтів залишили свої домівки та місця роботи.

Однак система змогла вистояти, зберегла керованість і здатність виконувати свої функції. Цьому посприяли кілька факторів: відданість і служіння з боку багатьох лікарів, медсестер, керівників медичних закладів, "воєнні" рішення МОЗ, Кабміну та парламенту, а також попередні структурні реформи, які допомогли системі стати більш життєздатною [1].

Отже, узагальнюючи проблеми, які ускладнюють логістичне забезпечення, і шляхи їх вирішення, хочу виділити такі як:

- держава має обмежений бюджет, і не всі кошти можуть бути виділені на потреби військових, що обмежує можливості з логістичним забезпеченням;

- корупція та корупційні схеми в армії можуть призводити до того, що гроші, призначені на логістичне забезпечення, не доходять до військових на передовій;

- проблеми пов'язані з управлінням та координацією;

- захист транспортних маршрутів - логістика має стати конкурентоспроможною, щоб забезпечити надійний захист транспортних маршрутів, зв’язками і комунікаціями;

- контроль над територією - логістичне забезпечення повинно забезпечити максимальний контроль за всіма територіями країни, щоб безперебійно доставляти поставки;

- безпека перевезень - логісти мають бути більш спеціалізованими в безпеці перевезень, так як це може бути найбільшою перешкодою для логістичного забезпечення війни.

Очевидно, що для розв’язання цих проблем потрібно більше фінансування, розвиток державного і приватного секторів та поліпшення управління логістичними операціями в галузі оборони. Також, потрібно підвищити кваліфікацію та кількість логістів та інших спеціалістів, які займаються логістичними операціями.

Список використаних джерел

1. Ісаченко О. Зберегти та забезпечити: як змінилася логістика в Україні під час війни. Інтернет-видання «mind». URL: https://mind.ua/openmind/20241674-zberegti-ta-zabezpechiti-yak-zminilasya-logistika-v-ukrayini-pid-chas-vijni

2. Ковтонюк П., Корчак Т. Крізь війну: що відбулося з охороною здоров'я у 2022 році. Інтернет-видання «Українська правда». URL: https://life.pravda.com.ua/health/2023/04/3/253632/

КОЗИНЕЦЬ Сергій Петрович,
викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення
ПРИЙМАК Олександр Юрійович,
курсант 111 групи факультету забезпечення державної безпеки Київський інституту Національної гвардії України

АСПЕКТИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕГКОБРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ ВОРОГА В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

"Бумеранг" - платформа для БТР К-16 та колісної БМП К-17, яку в росії вперше публічно продемонстрували на параді у 2015 році, пообіцявши почати серійне виробництво у 2019. Але, як і у випадку з "Арматою", плани почали традиційно для російської "оборонки" "зміщуватися вправо". Нещодавно у "Военно-промышленной компании", яка веде цю розробку, заявили, що машина вийде на державні випробування у 2021 році.

Повідомлено, що К-16 та К-17 вже пройшли попередні випробування та були доопрацьовані відповідно до вимог російських військових. Зокрема, БТР К-16 отримав "літеру О", що означає початок "фінішної прямої" перед виготовленням вже першої серійної установчої партії для піддослідної експлуатації у військах.Зазначимо, що точні характеристики обох машин ще не відомі. Орієнтовна маса машин - 32-34 тонни, що зумовлено габаритами з V-подібним днищем, з огляду на вимогу до протимінного захисту, та бронюванням з багатошаровим використанням сталі та кераміки.

У якості силової установки обрано двигун ЯМЗ-780, який розташований спереду, має потужність у 750 к.с. та забезпечує максимальну швидкість у 100 км/год по дорогах та до 50 км/год по ґрунту. Але, судячи з усього, цей двигун є проблемним. Принаймні навіть "вилизана" під парад техніка, у 2020 році задиміла під час руху по звичайній дорозі.

В цій ситуації треба визнати, що платформа "Бумеранг" створена з урахуванням і копіюванням сталих західних тенденцій. Якби у росія шукали свій "не маючий аналогів у світі" шлях, цілком можливо, що ця платформа була б схожа на Ласок 4-П

Збільшення ваги та акцент на посилення захисту - цілком відповідає натівським підходам з огляду на зміну загроз, з якими стикається бронетехніка у сучасних конфліктах. Актуальні тренди вже втілені у турецькому PARS III, в останній версії фінської Patria AMV XP та Piranha V від Mowag. Всі ці машини отримали вагу у межах 30-33 тонн.Загалом, якщо у 60-х роках БТР мав тримати бронебійні кулі 7,62 мм у лобовій проекції, то тепер вкрай бажаним варіантом вважається круговий захист проти 14,5-мм, а у лобовій до 25-30 мм снаряду автоматичної гармати.

Вимоги протимінного захисту зумовили збільшення габаритів машини, яка повинна мати V-подібне днище та витримувати підрив 8-10 кг фугасу. А розміри десантного відділення зараз розраховуються на бійців, які одягнені у бронежилети та перевозять велику кількість озброєння та амуніції, вага якої зросла до, мінімум, 30 кг. Тобто для РФ "Бумеранг" - це перехід на новий рівень у порівнянні з концепцією радянських БТР, яка була закладена у БТР-60 та "кочувала" аж до БТР-82А, який був прийнятий на озброєння російськії армії у 2013 році. Бо навіть цю машину, попри наявність 30-мм гармати, можливо пробити з кулемета, а про протимінний захист взагалі мова не йде.

Як і про адекватне десантування бійців, які через розміщення двигуна у кормі мають вистрибувати у бік. Навіть враховуючи наявні проблеми росія із санкціями, ненадійність двигунів та загальне стандартне російське перенесення строків завершення розробки та проблеми із серійним виробництвом, платформа "Бумеранг" може більш-менш масово з’явитися у російській армії вже з 2025-2027 років.Тому для України питання оснащення армії сучасним БТР має величезне значення. Але все, що зараз може запропонувати вітчизняний ОПК - це БТР-3, БТР-4 та ініціативні розробки типу "Отамана" від "Практики". Одразу відкидаючи БТР-3, який наслідує "радянські підходи" у бронюванні, детальніше зупинимось на БТР-4. Ця машина розроблялась у 2000-х та цілком вписалась у тодішні вимоги - вага близько 22 тонн та протикульний захист. Враховуючи доступні матеріали з відстрілом бронеплит, то до 12,7-мм включно.

Список використаних джерел:

1. С.Б.Шумаєв «Легкоброньована техніка та її комплекси»
2. А.Б. Навроцький, А.О. Борніченко «Аспекти управління та логістики в умовах 21 століття».
3. Настанова по експлуатації новітніх засобів та комплексів техніки.

КОЗИНЕЦЬ Сергій Петрович,
викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України
СВИД Володимир Олександрович,
курсант Київського інституту Національної гвардії України

АСПЕКТИ ТА ПРИНЦИПИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ

Головною умовою для успішного ведення бойових дій крім високого морального духу особового складу є підтримання визначеного рівня боєздатності військ (сил) за рівнем укомплектованості технічно справної військової техніки (ВТ). Зрозуміло, що вихід з ладу зразків ВТ в умовах ведення бойових дій відбувається як від бойових пошкоджень так і через експлуатаційно-технічні несправності, що в свою чергу призводить до підвищеної інтенсивності експлуатації зразків в даних умовах. Тому беручи до уваги вищезазначене слід зауважити, що дослідження, які пов'язані з управління технічним станом і відновленням ВТ в умовах ведення бойових дій відіграють важливу роль в умовах сьогодення. Це в першу чергу пов'язано з наявністю досить великої кількості ВТ в ЗС України, до якої відносять відповідно всі технічні засоби, які призначені для забезпечення бойових дій, навчання військ (сил), а також для контролю та випробувань ВТ [1].

З метою відображення повноти всіх проблемних питань, які можуть виникнути, розглянемо ситуацію коли виникла необхідність провести технічне обслуговування (ТО) ВТ після її підготовки з метою застосування або після її бойового застосування, або ж необхідність її нової підготовки з метою застосування, наприклад, з урахуванням незадовільних результатів забезпечення бою через недостатньо ретельну її попередню підготовку [2].

Припустимо наступний варіант станів і переходів ВТ під час її використання. Послідовність прийняття рішення відповідно методики:

– розглядаються рівноінтенсивні і рівноймовірні переходи станів ВТ в умовах ведення бойових дій із будь-якого стану в будь-який її стан, стратегія відновлення ВТ, що розглядається, може бути використана тільки у випадку, коли будь-який поточний її стан не залежить від того, в якому стані ВТ перебувала до цього моменту;

– визначаються показники, тобто ймовірності, які характеризують технічний стан ВТ в умовах ведення бойових дій;

– визначаються інтенсивності і ймовірності переходу ВТ в стан ТО, а також інтенсивності і ймовірності її переходу в стан застосування за призначенням;

– визначаються інтенсивності і ймовірності переходу ВТ в стан підготовки до застосування;

– визначаються інтенсивності і ймовірності переходу ВТ в стан відновлення після пошкоджень, а також інтенсивності і ймовірності переходу її із стану підготовки до застосування в стан відновлення після пошкоджень, тобто ще до початку застосування ВТ за призначенням;

– визначаються інтенсивності і ймовірності переходу ВТ із стану відновлення після пошкоджень в стан застосування за призначенням, а також збільшення інтенсивності і ймовірності переходів від стану відновлення ВТ після пошкодження до стану її бойового застосування.

Суть запропонованої методики полягає в тому, що вона за допомогою розрахункових співвідношень з використанням апарату дискретного марківського процесу у вигляді сукупності типових станів системи відновлення враховує можливість визначення оптимальних строків проведення відновлення ВТ, що не співпадають зі строками її використання за призначенням в умовах ведення бойових дій [3]

Це дасть змогу розробити на її основі практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління технічним станом ВТ за рахунок раціонального проектування ремонтно-відновлювальних органів, визначених і обґрунтованих резервів часу на відновлення та підвищення ефективності управління ТО та відновленням.

Список використаних джерел:

1. В.В. Старцев Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків, Україна.

2. Методики оцінювання ефективності відновлення озброєння та військової техніки Повітряних Сил Збройних Сил України О.П. Мусієнко.

3. Відновлення військової техніки зв’язку з бойовими пошкодженнями Ігор Гиренко.

УДК 355

КУРБАТОВ Артем Андрійович,
викладач кафедри тактики та тактико – спеціальної підготовки факультету службово – бойової діяльності НГУ Київського інститут Національної гвардії України
РУДЬ Станіслав Сергійович,
командир 1 відділення 140 навчальної групи курсу № 3 факультету забезпечення державної безпеки НГУ Київського інститут Національної гвардії України

РОЛЬ ТА МІСЦЕ БПЛА В УМОВАХ ВІЙНИ З росією

Розвиток сучасних технологій в області безпілотної авіації зумовлює розвиток нових форм і способів ведення сучасних воєнних операцій. Застосування безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА) типу Bayraktar TB2 спільно з дронами-камікадзе та артилерійськими засобами для вогневого ураження в першу чергу засобів протиповітряної оборони (далі – ППО), ракетних військ і артилерії дає змогу ефективно і з мінімальними втратами особового складу досягти переваги або панування в повітрі [7].

Військова агресія, яка розпочалася з наступу танкових підрозділів, що порушили державні кордони України, зараз становить більш сучасний формат – солдати мають можливість спостерігати за полем бойових дій з невеликого монітору (смартфону), при цьому дрон, розміром із долоню, залишається часто поза полю зору.

Історично безпілотники використовували переважно нейтральним повітряним простором для встановлення місцерозташування та ураження цілей, наприклад, як під час операцій США на території Афганістану та на Близького Сходу.

Зараз під час військових дій в Україні безпілотники інтегровані в кожну фазу бойових операцій із системами протиповітряної оборони. Це війна, яка здійснюється на відстані, і саме безпілотники дають можливість побачити, зафіксувати ціль та атакувати, при цьому навіть не наближаючись.

Збройні сили росії вступили у війну в Україні з величезною перевагою у військовій техніці і технологіях над Збройними силами України (ЗСУ). Принаймні на папері, російська армія була особливо добре оснащена для виконання цього завдання, маючи велику кількість бронетехніки, артилерії і високоточної ударної зброї, а також вражаючий набір систем бойової підтримки, включаючи безпілотні літальні апарати (БПЛА) і засоби радіоелектронної боротьби (РЕБ). Однак під час початкового вторгнення російські війська значним чином не виправдали очікувань, а їхня амбітна стратегія наступу за багатьма напрямками, спрямована на швидке витіснення українських військ, захоплення

великих міст на сході, оточення Києва і встановлення прокремлівського режиму, швидко провалилася, в результаті чого Москва була втягнута в тривалу і жорстоку війну на виснаження, зосереджену, головним чином, на південному сході України, але з ракетними ударами по всій території країни [6].

Українські війська активно застосовують безпілотники, щоб завдавати удари по стратегічних цілях далеко від бойових дій. Розвідувальні БПЛА активно використовуються для встановлення координат російських складів боєприпасів, командних пунктів, систем радіоелектронної боротьби та артилерійських батарей.

В Україні діє програма "Армія дронів", яка спрямована на максимальне використання розвідувальних і ударних БпЛА, щоб компенсувати значну перевагу росії в повітряній і артилерійській потужності [3].

Основний ринок щодо виробництва і експлуатації безпілотників належить таким країнам як США, Ізраїль, Китай, Індія, Іран, Туреччина, Великобританія та країнам Європейського союзу (Німеччина, Італія, Франція, Іспанія, Нідерланди). На сьогодні найменшим БпЛА вважається мікродрон вертолітного типу Black Hornet 3, який відноситься до системи персональної розвідки для використання збройними силами та правоохоронними органами. До системи входить два безпілотники, що керуються наземною станцією управління [4].

Вперше поняття «аеророзвідка» в нашій армії з'явилося під час військових операцій 2014 року на сході України, тоді серійні дрони тільки починали з'являтися у деяких підрозділах. Дронами військових забезпечували волонтерські організації, наприклад «Аеророзвідка». За умов нестачі необхідних обсягів військової техніки роль аеророзвідки вкрай важлива. Українські військові часто не можуть собі дозволити розкіш обстрілювати позиції ворога наосліп – для артилерії дуже важливі точні дані про позиції. Наші розвідники навчилися широко використовувати прості звичайні серійні дрони DJI або Autel, щоб встановлювати позиції росіян та націлювати артилерію. Безпілотники допомогли знищити багато ворожої техніки, особового складу та артилерії. Наприклад допомога дрона «Mavik-3», який коштує приблизно 100 тис. грн, надала можливість знищити «Урал», який коштує біля 2 млн грн. [5].

В умовах позиційної війни бойові квадрокоптери набувають гібридних функцій - вони можуть виконувати роль як диверсійно-розвідувальних груп, так і снайперів, і навіть фронтової авіації. Так, серед розвідувальних безпілотників Україна має безпілотники «Валькірія», «Фурія» та«Лелека-100». Вони літають на відстань біля 30 км і у повітрі можуть працювати до 3 годин. Для тих самих цілей військові української армії часто застосовують і цивільні квадрокоптери. Найвідомим ударним безпілотником є турецький Bayraktar TB2. Він може переносити чотири авіабомби із сучасним лазерним наведенням або дві протитанкові керовані ракети. Керують безпілотником три оператори зі станції, яка рухається автомобілем. Bayraktar може самостійно літати. Це зброя, яка здатна ефективно знищувати командні пункти, станції радіоелектронної боротьби, зенітно-ракетні комплекси. Ці дрони гарну оптику, можуть коригувати прицільний вогонь безпечно для себе, не заходячи в зону дії ППО противника.

ЗСУ у військових операціях застосовують безпілотники Switchblade, які Україні передала Америка. Вони стоять на озброєнні в американській армії з 2012-го. Однак саме армія України вперше їх застосувала в бою. Дрони Switchblade (модифікації: 300 та 600), відрізняються максимальною відстанню ураження, розмірами та типом боєголовки.

З 2015 р. в армії України використовують безпілотники Warmate від польських виробників компанії WB Electronics (WB Group). ПРАТ «ЧеЗаРа» придбали Warmate і ліцензію на їх виробництво у 2016 році [2].

Улітку 2016 року наші військові отримали від США тактичні розвідувальні БпЛА RQ-11B Raven, що керуються та запускаються з рук (24 комплекси). Вага дрона становить 2 кг, радіус дії – до 10 км, апарат здатний переносити денну або нічну камери бокового огляду. Кожен комплекс БпЛА включає три апарати (загалом 72 дрони), дві станції управління, ноутбук, акумулятори і запасні частини [2].

Але першими ударними безпілотниками ЗСУ були саме 650-кілограмові «Bayraktar» довжиною 6,5 м і розмахом крил 12 м, мають корисне навантаження 150 кг, максимальну швидкість 222 км/год, час безперервного тримання в повітрі 24 год, максимальною висотою польоту 8200 м і радіусом дії (за умов прямого зв'язку) 150 км.

Розробка вітчизняних БпЛА активно почалася з 2014-го року переважно силами волонтерських структур. Було запропоновано кілька власних проектів створення безпілотників, кращі з яких взято на озброєння ЗСУ та інших структур, сьогодні їх навіть експортують. У першу чергу це БПЛА літакової схеми: PD-1 (UkrSpecSystems) з радіусом дії понад 100 км, «Фурія» (від компанії «Атлон Авіа»), «Лелека-100» (DeViRo) – наймасовіші дрони в українській армії з радіусом дії до 50 км. Усі вони використовуються для розвідки й коригування цілей артилерії [2].

Загалом БПЛА можна поділити на три групи. Перша це клас «мікро». Сюди належать дрони, якими користуються у цивільному житті. В Україні представлені моделі китайської компанії DJI та американські Autel. Суттєві переваги цих апаратів – компактність, легкість у використанні та невисока ціна. Навіть людина, яка раніше ніколи не запускала дрона, здатна швидко навчитися керувати ним. З мінусів – короткий час автономної роботи та обмежена дальність застосування.

Друга група - безпілотники середнього класу, їх використовують на тактичному рівні для виконання розвідувальних функцій. Сюди належать вітчизняні БПЛА «Лелека-100» та «Фурія». Вони мають суттєву перевагу над дронами класу «мікро», бо створені для військових цілей і здатні самостійно перебувати у повітрі біля 3 годин.

Третя група – безпілотники оперативно-тактичного класу. Це апарати здатні рухатися в небі біля 10 годин, вони мають збільшений радіус дії та використовуються у плануванні військових операцій. Сюди належать багатоцільові дрони вітчизняного виробництва Raybird-3 та PD-2 [1].

Висновок: отже, БПЛА зайняли власну нішу на полі бойових дій, їх користь сьогодні не викликає сумнівів. Еволюція та розвиток сучасних

технологій ведуть до постійного підвищення інтелектуалізації та роботизації збройних конфліктів – це дозволяє забезпечити виконання найбільш складних та небезпечних для людини операцій з мінімальними втратами. Тому комплексне застосування БПЛА разом з літаками та/або артилерійськими засобами відіграватиме дуже важливого значення у тому, як виглядатиме сучасна війна й перемога. Таким чином, є гостра необхідність створення промисловостей у розробці військових різнотипових БПЛА та БАК, що будуть виконувати цільові завдання під час бойових та службово – бойових дій.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк О. Про «Байрактари» ви вже чули. Ось що треба знати про інші дрони, які використовує Україна (та що їм протиставляє Росія) // Заборона, 12 жлвтня 2022. URL: https://zaborona.com/pro-bajraktary-vy-vzhe-chuly-os-shho-treba-znaty-pro-inshi-drony-yaki-vykorystovuye-ukrayina-ta-shho-yim-protystavlyaye-rosiya/

2. Дрони як зброя: стан і перспективи ударних безпілотників для ЗСУ // Defense Express, 18.10.2023. URL: https://defence-ua.com/weapon_and_tech/droni_jak_zbroja_stan_i_perspektivi_udarnih_bezpilotnikiv_dlja_zsu-4565.html

3. Камікадзе з крилами й гвинтами: експерти розповіли про роль безпілотників у боротьбі з російським агресором // FREEДОМ, 12.10.2023. URL: https://uatv.ua/uk/kamikadze-z-krylamy-j-gvyntamy-eksperty-rozpovily-pro-rol-bezpilotnykiv-u-borotbi-z-rosijskym-agresorom/

4. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції: метод. рек. / А.А. Саковський, С.М. Науменко, С.І.Кравченко, І. М. Єфіменко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.

5. Родак К. Це справжній прорив, 13.06.2022. URL: https://zaxid.net/statti_tag50974/

6. Шварц П., Бергманн М., Снєговая М., Долбайя Т, Фентон Н. CSIS: Війна на виснаження // Тверезий погляд, 2023. URL: https://tverezo.info/

7. Ярошенко Я., Герасименко В., Блискун О., Базіло С., Ікаєв Д. Досвід застосування безпілотної авіації у Вірмено-Азербайджанському конфлікті осени 2020 року. Уроки для України // Воєнно-історичний вісник, 2021. №2(40). С. 53-71.

УДК 355

КУРБАТОВ Артем Андрійович,
викладач кафедри тактики та тактико – спеціальної підготовки факультету службово – бойової діяльності НГУ Київського інститут Національної гвардії України
ТРОФИМЕНКО Євгеній Романович,
курсант 3 відділення 140 навчальної групи курсу № 3 факультету забезпечення державної безпеки Київського інститут Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УРБАНІЗОВАНІЙ МІСЦЕВОСТІ

Актуальність дослідження. Дослідження оообливостей ведення розвідки Національної гвардії України (НГУ) в урбанізованій місцевості є надзвичайно актуальним завданням. У сучасному світі велика кількість військових дій відбувається саме в міському середовищі. Розвідка в урбанізованих зонах має свої особливості і вимагає специфічних підходів та навичок. Урбанізована місцевість часто стає місцем для дій збройних груп та терористичних організацій. НГУ має бути готовою до ведення розвідки в цих умовах. Захист жителів міст та міських районів від загрози війни або терористичних актів є однією з основних місій НГУ. Розвідка допомагає ідентифікувати загрози та розробити стратегії захисту. Знання про урбанізовані райони та особливості міської топографії є важливими для планування та виконання військових операцій в таких умовах.

Оскільки міська місцевість є складною та важкою для бойових операцій, дослідження та розвиток особливостей розвідки НГУ в урбанізованому середовищі є критичним для забезпечення національної безпеки та ефективного ведення військових операцій в Україні та за її межами.

Метою даного дослідження є розкриття особливостей ведення розвідки НГУ в урбанізованій місцевості.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасності, коли асиметричні загрози суттєво відрізняються від небезпек кінця ХХ століття, виникає тенденція до збільшення просторових і скорочення часових характеристик бою. Міста же, у свою чергу, створюють ідеальне середовище для ведення партизанських дій іррегулярними збройними формуваннями, оскільки перевага регулярних військових підрозділів, передусім технічна, при діях в умовах високоурбанізованої місцевості значною мірою нейтралізується. Специфіка розвідки та бою в умовах сучасного міста часто вимагають від підрозділів

здатності діяти самостійно, у відриві від основних сил військових частин [1, с. 46].

Хімічна, біологічна, радіаційна розвідка (далі – РХБ розвідка) - процес збирання інформації для виключення раптовості дій противника та своєчасного виявлення хімічного, біологічного, радіаційного зараження у районах зосередження та дій військових частин (підрозділів) для своєчасного оповіщення військ. Це комплекс заходів, який полягає в акумуляції інформації від всіх елементів системи виявлення і оповіщення про хімічне, біологічне, радіаційне зараження військових частин (підрозділів), які виконують завдання у заданому районі та формуванні єдиного операційного середовища з моніторингу хімічна, біологічна, радіаційна обстановка. Під час бойових дій в районі, де знаходяться підземні об'єкти основні зусилля РХБ розвідки зосереджуються на: обстеженні (огляді) основних магістралей, метро, підвалів, каналізаційних колекторів; визначенні можливості використання найміцніших споруд (підвалів будівель) для захисту особового складу від радіоактивних, небезпечних хімічних речовин і біологічних засобів, а також міської комунальної інфраструктури для проведення в разі необхідності спеціальної обробки підрозділів. Специфікою РХБ розвідки в ході ведення бойових дій в районі з розвиненим підземним середовищем є постійно діючий фактор можливості знаходження у безпосередній близькості до позицій противника, в умовах важко прохідної місцевості та відсутністю простору для маневру. Тому часто розвідку необхідно вести в пішому порядку, з обмеженою підтримкою транспортних засобів, що в свою чергу буде потребувати додаткового часу. Додатковими умовами, які можуть призвести до того що РХБ розвідка буде вестись у пішому порядку є забезпечення скритності дій та необхідність отримання детальної інформації щодо наявних хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних загроз [2, с. 27].

Суто з військової точки зору, населені пункти – одні із найважливіших елементів місцевості, що обумовлено їх важливим значенням для цивільних та, особливо, військових користувачів. У населених пунктах зосереджені промислові підприємства, наукові установи, навчальні заклади, театри, музеї тощо. У великих населених пунктах розташовані вузли транспортних магістралей, морські та річкові порти, залізничні станції, автовокзали, сконцентровано виробництво зброї, бойової техніки, боєприпасів, військового спорядження та іншої військово-промислової продукції, тому населені пункти мають важливе значення під час ведення бойових дій із застосуванням усіх видів зброї [1, с. 47].

Для спостережних пунктів рекомендується вибирати такі місця, з яких був би можливий хороший огляд дій противника і своїх військ в заданому секторі. Найбільш зручними місцями для спостереження є: високі багатоповерхові будівлі, де спостереження можна вести через слухові вікна горищ, проломи в даху, вікна верхніх поверхів; заводські труби, кам'яні огорожі, в яких заздалегідь слід пробити отвори; розвалини будівель, підбиті і замасковані танки, дерева з густим листям тощо. Особовий склад спостережного пункту має бути по можливості захищений від артилерійського і мінометного вогню [3, с. 137].

Насамперед зруйновані місцеві будівлі та збережені споруди забезпечують сприятливі умови для ведення оборонних дій, укриття особового складу, озброєння і військової техніки, обладнання в інженерному відношенні опорних пунктів, районів оборони та вузлів спротиву. Разом з тим урбанізація обмежує мобільність військ, перешкоджає пересуванню важкої військової техніки, ускладнює проведення маневру з метою зосередження зусиль на загрозливому напрямку, сковує дії розвідки, послаблює результативність повітряних ударів, ускладнює управління підрозділами під час бою, знижує ефективнісь дій засобів радіозв'язку та засобів управління, обмежує огляд та обстріл (дальність стрільби рідко перевищує 300-400 м), а наявність цивільного населення не тільки впливає на масштаби застосування зброї, призначеної для ураження площадних об'єктів, але і на характер бою в цілому. Так, наявність цивільного населення в місті створює труднощі у виявленні противника, який зливається з населенням. Противник використовує місцеве населення як прикриття, а в більшості випадків приносить в жертву для отримання психологічної переваги. Досягнення успіху шляхом застосування зброї масового руйнування вважається неприйнятним, оскільки при масовій загибелі мирного населення, неминучій у цьому випадку, політичні витрати не компенсуються військовими успіхами, а в подальшому можуть призвести до озброєного спротиву з боку місцевого населення [1, с. 49].

При облаштуванні спостережного пункту слідує посилити перекриття на випадок обвалу будівлі; стіни треба додатково закладати цеглою і мішками з піском, вікна – підручними матеріалами. Біля спостережного пункту потрібно обладнати укриття (пристосувавши для цього підвал дома або погріб) і побудувати ходи сполучення. Усі ці роботи слід проводити вночі або під прикриттям диму, щоб противник не помітив їх. При організації спостереження потрібно постійно мати на увазі, що дальність спостереження в місті обмежена. Тому спостережні пункти треба висувати ближче до переднього краю, збільшуючи одночасно їх кількість. Спостереження за противником, відмітка цілей і розривів здійснюють з-за укриттів з допомогою оптичних приладів, але при активній роботі снайперів противника ці прилади швидко виводяться з ладу. При використанні біноклів розвідку ведуть тільки з глибини кімнат або через спеціально виконані у напрямку цілей отвори [3, с. 138].

Таким чином, щоб забезпечити підрозділи, що наступають, і частини, що роблять охоплення і оточення окремих підрозділів і частин противника, розвідка в ході бою повинна виявити:опорні пункти противника, його уразливі фланги, стики, ділянки, можливі проміжки, водночас особливу увагу приділяти виявленню їх боєздатності; наявність тактичних резервів противника, їх здатність своєчасно висунутися для закриття проломів і незайнятих ділянок або проведення контратак; які сили і засоби противник може зняти з другорядних ділянок для проведення контрманевру; найбільш вигідний момент для маневру наших військ для здійснення оточення; заходи противника, що

проводяться ним в цілях протидії оточення; наявність сил і засобів противника для проведення контратак на флангах військ, що наступають [1, с. 53].

Висновки. Урбанізована місцевість має свої специфічні вимоги та особливості для розвідки, що потребує подальшого дсолідження та створення сучасних рекомендацій з ведення розвідки в місті,я кі потребують спеціалізованих навичок та підготовки. Розвідка в містах також пов'язана з захистом цивільного населення та міської інфраструктури під час воєнних конфліктів. Урбанізована розвідка може вимагати співробітництва з іншими військовими підрозділами, місцевими владами та міжнародними партнерами.

Список використаних джерел:

1. Зайцев І. Актуальні проблеми ведення військової розвідки в умовах сучасного міста. 2020. С. 45-58. URL: https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/article/view/530/500 (дата звернення: 26.09.2023).

2. Король Я.І. Особливості ведення хімічної, біологічної, радіаційної розвідки в ході бойових дій в районі з розвиненим підземним середовищем. February 12, 2021. Pisa, Italian Republic. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. URL: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/download/12.02.2021/443 (дата звернення: 26.09.2023).

3. Керівництво «Дії в урбанізованій місцевості». 2019. URL: http://surl.li/lngoi (дата звернення: 26.09.2023).

ЛИТВИН Вікторія,
Національна академія внутрішніх справ
кандидат юридичних наук
м. Київ

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ У РОБОТІ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР

В умовах воєнного стану використання новітніх автоматизованих систем та механізмів стало необхідною потребою. Українська розвідувальна діяльність, доставка різного роду вантажів, фіксація місць дорожньо-транспортних пригод, пошук безвісти зниклих, охорона адміністративних будівель – це все і не тільки здійснюється завдяки використанню безпілотних літальних апаратів (далі - БпЛА).

БпЛА – це механізований літальний апарат, який не має пілота та керується віддаленою автоматизованою станцією. Використання та застосування БпЛА здійснюється відповідно до Постанови КМУ № 954 від 06 грудня 2017 року «Положенням про використання повітряного простору України» [2], Закону України № 3393-VI від 19.05.2011 «Повітряний кодекс України» [3], Наказу МОУ № 661 від 08 грудня 2016 року «Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України» [4] та ін.

В умовах активних бойових дій БпЛА можуть використовуватись для:

- виявлення штурмових груп противника;
- ураження противника;
- доставки вантажу будь-якого характеру (гуманітарний, медичний, боєприпаси тощо);
- пошуку особового складу;
- охорони кордонів та ін.

У правоохоронній діяльності БпЛА можуть використовувати з метою:

- аеровідеофіксації (аерофотофіксації) місці події слідів, предметів, деталей, трупів, будівель, споруд й іншу криміналістичну інформацію;
- виявлення схованок, могильників та інших незаконних поховань;
- розшуку підозрюваних по гарячим слідам;
- обстеження важкодоступних приміщень, будівель, ділянок місцевості;
- моніторингу транспортного потоку з метою контролю та аналізу за дорожньою обстановкою;
- моніторингу скупчення людей на масових заходах;
- спостереження за охоронюваними об’єктами та особами;
- огляд місцевості для планування проведення на них певних заходів;
- транспортування вантажу в місця де достатньо важко дістатись;
- ідентифікація підозрюваних або осіб, які перебувають в розшуку тощо;
- вирішення проблеми спалення листя;

- дотримання карантинного режиму на воді тощо [1].

Досвід закордонних країн вказує на високий рівень результативності використання безпілотників. 74 урядових агентства США вже легально використовують дрони для здійснення правоохоронних функцій. Саме американські правоохоронці модифікували БПЛА електрошокерами з метою затримання злочинців. Поліція Великобританій успішно використовує безпілотники з 2014 року. В основному мета їх використання – контроль за дорожнім рухом.

Німеччина з 2008 року почала використовувати дрони для моніторингу проведення масових заходів, пошуку незаконних посівів заборонених до обігу рослин, забезпечення роботи критичної інфраструктури. Китай модифікував БпЛА встановивши гучномовці для оповіщення населення під час карантинних обмежень.

Варто зауважити, що використання та застосування безпілотних літальних апаратів потребує законодавчих ініціатив. Необхідно врегулювати питання застосування дронів під час здійснення оперативних та слідчих дій. Окрім цього, потребує опрацювання питання, що регулює модифікацію дронів певними спеціальними засобами для здійснення оперативних заходів поліцейськими.

Список використаних джерел

1. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції: метод. рек. / А. А. Саковський, С. М. Науменко, С. І. Кравченко, І. М. Єфіменко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.

2. Про затвердження Положенням про використання повітряного простору України: Постанова КМУ № 954 від 06 грудня 2017 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF#Text

3. Повітряний кодекс України: Закон України № 3393-VI від 19.05.2011 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text

4. Про затвердження Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України: Наказ Міністерства оборони України № 661 від 08.12.2016 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0031-17#Text

МАНЖОС Олексій Олександрович,
старший викладач – начальник служби РХБЗ – начальник служби екологічної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
ЧИГАНОВ Олександр Дмитрович,
курсант 3-го відділення 232 навчальної групи ФСБД НГУ Київського інституту Національної гвардії України

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ АЕРОЗОЛЬНОЇ ПРОТИДІЇ (МАСКУВАННЯ) В УМОВАХ ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Ведення бойових дій під час відсічі збройної агресії російської федерації проходить умовах масового застосування високоточної зброї (ВТЗ). Таким чином, для успішного виконання Силами оборони бойових задач на перший план виходить здатність їй протидіяти.

Засоби аерозольної протидії (ЗАП) є ефективним способом захисту від ВТЗ і можуть бути використані для досягнення різних цілей (штучне погіршення прозорості атмосфери; зниження або повну відсутність видимості, екранування теплового та видимого випромінювання об’єкту, послаблення, викривлення або розсіювання електромагнітного випромінювання.)[1].

За час бойових дій ЗАП продемонстрували високу ефективність та все частіше використовуються для захисту військових та цивільних об'єктів від артилерійського вогню, авіаційних ударів, ракетних обстрілів.

На теперішній час Сили оборони в основному забезпечуються ЗАП, які розроблені ще в СРСР та прийняті на озброєння переважно в сімдесятих-вісімдесятих роках двадцятого століття.

Їх можна поділити на такі категорії:

1. Загальновійськові засоби аерозольного маскування (ручні димові гранати, димові шашки) .

2. Артилерійські боєприпаси (димові снаряди, міни).

3. Засоби аерозольного маскування броньованих об’єктів (термодимова апаратура, уніфікована система АЕК-902 «Хмара»).

4. Технічні засоби аерозольної протидії військ РХБ захисту (димові машини (ТДА-М, ТДА-2М, ТДА-2К), аерозольні генератори (АГП)).[2]

Застосування аерозолів дозволяє створити завіси, що заважають або зовсім виключають прицільне застосування високоточних боєприпасів і ведення вогню з борту літаків чи вертольотів.

Димові шашки, які мають високу температуру горіння можуть застосовуватись, як хибні цілі для боєприпасів з системою інфрачервоного самонаведення (наводити на себе високоточні боєприпаси з головкою, яка чутлива до теплового випромінювання (ПТРК «Корнет») або до теплового контрасту (FGM-148 Javelin)).

Але разом з вищевказаними перевагами аерозольне маскування має певні недоліки такі як короткочасна дія (необхідність постійного поновлення аерозольної завіси), велика залежність від метеорологічних умов (напрямку та швидкості вітру, вертикальної стійкості повітря) також застосування димів вказує на намір приховати ті чи інші дії.[3]

Грамотно організоване застосування ЗАП (осліплення пунктів спостереження та управління, розрахунків (екіпажів) вогневих засобів, протидія засобам наземної та повітряно-космічної розвідки та системам наведення високоточної зброї), комплексного захисту військ від зброї противника, особливо при участі в них сил і засобів військ РХБ захисту, дозволять частково компенсувати перевагу противника в деяких видах зброї, а також зберегти боєздатність з'єднань і частин Сил оборони, забезпечити можливість евакуації пораненого особового складу та пошкодженої техніки.

Отже, стрімкий розвиток засобів розвідки й ураження противника визначає необхідність більш наполегливо шукати нові способи і засоби захисту підрозділів, важливих військових та цивільних об'єктів і підвищення їх живучості.

Для цього необхідно створювати нові аерозолеутворюючі сполуки (миттєвого приведення в дію), вести роботи щодо розробки автоматизованих систем аерозольної протидії (як групової так і індивідуальної).

Таким чином модернізація аерозольних засобів маскування допоможе значно підвищити захист від ВТЗ, осліплення ворога та маскування своїх дій, дозволить зменшити залежність від погодних умов та рельєфу місцевості.

Список використаних джерел

1. Гутченко О.А., Гутченко К.С., Тіхонов І.М., Ушмаров П.В. Розвиток засобів масківання дій військ та об'єктів із застосівання аерозолів. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України.* 2014. №3(16). С. 154-157.

2. Марущенко В.В., Галак О.В. Мартинюк І.М. Аерозольна протидія технічним засобам ураження і розвідки противника. *Навчальний посібник*. Харків, ФВП НТУ «ХПІ», 2011.100 с.

3 . Аерозольне маскування для ведення бойових у районі ООС: *АРМІЯ INFORM*: веб-сайт. URL: https://armyinform.com.ua/2020/11/28/aerozolne-maskuvannya-dlya-vedennya-bojovyh-u-rajoni-oos/ (дата звернення 28.09.2023).

МИРОНОВИЧ Юрій Вікторович,
ЗАДЕРІЄНКО Сергій Іванович,
кандидат військових наук, доцент
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного,
м. Львів

МІСЦЕ І РОЛЬ БАГАТОЦІЛЬОВИХ БЕЗПІЛОТНИХ ГІБРИДНИХ МОДУЛЬНИХ ПІХОТНИХ СИСТЕМ

Система логістичного забезпечення у бойових діях першої половини 2022 року проявила свої слабкі місця, до основних з яких слід віднести:

розтягнутість лінії бойового зіткнення та на деяких ділянках оборони дія диверсійно-розвідувальних груп противника змушували командування виділяти значні сили для охорони та оборони підрозділів тилу та власних комунікацій;

майже повна відсутність броньованих засобів підвезення військового майна зумовила обмежені можливості з доставки усього необхідного ротам (взводам) першого ешелону, передовим підрозділам;

недостатня кількість звичайних транспортних засобів або низький коефіцієнт технічної готовності, у свою чергу, завдали шкоди системі постачання матеріально-технічних засобів та зумовили затримки з евакуацією пошкоджених зразків озброєння і військової техніки (ОВТ).

Зазначені вади і подальша збройна агресія рф проти України винесла на порядок денний питання впровадження у організаційно-штатну структуру підрозділів логістичного забезпечення броньованих багатоцільових безпілотних наземних машин. Безперервне надходження в Україну техніки і озброєння від країн-партнерів вказує на те, що в країнах Північноатлантичного альянсу вже розроблені і успішно експлуатується ряд зразків розроблених в рамках концепції Unmanned Ground Vehicle (UGV).

Перший прототип UGV був представлений на міжнародній виставці оборони та безпеки Defense Security and Equipment International 2015 (DSEI 2015), яка проходила в Лондоні у вересні 2015 року [1, 2].

Одним із зразків виготовлених за концепцією UGV є THeMIS (Tracked Hybrid Modular Infantry System). THeMIS це багатоцільова безпілотна гусенична гібридна модульна піхотна система, яка розробляється естонським постачальником послуг із захисту та безпеки Milrem Robotics за підтримки Міністерства оборони Естонії. Транспортер THeMIS восени 2022 року наші захисники випробували в бойових умовах на передовій для доставки військового майна і евакуації поранених, слід зазначити, що THeMIS в результаті випробувань отримав ряд схвальних відгуків.

THeMIS базується на гусеничному шасі з великим центральним відсіком і призначений для виконання широкого спектру військових завдань у небезпечних або важкодоступних районах. Він демонструє підвищений захист та операційну ефективність. Довжина і ширина засобу становлять 2,1 м, висота – 0,98 м. Базова

споряджена маса даного UGV становить 850 кг і він може перевозити корисне навантаження до 750 кг.

У Сполучених Штатах Америки концепція UGV знайшла свою реалізацію у квітні 2017 року, коли підрозділ Пентагону відповідальний за закупівлі озброєння, замовив у промисловості малі багатоцільові транспортні платформи (МБТП) за програмою SMET (Small Multipurpose Equipment Transports). Вісім виробників МБТП представили свої розробки у вересні 2017 року на багатоетапні відбіркові випробовування, які тривали майже до кінця 2019 року. Переможцем змагань на кращу МБТП став виробник General Dynamics Land System, який обігнав конкурентів і отримав контракт на постачання армії США до кінця 2024 року 624 таких засобів. У контракті замовлена Пентагоном платформа отримала умовну назву MUTT (Multi-Utility Tactical Transport). Вона є транспортним засобом з колісною формулою 8х8, що рухається за допомогою гібридного двигуна та призначена для перевезення близько 450 кг вантажу [1].

Цікавим зразком, який може змагатись з MUTT є український безпілотний тактичний багатоцільовий транспортний засіб "Фантом". Фантом у вигляді дистанційно керованого мініатюрного бронетранспортера уперше був представлений у жовтні 2016 року державним підприємством "СпецТехноЕкспорт" на XIII міжнародній спеціалізованій виставці "Зброя та Безпека – 2016". На момент презентації варіант з колісною формулою 6х6 міг розганятися до 38 км/год власним гібридним двигуном потужністю 30 кВт і мав запас руху до 20 км. Корисне навантаження при цьому складало 350 кг.

Команда ентузіастів з міста Тернопіль розробила свій електричний безпілотний транспорт відомий як універсальна платформа RAS1, отже в Україні зараз проходять випробування безпілотної моделі власного виробництва виготовленої за концепцією UGV.

Поки що платформа RAS1 існує в єдиному дослідному зразку, тестується й удосконалюється. Хоча транспортер і вважається продуктом українського виробництва, він містить окремі імпортні компоненти. Наприклад, електродвигун і гідропомпу замовляють в Італії та Болгарії, електронні компоненти, мікроконтролери – з Тайваню, гусениці з кевларовим кордом – з Китаю, а механічна частина виготовляється в Україні [3].

Платформа RAS1 розрахована на перевезення будь-якого майна вагою до однієї тони. Дистанційне керування дозволяє доставити під обстрілами на вогневу позицію ящики з боєприпасами, термоси з гарячою їжею, коробки (тару) з медикаментами, каністри з пально-мастильними матеріалами, палети з питною бутильованою водою або ж інше військове майно.

В залежності від завдань платформу RAS1 можна комплектувати однією або трьома акумуляторними батареями на 65 А/г. Однієї акумуляторної батареї на 65 А/г вистачає на чотири години роботи платформи.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що багатоцільові безпілотні гібридні модульні піхотні системи виборюють у великогабаритного транспорту своє місце на полі бою і в подальшому будуть відігравати значну роль у логістичному забезпечення Сил безпеки і оборони України.

Список використаних джерел

1. Задерієнко С.І. Перспективна концепція захисту військовослужбовців від перевантаження елементами бойового екіпірування. Перспективи розвитку озброєння та військової техніки Сухопутних військ: Збірник тез доповідей Міжнародної науково–технічної конференції, 14-15 травня 2020 р. Львів: НАСВ, 2020. С.293.

2. Задерієнко С.І. Характер взаємодії органів управління логістичним забезпеченням з неурядовими організаціями. Проблемні питання розвитку та організації логістики збройних сил України за досвідом проведення антитерористичної операції та розвитку системи логістики у країнах НАТО: наук.-практ. семінар. 24 червня 2020 р., м. Київ. К.:НУОУ, 2020. С. 56-59.

Ожго В. У Тернополі розробили електричний безпілотний транспорт для евакуації поранених. URL: https://auto.24tv.ua/u_ternopoli_rozrobyly_elektrychnyi_bezpilotnyi_transport_dlia_evakuatsii_poranenykh_n47955

НАТОЧІЙ Анатолій Дмитрович,
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ВОРОНА Дар'я Сергіївна,
курсант 3 курсу ННІППФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПІЛЬНИХ ДІЙ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

За умов виникнення кризових ситуацій до реагування, як правило, можуть бути залучені декілька або всі формування сил безпеки. Відповідно до закону «Про національну безпеку України» встановлено, що до сил безпеки відносяться правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України [1]. Також слід відмітити Указ Президента України «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» де відмічається, що для ефективного розвитку сектору безпеки і оборони в сучасних умовах передбачається оптимізація кількості підрозділів забезпечення складових сектору безпеки і оборони в рамках уніфікованої системи логістичного забезпечення. Окрім того, Концепцією передбачалось формування уніфікованої системи логістичного забезпечення, здатної централізовано здійснювати управління ресурсами в інтересах забезпечення військ (сил) і засобів сектору безпеки і оборони під час їх оперативного застосування. Разом із цим у документі приділяється достатньо уваги створенню мережі ситуаційних центрів державних органів, що входять до сектору безпеки і оборони, метою створення якої стало забезпечення ефективної координації усіх учасників процесу вирішення проблемних питань та мінімізації загрози безпеці. [2]

Наразі сили безпеки складаються з різнопланових структур, для кожної з яких характерні власні особливості та різнопланові можливості для управління та організації усього спектру забезпечення своєї діяльності (в тому числі логістичного забезпечення). Таке розмаїття й розмежованість структур великою мірою зменшують рівень оперативності в процесі виконання поставлених перед силами безпеки завдань. Якщо проаналізувати досвід управління логістичним забезпеченням спільних дій сил безпеки, то можна говорити про недостатню ефективність існуючої системи. Механізми управління, що використовуються для вирішення широкого спектру поставлених задач, достатньо затратні та не завжди враховують усі аспекти. При цьому логістичне забезпечення будь-якої з уповноважених інституцій має складну багаторівневу структуру управління й не

завжди рівномірну та оптимізовану інфраструктуру. Це диктує умови для необхідності впровадження об'єднаної системи управління логістичним забезпеченням усіх сил безпеки, що задіяні у вирішенні кризових ситуацій. [3]

Розглянемо основні аспекти логістичного підходу, а саме постачання та забезпечення яке включає в себе забезпечення військових сил усім необхідним від боєприпасів та обладнання до їжі та медичних засобів. Логістична система повинна бути здатною оперативно постачати ці ресурси на передову лінію. Логістичний підхід також включає в себе планування та керування транспортуванням військових сил, розміщенням їх на передових позиціях та забезпеченням доступу до необхідних інфраструктурних об'єктів. Також інформаційний обмін передбачає відповідний обмін інформацією між різними частинами сил безпеки та командними центрами для забезпечення координації та прийняття найкращих рішень. Один з підходів це планування і ефективне управління ресурсами для забезпечення оптимальної ефективності та мінімізації втрат. Важливим аспектом є підготовка резервних ресурсів та можливість їх швидкого використання в разі потреби. В категорії основних включають інтероперабельність- це логістичний підхід який вимагає забезпечення взаємодії між різними військовими чи силами безпеки, що беруть участь у спільних діях. Це означає, що їх обладнання, комунікаційні системи та процедури повинні бути сумісними для ефективної спільної роботи. Також зв'язок з використанням передових технологій та інновацій для покращення продуктивності і зменшення ризиків. Розробка і використання нових технологій в галузі логістики може допомогти поліпшити точність і ефективність постачання та забезпечення сил безпеки. Передбачення аналізу та оцінки ефективності логістичних процесів і систем забезпечення. Це допомагає виявляти слабкі місця та ризики, які можуть виникнути під час спільних дій для вчасного реагування на них. Логістичний підхід також має враховувати екологічні аспекти, такі як зменшення впливу військових операцій на довкілля. Це може включати в себе раціональне використання ресурсів, управління відходами і зменшення викидів. У деяких ситуаціях, особливо при вирішенні гуманітарних криз, логістичний підхід може включати співпрацю з цивільними організаціями і структурами для забезпечення необхідної допомоги та ресурсів. [4]

Логістичний підхід є необхідним для забезпечення успішної спільної дії сил безпеки, особливо в сучасних складних військових операціях, де координація і швидкість реагування мають велике значення. Ці аспекти відображають важливість логістики у сучасному військовому та безпековому середовищі, де швидкість реагування, ефективність та співпраця між різними силами і структурами грають критичну роль у досягненні поставлених цілей та мінімізації ризиків.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21 червня 2018 р. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016 / Президент України. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832

3. Герасименко В.М. Контролінг в управлінні логістичною діяльністю НГУ / В.М. Герасименко // Перспективні напрямки наукових досліджень щодо технічного та тилового забезпечення Національної гвардії України: Збірник тез доповідей науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 28 березня 2019 року). – Х.: 2019. – С. 9-10.

4. Ященко О.А. Управління логістичним забезпеченням при кризових ситуаціях, що загрожують державній безпеці / О.А. Ященко // Перспективні напрямки наукових досліджень щодо технічного та тилового забезпечення Національної гвардії України: Збірник тез доповідей науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 28 березня 2019 року). – Х.: 2019. – С. 51

НІКОЛАЙЧУК Лариса Григорівна,
кандидат технічних наук, доцент
МАНЗЯК Олександр Михайлович,
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ЛОГІСТИКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Аналізуючи умови перших років війни з 2014 року, можна зазначити, що дестабілізація ситуації на сході України, розгортання повномасштабних військових дій показали, нажаль, недосконаліть спроможностей збройних сил України (ЗСУ), її оборонного комплексу та влади загалом проводити бойові дії та своєчасно, високоякісно забезпечувати потреби фронту. На початках Український уряд виявився неспроможним спорядити наші ЗС найбільш необхідним: продовольством, екіпіруванням, зброєю та технікою. Також була відсутня зрозуміла схема поставок матеріального забезпечення військам, що потребувало формування нового логістичного забезпечення [1]. Тому, під час сьогоднішньої російсько-української війни, побудова системи логістики потребує нагальних змін та розвитку, шляхом вирішення наявних проблем та визначення напрямів її удосконалення.

Актуальними проблемами для ефективного функціонування системи логістичного забезпечення є: наявність єдиної нормативно-правової бази її організації; прозорість усіх процесів у сфері закупівель озброєння та військової техніки (ОВТ), матеріально-технічних засобах (МтЗ) та послуг, видимість їх ресурсів через впровадження інформаційних технологій; централізована організація планування; баланс між ефективністю заходів забезпечення та максимальної економії державних коштів; відповідність обсягів запасів ОВТ та МтЗ реальній потребі, забезпечення своєчасного їх накопичення, належного зберігання, раціонального їх розподілу, ефективного і економного їх використання; здатність до безперервного забезпечення військ (сил) ОВТ та МтЗ, своєчасне підвезення у війська необхідної кількості МтЗ під час війни; чітка та прозора система управління; постійна готовність складових системи до застосування, здатність виконати покладені завдання; наявність достатньої кількості сил і засобів, що дозволяють виконувати весь комплекс завдань із логістики, здійснення швидкої перебудови; наявність системи підвищення кваліфікації особового складу, який залучається до виконання завдань логістичного забезпечення, відповідність рівня кваліфікації завданням [2].

Сьогодні, система логістичного забезпечення ЗСУ - сукупність взаємопов’язаних та взаємодіючих органів управління, сил і засобів логістичного забезпечення. Вона розподіляється за масштабами і характером

завдань, які виконуються — на систему логістичного забезпечення стратегічного, оперативного і тактичного рівнів.

Порядок застосування сил логістики: застосування сил логістики під час виконання завдань оборони держави, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності здійснюється ешелоновано за рівнями підпорядкованості сил логістики. Ешелонування сил і засобів логістичного забезпечення здійснюється відповідно до оперативної побудови угруповань військ (сил) за смугами логістичного забезпечення.

У межах першої смуги логістичного забезпечення розгортаються та виконують завдання сили логістики підрозділів та військових частин, які безпосередньо ведуть бойові дії у смузі забезпечення, на передньому краї оборони (на лінії зіткнення), діють у першому ешелоні угруповання військ (сил). Сили логістики першої смуги логістичного забезпечення включаються до систем всебічного забезпечення військових частин.

У межах другої смуги логістичного забезпечення розгортаються та виконують завдання сили логістики, які безпосередньо підпорядковані командувачу (командиру) угруповання військ (сил), підрозділи логістичного забезпечення військових частин (підрозділів) другого ешелону (резервів) угруповання військ. Зі зміною оперативної побудови угруповання військ сили логістики військових частин та підрозділів здійснюють перегрупування разом зі своїми військовими частинами, підрозділами. За рахунок сил логістики, які безпосередньо підпорядковані командувачу (командиру) угруповання військ, створюються елементи оперативної побудови угруповання військ – угруповання сил і засобів логістичного забезпечення та резерв сил логістики.

У межах третьої смуги логістичного забезпечення виконують завдання сили і засоби, які безпосередньо підпорядковані Головнокомандувачу ЗСУ, військові частини (установи) логістичного забезпечення Командування Сил логістики ЗСУ, сили логістики стратегічних резервів, які перебувають у районах зосередження та військ що відновлюють боєздатність поза межами операційних зон угруповань військ.

Військові частини (установи) логістичного забезпечення Командування Сил логістики ЗСУ складають основу угруповання та резерву сил і засобів логістичного забезпечення сил оборони. За рішенням Головнокомандувача ЗСУ до складу угруповання сил і засобів логістичного забезпечення сил оборони можуть входити військові частини (установи) логістичного забезпечення, які підпорядковані органам управління інших складових сил оборони. За рішенням Верховного Головнокомандувача ЗСУ до складу угруповання сил і засобів логістичного забезпечення сил оборони можуть бути включені державні підприємства та установи з ремонту ОВТ та постачання ресурсів.

Сили та засоби логістичного забезпечення другої та третьої смуг логістичного забезпечення у залежності від оперативної обстановки можуть залучатися до виконання окремих та невідкладних завдань забезпечення підготовки та ведення бойових дій у смугах логістичного забезпечення що наближені до противника [3].

Аналізуючи вище викладений матеріал, можна виділити наступні основні шляхи розвитку системи логістичного забезпечення:

удосконалення організаційно-штатної структури військових частин, установ, підрозділів логістичного забезпечення, приведення її у відповідність оснащенню та заданням що на них покладаються;

запровадження у діяльності сил логістики з організації та здійснення логістичних процедур та стандартів прийнятих в ЗС держав-членів НАТО;

оснащення військових частин, установ, підрозділів логістики сучасними зразками техніки, технологічного обладнання, інвентарю та устаткування;

запровадження комплексних автоматизованих систем управління запасами МтЗ та їх обліку;

удосконалення процесів логістичного забезпечення Збройних Сил України у особливий період для оперативного і повного задоволення потреб у постачанні МтЗ та послуг, відновленні (ремонті) ОВТ та МтЗ, розквартируванні військ (сил);

будівництво та вдосконалення логістичної інфраструктури що забезпечує надійне зберігання МтЗ та підвищення виробничих можливостей;

комплектування сил логістики мотивованим та професійно підготовленим особовим складом відповідно до потреб військових частин, установ, підрозділів логістичного забезпечення;

відпрацювання та впровадження нормативних (доктринальних) документів щодо застосування сил логістики.

Список використаних джерел:

1. Дурач В.М., Ніколайчук Л.Г. Удосконалення логістики та закупівель у військових установах збройних сил України. *iScience. Актуальные научные исследования в современном мире.* Переяслав, 2022. Вип. 2 (82), ч. 1. 119 с. С. 27-31.

2. Ніколайчук Л.Г. Актуальні проблеми логістичного забезпечення Збройних Сил України. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXXI Міжнародної науково-практичної конференції MicroCad-2023, 17-20 травня 2023 року. / за ред. Проф. Сокола Є.І. – Харків: НТУ «ХПІ», 2023. С. 1352. 1406 с.

3. Доктрина застосування сил логістики, затверджена Головнокомандувачем Збройних Сил України, вересень, 2020.

ОРЕЛ Сергій М.,
кандидат технічних наук,
старший науковий співробітник
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З РОЗМІНУВАННЯ З ВРАХУВАННЯМ ВИМОГ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У роботі [1] визначаються фактори, які впливають на процес розмінування і в загальному підході включають ті, що визначаються зовнішніми факторами: тип та щільність вибухонебезпечних предметів (ВНП), фізико-географічні та погодні умови операційного району і т.п. і внутрішніми факторами: стан укомплектованості особовим складом підрозділів розмінування, рівень навченості особового складу і т.п.

Процес розмінування вкрай необхідний для очистки території від ВНП і повернення її до господарської діяльності, але за своєю природою передбачає пряму та опосередковану взаємодію з навколишнім середовищем і, отже, потенційно може мати на нього негативний вплив. Розчищення залишків військового конфлікту може вплинути на екосистеми та мати негативний вплив на рослинність, тваринний світ або на склад і родючість ґрунту. Тому вкрай необхідно, щоб національні органи (НОПМД) та центри (ЦОПМД), а також оператори протимінної діяльності (ОПМД) визначали та оцінювали екологічні аспекти операцій.

З цією метою UN Mine Action Service (UNMAS), організація під егідою ООН, розробила стандарт IMAS 07.13 (International Mine Action Standard) [2], що стосується екологічного менеджменту при проведенні робіт по розмінуванню. Фактично IMAS не є юридично зобов'язуючими документами. Однак вони надають рекомендації, що враховують принципи, включені в договори міжнародного гуманітарного права, основні права людини, вимоги допуску та інші загальні питання в практичні та детальні норми. IMAS розробляються, переглядаються та приймаються технічним комітетом, який представляє всю світову спільноту протимінної діяльності. Вони стали відповідними стандартами, які впроваджуються організаціями з протимінної діяльності і складають основу національних стандартів.

IMAS 07.13, спеціальний стандарт із захисту навколишнього середовища, визнає, що національні органи влади та організації з розмінування не лише несуть відповідальність за забезпечення того, щоб операції з розмінування проводилися безпечним, ефективним та результативним способом, але також у спосіб, який мінімізує вплив на навколишнє середовище. Мета повинна полягати в тому, щоб залишити навколишнє середовище в стані, подібному, або, де можливо, кращому, ніж до початку операцій з розмінування, і в стані, який дозволяє використовувати землю за призначенням після завершення цих

операцій. Таким чином, стандарт містить заяву про принцип «не нашкодь» стосовно екологічних міркувань. Він вимагає, наприклад, щоб «операції з розмінування проводилися без пошкодження майна чи інфраструктури, у спосіб, який мінімізує вплив на навколишнє середовище...», і що «планування операцій з розмінування має враховувати наслідки тих операції та будь-якої допоміжної діяльності щодо навколишнього середовища та будь-якої можливої шкоди майну чи інфраструктурі чи персоналу». У ньому детально описані обов'язки та зобов'язання національних органів влади та організацій, які займаються протимінною діяльністю. Нарешті, інші технічні стандарти IMAS містять посилання на екологічні міркування, такі як IMAS 11.10 щодо знищення накопичених протипіхотних мін і IMAS 11.20 щодо операцій зі знищення запасів відкритим спалюванням і відкритою детонацією.

Сутність екологічного менеджменту згідно IMAS 07.13 полягає в тому, що наявність системи управління якістю навколишнього середовища є обов'язковою вимогою для НОПМД та решти організацій, що займаються протимінною діяльністю. Саме НОПМД несе відповідальність за оцінку впливу протимінної діяльності на навколишнє середовище та встановлення заходів пом'якшення цього впливу, які відображають потреби на місцевому та/або національному рівнях. ОПМД несе відповідальність за задоволення потреб, критеріїв і заходів пом'якшення, наданих НОПМД, і має легкодоступну та прозору систему управління якістю, яка документує процедури та невідповідності. В цьому випадку вище керівництво НОПМД, ЦОПМД та ОПМД гарантує, що:

- виділяються адекватні ресурси для забезпечення ефективного управління навколишнім середовищем відповідно до екологічної політики;
- співробітники мають відповідну підготовку та чітко розуміють свою роль у захисті навколишнього середовища;
- управління екологічними аспектами належним чином включено у відповідну документацію;
- документація, що стосується управління навколишнім середовищем, є відкритою та прозорою і підтримується в актуальному стані;
- аспекти управління навколишнім середовищем, діяльності організацій, що займаються протимінною діяльністю, контролюються, переглядаються та вдосконалюються.

У плані підготовки співробітників до управління екологічними аспектами протимінної діяльності на рівні НОПМД, останні повинні вміти:

- визначати та оцінювати екологічні зобов'язання, пов'язані з національною програмою протимінної діяльності, які містяться у чинному національному та міжнародному законодавстві;
- розуміти співвідношення «вартість – користь» захисту навколишнього середовища;

- визначати та повідомляти екологічні зобов'язання в національних стандартах протимінної діяльності та нормативних посиланнях, що мають відношення до протимінної діяльності;
- визначати та підтримувати зв'язок з іншими державними міністерствами, агенціями та департаментами, які мають відношення до управління навколишнім середовищем у протимінній діяльності;
- здійснювати координацію з національними (міжнародними) зацікавленими сторонами для підтримки (покращення) заходів із захисту навколишнього середовища, пом'якшення наслідків, уникнення дублювання зусиль та виявлення та усунення прогалин в управлінні навколишнім середовищем у рамках програми протимінної діяльності.

Крім того, співробітники НОПМД повинні вміти визначати ті аспекти, які можуть призвести до несприятливого впливу на навколишнє середовище, включаючи, як мінімум, такі потенційні впливи на довкілля:

- ерозія та деградація ґрунтів;
- забруднення повітря, води та ґрунту;
- порушення, занепокоєння або шкода від протимінної діяльності, що може бути нанесена місцевим зацікавленим сторонам і громадам, інфраструктурі, дикій природі та рослинності;
- сміття, залишкові відходи та інше погіршення видимого середовища;
- пошкодження пам'яток та об'єктів спадщини.

На рівні ЦОПМД (ОПМД) співробітники повинні вміти визначати, оцінювати та задокументовувати екологічні аспекти протимінної діяльності, вхідних ресурсів, продуктів і послуг, що є результатом такої діяльності, включаючи: викиди в повітря; випуски у воду; випуски на землю; використання сировинних і природних ресурсів; використання енергії; випромінювання енергії; утворення відходів.

Висновки: при підготовці фахівців з розмінування з урахуванням євроатлантичних та світових принципів та підходів необхідно враховувати екологічну складову процесу розмінування, основні положення якої відображені у міжнародному стандарті IMAS 07.13.

Список використаних джерел

1. В. І. Кривцун, В. А. Ляшенко, В. О. Кузнецов. Аналіз факторів, які впливають на процес розмінування забрудненої території вибухонебезпечними предметами // Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки. - 2022. - Вип. 4. - С. 69-77.

2. IMAS 07.13. Environmental Management in Mine Action. - 2017. - http://www.mineactionstandards.org/.

ПАНЧИШИН Андрій Богданович,
ТОРОПЧИН Дмитро Григорович,
кандидат історичних наук, доцент
Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного,
м. Львів

СУПЕРЕЧЛИВІСТЬ ВИМОГ ДО ФАКТОРІВ БОЙОВОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СПОРЯДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НА ПОЛІ БОЮ

Збільшення бойової ефективності військовослужбовця як самостійної бойової одиниці за рахунок рухливості, захищеності та скритності стали зараз актуальними, як ніколи. Сучасна війна має виражену тенденцію до збільшення кількості процентного співвідношення небойових втрат (поза полем бою).

Вимога до збереження життя кожного солдата стає першочерговою. Практично скрізь екіпірування солдата – це комплексне рішення з 5-10 підсистем, включаючи засоби захисту, ураження, зв'язку, управління, а також системи життєзабезпечення. Військовослужбовець, споряджений у відповідне бойове екіпірування, стає одиницею єдиної мережі управління, здатної вести двосторонній обмін даними.

Найбільш масштабні дослідження і результативні програми в області створення екіпіровки солдата майбутнього розгорнуті в США (Land Warrior і Mounted Warrior), Німеччині (IdZ), Великобританії (FIST), Іспанії (COMFUT), Швеції (IMESS), Франції (FELIN). Стандартизованою для них є система захисту солдата SPS (Soldier Protection System), яка в даний час постачається у передові підрозділи НАТО. У цей комплект індивідуального захисного екіпірування входять підсистеми, включаючи: захист тіла та кінцівок TEP (Torsoand Extremity Protection); захист тулуба VTP (Vital Torso Protection); інтегровану систему захисту голови IHPS (Integrated Head Protection System), та захист очей TCEP (Transition CombatEye Protection [1].

Парадоксально, але факт: у всі часи комплект озброєння і предметів спорядження, що використовувались піхотою, майже завжди був на межі людських можливостей. Усі системи ураження, захисту, управління, життєзабезпечення і енергозабезпечення модульні і відкриті, тобто залежно від спеціальності, виду дій, умов і завдання склад елементів може мінятися. Нині в екіпіровку входить більше 50 елементів. Багато елементів мають здатність збільшувати можливості окремих показників і є багатофункціональні. Водночас виникає проблема сумісності елементів поміж собою. Так, для прикладу, геометрія сполучення елементів екіпірування у зоні «голова – шия» - 13 ділянок сполучення, у зоні торсу - 9, на кінцівках – 14. [2], що говорить про технічну складність завдання.

Іншою суттєвою проблемою є збільшення ваги екіпіровки, оскільки велика вага та збільшення асортименту захисту не завжди означає стовідсоткову

гарантію максимального захисту бійця. Навпаки, значна маса бойової екіпіровки при активному фізичному навантаженні може швидко виснажувати солдата. Так, кожен кілограм екіпіровки в діапазоні від 4 кг до 46 кг збільшує час виконання бойового завдання в середньому на 2%. При цьому потрібно пам'ятати, що збільшення ваги екіпіровки автоматично викликає підвищення температурного режиму тіла орієнтовно на 10 градусів, що також може негативно впливати на ефективність виконання завдання.

Сьогодні найлегша вага або так звана «бойова викладка», з якою солдат приймає участь у бойових діях, складає орієнтовно 28,6 кг. "Бойова викладка на марші», з якою піхотні частини переміщаються для зайняття позицій не на лінії зіткнення, складає орієнтовно 46 кг, а повне бойове навантаження військовослужбовця складає 60 кг, таке використовується при "марші в критичний ситуації" [2].

Переносне спорядження при активному фізичному навантаженні виснажує бійця, що позначається на його сумарній бойовій ефективності, як наслідок, в результаті в певних умовах бойова ефективність застосування спорядження та військовослужбовця загалом може виявитися низькою [3]. Водночас, слід констатувати, що військові для зменшення навантаження, як і раніше, ігнорують багато настанов і правил, не використовуючи частину «зайвого» екіпірування.

Концепція подальшого розвитку ідеї (Land Warrior) будується на двох основних елементах. По-перше, сучасний солдат не повинен «терпіти тягарі та труднощі військової служби», якщо існує можливість уникнути цього. Американські військові, для прикладу, впевнені, що практика однозначно говорить про те, що боєць з забезпечений охолодженим напоєм «Coca-cola» та кондиціонером діє набагато ефективніше і становить більшу загрозу для опонента, який за таких же умов бореться не лише з противником, а й зі спекою та побутовими умовами [4].

По-друге, в армії не повинно бути дрібниць, особливо у такому складному логістичному комплексі, як взаємодія солдатів із десятками різних служб. Для прикладу, одним із завдань організації харчування бійців є робота з економії води для миття посуду. Логіка тут проста та зрозуміла: зменшення споживання води – зменшення навантаження на логістичні служби – збільшення обсягів доставки вантажів іншого призначення.

Також слід зазначити, що світовою тенденцією на даному напрямку є об'єднання в комплекти елементів систем бойової екіпіровки по функціональному призначенню. Такі комплекти спорядження підрозділяються на групові і індивідуальні, базові і спеціальні, переносні та такі, що перевозяться підрозділами забезпечення. На даний час це призвело до створення бойових роботів-транспортерів типу MUTT (США) чи «Фантом-2» (Україна), а також розробці бойових екзо-скелетів [5].

Способи ведення військових дій та втілення технології на цьому напрямку постійно розвиваються у відповідності до нових наукових та технологічних розробок. В свою чергу, це ставить нові вимоги до збільшення бойової ефективності військовослужбовця як самостійної бойової одиниці, зокрема в

частині удосконалення взаємодії конкретного солдата з різними підрозділами, що приймають участь в бойових діях, а в подальшому - і з автономними роботизованими системами бойового забезпечення.

Як підсумок, слід зазначити, що на даний час у світі існує науково-технічна основа, що дозволяє говорити про появу в цьому десятилітті бойової екіпіровки військовослужбовця третього покоління, а також автономних роботизованих систем бойового забезпечення.

Список використаних джерел

1. Marc Cerasini. The Future of War. The Face of the 21st century warfare. — Alpha, 2003. — ISBN 0-02-864431-X.

2. Shunk D. Ethics and the Enhanced Soldier of the Near Future (англ.), //Military Review : журнал. — 2015. — January-February. — С. 91-97.

3. Торопчин Д.Г. Сучасні напрями вдосконалення систем спорядження ССО і створення на цій основі нової екіпіровки. Перспективи розвитку озброєння та військової техніки Сухопутних військ: Збірник тез доповідей Міжнародної науково–технічної конференції (14 травня 2021 р.). – Львів: НАСВ, 2021. – С.62-64.

4. Mooney, Cynthia L. The Soldier Integrated Protective Ensemble (англ.).; //Army Research, Development & Acquisition Bulletin. — May-June 1993. — Vol. 34 — No. 3 — P. 22-25 — ISSN 0892-8657.

5. Торопчин Д.Г. Сучасні тенденції створення засобів індивідуального захисту на полі бою. Проблеми оперативного та логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України: Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (09.022021 року). – Харків: НАНГУ, 2021. С.366-367.

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
Київського інституту Національної
гвардії України
МАНЖОС Олексій Олександрович,
старший викладач – начальник служби
РХБЗ – начальник служби екологічної
безпеки Київського інституту
Національної гвардії України

ПИТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇН НАТО

Логістичне забезпечення є критично важливим аспектом для успішної військової діяльності країн-членів Північноатлантичного альянсу (НАТО). Забезпечення ефективного розгортання військ, постачання матеріалів та техніки, а також обслуговування військових операцій вимагає детального планування, координації та виконання вимог і стандартів. Однак, існують виклики і проблеми, що впливають на логістичне забезпечення країн НАТО.

Проблеми логістичного забезпечення були досліджені в публікаціях наступних авторів таких як, В.О. Дачковський [1], Д. Керстьєнс [2], П. Вільямс [3] та інші.

Проте дослідження в даній галузі недостатньо розкрили порівняльний аналіз логістичного забезпечення в рамках НАТО. Такий аналіз є критичним для виявлення сильних та слабких сторін у логістичних системах різних країн, а також для визначення найкращих практик і можливостей для вдосконалення.

У логістичному забезпеченні країн НАТО існує ряд викликів, з якими вони стикаються. Деякі з них виникають у зв'язку зі складністю та розмаїттям операцій, в яких беруть участь країни-члени НАТО. Основні виклики включають географічну розсіяність, різноманітність стандартів та процедур, комплексність операцій, безпеку та кібербезпеку, невизначеність та змінність.

Географічна розсіяність створює труднощі у транспортуванні матеріалів та ресурсів до потрібних місць та вимагає розробки ефективних логістичних маршрутів.

Різноманітність стандартів та процедур ускладнює взаємодію та спільну роботу між країнами-членами.

Комплексність операцій вимагає комплексного підходу та координації між різними логістичними підрозділами та командами.

Забезпечення безпеки та кібербезпеки є важливими аспектами логістичної діяльності НАТО, яка повинна забезпечувати безпеку постачання, захист інформації та мінімізацію ризиків кібератак.

Невизначеність та змінність військових операцій створюють виклики щодо планування, координації та адаптації логістичних процесів до змінних умов та вимог[3].

Ці виклики вимагають від країн НАТО постійного удосконалення своїх логістичних систем, використання інноваційних технологій та розробки спільних стандартів. Налагодження ефективної співпраці та взаємодії між національними логістичними структурами та центральними командами НАТО є важливими для забезпечення успішного логістичного забезпечення військових операцій.

Незважаючи на те, що у цих країн різні структури та організації логістичних підрозділів, вони співпрацюють між собою для досягнення спільних цілей. Велике значення мають головні логістичні командування, які відіграють важливу роль у плануванні, координації та підтримці військових операцій.

Взаємодія між національними логістичними структурами та центральними командами НАТО є ключовим елементом ефективного логістичного забезпечення. Застосування інноваційних технологій, включаючи автоматизовані системи та штучний інтелект, може значно підвищити ефективність та точність логістичних процесів. Співпраця з приватним сектором та використання його ресурсів допоможуть у вирішенні складних завдань та доступу до передових рішень. Проте, існують виклики, пов'язані зі стандартизацією, кібербезпекою та адаптацією до змінюючихся загроз та технологій. Для подальшого розвитку логістичного забезпечення в НАТО рекомендується покращення координації, використання інноваційних технологій, залучення приватного сектору та збільшення кібербезпеки. Ці заходи сприятимуть забезпеченню вищої готовності та ефективності логістичного забезпечення в НАТО.

Список використаних джерел:

1. Дачковський В.О. Концептуальні основи функціонування підсистеми відновлення в системі логістичного забезпечення Збройних Сил України. Проблеми розвитку озброєння та військової техніки Збройних Сил України : зб. тез доп. учасн. наук.-практ. сем. 2–3 трав. 2018 р. Київ : НУОУ, 2018. С. 29.

2. Керстьєнс Д. Логістичне планування НАТО та сучасні виклики. Національний університет оборони імені Івана Черняховського : веб-сайт. URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/logstichne-planuvannya-nato-ta-suchasn-vikliki.pdf. (дата звернення 28.09.2023).

3. Вільямс П. Гнучка логістика у нестабільному сучасному середовищі безпеки. North Atlantic Treaty Organization: веб-сайт. URL: https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2018/10/09/gnuchka-logstika-u-nestabl-nomu-suchasnomu-seredovishch-bezpeki/index.html (дата звернення 28.09.2023).

4. Логістичне планування НАТО та сучасні виклики. АРМІЯ INFORM : веб-сайт. URL: https://armyinform.com.ua/2020/02/27/logistychne-planuvannya-nato-ta-suchasni-vyklyky/ (дата звернення 28.09.2023).

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
ОСТРОВСЬКИЙ Богдан Сергійович,
курсант 1-го відділення 120 навчальної
групи курсу 3 ФЗДБ
Київського інституту Національної
гвардії України

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ТЕХНІКА З ПОШУКУ ТА ЗНЕШКОДЖЕННЯ МІН

Багато регіонів світу, які зазнали або перебувають у конфліктних ситуаціях, мають значну кількість незнешкоджених вибухових пристроїв, включаючи міни. Ці пристрої залишаються значущою загрозою для місцевого населення. Україна також має таку ситуацію наразі. Згідно з даними Mines Advisory Group, на цей час Україна є найбільш замінованою територією світу, випереджаючи попередніх «лідерів» – Афганістан і Сирію. З метою забезпечення безпеки для місцевого населення та дозволу для повернення до нормального життя після війни необхідно вживати заходів щодо виявлення та знешкодження мін. Традиційні методи пошуку та знешкодження мін можуть бути часом небезпечними. Сучасні технології можуть значно підвищити швидкість та безпеку цього процесу. Із застосуванням новітніх наукових та технологічних досягнень, таких як робототехніка, дрони, штучний інтелект, сенсори та алгоритми обробки даних, може бути розроблена нова техніка для виявлення та знешкодження мін. Велика кількість мінних полів робить цей ринок потенційно дуже великим для виробників сучасних технологій та обладнання. Міни та інші вибухові пристрої можуть впливати на екосистему, заважаючи нормальному відновленню природи після військових дій.

Досвід показує, що жодна країна, що стикається з необхідністю розмінування територій після військових дій, не може розв’язатицю проблему власними силами, тобто бюджетними коштами, тому звертається за допомогою до міжнародних та вітчизняних офіційних постачальників послуг гуманітарного розмінування. На сьогодні фінансування цього напряму здійснюють дві міжнародні організації, які працюють в Україні: Danish Demining Group (Датська група з розмінування) та HALO Trust – британська благодійна і американська некомерційна організація із розмінування сухопутних територій. Згідно з міжнародними стандартами з питань розмінування в гуманітарних цілях залучення кампаній з розмінування, потребує створення та втілення в життя відповідної законодавчої бази в Україні [1, с. 144].

В Україні та світі проведено ряд досліджень статичних характеристик, розроблені дослідні зразки робототехнічних систем (РТС), мобільних роботів та проведена їх апробація. Застосування РТС обумовлюється намаганням усіх країн

світу до збереження життя людей, як в бойових умовах (в контексті якого використання РТС дозволяє досягти позитивні результати), а також в процесі гуманітарного розмінування територій, на яких знаходяться вибухонебезпечні предмети (ВНП). В Україні та світі виконано значний обсяг досліджень теоретичного та експериментального характеру, які стосуються розробки РТС для проведення гуманітарного розмінування. Більшість країн світу, активно розробляють РТС, які здатні з високим ступенем автономності здійснювати пошук та ідентифікацію ВНП без участі людини. У зв'язку з цим, актуальним є аналіз сучасного стану та перспектив розвитку РТС, призначених для пошуку та ідентифікації ВНП без участі людини. Так, у Збройних силах США планується, що до 2030 р частка РТС складе 30 % від загального складу бойових машин. За оцінками американських військових фахівців, бойові можливості підрозділів оснащеними РТС зростуть в 2–2,5 рази. Пошук та ідентифікація ВНП – головні завдання в проблемі гуманітарного розмінування [2, с. 105].

Аналіз літературних джерел показав, що наразі найбільш поширеними методами пошуку мін є: металошукачі, використання собак, використання супутникових фото, використання штучно-виведених бактерій. Ці методи мають, як переваги, так і низку недоліків. Головним недоліком є пошук мін саперами на пересічній місцевості. Це підвищує небезпеку їхньому життю. Сучасні безконтактні методи такі як супутникові фото, використання штучно виведених бактерій нажаль, ще знаходяться в процесі розвитку, тому не можуть бути використані для безконтактного пошуку мін. Для безпечного знаходження мін, вирішили створити нову технологію розмінування, яка базується на використані дронів із прикріпленим до них металошукачем, який буде пролітати заплановану дистанцію та визначати координати металевих об’єктів, розміщених на даній території. У проекті використовують дрон Tello, який виявляє міни та передає сигнали за допомогою інфрачервоного діода на плату, яка вираховує координату небезпечного об’єкта. Дрон може дослідити під час польоту доволі велику площу, її розміри залежать від можливостей акумулятора квадрокоптера та певних погодних умов. Також швидкість виконання пошуку залежить від розмірів території та швидкості дрону. Отже, однією з переваг запропонованого методу є безконтактний пошук мін та швидкість виконання операції пошуку небезпечних металевих об’єктів. Використання запропонованого підходу щодо розмінування в найближчому майбутньому допоможе очистити ділянки від смертельних об’єктів та зменшить кількість уражень саперів під час розмінування [3, с. 113].

Новітні можливості та технології виготовлення вибухових речовин, застосовувані для виготовлення мін сучасні матеріали, високоякісна електроніка керування моментом вибуху та інші досягнення перетворили сучасні морські міни із «пасивного очікувача» в потужних гіперактивних автономних руйнівників водних плавучих засобів. Суть цього методу полягає у застосуванні для пошуку плавучих мін групи безпілотних літальних апаратів типу «дрон», результати пошуків яких зводяться до розрахунків координат виявленої плавучої міни засобами кінематичного проектування. Використання малогабаритних

економних пошукових літальних апаратів усуває потребу в пошукових переміщеннях катерів-тральників. Це відчутно здешевлює пошукові роботи, підвищує їх безпеку для командного складу катерів-тральників. Серед когорти можливих траєкторій переміщень додаткового пошукового судна та катера-тралівника при пошуках якірних та донних морських мін рекомендовано як оптимальну траєкторію пошукових переміщень групою, наприклад, із двох вилаштуваних в ряд суден по спіралі Архімеда із міжвитковим кроком, пропорційним кількості пошукових суден та радіусу ефективної дії їх пошукової апаратури [4, с. 129].

Сучасні технології дозволяють проводити операції з виявлення та знешкодження мін швидше, що сприяє швидкому відновленню територій для цивільного використання. Проблема мін є глобальною, і сучасні технологічні рішення можуть служити відповіддю на цей виклик, дозволяючи ефективно очищати великі території. Розвиток та виробництво сучасної техніки для розмінування може відкрити нові економічні можливості для компаній, що спеціалізуються на високотехнологічних рішеннях.

Отже, сучасний технічний розвиток дозволяє створювати все більш ефективні та безпечні засоби для виявлення та знешкодження мін, включаючи робототехніку, дрони та системи з інтегрованими сенсорами. Завдяки новітнім технологіям, ризик для особового складу, який займається демінінгом, може бути мінімізований, оскільки багато операцій можуть виконуватися дистанційно або автоматизовано.

Список використаних джерел:

1. Воровіч Б.О. Шляхи вирішення проблемних питань розмінування території України. *Воєнно-прикладні питання системного аналізу та математичного моделювання.* 2020. С. 143-149.

2. Янушкевич Д.А. Роботизовані системи та їх застосування у гуманітарному розмінуванні. *Матеріали конференції* КІТ-2021, Харків, ХНАДУ, 10.11.2021. С. 104-109. URL: http://surl.li/lozbr (дата звернення: 28.09.2023).

3. Клименко І.Є. Нові підходи для безконтактного виявлення мін. 2021. С. 113-114. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47547/1/IRNTO_XIX-2021-3-176-113-114.pdf (дата звернення: 28.09.2023).

4. Афтаназів І.С. Підвищення точності пошуку координат морських мін засобами кінематичного проектування. *XXIII МНТК «Прогресивна техніка, технологія та інженерна освіта*. 2023. С. 126-130. URL: http://conf.mmi.kpi.ua/proc/article/view/278438 (дата звернення: 28.09.2023).

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
ПШЕМІСЬКИЙ Данило Геннадійович,
курсант 2-го відділення 140 навчальної
групи курсу 3 ФЗДБ
Київський інститут Національної гвардії
України

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Логістичне забезпечення є ключовим елементом успішної діяльності будь-якої військової структури. У контексті Національної гвардії України (НГУ), яка відіграє важливу роль у забезпеченні національної безпеки та внутрішнього порядку, ефективне логістичне забезпечення має критичне значення.

Логістичне забезпечення НГУ відноситься до комплексу організаційних та управлінських заходів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування та виконання завдань. Логістичне забезпечення означає комплексний підхід до організації та управління потоками ресурсів (матеріальних, фінансових, інформаційних тощо) з метою забезпечення оптимальної підтримки військових, захисту національних інтересів, забезпечення безпеки та ефективності діяльності.

Сутність логістичного забезпечення НГУ полягає у плануванні, координації та управлінні всіма процесами, спрямованими на забезпечення військових підрозділів та структур всіма необхідними ресурсами, необхідними для виконання їхніх функцій та завдань.

Це включає управління постачанням і зберіганням боєприпасів, військового майна, харчування, медичних засобів, транспортування, медичного забезпечення, інформаційних технологій та інших аспектів, які гарантують готовність та ефективність в різних ситуаціях та умовах. Це також включає управління персоналом та навчанням для забезпечення максимальної ефективності та професіоналізму.

Попередні дослідження з логістичного забезпечення військових структур дозволили визначити декілька ключових аспектів. По-перше, вони підкреслили важливість інтеграції сучасних технологій у логістичні процеси для оптимізації управління цими процесами та забезпечення їх ефективності. По-друге, дослідження вказали на необхідність забезпечення гнучкості та маневреності у системі логістичного забезпечення для швидкого реагування на зміни в ситуації. По-третє, було визначено, що підвищення ефективності логістичного забезпечення досягається через оптимізацію ланцюга постачання та вдосконалення системи управління матеріально-технічними ресурсами [2-4].

Національна Гвардія України є важливим структурним підрозділом у системі національної безпеки та оборони України. Її логістичне забезпечення

грає ключову роль у забезпеченні ефективності та функціонування цього військового утворення.

Аналіз сучасного стану логістичного забезпечення НГУ:

1. Матеріально-технічна база: Забезпечення сучасною військовою технікою, зброєю, спеціальними засобами, транспортом і спорядженням є критично важливим. Необхідно вдосконалювати та оновлювати технічний парк для ефективного виконання завдань.

2. Ланцюг постачання: Ефективна система постачання включає в себе закупівлю, зберігання, транспортування та розподіл матеріальних ресурсів. Цей ланцюг має бути добре організованим та максимально ефективним.

3. Технологічні рішення: Використання сучасних технологій (інформаційні системи, автоматизація управління запасами, моніторинг тощо) дозволяє покращити ефективність логістичних процесів та зменшити витрати.

4. Кваліфікація персоналу: Кваліфікований персонал з логістичних питань є важливим чинником успішного функціонування системи забезпечення [1].

Перспективи розвитку логістичного забезпечення НГУ:

1. Цифровізація та автоматизація: Впровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизації управління та контролю над логістичними процесами.

2. Оптимізація постачання: Розробка оптимальних схем постачання, у тому числі за участю приватного сектору та партнерством з міжнародними організаціями.

3. Розширення міжнародного співробітництва: Україна може співпрацювати з іншими країнами та організаціями для обміну досвідом та отримання підтримки у сфері логістики.

4. Підвищення ефективності витрат: Аналіз та оптимізація витрат на логістичне забезпечення для зменшення надмірності та забезпечення більш ефективного використання ресурсів.

5. Навчання та підвищення кваліфікації: Інвестування у навчання та підвищення кваліфікації логістичного персоналу для забезпечення оптимального використання ресурсів та забезпечення високої продуктивності [2; 5].

Забезпечення Національної гвардії України є важливим завданням для збереження національної безпеки та ефективного виконання її функцій. Ефективна логістика є основою для успішного виконання завдань та зміцнення обороноздатності країни. Логістичне забезпечення Національної гвардії України є системою організаційних, технічних та управлінських заходів, спрямованих на забезпечення операційної діяльності гвардійців. Це включає у себе постачання військової техніки, боєприпасів, медичних засобів, харчування, транспортування та інших ресурсів, необхідних для успішного виконання завдань.

На сьогоднішній день, логістичне забезпечення НГУ стикається з рядом проблем, включаючи нестачу фінансування, складність управління ланцюгом постачання та потребу в оптимізації витрат. Додатково, важливим аспектом є

потреба в удосконаленні системи моніторингу та управління логістичними процесами.

Для покращення ефективності логістичного забезпечення НГУ необхідно розглянути запровадження інноваційних технологій у керуванні ланцюгом постачання, підвищення фінансування та навчання персоналу з сучасних логістичних підходів. Також важливо покращити систему моніторингу та оцінки ефективності логістичних процесів.

Отже, логістичне забезпечення є критично важливим елементом для успішної діяльності Національної Гвардії України. Покращення системи логістичного забезпечення потребує комплексного підходу, що включає в себе інтеграцію сучасних технологій, оптимізацію управління та збільшення фінансування. Це дозволить забезпечити Національну Гвардію України необхідними ресурсами для ефективного виконання своїх обов'язків та забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Ukraine will need massive economic support, too. Financial Times. URL: https://www.ft.com/content/69687d5f-28b6-4bea-8b6a-5bb5374f48ad. (дата звернення: 14.03.2022).

2. Фісун К. А. Управління логістичними потоками тилового забезпечення військових частин Національної гвардії України. Ефективна економіка. 2022. №2 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/ ?op=1&z=10020 (дата звернення: 14.03.2022).

3. Черкашина М. В. Аналіз логістичних процесів військових підрозділів Національної гвардії України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. № 69. С. 156–163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2020_69_18 (дата звернення: 14.03.2022).

4. Меленчук В. М. Моделі та методи управління ризиками проектів матеріально-технічного забезпечення автотранспортних підрозділів Збройних Сил України: автореф. дис. канд. техн. наук: 05.13.22. Львів, 2019. 22 с.

5.Саганюк Ф. В. та ін. Сектор безпеки і оборони України: стратегічне керівництво та військове управління: монографія. за ред. д-ра військ. наук, проф. Руснака І. С. Київ: ЦЗ МО та ГШ ЗС України, 2018. 230 с.

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
СТАРЧЕНКО Антон Миколайович,
курсант 2-го відділення 120 навчальної
групи курсу 3 ФЗДБ
Київський інститут Національної гвардії
України

ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ У ВІДРИВІ ВІД ПУНКТУ ПОСТІЙНОЇ ДИСЛОКАЦІЇ

Метою логістичного забезпечення є задоволення потреб військ у засобах, необхідних їм для життя і проведення мілітарних і позамілітарних операцій, та забезпечення здатності людського потенціалу, а також озброєння і військового обладнання до проведення бойових дій. Важливою особливістю сучасної війни є висока динаміка бойових дій, яка досягається завдяки оперативній мобільності військ і їх швидкому переміщенню. Автомобільний транспорт відіграє в цьому визначну роль. Наразі важливим є питання з взаємодії різних видів транспорту в умовах виходу з ладу важливих об'єктів транспортної інфраструктури [1].

Реалізація функцій та вирішення завдань щодо логістичного забезпечення військ (сил) здійснюється системою логістичного забезпечення Збройних Сил України, яка включає сукупність взаємопов'язаних органів управління, сил та засобів, інфраструктури логістичного забезпечення.

Система логістичного забезпечення Збройних Сил України будується за принципами ієрархії, інтеграції та достатності.

Ієрархічна побудова системи логістичного забезпечення полягає у наявності компонентів системи на всіх рівнях управління та підпорядкування їх відповідним командувачам (командирам). Система логістичного забезпечення Збройних Сил України за підпорядкованістю та масштабами завдань, що виконуються є багаторівневою та поділяється на системи стратегічного, оперативного і тактичного рівнів.

Принцип інтеграції полягає в єдності завдань забезпечення військ (сил), наявності загальної ресурсної бази та інфраструктури, покладанні функцій щодо забезпечення нижчої системи логістичного забезпечення матеріально-технічними засобами на систему вищого рівня, об'єднанні відомостей щодо наявності та стану матеріальних засобів. Реалізація цього принципу досягається ешелонуванням запасів матеріальних засобів, спільним виконанням завдань щодо забезпечення військ силами логістики всіх рівнів з розподілом їх за етапами (операціями, обсягами) та смугами логістичного забезпечення

Принцип достатності полягає у створенні та утриманні складових системи логістичного забезпечення на рівні, який може забезпечити потреби військ (сил) в матеріальних засобах та послугах. Впровадження цього принципу

здійснюється побудовою системи логістичного забезпечення Збройних Сил України відповідно до існуючих загроз та завдань, що вирішуються (виконуються) військами (силами).

Для забезпечення надійного функціонування системи логістичного забезпечення всім її елементам відводяться певні місце та роль у виконанні завдань, що покладаються на систему у цілому.

Органи управління логістичним забезпеченням є організаційною складовою системи, якій відводиться роль визначення потреб військ (сил) у матеріальних засобах та послугах, організації їх задоволення, управлінні силами логістики та логістичними процесами (операціями).

Сили логістики є виконавчою складовою системи, якій відведена роль безпосереднього виконання. завдань щодо логістичного забезпечення військ (сил), накопичення та утримання запасів матеріальних засобів.

Інфраструктура логістичного забезпечення є матеріальною нерухомою основою системи, яка виконує основну роль у забезпеченні розквартирування (розміщення) військ (сил), зберігання запасів матеріальних засобів та створення умов для перевезень персоналу, запасів матеріальних засобів всіма видами транспорту, технічного обслуговування та ремонту матеріально-технічних засобів (Мт3).

Логістичне забезпечення Збройних Сил повинне відповідати наступним принципам (прийнятим у сфері військової логістики), що узгоджуються із законодавчими актами з питань національної безпеки та оборони України і з стандартами логістичного забезпечення НАТО: пріоритетність, достатність, ефективність, гнучкість, стійкість, прозорість, координація, відповідальність, співробітництво [3].

Сучасні дослідження факторів які впливають на взаємодію видів транспорту при військових перевезеннях надасть змогу оперативно вирішувати проблеми які виникають при перерві роботи транспорту.

На сьогодні у Збройних Силах України створена система підвезення матеріальних засобів, яка в основному задовольняє потреби військ, що задіяні до виконання завдань в бойових операціях. Постачальні військові залізничні перевезення – перевезення залізничним транспортом військових вантажів для забезпечення виконання завдань Збройними Силами України. Але висвітлено ряд проблемних питань щодо їхньої організації, планування та взаємодії з транспортними органами, які є важливим фактором забезпечення високої мобільності і маневреності військ [1].

Проблемними питаннями залишаються логістика підрозділів, які перебувають у безпосередній близькості до ворога, швидкість і якість такого забезпечення.

Багаторічний досвід локальних війн і збройних конфліктів свідчить, що автомобільний транспорт має ряд переваг перед іншими видами транспорту: він без відриву може пересуватись за своїми військами, знаходитись у їх бойових порядках, забезпечувати транспортування великої кількості матеріальних засобів безпосередньо у війська, а також виконувати евакуаційні перевезення.

Завдяки своїй маневреності, гнучкості, високій прохідності та меншій уразливості автомобільний транспорт є вирішальним засобом, що забезпечує тісний взаємозв'язок усіх інших видів транспорту під час їх комплексного використання при організації всебічного забезпечення військ [1].

Ефективна відсіч російським загарбникам під час широкомасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої країни значною мірою залежить від здатності вітчизняного автомобільного транспорту оперативно здійснювати всі види перевезень у необхідних обсягах для задоволення потреб Збройних сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, національної економіки та цивільного населення [1].

Проте, важливою складовою є пошук альтернативних шляхів перевезень і покладатись лише на автомобільний транспорт не можна, і його слід використовувати тільки на кінцевому маршруті.

Таким чином, логістичне забезпечення військових підрозділів у відриві від пункту постійної дислокації має свої особливості і складності. Підрозділи можуть виконувати різноманітні задачі, як бойові, так і не бойові, як в обороні, так і в наступі. Вибір шляхів, методів і засобів буде відігравати чи не найважливіше значення для успішного виконання поставлених завдань.

Список використаних джерел:

1. Гудімов В. В., Максименков Є. А. Транспортно-логістичне забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань під час бойових дій. Транспортні системи та технології перевезень. Дніпро, 2022. Вип. 24. С. 33–39 URL: https://crust.ust.edu.ua/items/e092b625-6c1c-48f3-9947-ef148a4d9a45

2. Доктрина застосування сил логістики URL: https://sprotyvg7.com.ua

3. Основні положення логістичного забезпечення Збройних Сил України URL: http://arcdrmis.rit.org.ua/WWW/arch_mod/docs

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
ТРОФИМЕНКО Євген Романович,
курсант 3-го відділення 140 навчальної
групи курсу 3 ФЗДБ
Київський інститут Національної гвардії
України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Дослідження актуальних проблем логістичного забезпечення Національної гвардії України (НГУ) в умовах повномасштабної війни є дуже актуальним і важливим завданням. Україна стикається зі складними безпековими викликами, зокрема з повномасштабною війною. Це вимагає від Національної гвардії ефективного логістичного забезпечення для забезпечення бойової готовності та безпеки військових підрозділів. Умови повномасштабної війни можуть призвести до підвищення загрози та підвищення навантаження на логістичну систему НГУ. У разі великомасштабних конфліктів гуманітарна допомога для населення та військовослужбовців вимагає великих логістичних зусиль та ресурсів. Ефективне логістичне забезпечення може допомогти уникнути логістичних криз та перешкодити втратам у військових операціях. Продумана логістика може заощадити бюджетні кошти та забезпечити оптимальне використання ресурсів.

Усі ці аспекти підкреслюють актуальність та важливість дослідження проблем логістичного забезпечення Національної гвардії України в умовах повномасштабної війни. Дослідження цієї теми може допомогти вдосконалити систему логістичного забезпечення та забезпечити ефективну підтримку військових операцій та захист національної безпеки.

Метою даного дослідження є розкриття актуальних проблем логістичного забезпечення НГУ в умовах повномасштабної війни. Логістичним забезпеченням є комплекс заходів із: планування логістичного забезпечення; визначення потреб в озброєнні, бойовій (військовій та спеціальній) техніці, спеціальних і транспортних засобах, матеріальнотехнічних засобах та послугах; проектування, розроблення (модернізація та модифікація) озброєння, військової та спеціальної техніки та матеріальнотехнічних засобів, їх закупівлі, постачання, зберігання, ремонту, технічного обслуговування, контролю експлуатації (використання); реалізації, списання та утилізації надлишкового озброєння, військової та спеціальної техніки і матеріально-технічних засобів; планування та здійснення військових перевезень усіма видами транспорту; закупівлі робіт і послуг лазне-прального та торговельно-побутового обслуговування; організації харчування;

розквартирування військ (сил, органів); закупівлі або будівництва, технічного обслуговування, експлуатації об'єктів військової інфраструктури. Силами і засобами логістичного забезпечення визнано арсенали, бази, центри забезпечення, склади, автомобільні та ремонтно-відновлювальні військові частини (підрозділи) Збройних Сил України, інших складових сектору безпеки і оборони, які призначені для утримання запасів озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів, їх підвезення, технічного обслуговування і ремонту [1, с. 296].

Логістичне забезпечення НГУ як однієї із основних складових сектору безпеки і оборони – це широкий комплекс взаємопов'язаних заходів щодо планування, контролю та управління постачанням, транспортуванням, зберіганням та іншими матеріальними і нематеріальними операціями, у тому числі щодо передавання, зберігання і оброблення відповідної інформації, які здійснюються під час забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України у мирний та воєнний час. Логістичне забезпечення НГУ має охоплювати: планування логістичного забезпечення, визначення потреб у матеріально-технічних засобах, розроблення технічних завдань на виробництво озброєння і військової техніки та матеріально-технічних засобів (ОВТ та МТЗ) для специфічних потреб НГУ, їх закупівлю, постачання, зберігання, ремонт, технічне обслуговування, контроль експлуатації (використання), реалізації, списання та утилізації надлишкового ОВТ та МТЗ, планування та здійснення військових перевезень у НГУ усіма наявними видами транспорту, розквартирування військ, закупівлю робіт та послуг, лазне-пральне та торговельно-побутове обслуговування, організацію харчування, закупівлю або будівництво, технічне обслуговування, експлуатацію об'єктів військової інфраструктури [2, с. 51].

Основними проблемами надання державної підтримки у сфері державно-приватного партнерства було визначено: дефіцит бюджетних коштів та складність механізму надання державної підтримки; відсутність щорічного фінансування довгострокових проєктів державно-приватного партнерства; невизначеність методології надання державної підтримки в межах реалізації проєктів державно-приватного партнерства; невідповідність принципів і підходів у сфері державно-приватного партнерства міжнародним принципам; обмежені можливості отримання державних гарантій для реалізації проєктів державно-приватного партнерства на місцевому рівні [3, с. 75].

В ракурсі організації державно-приватного партнерства в сфері логістичного забезпечення потребують на увагу основні принципи, на яких базується логістичне забезпечення сил безпеки під час їх підготовки та в ході застосування. Основними з яких є: – взаємодія та координація дій між складовими сил оборони та центральними, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими державними органами, підприємствами обороннопромислового комплексу, іншими підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності з питань

забезпечення озброєнням, військовою та спеціальною технікою, матеріально-технічними засобами та послугами під час підготовки сил безпеки та в ході їх застосування; – співробітництво складових сил оборони з органами іноземних держав, міжнародними організаціями та збройними силами інших держав у питаннях забезпечення складових сил безпеки матеріальними засобами та послугами під час їх підготовки та в ході застосування відповідно до повноважень, визначених законодавством. Отже, взаємодія, координація та співробітництво є основоположним базисом в удосконаленні правових засад управління державно-приватним партнерством у логістичному забезпеченні сил безпеки [1, с. 297].

Таким чином, логістичне забезпечення Національної гвардії має вирішальне значення для забезпечення бойової готовності та безпеки військових підрозділів. Великомасштабні конфлікти потребують ефективного логістичного забезпечення для надання гуманітарної допомоги населенню та військовослужбовцям. Ефективна логістика є важливим елементом співробітництва України з міжнародними партнерами у справах безпеки та оборони. Оптимізація логістичних процесів може допомогти заощадити бюджетні кошти та ефективно використовувати ресурси. Логістичне забезпечення повинно забезпечувати адекватні умови життя та медичне обслуговування військових, що є важливим для захисту прав людини.

В цілому, дослідження проблем логістичного забезпечення Національної гвардії України в умовах повномасштабної війни є надзвичайно важливим завданням. Ефективне логістичне забезпечення є ключовим для успішного виконання військових операцій, забезпечення національної безпеки та захисту прав і свобод громадян.

Список використаних джерел:

1. Бєлай С.В. Удосконалення правових засад управління державно-приватним партнерством у логістичному забезпеченні сил безпеки. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»* № 8(10). 2022. С. 290-301. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/download/2210/2211 (дата звернення: 26.09.2023).

2. Градецький А.В. Ефективне функціонування військової логістики як необхідна умова підвищення боєздатності Національної Гвардії України. *Науковий вісник Київського Інституту Національної гвардії України* №1. 2022. С. 48-54. URL: https://kingu-visnyk.kyiv.ua/index.php/journal/article/view/7/10 (дата звернення: 26.09.2023).

3. Писаревський С.В. Обґрунтування напрямів удосконалення механізмів управління приватним партнерством у логістичному забезпеченні сил безпеки України. *Честь і закон.* № 1 (80)/2022. С. 73-79. URL: http://chiz.nangu.edu.ua/article/view/262469/258888 (дата звернення: 26.09.2023).

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
ФЕДОРЕНКО Іван Віталійович,
курсант 3-го відділення 140 навчальної
групи курсу 3 ФЗДБ Київського
інституту Національної гвардії України

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

Тема сучасних систем логістичного забезпечення країн-членів НАТО є дуже актуальною і важливою в контексті сучасних геополітичних викликів і трансформаційних процесів у світі. Сучасний світ стикається з різними безпековими викликами, такими як тероризм, кіберзагрози, гібридна війна, агресивна зовнішня політика деяких країн тощо. Ці загрози вимагають вдосконалення систем логістичного забезпечення для ефективного реагування та захисту національних інтересів. Дослідження та аналіз сучасних систем логістичного забезпечення країн-членів НАТО є ключовим завданням для покращення обороноздатності та забезпечення безпеки в регіоні та у світі загалом. Результати такого дослідження можуть бути корисними для розробки нових стратегій та політик, спрямованих на підвищення ефективності логістичного забезпечення та забезпечення стабільності та безпеки.

Існує чимало визначень поняття «логістика», у кожному з яких акцентовано увагу на різних рівнях взаємозв'язків між стратегією та тактикою руху ресурсів, товарів, коштів, як у виробництві, так і в реалізації готового продукту. Загальноприйнятим тлумаченням є наступне: військовою логістикою є сукупність систем постачання військовим та правоохоронним інституціям усього необхідного для ефективного функціонування. У жодній країні світу армія неможлива без логістики. Тобто логістичним забезпеченням сектору безпеки та оборони можна вважати безперебійну систему надходження у згаданий сектор боєприпасів, військової техніки, обмундирування, продуктів харчування, медикаментів, паливно-мастильних матеріалів, управління переміщеннями цих ресурсів з метою досягнення успіху у війні. У трактуванні «логістичного забезпечення» усі дослідники використовують системний підхід, що виражається у позиціонуванні цього процесу як системного процесу. Особливістю логістичного забезпечення армії є його адаптивність, що має зворотний зв'язок, що виконує логістичні функції та процедури, взаємодіє із зовнішніми системами, включає чималу кількість підсистем [1, с. 196].

Розвиток логістики відбувається в США, базуючись на положеннях концептуальних документів, в яких зафіксовано зміни у різновидах логістичного забезпечення. Особливу увагу американські керівники зосередили на реформах системи забезпечення паливно-мастильними матеріалами. Тобто, реформа

логістичного забезпечення в США стартувала у 2004 році і є неперервною понині. Фахівцями було розроблено дворівневу систему логістичного забезпечення армії США: першим рівнем є тиловий (стратегічний) рівень, що виступає основним та передовий (оперативний). Стратегічним рівнем логістичного забезпечення передбачено функціонування об'єднаного штабу для представників кожного виду Збройних Сил США. На цьому рівні здійснюється включення операцій логістичного забезпечення у тиловій (континентальній) частині США. Оперативний рівень передбачає невеликі за масштабами об'єднані штаби з розгалуженим видовим управлінням логістикою. Такі реформи провели у США, оскільки система логістичного забезпечення армії пройшла свій шлях розвитку [2,с. 216].

У Збройних Силах Німеччини система логістичного забезпечення включає не лише і матеріально-технічні ресурси, і пожежну безпеку, і безпеку використання боєприпасів та озброєння, бактеріологічний, хімічний та радіаційний захист, екологія при залученні військових підрозділів. У Бундесвері ухвалена Концепція логістичного забезпечення. За Концепцією створено управлінський підрозділ під назвою «Логістика», що здійснює організацію, планування та управління системою логістичного забезпечення Збройних Сил Німеччини. У Бундесвері функціонує 6 батальйонів системи логістичного забезпечення та інженерний батальйон. На увагу заслуговує функціонування логістичних центрів у закордонних місіях, що управляється Оперативним командуванням [2, с. 217].

У Франції на початку XXI століття було оптимізовано адміністрацію Збройних Сил та окремо, раціоналізацію системи логістичного забезпечення армії. За результатами таких реформ було створено Міжвидове командування та підтримку Штабу Збройних Сил (Le Commandement interarmeйs del'administration et du soutien, COMIAS). Тобто на це командування зобов'язано виконувати функції логістичного забезпечення армії. У системі ієрархії французької армії, у підпорядкуванні командування є штаб, в якому несуть службу представники усіх видів Збройних Сил Франції. На управління COMIAS покладено управління процесами оптимізації адміністративних та логістичних ресурсів Збройних Сил Франції. Основне завдання управління полягає у координуванні дій та процесів в системі оборони та забезпеченні взаємодії міжвидових оборонних військових баз. Кожна така база виступає адміністративною військовою одиницею, що сформовані за територіальними ознаками, щоб об'єднувати зусиль щодо адміністративного, логістичного забезпечення військової частини [2, с. 218].

Війна України з переважаючими силами противника змусила до пошуку нових форм та методів щодо здійснення забезпечення у різних умовах бойових дій. Процес пошуку оптимальних рішень має здійснюватися на усіх рівнях: від управління логістики від бригади до взводу, об'єкта (позиції) тощо. Відповідно до впроваджених реформ системи ЛЗ за стандартами країн-членів НАТО ця вертикаль у процесі логістичного забезпечення дасть змогу досягнути повної сумісності та ефективності під час забезпечення потреб військ [3, с. 96].

Ефективність організації логістичного забезпечення залежить від наявності транспортних засобів і кількості їхніх одиниць в обслуговуванні та від раціонального розподілу і планування цих ресурсів на маршрутах між передовими позиціями й тилом. Під можливостями транспорту з перевезення матеріальних засобів розуміють кількість матеріальних засобів у тоннах, яке ним може бути перевезено у конкретних умовах [3, с. 98].

Отже, варто підкреслити, що тема сучасних систем логістичного забезпечення країн-членів НАТО є дуже актуальною та важливою в сучасному світовому контексті. Загрози безпеці, геополітичні трансформації та технологічні інновації створюють необхідність в постійному аналізі, оптимізації та модернізації логістичних систем країн-членів НАТО.

Логістичні системи є важливим складником забезпечення безпеки та готовності країн-членів НАТО до реагування на різні загрози. Їх ефективність і функціональність визначають можливість оперативного реагування на кризові ситуації. Сучасні технології, такі як штучний інтелект, інтернет речей, дрони та інші, можуть значно поліпшити ефективність логістичних систем, допомагаючи в управлінні ресурсами та прийнятті рішень.

Логістичні системи грають важливу роль у гуманітарних операціях та реагуванні на природні катастрофи. Їх оптимізація може зберегти життя та покращити допомогу постраждалим. Країни-члени НАТО повинні активно співпрацювати та обмінюватися досвідом у сфері логістики, щоб вдосконалювати свої системи та підвищувати готовність до спільних дій.

Розуміння та вдосконалення сучасних систем логістичного забезпечення має велике значення для забезпечення безпеки і стабільності як національно, так і на міжнародному рівні. Дослідження цієї теми відображає важливий внесок у зміцнення колективної обороноздатності та забезпечення миру та безпеки у світі.

Список використаних джерел:

1. Міняйлук В.В. Специфіка логістичного планування та логістичного забезпечення країн НАТО. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. С. 192-202. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/download/3391/3406 (дата звернення: 17.09.2023).

2. Торічний В.О. Технічне забезпечення як складова логістичного забезпечення сил безпеки України: компаративістський аналіз (Україна-НАТО). Журнал «Наукові інновації та передові технології». 2023. С. 211-220. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/download/6113/6147 (дата звернення: 17.09.2023).

3. Дерев'янко М. О., Нестеренко Р. В., Рікунов О. М. Підвищення ефективності виконання заходів логістичного забезпечення шляхом надання практичних рекомендацій з удосконалення процесів руху матеріально-технічних засобів для досягнення максимальної ефективності з наявних ресурсів. Честь і закон № 3 (86)/2023. С. 96-100. URL: http://chiz.nangu.edu.ua/article/download/287123/281057 (дата звернення: 17.09.2023).

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та
логістичного забезпечення
ШУЛЯК Вадим Петрович,
командир 3-го відділення 120 навчальної
групи ФЗДБ
Київського інституту Національної
гвардії України

СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ МЕДИЧНОЇ ЕВАКУАЦІЇ ПОРАНЕНИХ І ПОШКОДЖЕНОЇ ТЕХНІКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Тема сучасних можливостей медичної евакуації поранених і пошкодженої техніки та шляхів їх вдосконалення в Україні є надзвичайно актуальною та важливою, особливо в контексті умов війни в Україні та загрози безпеці.

Україна відчула важкість ведення бойових дій на своїй території. Забезпечення медичної евакуації поранених та ефективності рятувальних операцій стає критичним завданням у воєнний час. Під час воєнних конфліктів, особливо в умовах гібридної війни, важка військова техніка може бути пошкоджена. Швидка евакуація та ремонт техніки стають критичними завданнями. Сучасні технології, такі як дрони, автономні автомобілі, телемедицина та інші, можуть значно поліпшити процеси медичної евакуації та рятувальних операцій. Вчасна та ефективна медична евакуація може допомогти запобігти додатковим жертвам та покращити шанси на виживання поранених. Вивчення міжнародного досвіду та передових практик у сфері медичної евакуації може сприяти вдосконаленню систем та процедур в Україні. Україна також бере участь у гуманітарних операціях за межами своїх кордонів. Ефективність медичної евакуації впливає на здатність країни надавати допомогу іншим націям. Світ постійно змінюється, і з'являються нові загрози, такі як пандемії. Медична евакуація має бути готовою до реагування на непередбачені ситуації.

Вдосконалення систем медичної евакуації та рятувальних операцій є важливим завданням для забезпечення безпеки громадян та військових під час війни. Дослідження цієї теми може призвести до розробки нових стратегій, технологій та політик, які допоможуть покращити якість медичної допомоги та ефективність медичної евакуації в Україні та інших країнах.

Метою даного дослідження є розкриття актуальних питань сучасних можливостей медичної евакуації поранених і пошкодженої техніки та шляхів їх вдосконалення.

Сутність сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення полягає у своєчасному, послідовному проведенні пораненим і хворим необхідних лікувальних заходів на полі бою (в осередках масових санітарних утрат) та на етапах медичної евакуації в поєднанні з їх евакуацією до лікувальних частин і

закладів, які забезпечують надання вичерпної медичної допомоги, повноцінне лікування та реабілітацію. Основу сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення становить система етапного лікування поранених і хворих з їх евакуацією за призначенням та реабілітацією.

Означена система має базуватися на таких принципах: — надання медичної допомоги пораненим і хворим та початок інтенсивної терапії якомога раніше; — ешелонування (розподіл) медичної допомоги між медичними пунктами та лікувальними закладами; — поєднання заходів щодо надання медичної допомоги, лікування та реабілітації поранених і хворих з їх евакуацією; — евакуація пораненого чи хворого за призначенням до того лікувального закладу, де йому може бути надана не тільки радикальна, а бажано й вичерпна медична допомога з наступним лікуванням до одужання; — проведення інтенсивної терапії тяжкопораненим і тяжкохворим під час евакуації; — послідовність і наступність у наданні медичної допомоги, лікуванні та реабілітації; — спеціалізація медичної допомоги, лікування й реабілітація поранених і хворих [1, с. 218].

Важливе місце у разі надання домедичної допомоги особі у разі наявності в неї ознак контузії займають організаційні питання щодо забезпечення безпеки на місці події, в тому числі і стосовно потерпілого: 1) підозрювати про можливі подальші вибухи (продовження артобстрілу, бомбардування авіацією противника, нанесення ракетного удару залпового вогню державою-агресором), проаналізувати безпечність стану навколишніх забудов, можливе зараження середовища токсичними матеріалами, визначити наявність отруйних газів та інших небезпек; 2) у разі терористичного акту доцільно підозрювати можливу наявність додаткових вибухових пристроїв; 3) прибрати потерпілого якомога швидше з місця події, зважаючи на необхідність забезпечити для нього спокій та безпеку, а також враховуючи доцільність захисту від уражаючих факторів подальших вибухів. Безпека місця події є критично важливою під час виїзду бригади ЕМД на місця вибухів у разі обстрілів та отримання потерпілими особами вибухової травми.

При цьому варто передбачати, що потерпілі люди з вибуховою травмою можуть мати комплексні, мультисистемні ушкодження, серед яких часто трапляються такі: 1) тупа та проникаюча травма; 2) осколкові поранення; 3) баротравма; 4) опіки та 5) зараження токсичними речовинами. Ознаками мультисистемної травми є такі: а) пошкодження/ опіки дихальних шляхів; б) баротравма легень; в) зараження токсичними речовинами [2, с. 133].

Допомога пораненим організовується також і на навищих урядових рівнях США. Так, згідно з погодженим главою Пентагону планом, у регіональному медичному центрі Ландштуль поблизу військової бази НАТО «Рамштайн» (ФРН) за 1000 км від українського кордону, одночасно проходять лікування до 18 тяжко поранених військовослужбовців ЗСУ. Величезні можливості є у організації «Лікарі без кордонів», яка вже з першого дня повномасштабного вторгнення почала консультації із МОЗ України. Як відомо, «Лікарі без кордонів» (Medecins sans frontieres, MSF) – це міжнародна незалежна медична

гуманітарна організація, яка надає медичну допомогу людям, які постраждали внаслідок військових конфліктів. Медики організації працюють у понад 70 країнах світу і вже півроку «Лікарі без кордонів» в Україні безперервно рятують постраждалих від російської агресії.

Активно діє «Медичний поїзд», який евакуює та надає допомогу постраждалим під час транспортування із зони бойових дій. Сьогодні понад 350 іноземних лікарів працюють в Україні, із них близько 100 в команді «Лікарі без кордонів», а більш як 2 тисячі лікарів та медпрацівників сформовані у медичні бригади та готові за першим покликом приїхати в Україну для допомоги. Можливості відбудови медичної інфраструктури в рамках міжнародного співробітництва також є важливим напрямком допомоги.

Україна вивчає європейський досвід побудови лікарень модульного типу, виготовлених у заводських умовах і урядові та неурядові організації Естонії планують повною мірою долучитися до цієї ініціативи. Модульні медичні заклади будуються з урахуванням всіх норм та стандартів та дозволяють на своїй базі розмістити високотехнологічне обладнання. В Україні вже відновлено понад 30 об'єктів медичної інфраструктури, які були пошкоджені російськими окупантами [3, с. 104].

Сучасна Україна стикається з важкими безпековими викликами на своїй території. Ефективна медична евакуація стає ключовою для забезпечення поранених належною медичною допомогою та рятування життів. Воєнні дії призводять до пошкодження військової техніки, її евакуація та ремонт є важливими завданнями. Вдосконалення систем видалення пошкодженої техніки є необхідним для підтримки військових операцій. Сучасні технології, включаючи дрони, автономні системи, телемедицину і інші, можуть поліпшити процеси медичної евакуації та забезпечити швидкість і точність.

Вивчення міжнародного досвіду та передових практик є важливим етапом у розвитку медичної евакуації в Україні. Україна бере участь у гуманітарних операціях та наданні допомоги іншим націям. Ефективність медичної евакуації впливає на здатність країни надавати допомогу та рятувати життя у разі природних катастроф або інших надзвичайних ситуацій. Покращення систем медичної евакуації в Україні вплине на забезпечення безпеки не лише воєнних, але й цивільних населення та підвищить загальний стандарт медичної допомоги. В цілому, дослідження та вдосконалення систем медичної евакуації поранених і пошкодженої техніки в Україні має надзвичайну важливість у контексті безпеки, обороноздатності та гуманітарних операцій. Реалізація рекомендацій та впровадження нових технологій та стратегій може покращити ефективність медичної допомоги та сприяти збереженню життів.

Список використаних джерел:

1. Вороненко Ю.В. Організація лікувально-евакуаційного забезпечення населення (військ) під час надзвичайних ситуацій (бойових дій). 2021. URL: https://health-

society.zaslavsky.com.ua/index.php/journal/article/download/283/281/282 (дата звернення: 17.09.2023).

2. Вайда Т.С. Контузія та черепно-мозкова травма як потенційні ураження потерпілих осіб в умовах ведення бойових/службово-бойових дій: порядок надання рятувальниками (поліцейськими) домедичної допомоги. *Юридичний бюлетень*. випуск 27. 2022. URL: http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2022/27/16.pdf (дата звернення: 17.09.2023).

3. Марущенко М. Медико-соціальні аспекти підтримки України міжнародним співтовариством на тлі збройної агресії росії. *Українознавчий альманах*. Випуск 31. 2022. URL: http://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/483 (дата звернення: 17.09.2023).

ТОЛСТОНОСОВ Димитрій Юрійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бойового та логістичного забезпечення
ЯРЕМЧУК Василь Іванович,
курсант 3-го відділення 120 навчальної групи ФЗДБ
Київського інституту Національної гвардії України

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Питання забезпечення харчуванням особового складу Національної гвардії України і інших військових формувань останнім часом постійно знаходяться в центрі уваги тому, що існуюча система харчування військовослужбовців потребує оновлення.

Одним із важливих напрямків забезпечення високого рівня боєздатності армії є збалансоване харчування особового складу. Необхідно зауважити, про відсутність норми харчування для військовослужбовців ЗСУ та інших військових формувань, які надають перевагу вегетаріанським продуктам харчування. Виникає необхідність розроблення і обґрунтування технологій продуктів і страв для комплектування раціонів і сухих пайків рослинними складовими. Специфічність харчової поведінки вегетаріанців і веганів спонукає розширити асортиментного набору продуктів, які входять до складу сухих пайків, корегування раціонів харчування для збалансованості, забезпечення адаптації організму військових до значних фізичних навантажень[4].

За результатами опитувань, у частинах та підрозділах Національної гвардії України може проходити службу до 5 % військовослужбовців з індивідуальною харчовою поведінкою. Тому розроблення і впровадження сухих пайків і раціонів харчування з комплектуючими рослинного походження наразі є актуальним. Для вирішення цієї проблеми необхідно враховувати:

– принципи раціонального харчування;

– фізіологічні потреби організму;

– формулу збалансованого харчування та хімічний склад продуктів;

– раціональний розподіл продуктів за стравами та прийомами їжі;

– використання дієтичних добавок як джерела вітамінно-мінеральних комплексів;

– введення продуктів, що містять функціональні інгредієнти спрямованої дії для забезпечення енергетичної повноцінності фактичного харчування та усунення дефіциту життєво важливих нутрієнтів у раціоні;

– різноманітність харчування [5].

Проблемі харчування військових присвячено багато робіт як у засобах масової інформації, так і у наукових роботах В.Ю. Михайльця, М.П. Гуліч, Ю.М. Депутата, І.П. Козяріна, Р.С. Рахманова, В.І. Ципріяна та ін. [1-3].

Аналіз вмісту вегетаріанських та веганських пайків у арміях країн НАТО дає можливість констатувати, що їх калорійність відповідає потребам організму в різних умовах обстановки. За даними спеціальної комісії Research Task Group-154 Північноатлантичного альянсу, енергетичні витрати в ході звичайних операцій становлять не менше 3600 ккал на добу і 4900 ккал на добу – у бойових операціях.

А питання біологічної та харчової цінності потребує ретельного дослідження, впровадження результатів наукових досягнень в області харчових технологій, гігієни харчування, медицини [6, 7, 8, 9]. Велику зацікавленість науковців щодо формування вегетаріанських і веганських сухих пайків викликають продукти рослинного походження, що містять функціональні інгредієнти на основі природних білків, вуглеводів, антиоксидантів.

З метою удосконалення складу норм харчування пропоную провести аналіз набору сухих продуктів країн-членів НАТО, щоб в подальшому внести пропозиції по покращенню асортименту харчових продуктів у складі харчових раціонів для військовослужбовців Збройних Сил України.

Формування наборів індивідуальних раціонів харчування для військових в передових країнах світу має свої особливості, які базуються на національних кулінарних традиціях та смакових вподобаннях. Так, у військових підрозділах США використовують сухий пайок MRE – Meals, Ready-to-Eat (їжа, готова до вживання), який розрахований на один прийом їжі. Існує 24 різновиди MRE, в т. ч. вегетаріанський. Складається з основної страви та продуктів, що не потребують термічної обробки і максимально підготовлені до вживання.

Особливістю американських сухих пайків, як і більшості армій НАТО, є присутність в них різноманітних енергетичних батончиків, горіховофруктових сумішей та десертів (бісквіти, мюслі тощо).При цьому у основних стравах перевага надається натуральній їжі.

Сухі пайки канадської армії Individual Meal Pack (IMP) розраховані на 3 прийоми їжі. Канадські IMP мають 21 різновид меню, з яких – 7 для сніданків, а 14 – денні та вечірні раціони. В набір страв входять супи, другі страви, консервовані фрукти, десерти (пудинг, горіхова паста, вівсянка, цукерки, шоколад тощо), напої (протеїнові коктейлі, енергетики, чай, кава, фруктові коктейлі), хліб. В армії Великої Британії армійські сухі пайки розраховані для добового споживання. Пропонується 2 основні страви (на сніданок і обід) та закуска на вечерю. Пайок містить багато солодощів (цукерки, суміші із

сухофруктів і горіхів, батончики, мюслі, фрукти, печиво, пудинг, шоколад, джем), напої, жуйки.

Сухі пайки в армії Німеччини розраховані на 2 прийоми їжі. Особливістю є присутність в пайку традиційних німецьких ковбасок із свинини. Крім того, є 2 основні страви та закуска (бутерброди, пиріг тощо), десерт (фруктовий салат, шоколад, печево, бісквіти, джем або желе), сирні спреди, порошкові соки, розчинна кава, чай.

Французькі військові забезпечуються сухим пайком RCIR (Reheatable Combat Individual Ration). Енергетична цінність пайка становить 3200 ккал. У кожному пайку є по дві основні страви, закуска, бісквіт, різноманітні десерти (шоколадний пудинг, солоні і солодкі галети, фруктове желе, ананаси, енергетичний батончик, какао з цукром, чай, кава тощо).

З 2017 р. до ССО ЗС Франції надійшов новий сухий пайок, який відрізняється підвищеною енергетичною цінністю (3 900 кілокалорій) і менш суворими вимогами до умов зберігання.

Що ж стосується ЗС України, то на сьогоднішній день на постачанні є два види індивідуальних наборів харчування – старий (норма № 10 – повсякденний набір сухих продуктів) зразка 2001 р. та новий (норма № 15 – добовий польовий набір продуктів) зразка 2017 р. Розраховані на три прийоми їжі.

Норма № 10 має бідний асортимент страв, який складається, в основному, з м’ясних та м’ясо-рослинних консервів, готових для безперервного споживання терміном до трьох діб. Енергетична цінність складає 3800 кілокалорій (ккал) на добу.

Норма № 15 складається з готових до вжитку страв (першої та других в асортименті) в реторт-упаковках, галет, сухарів, джему, меду, спецій. Існує в двох варіантах: звичайний – з калорійністю не менше 3 500 ккал та посилений – 4 100 ккал, який призначений для осіб, які які мають підвищене фізичне навантаження. При цьому безполуменевим нагрівачем для кожного прийому їжі комплектується лише посилений варіант.

На відміну від наборів харчування зарубіжних армій, вітчизняні сухі пайки складаються в основному з перших та/або других страв. Звертає на себе увагу низька забезпеченість напоями, десертами солодощами, енергетичними батончиками, сухими горіхово-фруктовими сумішами тощо. При цьому енергетична складова вітчизняних наборів практично не поступається зарубіжним [10].

Отже, врахування досвіду провідних армій світу може суттєво поліпшити організацію продовольчого забезпечення щодо забезпечення певних потреб військовослужбовців. Також слід розуміти, що введення рослинних сухпайків – це не зміна самого харчування у НГУ та ЗСУ, а лише його доповнення та розширення. Подальші наукові дослідження доцільно зосередити на розробленні раціону сухого пайка, який би враховував потреби військовослужбовців підрозділів спеціального призначення.

Список використаної літератури:

1. Гуліч М.П. Здоров'я людини: наукові основи харчування. Здоров'я України. 2003. № 1. С. 38-39.
2. Стародубцев С. О. Математичні моделі оптимізації раціонів харчування військовослужбовців. Системи озброєння і військова техніка. 2008. № 2. С. 111-114.
3. Карпенко П.О., Пересічна С.М., Грищенко І.М., Мельничук Н. О. Основи раціонального і лікувального харчування: навч. посіб. К.: Київ. НТЕУ, 2011. 504 с.
4. Товма Л.Ф., Морозов І. М., Суконько С.В. Обґрунтування складу сухих пайків і раціонів харчування для військовослужбовців з особливими потребами. DOI: https://doi.org/10.33405/2409-7470/2023/1/41/280867
5. Депутат Ю.М. Гігієнічне обґрунтування корекції загальновійськового добового раціону харчування військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України: автореф. дис. канд. мед. наук: 14.02.01. Київ, 2010. 19 с.
6. Товма Л.Ф. Удосконалення якості лікувального харчування військовослужбовців у стаціонарних і польових умовах. ScienceRise. 2017. № 2/1 (31). С. 6–15.
7. Основи військової гігієни. Санітарний нагляд і медичний контроль за харчуванням військ. Медицина. Особиста гігієна. URL: http://www.sitesforyou.tk/chastin.html
8. Intelmeal. Харчова цінність, хімічний склад і калорійність. URL: http://www.intelmeal.com
9. Досвід застосування індивідуальних раціонів харчування військовослужбовців: реалії та перспективи: URL: https://camm-journal.com/index.php/journal/article/download/42/38

ТУРСЬКИЙ Олег Юрійович,
старший викладач – начальник інжинерної служби Київського інституту Національної гвардії України
ЯРЕМЧУК Василь Іванович,
курсант 3-го відділення 120 навчальної групи ФЗДБ Київського інституту Національної гвардії України

СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ПОРЯДОК ЗНЕШКОДЖЕННЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

У воєнних конфліктах широко використовується мінно-вибухові загородження (МВЗ) у будь-яких видах бою. Це стало можливим завдяки їх швидкісній установці, можливостям військ швидко влаштовувати загородження малими групами; нанесенню втрат особовому складу і техніці противника. У зв'язку з цим, виникає необхідність систематизувати тенденції в розвитку та удосконалення МВЗ для знаходження перспективних способів ефективної боротьби з ними [1].

В більшості випадків на місцевості де просувались ворожі війська, противник влаштовував мінні поля без їх фіксації, проводив дистанційне мінування невеликих ділянок, що їм були потрібні, а тому виникає проблема у швидкості розмінування території.

В результаті військових конфліктів Україна опинилася у становищі, коли район бойових дій та суміжна з ним територія забруднена вибухо-небезпечними предметами.

Залежно від існуючих засобів розмінування, характеристик мінних полів, особливостей місцевості, проходи можуть пророблюватись такими способами: вибуховим; механічним; вручну; комбінованим [2].

Вибуховий спосіб – це знищення або викидання за межі проходу мін (вибухових пристроїв) контактними (накладними) зарядами або неконтактними зарядами розмінування з установки розмінування УР-77, УР-8ЗП, ДКР-4.

Механічний спосіб полягає у знищенні або вилученні мін за межі проходу мінними тралами КМТ-5, КМТ-8, КМТ-7, КМТ-10. При достатній кількості танків, що оснащені мінними тралами, в мінних полях можуть створюватися проходи необхідної ширини, шляхом проходження 3–4 тралів уступом у бік.

Для самостійної перевірки на наявність мінування районів розташування (позицій) і місць виконання завдань підрозділи родів військ і спеціальних військ оснащаються табельними засобами розвідки мінно-вибухових загороджень.

Пророоблення проходу вручну – це пошук мін (вибухових пристроїв) міношукачами і щупами, вилучення їх з ґрунту кішками й видалення їх за межі проходу або знищення вибуховим способом в період вогневої підготовки.

Вручну проходи будуть пророоблюватись в тих випадках, коли інші способи застосувати неможливо. Основними засобами для пророоблення проходів в мінних загородженнях є щупи, кішки та міношукачі.

Щуп - загострений стержень, за допомогою якого проколюють грунт або сніг з метою виявлення мін. Крім спеціально виготовлених щупів, застосовуються щупи-замінники: багнети, шомполи, ножі, сталеві прути, дерев'яні палички, вершини вудок. При роботі зі щупом військовослужбовець повинен тримати його похило (під кутом 30 - 45 градусів), щоб упор в ВНП стався не зверху, а збоку.

Чотирьохлапа кішка з мотузкою довжиною 30 м застосовується для стискування з місця встановлення виявлених мін, для знищення мін натяжної дії, а також для зрушення з місця замінованих предметів. Для зняття міни з місця установки її захоплюють кішкою за найбільш зручну і безпечну деталь і обережно з укриття або положення «лежачи» на відстані не менше 30 м від міни зсувають з місця встановлення.

Міношукач призначений для виявлення мін, які мають переважно металевий корпус. Він дозволяє виявити міни на глибині до 40 сантиметрів.

Узагальнення практики ведення бойових дій під час російсько-української війни вказує на те, що застосування вище перерахованих способів виявлення ВНП потребують значних витрат часу на локалізацію та знешкодження, а втрати особового сладу створюють проблему щодо неукомплектованого штату підрозділів саперами.

Для швидкого і ефективного вирішення проблеми недостатньої кількості кваліфікованого особового необхідно здійснити підготовку позаштатних саперів. Заходи проводити із залученням інструкторів, викладачів із інженерної підготовки, досвідчених саперів у години самостійної підготовки, на додаткових заняттях, польових виходах, а також під час відпочинку у районі проведення бойових дій.

Для прискорення цього процесу можливо використовувати безпілотні авіаційні комплекси І класу типу «мультикоптер» (далі - БпЛА). Практика застосування саме цих БпЛА показує здатність піднімати обладнання для виявлення ВНП, зависати над об’єктами, літати в автоматичному режимі. Необхідно звернути увагу на ефективність застосування БпЛА з тепловізійними камерами.

Тепловізор – оптикоелектронний прилад для візуалізації температурного поля та вимірювання температури. Переважно працює в інфрачервоній частині електромагнітного спектру. Принцип дії тепловізора базується на перетворенні випромінення інфрачервоного спектру в видимий діапазон світлового випромінення. На якість роботи тепловізора впливає відбивна здатність – міра здатності поверхні відбивати випромінення.

Камера, що знаходиться поблизу поверхні, сприймає як тепло, отримане від поверхні, так і відбиту фонову температуру навколишнього середовища.

Під час бойових зіткнень військовослужбовці у сутінках встановлюють тепловізійну камеру на комерційному безпілотнику. Дрон пролітає над російськими мінними полями і виявляє десятки теплових слідів. Тепло від яскравого літнього сонця певний час зберігається після заходу сонця, завдяки чому вони стають чіткіше помітними на тепловізійній камері.

Досвід показує, що одразу після того, як сонце зайде за обрій є 30-60 хвилин, щоб за допомогою дрона з тепловізором побачити міни чи мінне загородження (летіти необхідно на висоті 60-70 м).

Таким чином, питання щодо розмінування місцевості від вибухонебезпечних предметів одне із найважливіших та трудоємких, з огляду на цей факт, саме гуманітарне розмінування постає першим етапом на шляху до відновлення постраждалих від війни територій. Нестача професійного особового складу потребує негайного вирішення, а тому необхідно здійснити підготовку позаштатних саперних підрозділів. В свою чергу, застосування БпЛА з тепловізійною камерою надає можливість невеликій групі військовослужбовців швидше виявляти вибухонебезпечні предмети.

Список використаної джерел

1. Воровичб Б. О. Напрями розвитку та удосконалення мінної зброї в контексті сучасної збройної боротьби / Б. О. Воровичб, Д. М. Герега, С. П. Мосов. // Забезпечення діяльності збройних сил. – 2022. – С. 93–99. DOI: http://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/view/260920

2. Методичний матеріал з інженерної підготовки для навчання військовослужбовців, призваних за мобілізацією (загальновійськова підготовка у навчальних центрах, військових частинах, навчальних підрозділах). Житомир. 2015. DOI: https://tck.pl.ua/wp-content/uploads/2021/02/Inzhenerna-pidhotovka-metodychnyy-material.pdf

3. Методична розробка. Улаштування та подолання інженерних загороджень. Національний університет цивільного захисту України DOI: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-viiskovoi-pidhotovky/distant-content/vip/Zanytie_4_3.pdf

4. Навчально-методичний посібник стрільця УНСО. Київ. 2013. DOI: https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023/07/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%86%D1%8F-%D0%A3%D0%9D%D0%A1%D0%9E.pdf

5. CNN. CNN follows Ukrainian team clearing mines from battlefield DOI: https://www.youtube.com/watch?v=MO8CWts2-P8&t=98s

СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОГНЕВОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

БІРЮКОВ Олексій Ігорович,
кандидат технічних наук
Київський інститут Національної гвардії України
ХАЦАЮК Олександр Володимирович,
заслужений тренер України
Київський інститут Національної гвардії України
ВОЛЯНСЬКИЙ Володимир Георгійович,
старший викладач-начальник фізичної підготовки

УДОСКОНАЛЕННЯ ТРЕНАЖЕРНОГО КОМПЛЕКСУ «STINGER» З VR-ТЕХНОЛОГІЄЮ

На сьогодні в системі професійної освіти майбутніх офіцерів Національної гвардії України широко використовуються сучасні технічні засоби навчання, навчальні зразки стрілецької та високоточної зброї, що потребує внесення відповідних змін у програми їхньої багаторічної підготовки. Визначення прогалин в технічному забезпеченні, а також відпрацювання раціональних пропозицій (проєктів технічних завдань) у напрямі модернізації та уніфікації наявних тренажерів високоточної зброї, сучасних комплексів стрілецької зброї й інших технічних засобів навчання, які використовуються в системі вогневої підготовки представників зазначеної вище категорії на сьогодні є важливим практичним завданням. Це сприятиме у майбутньому якісному виконанню ними завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності.

Дослідження виконано відповідно до п**ланів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт:** кафедри вогневої та спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності НГУ Київського інституту Національної гвардії України та профільних кафедр вищих військових навчальних закладів інституцій СБОУ відповідно до договорів про міжкафедральну співпрацю, ініціативний науковий проєкт «Stinger-prototype» – 2023).

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної та спеціальної літератури [1-4] членами науково-дослідної встановлено, що питанням модернізації сучасних навчальних зразків, а також тренажерів високоточної зброї, які забезпечують формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) – присвячено недостатню кількість науково-методичних праць. Це у свою чергу потребує подальших емпіричних

досліджень та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напряму наукової розвідки.

Головною метою дослідження є відпрацювання пропозицій щодо модернізації тренажеру переносного зенітно-ракетного комплексу (ПЗРК) «Stinger» з VR-технологією.

В процесі дослідно-аналітичної роботи членами науково-дослідної групи визначено перелік проблемних питань, які потребують першочергового вирішення та у майбутньому забезпечать модернізацію зазначеного вище комплексу відповідно до вимог сьогодення (див. табл. 1).

Таблиця 1

Відгук на тренажер ПЗРК «Stinger» із VR-технологією

Проблемні питання	Характеристика проблеми	Пропозиції щодо модернізації
1) в процесі експлуатації комплексу виникла несправність запобіжника	відлом запобіжника від корпусу пускового механізму	уніфікація кріплення запобіжника до корпусу пускового механізму
2) неточності у візуалізації механізму влучання ракети в ціль	під час відпрацювання навчальних питань (вправ) спостерігалися неточності у візуалізації механізму влучання ракети в ціль	виправити помилки (баги) та оновити програмне забезпе-чення
3) складовою комплекту віртуальної реальності Oculus Quest 2 є універсальний перехідник 220 В (US на EU) незадовільної якості	штирьові контакти мають люфт та не забезпечують надійної фіксації електричної «вилки» в розетці	замінити даний універсальний перехідник 220 В (US на EU)
4) комплект віртуальної реальності Oculus Quest 2 не дозволяє за своїми ТТХ використовувати тими, хто навчається штатний протикульовий шолом	фізичне навантаження на тих, хто навчається під час відпрацювання навчальних пусків ракет менше за реальне фізичне навантаження, яке відбувається під час бойового пуску ракети	розглянути можливість приєднання окулярів віртуальної реальності за допомогою стандартного кріплення до шрауду на протикульовому шоломі військовослужбовців, які навчаються
5) Підставка для макету ПЗРК «Stinger» із VR-технологією за своєю будовою та матеріалом потребує заміни на більш надійну	підставка для макету тренажера не надійна, що може призвести до його несправності	внести зміни у конструкцію підставки макету ПЗРК «Stinger» із VR-технологією
6) відсутнє джерело безперебійного живлення	в комплект поставки тренажеру не входить джерело безперебійного живлення, таким чином захист елементів тренажеру від перепадів напруги в електричній мережі 220 В належним чином не забезпечено	передбачити резервне жив-лення, доукомплектувати тренажер відповідним джерелом безперебійного живлення
7) відсутність мобільності	комплект поставки тренажеру потребує розширення для забезпечення надійного його транспортування та використання в польових умовах шляхом включення до його складу: мережевого подовжувача з сітьовим фільтром довжиною 20-30 м; зовнішніх аудіоколонок потужністю 10 Вт; рюкзаку для зручного та	підібрати та доукомплектува-ти тренажер відповідними комплектуючими

	безпечного транспортування та перенесення таких складових тренажеру, як: спеціалізованого комп'ютера (ноутбука); джойстика керування комплекту віртуальної реальності Oculus Quest	
	2; пристрою бездротового підключення макета «Stinger» із VR-технологією до комп'ютера, а також джерела безперебійного живлення, аудіоколонок та мережевого подовжувача з сітьовим фільтром (в разі комплектування ними тренажеру)	
8) враховуючи складність та дорожнечу тренажеру ПЗРК «Stinger» із VR-технологією – використання його з метою багаторазових тренувань тими, хто навчається військовослужбовцями порядку переводу його з похідного положення в бойове є не доцільним; крім цього, враховуючи збільшення в рази шансу механічної несправності елементів зазначеного вище тренажеру це є економічно не вигідним	основним призначенням тренажеру ПЗРК «Stinger» із VR-технологією є практичне відпрацювання елементів стрільби по повітряним цілям; враховуючи його складність та дорожнечу – використання його для багаторазових тренувань військовослужбовців різних категорій інституцій СБОУ порядку переводу з похідного положення в бойове – є недоцільним, що може призвести до механічної несправності його основних елементів і є економічно не вигідним	з метою забезпечення можливості комплексного та одночасного практичного трену-вання (відпрацювання навчальних питань) військовослужбовцями різних категорій на наступних навчальних місцях: переве-дення ПЗРК «Stinger» з похідного положення в бойове та порядку дій та вибору позиції стрілка-зенітника на місцевості – розглянути мож-ливість комплектування трена-жеру додатковим комплектом масо-габаритного макету ПЗРК «Stinger» зі штатною укупоркою. Основною технічною відмінністю даного комплексу слід вважати посилені елементи кріплень та з'єднань його від'ємних складових та відсутність відповідних компонентів електронного керування та VR-контролеру (кількість та-ких комплексів повинен виз-начати замовник)
Члени науково-дослідної групи: О. Бірюков, О. Хацаюк, К. Задорожний, В. Шемчук, Ю. Бєлашов, О. Коломоєць, С. Бородін, Т. Магмет, О. Повар		

Підсумовуючи вище викладене, доцільно констатувати, що за своїм якісним станом тренажер ПЗРК «Stinger» із VR-технологією відповідає встановленим технічним вимогам і придатний для використання майбутніми офіцерами НГУ в системі вогневої підготовки (під час теоретичних та практичних занять) у стаціонарних умовах. Визначені членами НДГ проблемні питання, недоліки, слабкі сторони тощо – потребують усунення, а пропозиції урахування під час виготовлення та комплектування наступних аналогів тренажерів.

Список використаних джерел:

1. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 13 (2), 457-475.

2. Тарангул Л.М., Голубенко Т.О., Крамаренко І.С. Формування інформаційно-цифрової компетенції здобувачів освіти шляхом впровадження технології доповненої реальності в освітньому процесі ЗЗСО. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 56 (2). С. 219-223.

3. Марков О.В., Самсонов Ю.В., Бородін С.В., Шемчук В.А., Атаманенко І.О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки із використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 32 (2). С. 60-74.

4. Самсонов Ю., Партико Н., Дяченко К., Курилов М., Кушнарьов Б., Хоменко А. Результати дослідно-експериментальної перевірки педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до бойового застосування ПТРК «ФАГОТ» із використанням засобів СФП. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 32 (44). С. 231-247.

БОГДАНОВИЧ Олександр Сергійович,
Національна академія Служби безпеки України

СПЕЦИФІКА ПРАВИЛ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Особливо актуальним питання дотримання принципу верховенства права та забезпечення прав людини стає під час застосування примусових заходів працівниками правоохоронних органів, зокрема, військовослужбовцями Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, адже будь-який примусовий захід треба розглядати як порушення втручання та порушення прав громадян, хоча й дозволене у вигляді винятку та закріплене законом [3, с.14].

Відповідно до Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» 7 березня 2002 року № 3099-III застосування вогнепальної зброї є крайнім заходом і допускається у разі, коли інші заходи виявилися неефективними або якщо за умовами обстановки застосування інших заходів є неможливим. Військовослужбовці Служби правопорядку, крім визначених військовими статутами Збройних Сил України порядку і правил застосування зброї і фізичної сили, мають право застосовувати вогнепальну зброю у таких випадках: 1) для захисту військовослужбовців, інших громадян від нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю, а також звільнення заручників, захоплених на території військової частини; 2) для відбиття групового або збройного нападу на військовослужбовця Служби правопорядку або членів його сім'ї чи іншого нападу, якщо їх життю або здоров'ю загрожує небезпека; 3) для відбиття нападу на об'єкти, що знаходяться під охороною, конвої, приміщення, споруди, транспортні засоби військових частин, а також звільнення їх у разі захоплення; 4) для затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочинів і яка намагається втекти; 5) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожує життю і здоров'ю військовослужбовця Служби правопорядку; 6) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян або військовослужбовця Служби правопорядку [1]. Військовослужбовці строкової служби у випадках, встановлених законодавством, застосовують вогнепальну зброю за наказом свого безпосереднього командира (начальника), за винятком безпосередньої загрози життю і здоров'ю військовослужбовця [1].

Будь-який державний примус є дуже гострою зброєю, оскільки він так чи інакше обмежує свободу тих, до кого застосовується, суттєво порушує їх права та інтереси. Тому він може застосовуватися лише там і такою мірою, наскільки він дійсно необхідний. Щоб уникнути його неправомірного використання, держава суворо регламентує порядок його застосування, надаючи тим, на кого він поширюється, необхідні гарантії [3, с. 20]. Служба правопорядку має право

застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених цим та іншими законами України. Застосуванню фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї повинно передувати попередження про намір їх використання, якщо є така можливість. Без попередження фізичний вплив, спеціальні засоби і зброя можуть застосовуватися лише в разі виникнення безпосередньої загрози життю або здоров'ю військовослужбовців чи інших осіб. Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що загрожує життю і здоров'ю людей, військовослужбовців Служби правопорядку, або збройного нападу чи збройного опору. Військовослужбовці Служби правопорядку мають право застосовувати заходи фізичного впливу, в тому числі прийоми рукопашного бою, для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам військовослужбовців Служби правопорядку, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на них обов'язків [1].

Забороняється застосовувати і використовувати вогнепальну зброю, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи. Військовослужбовці Служби правопорядку мають право використовувати зброю також для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю громадян та військовослужбовця Служби правопорядку [1].

Згідно з міжнародними нормативними актами, посадові особи правоохоронних органів забезпечують надання в найкоротші строки медичної й іншої допомоги особам, що постраждали внаслідок застосування сили (ст. 5c Основних принципів застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку), або ж особам, які затримані (ст. 6 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку). Крім того, зазначені акти визначають, що самі посадові особи правоохоронних органів забезпечують надання медичної допомоги жертвам правопорушень або нещасних випадків, що відбуваються в ході правопорушень [3, с. 13–22; 4; 5].

Таке ж положення міститься у Законі України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» 7 березня 2002 року № 3099-III, відповідно до якого, у разі неможливості уникнути застосування фізичної сили вона не повинна перевищувати міри, необхідної для виконання покладених на Службу правопорядку завдань і функцій, і має зводитися до мінімально можливого завдання шкоди здоров'ю правопорушників та інших громадян. У разі завдання їм шкоди військовослужбовці Служби правопорядку забезпечують надання необхідної першої медичної допомоги потерпілим у найкоротший строк [1].

Також відповідно до положень ст. 5c Основних принципів застосування сили і вогнепальної зброї ООН посадові особи з підтримання правопорядку забезпечують, щоб родичі або близькі друзі поранених або тих, що постраждали, повідомлялись у найкоротші строки [3, с. 13–22; 4; 5].

Про застосування фізичної сили, спеціальних засобів, поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування фізичного впливу і спеціальних засобів, а також про всі випадки застосування зброї військовослужбовець Служби правопорядку протягом 24 годин зобов'язаний письмово доповісти безпосередньому начальнику для повідомлення прокурора у встановленому законом порядку. Перевищення повноважень під час застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї тягне за собою відповідальність, встановлену законом [1].

Таким чином, порядок застосування вогнепальної зброї військовослужбовцями Служби правопорядку у Збройних Силах України здійснюється відповідно до таких правил:

1) застосування зброї є обов’язковою складовою діяльності військовослужбовців, як крайній захід використання знаряддя для оборони, захисту та нападу у встановлених законом випадках;

2) випадки застосування зброї військовослужбовцями Служби правопорядку у Збройних Силах України є винятковими (для захисту, для відбиття групового або збройного нападу, для затримання особи, для зупинки транспортного засобу);

3) існують правові гарантії при застосуванні зброї військовослужбовцям (застосовування у випадках і в порядку, встановленому законодавством; заборона застосовувати до окремих категорій населення, окрім випадків групового нападу; заборона застосовувати в разі імовірності страждання сторонніх осіб);

4) для військовослужбовців діє обов'язок надання медичної допомоги постраждалим в разі застосування зброї (закріплено спеціалізованим національним законодавством та міжнародними стандартами);

5) для військовослужбовців діє обов'язок повідомити протягом доби про застосування зброї начальника з подальшим формуванням рапорту щодо збройного інциденту.

Список використаних джерел

1. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 07.03.2002 № 3099-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 32.

2. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст. 108.

3. Пайда Ю. Ю. Порядок застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 1. С. 13-22.

4. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку: Принципи ООН. Міжнародний документ від 07.09.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_334/conv

5. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282.

ДЕЛЯМБА Михайло Миколайович,
Київський інститут Національної гвардії України
САМСОНОВ Юрій Віталійович,
кандидат технічних наук, доцент
Національна академія Національної гвардії України

ПЕРЕСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ В СИСТЕМІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Вимоги сьогодення потребують впровадження нових форм, методів та засобів модернізації системи професійної освіти майбутніх офіцерів Національної гвардії України (представників інституцій сектору безпеки і оборони України). Необхідно виділити, що в системі підготовки офіцерських кадрів для потреб Національної гвардії України (НГУ) й інших інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ) широко використовуються військово-прикладні види спорту, що забезпечує формування ключових професійних компетентностей у представників досліджуваної категорії.

Беручи до уваги результати моніторингу спеціалізованих Інтернет-джерел (аналіз науково-методичної та спеціальної літератури) [1, 2] доцільним є висновок, що систематичні заняття обраним військово-прикладним видом спорту, а саме – «практичною стрільбою» курсантами вищих військових навчальних закладів НГУ (інституцій СБОУ) забезпечує у них формування професійних компетентностей, які необхідні для виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності.

Подальший аналіз науково-методичної та спеціальної літератури [3-5] у обраному напрямі наукової розвідки встановлено, що питанням визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ, які спеціалізуються у практичній стрільбі до професійної (змагальної) діяльності – присвячено недостатню кількість науково-методичних праць, що потребує подальших наукових досліджень та підкреслює актуальність, своєчасність і практичну складову обраного напряму наукової розвідки.

Головною метою дослідження є визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ, які спеціалізуються у практичній стрільбі до професійної (змагальної) діяльності.

Враховуючи результати аналізу спеціальної науково-методичної (довідкової) літератури [1-5] доцільно констатувати, що інтегральним показником, який демонструє рівень сформованості готовності (професійних компетентностей) майбутніх офіцерів НГУ, які спеціалізуються в практичній стрільбі до професійної (змагальної) діяльності на сьогодні є відповідні критерії та встановлені рівні.

Здійснивши теоретичний аналіз перелічених вище наукових праць [1-5] доцільно виділити, що зміст зазначеного вище поняття прямопропорційно залежить від об'єкту дослідження. Таким чином «аналіз» необхідно розглядати як прикладний науково-методичний інструментарій управління якістю опанування майбутніми офіцерами НГУ, які спеціалізуються в практичній стрільбі сучасними педагогічними технологіями, що забезпечують: успішне виконання ними змагальних та військово-прикладних вправ; високої динаміки, швидкості, кучності та влучності пострілів; надійне ураження рухомих та нерухомих цілей; урахування погодних умов та оточуючого середовища; уміння контролювати рівень психофізичного напруження; уміння контролювати кількість пострілів та залишку набоїв; знання основ балістики та техніко-тактичних особливостей вогнепальної зброї; ефективної та збалансованої техніки та тактики ведення вогню; уміння утримувати заданий темп стрільби; уміння роботи в парах, групах, командах тощо.

На підставі аналізу спеціальної та довідкової літератури [1-5], беручи до уваги наукові погляди провідних учених та практиків: О. Бірюкова, О. Маркова, Ю. Белошенка, О. Моргунова, О. Хацаюка та інш., вважаємо, що «критерій сформованості готовності представників досліджуваної категорії, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змагальної та професійної діяльності» – є еталоном для визначення та оцінювання фактичного його стану, який є сукупністю ознак для формування висновку про ступінь відповідності наявного (фактичного) рівня сформованості вказаної вище «готовності» встановлених чинними «Правилами практичної стрільби» [1] вимогам.

В результаті теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи визначені: критерії (аналітико-оцінний, змістовий, мотиваційний), а також відповідні їм показники; рівні (високий, достатній, задовільний); підходи (діяльнісний, комплексний, особистісно-зорієнтований, системний, структурний) – сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ, які спеціалізуються у практичній стрільбі до змагальної (професійної) діяльності.

Нами очікується, що використання в системі багаторічної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ, які спеціалізуються у практичній стрільбі перелічених вище «критеріїв», а також відповідних форм, моделей (педагогічних технологій) тощо – сприятиме стійкому та прискореному формуванню прикладних (військово-прикладних навичок), а також професійних компетентностей, які забезпечують успішну змагальну та професійну діяльність представників досліджуваної категорії.

Результати теоретичного дослідження впровадженні у навчально-тренувальний процес курсантів Київського інституту Національної гвардії України та Національної академії Національної гвардії України.

Список використаних джерел:

1. Національна федерація практичної стрільби України (Міжнародні правила змагань, 2021): [електронний ресурс]. Режим доступу: https://practical-shooting.org.ua/ipsc-rules/.

2. Моргунов О.А., Ярещенко О.А., Хацаюк О.В. Удосконалення прикладних навичок практичної стрільби в системі професійної освіти Національної поліції України. Честь і закон. Харків, 2018. – № 1 (56). С. 49-56.

3. Шемчук В.А., Мудрик В.Г., Матвєєв А.Ю., Бородін С.В., Гунбіна С.Я., Кравченко О.В. Сутнісні характеристики формування готовності здобувачів вищої освіти, які спеціалізуються в прикладній стрільбі до змагальної діяльності. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2021. – Вип. 12 (144). С. 179-183.

4. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 13 (2), 457-475. https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431.

5. Sadowska D., Krzepota J. & Klusiewicz A. (2019). Postural balance and rifle stability in a standing shooting position after specific physical effort in biathletes, Journal of Sports Sciences, 37:16, 1892-1898, DOI: 10.1080/02640-41-4.2019.1603136.

ЗАДОРОЖНИЙ Костянтин Анатолійович,
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки Київського інституту Національної гвардії України, підполковник
ШЕЛУДЬКО Іван Олександрович,
курсант курсу № 1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТИТАНКОВИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

На мою думку сучасна війна в Україні, вимагає постійного оновлення та підвищення бойової ефективності Збройних Сил України. Однією з ключових складових ефективної оборони є застосування сучасних протитанкових ракетних комплексів. Проте, для досягнення оптимальних результатів, важливо провести детальний аналіз ефективності таких систем як NLAW та FGM-148 Javelin та їхнього впливу на забезпечення оборони України в умовах ведення війни. Тому проблема ефективності застосування цих ПТРК є актуальною та вимагає серйозного дослідження. Бойові властивості ПТРК NLAW та FGM-148 Javelin
NLAW (Next-Generation Light Anti-tank Weapon): Дальність стрільби: Близько 600 метрів. Точність стрільби: Висока точність завдяки автоматичному наведенню та інфрачервоному спостереженню. Пробивна здатність: Здатна проникати через броню товщиною до 800 мм. Система наведення: Інфрачервоне наведення на ціль, що забезпечує високу ефективність у будь-яких погодних умовах. Маса та розмір ракети: Легка та портативна, призначена для одноразового використання.

FGM-148 Javelin: Дальність стрільби: До 2,5 кілометрів. Точність стрільби: Висока точність завдяки інфрачервоному наведенню та самонаведенню на тепловий слід цілі. Пробивна здатність: Здатна проникати через броню товщиною більше 800 мм. Система наведення: Інфрачервоне та лазерне наведення, що забезпечує високу точність. Маса та розмір ракети: Важка та більша, призначена для більш далекого та складного використання.

Особливості та переваги застосування NLAW і FGM-148 Javelin у військових конфліктах. NLAW: Завдяки компактності та легкості може бути ефективно використана в умовах міської бойової дії та обмеженого маневрового простору. Висока точність та надійність завдяки інфрачервоному наведенню. Відмінно підходить для бойових одиниць з невеликою фізичною підготовкою.
FGM-148 Javelin: Велика дальність стрільби дозволяє атакувати цілі на великій відстані. Висока точність та пробивна здатність роблять Javelin ефективним

засобом для боротьби з броньованою технікою. Інфрачервоне та лазерне наведення забезпечують точний удар навіть у складних умовах.

Я вважаю що проблеми та перспективи розвитку використання NLAW і FGM-148 Javelin в Україні є такими:

Проблеми в доступністю. ПТРК можуть бути дорогими, і їх обмежена доступність може бути проблемою. Технічне обслуговування: Забезпечення належного технічного обслуговування і підготовки операторів є важливим аспектом. Модернізація: ПТРК потребують постійного оновлення та модернізації для відповідності сучасним загрозам.

Перспективи: Розвиток власного виробництва: Україна має потенціал для виробництва власних протитанкових ракетних систем. Співпраця з партнерами: Можливість співпраці з іншими країнами для отримання сучасних технологій і систем. Навчання та підготовка: Збільшення навчальних програм і підготовка операторів для кращого використання ПТРК.

Війна в Україні (з 2014 року): Українські війська використовують ПТРК для відбиття атак російської бронетехніки. NLAW та FGM-148 Javelin виявилися ефективними у завданнях знищення танків та іншої бронетехніки.

Я вважаю що ефективність ПТРК у забезпеченні оборони та протидії танкам і бронетехніці демонструють високу ефективність у забезпеченні оборони та протидії танкам і бронетехніці завдяки наступним факторам: Висока точність і пробивна здатність: ПТРК здатні проникати через броню та наносити ураження точно в потрібний пункт техніки. Дальність стрільби: Деякі ПТРК, такі як FGM-148 Javelin, мають значну дальність стрільби, що дозволяє вести вогонь на великій відстані від танка. Мобільність та портативність: Багато ПТРК можуть бути легко переносимі та встановлювати на будь-який відділ піхоти, забезпечуючи маневреність на полі бою.

В ході дослідження ефективності застосування протитанкових ракетних комплексів NLAW та FGM-148 Javelin у забезпеченні оборони України в умовах ведення війни були отримані наступні висновки:

NLAW та FGM-148 Javelin є важливими компонентами протитанкової оборони та забезпечують високу точність та пробивну здатність в умовах бойових дій.

Обидва ПТРК дозволяють українським силам ефективно захищати територію країни, відстоювати атаки танків та бронетехніки та сприяють підвищенню бойової готовності.

Наявність та технічний рівень NLAW та FGM-148 Javelin в українській армії дозволяють використовувати їх як діючі та потужні засоби протитанкової оборони.

Рекомендації щодо покращення ефективності використання NLAW і FGM-148 Javelin в умовах ведення війни в Україні. Підвищувати навички і підготовку військових операторів ПТРК для забезпечення оптимального використання цих систем. Забезпечувати постійне технічне обслуговування та модернізацію існуючих ПТРК. Розглядати можливості для розширення арсеналу протитанкових ракетних комплексів та сучасних засобів протитанкової оборони.

Підтримувати співпрацю з іншими країнами та партнерами для отримання технологій і досвіду у використанні ПТРК.

При опрацюванні заявленої проблематики додатково використовувались джерела, зазначені у переліку наукової літератури за №№ 1-6.

Список використаних джерел

1. Стужук Ю.П. Співробітництво України та Великої Британії в умовахросійсько-української війни URL: http://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/view/267500/263383 (дата звернення: 24.09.2023).

2. Україна непросить нічого, окрім миру. Джонсон уточнив, яку допомогу Британія надає Києву. НВ.10лютого 2022. URL: https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/agresiya-rf-dzhonson-utochniv-yaku-dopomogubritaniya-nadaye-kiyevu-ostanni-novini-50215705.html (дата звернення: 24.09.2023).

3. У Генштабі розповіли про озброєння, яке ЗСУ невдовзі отримають від Великої Британії // NewsWeek.21липня2022. URL: https://nw.com.ua/politics/u-genshtabi-rozpovily-pro-ozbroyennya-yake-zsu-nevdovzi-otrymayut-vid-velykoyi-brytaniyi/ (дата звернення: 25.10.2023).

4. Пєтков П.С. Порядок застосування підрозділів протитанкових ракетних комплексів «Javelin FGM-148». — Київ: «Центр учбової літератури», 2022. — 56 с. URL: https://jurkniga.ua/contents/poryadok-zastosuvannya-pidrozdiliv-protitankovikh-raketnikh-kompleksiv-javelin-fgm-148.pdf (дата звернення: 26.09.2023).

5. Шевчук В.П. Грицюк В. М. Пашкова О. О. У 42 Українське військо: сучасність та історична ретроспектива: Збірник матеріалів ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції 23 листопада 2022 р. – К.: НУОУ, 2023. – 270 с. URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/zbi-3-npc-23-04.pdf (дата звернення: 29.09.2023).

6. Девід Браун і Турал Ахмедзаде Артилерія, NLAW та бронемашини. Уся зброя, яку Британія дає Україні URL: https://www.bbc.com/ukrainian/features-61703843 (дата звернення: 01.10.2023).

МАГМЕТ Тарас Миронович,
Київський інститут Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ БОЙОВИХ ДІЙ ВНОЧІ ТА В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО БАЧЕННЯ

Проблема національної безпеки України постала перед нашою державою одразу після проголошення незалежності, а тому формування законодавства, створення нових методів та засобів захисту державних кордонів, вдосконалення системи охорони та безпеки стали необхідними кроками не лише для захисту від загроз, але й для становлення новоствореної країни на міжнародній арені. Незважаючи на постійний розвиток усіх сфер життя у нашій країні, передбачити напад й захоплення території з боку сусідньої держави було вкрай важко.

Події 2014 року внесли корективи у життя кожного українця, змусивши пристосуватися до можливим випадків по-новому. Одними із найбільших груп, котрі повинні були звикати до нових умов існування були захисники та захисниці України, оскільки на практиці мали перевірити свою ефективність.

Так, Антитерористична операція (Операція об'єднаних сил) на території Луганської та Донецької областей показала усім, а особливо тим, хто брав у ній участь, важливість ведення бойових дій не лише вдень, але вночі та в умовах обмеженого бачення.

Загалом, бойові дії – це форма оперативно-тактичного застосування з'єднань, військових частин видів Збройних Сил України для вирішення оперативних завдань у рамках операції міжвидового угруповання військ або самостійно, а також між операціями. Як ніколи раніше, сьогодні ми спостерігаємо усі особливості сучасного та правильного ведення бойових дій: рішучість, активність, раптовість, висока напруженість, швидкоплинність й динамічність, застосування різноманітних способів ведення бою, швидкий перехід від одних видів дій до інших тощо.

Ведення бойовий дій у нічний час доби або в умовах обмеженого бачення лише спочатку задає ряд питань, але особливість таких боїв є досить цікавою, оскільки основою стає раптовість й скритність ведення бою. Варто розуміти, що бойові дії вночі або ж з умовами обмеженого бачення має як переваги, так і недоліки.

Ніч – час, який досить часто допомагає успішному й безперервному розвитку бою. У сучасних умовах результативні нічні бойові дії військ допомагають на крок ближче досягти перемоги над противником, оскільки не лише допомагають підрозділам сховатися від засобів спостереження противника, але не потрапити під прицільний вогонь артилерії, мінометів і танків, бо без застосування приладів нічного бачення та освітлювальних засобів, влучити у ціль досить важко. Неефективність ворога допомагає силам у здійсненні запланованого. Також, в нічний час доби захисники мають змогу краще маскуватися, ніж вдень, що захищає їх від засобів спостереження та

авіаударів противника. Загалом, ніч не може й не має бути причиною зниження активності бойових дій, а навпаки, повинна використовуватися для нарощування зусиль. Безперервне ведення бойових дій вночі стає об'єктивною необхідністю, а нічні дії – звичайними діями військ, саме тому підрозділи повинні навчатися вирішувати бойові завдання вночі та в умовах обмеженого бачення так само, як і вдень.

Окрім позитивних характеристик ведення бойових дій вночі, є ряд значних проблем, які виникають у цей період. Варто розуміти, що усі переваги над противником вночі чи в умовах обмеженої видимості можуть ще негативно повпливати й на вашу роботу, тобто так само формувати позитивні сторони для противника проти ваших сил.

В цілому, вночі, так само при обмеженому баченні знижується рівень освітленості, зростає поріг контрастної чутливості очей, зменшується дальність видимості об'єктів і не розрізняються їх кольори, падає гострота зору. Ще більше знижують видимість опади. У таких умовах людині вельми важко орієнтуватися на місцевості, витримувати вірний напрямок руху чи визначати положення цілей в розташуванні противника. Місцевість у темряві та при обмеженому баченні досить оманлива. Так, наприклад, нерівні поверхні, з ямами, горбами чи канавами можуть здаватися рівними. Багато предметів при штучному освітленні виглядають по іншому, можуть навіть змінювати колір. Дещо краще вести бої у зимову ніч, бо видимість і чутність можуть значно поліпшуватися, обриси темних предметів різко вимальовуються на білому фоні, але для ефективного відпрацювання цілей необхідно особливу увагу приділити маскуванню.

В умовах нічної темряви чи обмеженого бачення важче вести спостереження, що ускладнює застосування озброєння та військової техніки, створюються певні труднощі в управлінні підрозділами, знижується темп просування військ тощо.

Таким чином, ведення бойових дій вночі або в умовах обмеженого бачення досить часто приносить позитивні результати силам й дозволяє мати переваги над противником, але потрібно розуміти, що у такі періоди успішно можуть діяти ті підрозділи, особовий склад яких відрізняється високим моральним духом і відмінною бойовою навченістю, всебічною забезпеченістю та підготовкою до дій.

Список використаних джерел

1. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних сил України. Частина 2. Командування Сухопутних військ Збройних сил України. Міністерство оборони України. 2010, с.217. URL: https://media.ellinikahoaxes.gr/uploads/2022/03/BSSV_ZSU_part2.cleaned.pdf

2. Тактична підготовка артилерійських підрозділів : підручник / П. Є. Трофименко, Ю. І. Пушкарьов, С. П. Латін та ін. Суми: Сумський державний університет, 2012, с. 776. URL: https://buklib.net/books/37521/

МАГМЕТ Тарас Миронович,
Київський інститут Національної гвардії України
БОРОВИК Микола Олександрович,
Харківський національний університет внутрішніх справ

ПСИХОФІЗИЧНА ГОТОВНОСТЬ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Виконання завдань за призначенням представниками інституцій сектору безпеки і оборони України, зокрема – поліцейськими, нацгвардійцями (надалі – правоохоронцями) в реаліях сьогодення нерідко відбувається в екстремальних умовах, у котрих існує вірогідність застосування табельної вогнепальної зброї.

Необхідно виділити, що ефективне та надійне застосування табельної вогнепальної зброї правоохоронцями залежить від дотримання ними базових принципів особистої безпеки. У свою чергу, важливим та першочерговим є питання захисту життя, здоров'я та майна громадян від злочинців (правопорушників тощо). Таким чином, актуальності набуває організація системи професійної освіти представників зазначеної вище категорії.

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури [1-4] членами науково-дослідної групи встановлено, що актуальним конструювання сучасних педагогічних технологій формування психофізичної готовності правоохоронців до застосування табельної вогнепальної зброї присвячено недостаню кількість наукових праць. Це підкреслює актуальність, своєчасність та практичну складову обраного напряму наукової розвідки.

Метою дослідження є апробація напрямків удосконалення компонентів психофізичної готовності правоохоронців до застосування табельної вогнепальної зброї (на прикладі курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ та Київського інституту Національної гвардії України).

У динаміці емпіричного дослідження нами розроблено модель компонентів психофізичної готовності правоохоронців до застосування табельної вогнепальної зброї [5 с. 47]. На підставі аналізу спеціальної та довідкової літератури [1-5] встановлено, що фізична готовність правоохоронців досліджуваної категорії до застосування табельної вогнепальної зброї полягає у достатньому рівні сформованості основних фізичних якостей (військово-прикладних навичок), що дозволяє їм в процесі професійної діяльності приймати раціональні бойові стійки, вчасно здійснювати заміну магазинів, ефективно та безпечно проводити зміну позицій для ведення стрільби тощо.

Необхідно підкреслити, що тактико-спеціальна підготовленість правоохоронців до застосування табельної вогнепальної зброї є сукупністю

знань, вмінь, та практичних навичок якими вони користуються під час застосування різних зразків штатної вогнепальної зброї під час виконання завдань за призначенням.

Заключний блок емпіричного дослідження передбачав здійснення перевірки ефективності визначених нами напрямків удосконалення компонентів психофізичної готовності правоохоронців до застосування табельної вогнепальної зброї [5 с. 48-49]. Результати педагогічного експерименту підтвердили високу ефективність запропонованих нами напрямків удосконалення компонентів психофізичної готовності правоохоронців (курсантів старших курсів Київського інституту Національної гвардії України та Харківського національного університету внутрішніх справ) до застосування табельної стрілецької зброї. В ході аналізу отриманих даних нами з'ясовано, що в ході експерименту значно зменшилася кількість курсантів Ег із низьким рівнем сформованості (на 43 %), водночас збільшилася кількість курсантів, які мають високий рівень сформованості психофізичної готовності до застосування табельної вогнепальної (стрілецької) зброї (на 16 %).

Результати емпіричного дослідження впроваджені у систему професійної освіти майбутніх офіцерів-правоохоронців (курсантів: Харківського національного університету внутрішніх справ та Київського інституту Національної гвардії України.

Список використаних джерел

1. Логачев М.Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї. Право та безпека. Харків, 2017. – Вип. 4. С. 199-204.

2. Anatskyi R.V., Kolomiitseva O.E., Liubchich R.E. The program of Physical Training of servicemen to a qualification examination on the right to wear the "Beret with honors". Physical education of students. 2018. 22 (6). С. 285–291. URL: https://sportedu.org.ua/index.php/PES/article/view/721/453 (Last accessed: 02.01.2019).

3. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 13 (2), 457-475. https://doi.org/10.18662/ rrem/13.2/431.

4. Боровик М., Партико Н., Хацаюк О. Спеціальна фізична підготовка майбутніх офіцерів поліції: монографія. Лондон-Кишинів : Dodo Books Indian Ocean Ltd, 2022. 85 с.

5. Боровик М.О., Березяк К.М., Колісніченко В.В., Іванченко О.М., Магмет Т.М., Ковач Ш.А. Сукупність компонентів психофізичної готовності представників інституцій сектору безпеки і оборони України із правоохоронними функціями до застосування вогнепальної зброї, як основа особистої безпеки в екстремальних умовах. Науковий часопис Національного

педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2023. – Вип. 3 (161). С. 45-50. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).10

МАКЕЄВ В. І.,
кандидат технічних наук, доцент
РАСКОШНИЙ А. Ф.,
кандидат військових наук
ГРИГОРЕНКО Р. М.,
викладач
Сумський державний університет

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ПОЛЬОТУ ОПЕРЕНОГО СНАРЯДУ

Обертання навколо поздовжньої осі зазвичай надають опереному снаряду або некерованому ракетному снаряду (РС), з метою зменшення впливу асиметрії форми та його ексцентриситетів тяги на рух центру мас, тобто зменшення розсіювання траєкторії, викликаного цими чинниками. Оперені РС і міни з таким обертанням називаються такими, що обертаються.

Оперені некеровані снаряди постійної та змінної маси з метою забезпечення кутової стабілізації повинні мати необхідний запас стійкості [1,2].

Завдання забезпечення стійкості руху снарядів має особливу актуальність у зв'язку з наявністю не нарізної артилерії, що веде вогонь видовженими снарядами, що обертаються.

Поява та його широке використання оперених реактивних снарядів спричинило необхідність розроблення обґрунтування практичних способів забезпечення стійкості [3,4].

Важливим питанням під час руху оперених снарядів є стійкість їхнього руху. У зв'язку з цим запропоновано шляхи зменшення кутового розсіювання оперених снарядів у вершині траєкторії, що забезпечує стійкий політ оперених реактивних снарядів.

На основі коливального руху оперених снарядів, запропоновані методи їх стабілізації за рахунок збільшення довжини направляючої, використання спеціальних пристроїв, що дозволяє підвищити швидкість провертання реактивних снарядів при сході з направляючої і як результат забезпечує стійкий політ оперених реактивних снарядів по траєкторії.

Оперні снаряди (артилерійські міни, авіаційні бомби та ін.) забезпечуються оперенням, розташованим у хвостовій частині та призначеним для стабілізації снаряда в польоті.

Розглядаючи питання стійкості снарядів, що обертаються, слід мати на увазі, що навіть мала асиметрія, яка допущена під час виготовлення, може призвести до резонансного підвищення кутів атаки і ковзання, внаслідок чого статистично стійкий снаряд може бути нестабільним (нестійким). Мала асиметрія при розподілі маси снаряда, його форми та ексцентриситету тяги призводять до появи малих додаткових моментів, що змінюють положення осі динамічної рівноваги до позитивної осі, що відповідає ідеально виконаному снаряду.

Стабілізація оперених снарядів (мін) виконується за рахунок оперення, завдяки якому при відхиленні осі снаряда від дотичної до траєкторії виникає стабілізуючий момент, що прагне зменшити кут атаки.

Можливі наступні шляхи зменшення кутового розсіювання оперених снарядів (мін) на вершині траєкторії, що призводить до стійкого польоту траєкторією [2,5]:

1. Зменшення коефіцієнта газодинамічного ексцентриситету внаслідок удосконалення технології виготовлення снарядів (мін).
2. Збільшення довжини направляючої, що призводить до збільшення швидкості сходу РС з направляючої при постійному моменті ексцентриситету.
3. Збільшення коефіцієнта стабілізуючого моменту, що призводить до зменшення кутів атаки, які з'являються за рахунок дії моменту ексцентриситету сили тяги.
4. Використання спеціальних пристроїв, що дозволяють підвищити швидкість сходу РС з направляючої за рахунок збільшення тяги двигуна.
5. Надання опереного РС обертання щодо поздовжньої осі за рахунок косо-розташованого оперення.

Список використаних джерел:

1. Дмитриевский А.А., Лысенко Л.Н. Внешняя баллистика. – М.: Машиностроение, 2005. – 607 с.
2. Беляева С.Д., Монченко Н.М. Устойчивость движения снарядов. Практические приложения теории движения снарядов относительно центра мас. – М.: Издательство МО, 1989. –167 с.
3. Шкворников Н.П., Платонов Н.М. Экспериментальная баллистика. Приборы и методы баллистических измерений. – М.: Оборонгиз, 1953. – 1000 с.
4. Макеєв В.І., Латін С.П., Вакал А.О. Підготовка артилерийських систем до проведення випробувальних стрільб. НТП ЦК ПТБ “Точність”, НПО “Прогрес”. №35.00-01.04/15СП, 2018 г, м. Ніжин.
5. Макеєв В.І., Раскошний А.Ф. і інші. Методика складання Таблиць стрільби модулюванням на ЕОМ із застосуванням експериментальних даних // Системи озброєння та військової техніки ХНУПС №3 (55), Харків, 2018. - 105 с.

НАТОЧІЙ Анатолій Дмитрович,
старший викладач кафедри Тактико-спеціальної підготовки (Дніпропетровського державного університ етувнутрішніх справ)
СВІТАЙЛО Діана Станіславівна,
курсант ІІІ курсу, Навчально-наукового інституту Права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції (Дніпропетровського державного університ етувнутрішніх справ)

СУЧАСНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Українська держава протягом історії багато віків боролася за свободу, самовираження та незалежність. На жаль, в XXI столітті реаліями сталося підтвердження необхідності нової визвольної боротьби українського народу за свої права, цінності та свободу від російських окупантів. Внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України, відповідно до пропозиції Ради національної безпеки та оборони України, введено воєнний стан в Україні з 24 лютого 2022 року, згідно з пунктом 20 частини першої статті 106 Конституції України та Законом України "Про правовий режим воєнного стану". Час початку воєнного стану - 05:30 години 24 лютого 2022 року [1], а пізніше його термін було продовжено.

Згідно з чинним законодавством, воєнний стан в Україні або в окремих її місцевостях вводиться як особливий правовий режим у разі збройної агресії або загрози нападу, коли існує небезпека для державної незалежності України та її територіальної цілісності. Воєнний стан передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування необхідних повноважень для відвернення загрози, протидії збройній агресії та забезпечення національної безпеки. У такому періоді тимчасово можуть бути обмежені конституційні права і свободи людини і громадянина, а також права і законні інтереси юридичних осіб зазначеними обмеженнями на певний строк.

В зв'язку з цим стає актуальним питання вдосконалення методики вогневої підготовки студентів вищих навчальних закладів, які знаходяться у специфічних умовах навчання в умовах воєнного стану. Очевидно, що вогнева підготовка курсантів є одним із головних аспектів їх професійної підготовки, особливо в умовах воєнного стану.

Однак, у світлі акту збройної агресії Російської Федерації проти суверенітету України і враховуючи бажання громадян брати активну участь у національному опорі з метою захисту життя, здоров'я, честі, гідності та безпеки

людини як найвищої соціальної цінності, а також відповідно до положень статті 65 Конституції України, що зобов'язує громадян захищати Вітчизну, незалежність та територіальну цілісність України, Верховна Рада України прийняла Закон "Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України" [2]. Водночас, Постановою Кабінету Міністрів України було затверджено Порядок використання громадянами вогнепальної зброї під час участі відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації або інших держав проти України під час воєнного стану [3].

Основною метою вогневої підготовки студентів вищих навчальних закладів з особливими умовами навчання є запобігання ситуаціям, коли поліцейські не проявляють психологічну готовність до дій в екстремальних обставинах під час воєнного стану, що, на жаль, може мати фатальні наслідки. Це пояснюється, перш за все, відсутністю професійно-психологічної підготовки, коли має бути застосована вогнепальна зброя в надзвичайних обставинах, особливо під час воєнного стану.

Положення щодо використання та застосування спецзасобів та вогнепальної зброї поліцейськими регламентуються статтями 45 та 46 Закону України "Про Національну поліцію", а також адміністративно-правовими та кримінально-правовими нормами [4]. Одночасно варто відзначити, що використання вогнепальної табельної зброї під час воєнного стану є невід'ємною складовою виконання службово-бойових завдань поліцейськими.

Аналіз навчання вогневої підготовки свідчить про те, що формування відповідної професійно-психологічної готовності до використання та застосування вогнепальної зброї здобувачами вищої освіти навчальних закладів з умовами навчання в екстремальних ситуаціях, а також цивільними особами, які виявили бажання долучитися до національного спротиву в часи воєнного стану, здійснюється за допомогою двох підходів. Перший підхід полягає у вивченні правових аспектів використання спеціальних засобів та вогнепальної зброї, а також в оволодінні навичками обходу зі зброєю в умовах тренувальних ситуацій з несподіваними елементами. Однак, для ефективної підготовки студентів вищих навчальних закладів з особливими умовами навчання та цивільних осіб, які прагнуть брати участь у національному спротиві, необхідно також розглянути третій напрямок, а саме формування навичок психологічної самоконтролю у стрілків (аспект психології). З урахуванням цього, стає очевидною необхідність пошуку нових підходів до професійно-психологічної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України. Головною метою такої підготовки має бути розвиток безпосередньої готовності здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання та цивільних осіб, які мають бажання долучитися до національного спротиву, до негайних, рішучих та високоефективних дій. Ця готовність повинна виявлятися у повному контролі над собою, мобілізації волі та зусиль, помірному ступені бойового збудження, відповідальності за успіх нейтралізації ворога, повній особистій готовності зустріти можливу загрозу та здатності до правомірного використання та застосування вогнепальної зброї в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24.02.2022. № 2102-IX. URL: https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-IX#Text (дата звернення: 22.05.2022).

2. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022. № 2114-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2114-20#Text (дата звернення: 22.05.2022).

3. Про затвердження Порядку застосування цивільними особами вогнепальної зброї під час участі у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України у період дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2022. № 448. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448-2022- %D0%BF#Text (дата звернення: 22.05.2022).

4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. № 580-VIII. URL: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/580-19#Text (дата звернення: 22.05.2022).

НЕНЯ Олена Володимирівна,
к.ю.н., старший дослідник
ФЕСЕНКО Максим Анатолійович,
к.т.н., доцент
БЕРЕЗНЕНКО Наталія Михайлівна,
к.т.н., доцент
КОРНІЙКО Станіслав Миколайович,
к.ю.н.
Державний науково-дослідний інститут МВС України, м. Київ

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ ДЛЯ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ

Обороноздатність держави, захист та безпека громадян напряму пов'язані з рівнем її науково-технічного та технологічного розвитку. Особливо це стосується так званих критичних технологій. Ефективний підход до визначення ключових технічних та технологічних трендів, а також оцінки їх потенціалу у майбутньому, дає змогу виділити пріоритети, зокрема у створенні перспективних зразків озброєння та військової техніки.

На сьогоднішній день запровадження новітніх технологій у військовій сфері неможливо уявити без використання комп'ютерної техніки, технологій штучного інтелекту, а також різних інших інтелектуальних систем.

Перспективним напрямком є розвиток та впровадження перелічених технологій в стрілецьку зброю для надійного ураження цілей при збільшенні дальності стрільби, а також точності пострілу. Моніторинг інновацій і нових технологій у цьому напрямку є вкрай важливим.

Розглянемо докладніше деякі приклади сучасної стрілецької зброї та засобів до них із інтелектуальними системами.

Бельгійською компанією FN Herstal у 2022 році був представлений прицільний комплекс з балістичним комп'ютером FN Elity для стрілецької зброї. Він оснащений OLED-екраном і лазерним далекоміром, який може вимірювати дальність до цілі зростом із людину на відстані до 1750 метрів. Вага прицільного комплексу складає 400 г, він дає змогу бачити цілі у видимому та інфрачервоному спектрі, оснащений декількома датчиками для вимірювання температури, тиску, а також вологості. Комплекс працює із застосуванням спеціального програмного забезпечення для балістичного розрахунку від компанії ApexO, яке використовується для обчислення стрільцем необхідних поправок під час стрільби в режимі реального часу [1].

Американська компанія Tracking Point розробила комп'ютеризований розумний снайперський комплекс Precision Guided, в основу якого покладено самозарядну стрілецьку зброю. Нові снайперські комплекси Precision Guided на даний час доступні під патрони 5,56х45 та 7,62х51, Winchester Magnum (7,62х67 міліметра). Продуктивність обчислювальної системи комплексу дозволяє з

великою швидкістю відзначати і вражати різні об'єкти, а також вести вогонь по рухомим цілям. Зокрема, гвинтівка Tracking Point під набій Winchester Magnum дає змогу з високою точністю вражати цілі на дальності до 800 метрів, що рухаються на швидкості до 32 кілометрів на годину [2].

Ще однією з розробок компанії Tracking Point є оснащення гвинтівок окулярами доповненої реальності Google Glass, що дає змогу стрілку вести вогонь із-за рогу, укриттів, незручних положень без необхідності ризикувати власним життям. Комп'ютеризована система управління, система виявлення та стеження за ціллю, поєднані з керованим спусковим механізмом, і дозволяють практично будь-якій людині точно вражати цілі на відстані 900 метрів і більше [2].

Аналогом висвітленої зброї, що використовується у світі, є ізраїльська платформа «CornerShot», яка перетворює пістолет у короткоствольну гвинтівку, для стріляння по цілях із-за рогу. «CornerShot» має складний приклад, передня частина платформи кріпиться на шарнірах. За допомогою ручки стрілець може швидко й легко направити ствол у потрібному напрямку.

Платформа дає змогу встановити знімну камеру високої роздільної здатності, сенсори для передачі аудіо/відео, видимі та інфрачервоні лазери, тактичні ліхтарі, глушники. Є версії платформ для пістолетів і навіть для 40 мм гранатометів. Всі налаштування дозволяють використовувати систему в якості засобу спостереження, виводячи відео на 2,5-дюймовий РК-дисплей з перехрестям та функцією нічного бачення. Доступні також різні додаткові знімні камери [2].

Компанія «Ельбіт Маарахот» (Ізраїль) пропонує свій новий комп'ютеризований приціл для штурмових гвинтівок – ARCAS. Цей приціл входить до складу системи відеоспостереження з обчислювальним блоком і елементами інтелектуальних систем, що розміщуються на шоломі. ARCAS забезпечує пасивний вимір дальності, тобто без лазерного далекоміра, автоматичну балістичну корекцію, виявлення джерел вогню, можливість стріляти з-за рогу та від стегна, допомагає у навігації й ідентифікації свій/чужий, має можливість відстеження затримок та витрат боєзапасу, а також забезпечує пристрілювання зброї без стрільби [3].

Складна електроніка і інтелектуальні системи знаходять місце в іншій переносній вогнепальній зброї.

Так, компаніями Heckler & Koch (Німеччина) та Alliant Techsystems (США) розроблений комп'ютеризований гранатометний комплекс XM25, призначений для знищення живої сили противника. Гранатометний комплекс оснащений системою прицілювання із лазерним далекоміром, що відображає відстань до цілі. Знання цих даних дає змогу програмувати гранати так, щоб вони вибухали в повітрі відразу за укриттям противника. Більше того, приціл допомагає визначити як високо стрілець повинен тримати ствол, щоб снаряд проходив потрібну траєкторію. Завдяки такому прицілу військовий може самостійно скорегувати (збільшити або зменшити) дистанцію детонування на три метри. Ця розробка ефективна для ураження цілі, яка прихована за укріпленням або

знаходиться в окопі. Розробники стверджують, що дана система ефективніша за звичайні розповсюджені гранатомети [4].

Компанією Teledyne Scientific & Imaging для стрілецької зброї пропонуються «розумні» кулі (боєприпаси) екстремальної точності – Extreme Accuracy Tasked Ordnance (EXACTO) [4]. Система перетворює кулі (боєприпаси) на самонавідні для ураження обраних цілей. Після наведення на ціль куля (боєприпас) EXACTO може коригувати траєкторію свого польоту, нівелюючи вітер, а також інші фактори, що впливають на влучність. Технологія полегшує роботу снайпера, а також забезпечує попадання по рухомих цілях, як вдень, так і вночі.

Таким чином, наведені вище досягнення у напрямку використання стрілецької зброї із інтелектуальними системами ефективно допомагають військовим в усьому світі.

Тому для забезпечення потреб вітчизняних сил оборони та ефективного захисту держави пріоритетним напрямком в Україні є розроблення вітчизняних систем і засобів з використанням інтелектуальних технологій. Для реалізації цього, на нашу думку, необхідним є на системному рівні створення сучасної науково-технологічної і виробничої бази із залученням *інноваційного та інженерного потенціалу та активної апробації та нестандартних підходів і рішень.*

Список використанних джерел:

1. Франція замовила балістичні комп’ютери для снайперів URL: https://zbroya.info/uk/blog/22680_frantsiia-zamovila-balistichni-kompiuteri-dlia-snaiperiv/ (дата звернення 10.10.2023).
2. «CornerShot CSM»: убий ворога із-за рогу. URL: https://zbroya.info/uk/mobile/blog/3145_cornershot-csm-ubii-voroga-iz-za-rogu. (дата звернення 11.10.2023).
3. Ізраїль розробив революційний приціл для стрілецької зброї. URL: https://zbroya.info/uk/blog/21348_izrayil-rozrobiv-revoliutsiinii-pritsil-dlia-striletskoyi-zbroyi/(дата звернення 12.10.2023).
4. «Розумні» кулі, риба-робот та лазерна техніка: якою зброєю користуються провідні країни світу. URL: https://24tv.ua/rozumni_kuli_riba_robot_ta_lazerna_tehnika_yakoyu_zbroyeyu_koristuyutsya_providni_krayini_svitu_n1129440 (дата звернення 13.10.2023).

НІКОНЕНКО Андрій Миколайович,
викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки
Київський інститут Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІСТЬ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Вогнева підготовка є необхідним елементом для забезпечення безпеки та суверенітету України. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну, в теорії та практиці ведення бойових дій відбулися значні зміни. Війна все більше стає гібридною (з використанням нетипових методів ведення бою), тому в край необхідно застосовувати сучасне озброєння та методи ведення бою в умовах сьогодення.

Актуальним питанням організації системи професійної підготовки представників інституцій сектору безпеки і оборони України присвячені наукові праці учених та практиків: Моргунова О.А., Ярещенка О.А., Хацаюка О.В. [1], Волошина В.Д. [2], Репіла Ю.Є., Головченка О.В. [3], Маркова О.В., Самсонова Ю.В., Бородін С.В., Шемчук В.А., Атаманенко І.О. [4], Самсонова Ю., Гарбара Є., Безбородова Є., Толокнєєва В., Литовченка А., [5], Романова І.В., Кочкіна В.Г., Демченка О.М. [6], Хацаюк О.В., Пістряк П.В., Літвінов О.В., Самсонова Г.С., Абдрахімов О.Ф. [7].

У вогневій підготовці дуже важливий фактор для вивчення та запровадження сучасного озброєння в бою. Аналізуючи наявний бойовий досвід, актуальним для вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України (НГУ) є перезавантажити навчального процесу із урахуванням сучасних умов та озброєння українського та іноземного виробництва, що надають нам партнери.

В навчанні та підготовці майбутніх офіцерів НГУ, щодо застосування мультимедійних засобів, тренажерів, які допомагають вдосконалити навики поводження зі зброєю та заощаджують кошти, так нам необхідні для досягнення загальної мети – перемогти ворога. Для навчального процесу, дуже важливо запровадити сучасний підхід до вивчення новітнього озброєння та методів ведення бою з урахуванням сьогодення, яке потребує постійних формувань.

Необхідно провести аналіз методичного забезпечення, щодо змін в навчальному процесі з вогневої та спеціальної підготовки та розробити сучасне методичне забезпечення для прискореного вивчення новітнього озброєння та використання його в бою.

Співпрацювати з сучасними виробниками мультимедійних комплексів, тренажерів, які постійно вдосконалюють свій розвиток в новітньому озброєнні, власного та іноземного виробництва, що надають нам партнери та є штатною зброєю, що знаходиться на озброєнні в НГУ.

Вкрай необхідно запроваджувати більше практичних занять для прискореного засвоювання матеріалу, навиків та послідовних дій в бою.

Постійно залучати військовослужбовців з бойових частин для поповнення досвіду з урахуванням змін, які відбуваються в сучасному бою. Поєднати при вивченні сучасної вогневої підготовки одночасно декілька напрямків, ВП та тактику при навчанні та виконанні практичних учбових завдань з метою удосконалення вогневої підготовки та ведення бою в сучасних умовах.

Навчити застосовувати нетрадиційні гібридні методи ведення війни, використовуючи досвід, який отримали за весь час бойових дій та запозичили в країн партнерів.

Список використаних джерел

1. Моргунов О.А., Ярещенко О.А., Хацаюк О.В. Удосконалення прикладних навичок практичної стрільби в системі професійної освіти Національної поліції України. Честь і закон. 2016. № 1. С. 49-56.

2. Волошин В.Д. Формування умінь застосування спеціальних засобів і зброї майбутніми офіцерами-прикордонниками у процесі фахової підготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2018. 217 с.

3. Репіло Ю.Є., Головченко О.В. Модель ведення бойових дій артилерійськими підрозділами під час вогневої підтримки у ході ведення наступальних дій. Modern Information Technologies in the Sphere of Security and Defense. 2021. № 1 (40). С. 153-162.

4. Марков О.В., Самсонов Ю.В., Бородін С.В., Шемчук В.А., Атаманенко І.О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки із використанням сучасних технічних засобів навчання. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 32 (2). С. 60-74.

5. Самсонов Ю., Гарбар Є., Безбородов Є., Толокнєєв В., Литовченко А. Програма формування готовності курсантів ВВНЗ, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змагальної діяльності. Військова освіта. 2022. № 1 (45). С. 249-264.

6. Романов І.В., Кочкін В.Г., Демченко О.М. Система лазерного симулятора двостороннього вогневого контакту: аспекти підготовки здобувачів вищої освіти до участі в спеціальних операціях. Інноваційна педагогіка. 2023. № 57 (2). С. 238-247.

7. Хацаюк О.В., Пістряк П.В., Літвінов О.В., Самсонова Г.С., Абдрахімов О.Ф. Коригування техніки стрільби з автоматичної зброї майбутніх офіцерів із використанням сучасних технічних засобів навчання. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 62 (2). С. 174-180.

ПЕРКАТИЙ Роман Миколайович,
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри вогневої підготовки,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ЛАЗЕРНИХ ІМІТАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ ТИРІВ ПІД ЧАС ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Важливим аспектом навчання майбутніх правоохоронців є здобуття та покращення навичок застосування та використання вогнепальної зброї. Тому у системі професійної підготовки значна роль приділяється грамотному поводженню із пістолетом та автоматом. Адже майбутній працівник поліції має дотримуватись заходів безпеки у складній ситуації та вчасно знайти вихід із неї.

Структура вогневої підготовки складається з двох частин: теоретичної та практичної, які тісно пов'язані між собою. Практична сторона вогневої підготовки повинна моделювати різні ситуації, які максимально наближенні до реальних умов несення служби. Адже для працівників поліції рівень здобутих навичок під час навчання оцінюється саме під час виконання службових обов'язків, наприклад, затримання озброєного правопорушника чи звільнення заручників. Тому для покращення рівня професійної підготовки необхідно впроваджувати нові методи вогневої підготовки.

Одним із таких методів є використання лазерних імітаційних систем, що дають змогу поєднати в один процес вирішення тактичних та вогневих завдань. Це в свою чергу наближує тренувальні стрільби до реальних повсякденних оперативних завдань. Адже професійне оволодіння вогнепальною зброєю можливе лише за умови, коли працівник має спеціальні знання та володіє необхідними руховими навичками.

Станом на сьогодні існує достатня кількість лазерних імітаційних систем, одними з яких є "Рубін", "ARCADA", "ОЕТ-МА", "CST2000" тощо. Принцип дії даних комплексів полягає в проектуванні на екрані мішені або відеосюжету за допомогою проектора. Стрілець робить постріли з лазерної зброї видимими або невидимими променями по мішенях на екрані. В цей момент фотоприймальний пристрій, підключений до комп'ютера, зчитує положення лазерної точки на екрані і визначає її координати, а акустична система створює реальне звукове супроводження. Оцінюється вправа в залежності від точності та швидкості стрільби [1].

Більш сучасними зразками є стрілецькі тренажери, мультимедійні, інтерактивні, апаратно-програмні комплекси, які дозволяють проводити заняття з вогневої підготовки відповідно до курсу стрільб. Такі комплекси моделюють різні бойові ситуації та дають змогу проводити заняття комбінованим способом: зі стрільбою з бойовими патронами та із лазерними насадками.

Системи лазерної імітації широко використовують у світовій практиці для вогневої підготовки, зокрема, у США, також вони є основним засобом профільного навчання військовослужбовців країн НАТО [2]. Більш того, протягом останніх років аналізу ситуації на полі бою на рівні окремого солдата та підрозділу в цілому тричі вносилися зміни у бойовому статуті сухопутних військ США. Тобто використання лазерних імітаційних систем є тим фактором, що реально впливає на формування вмінь та навичок стрільців [3].

Корисним для підготовки пацівників поліції є інтерактивний стрілецький тренажер «Захисник Вітчизни», за допомогою якого ефективно формуються навички прицільної стрільби зі стрілецької зброї. Даний комплекс включає набір вправ для базової вогневої підготовки, а також тренування швидкості реагування та влучності по рухомих та нерухомих цілях, що мають змогу з'являтися та вільно рухатися. До комплекту даного комплексу входить макет зброї з лазерним цілевказівником (макет пістолета, автомата чи гвинтівки).

Перевагою зазначеного стрілецького тренажеру є те, що програмне забезпечення дає змогу завантажити списки осіб, що ведуть стрільбу, та автоматично фіксувати й оцінювати результати їх стрільб, зберігати для подальшого вивчення [1].

Звісно, необхідно враховувати той факт, що використання лазерних імітаційних систем під час тренувальних стрільб буде доречним лише після оволодіння початковими навичками стрільби з різного виду вогнепальної зброї. Однак, існують й мультикомплеси, які активно використовуються у рамках первинного навчання безпечним навичкам поводження зі зброєю. До прикладу, інтерактивні тири «ARCADA» розміщуються у вже діючих стрілецьких комплексах. Окрім стандартних типів мішеней (ростові, грудні тощо) є можливість створювати та використовувати будь-які інші, наприклад, терорист із заручником, а також використовувати 3D та відеоматеріали.

Принцип дії даного комплексу полягає у зображенні, що виводиться на сенсорний сталевий екран через мультимедійний проектор. Усі випадки рикошету усуваються кулеуловлювачем з антирикошетної гуми у вигляді екрану. При пострілі, після удару кулі в екран визначаються координати та передаються на комп'ютер управління, де програма управління демонструє наслідки влучання – падіння супротивника, вибухи, пробоїни у мішені. Таким чином є змога прослідкувати влучання та визначити недоліки стрільця для подальшого вдосконалення практичних навичок та вмінь.

Перевагою даного стрілецького комплексу є те, що відсутні витрати мішеного матеріалу під час стрільб. Окрім цього стрільба ведеться з бойової зброї, а висока якість сенсорного екрану гарантує надійність експлуатації тиру [1].

Отже, практичні заняття з вогневої підготовки мають моделювати різного роду ситуації, що будуть максимально наближені до реальних умов несення служби. Адже таким чином ефективно формуються необхідні прикладні вміння та навички поводження зі зброєю, готовність миттєво використати її в складних ситуаціях, розвивається координація та фізичні здібності. Окрім цього

формується психологічна стійкість працівників. Тому використання лазерних імітаційних систем та інтерактивних тирів під час вогневої підготовки є одним із найкращих методів для максимального відображення специфіки діяльності поліцейських різних підрозділів на практиці.

Список використаних джерел

1. Жуйко Д.Б., Семенюк В.І., Авдєєв В.Ф., Висоцький О.В., Двухіменний О.Г., Житник, Д.С., Степченко Д.А. Аналіз нових інформаційних та комп'ютерно-тренажжерних технологій розробки та використання існуючих інтерактивних навчально-тренувальних комплексів. *Scientific collection «Interconf»*. № 58. С. 338-357. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1236309.pdf

2. Міщенко Р., Ганаба В. Використання лазерних технологій у вивченні тактичних дисциплін у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Серія: педагогічні науки. 2020. № 4(23). С. 264-275.

3. Волков Ю.М., Степан М.Д., Методи максимально ефективного застосування зброї під час навчання вогневої підготовки поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збір. наук. праць. Харків: ХНУВС, 2020. С. 137-138. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a337314a-1dac-4364-a009-84a62be9e5b2/content

РУДЕНКО Андрій Іванович,
Національна академія внутрішніх справ, старший викладач кафедри вогневої підготовки, м. Київ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

На сьогоднішній день залишається актуальним питання забезпечення рівня підготовки правоохоронців, необхідного для виконання покладених на них завдань, відповідно до статті 3 Положення про Національну поліцію [1], а саме: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Найбільшої уваги, в цьому напрямку, потребує забезпечення належного рівня вогневої підготовки, при чому відразу слід зазначити, що це не лише оволодіння знаннями та навичками у поводженні та використанні вогнепальної зброї, а й психологічної готовності до поводження та її застосування. Адже основним призначенням вогнепальної зброї є ураження цілі на відстані снарядом (куля, шрот, картеч), що одержує направлений рух у стволі за рахунок енергії згоряння порохового чи іншого заряду, які не мають прямого господарсько-побутового, виробничого, спеціального призначення [2]. Відповідно її застосування відносно людей несе не лише припинення протиправних дій, а й поранення та смерть.

Як зазначає Малічевський В. І,. застосування вогнепальної зброї на ураження розглядалося суто в аспекті професійної підготовки працівників правоохоронних органів або в межах спортивної психології при підготовці спортсменів. Раніше, ситуація застосування вогнепальної зброї на ураження розглядалась лише з точки зору адміністративного права, тактико-спеціальної підготовки та вогневої підготовки, як елемент загальної структури професійної підготовки працівника поліції і вивчалася як норми і правила застосування вогнепальної зброї та процес створення навичок стрільби в межах вогневої підготовки. Автор у своєму дослідженні зазначає, що застосовуючи вогнепальну зброю, працівник нібито використовує особливе право “судити”, що проявляється у можливості самостійно, оцінюючи ситуацію, приймати рішення про застосування вогнепальної зброї, визначати цілі, знешкоджувати правопорушника. Працівник поліції, у надзвичайній ситуації, коли виникає загроза, змушений самостійно, одноосібно, у незначний проміжок часу, приймати рішення про застосування вогнепальної зброю [3, с. 6].

Такої ж думки дотримуються В. Волянський, Ю. Корнійчук, В. Штома, які у своїй публікації зазначають, що службова діяльність співробітників

Національної поліції відбувається в екстремальних умовах, при наявності ряду несприятливих факторів, серед яких: постійне перебування в осередку конфліктних ситуацій, імовірність збройного нападу; необхідність негайного прийняття рішення про застосування тієї чи іншої міри примусу, своєчасний перехід від запобіжного заходу до заходів примусу і навпаки; підвищена стомлюваність, нервозність; постійне носіння важкої техніки (бронежилети, озброєння, спецтехніка та ін.); низька фізична активність при патрулюванні в автомобілі, що негативно позначається на фізичному стані і загальний стан здоров'я співробітників. Висока фізична підготовка і формування спеціальної моторики і умінь вимагає дій, пов'язаних з переслідуванням і затриманням правопорушників [4, с.14]. Лопаєва О. М. у вивчення данного питання, дійшов до висновків, що процес вивчення вогневої підготовки залежить від багатьох різноманітних чинників, а саме психології, фізичної та моральної складової курсанта. Задля процесу вдосконалення вогневої підготовки майбутніх поліцейських, варто звернути увагу першочергово на дані чинники, і створити позитивні умови для розвитку курсантів системи МВС [5, с. 756].

Поділяємо думку Казначеєва Д. щодо наявності потреби в організації вогневої підготовки курсантів, а саме у систематичності проведення тренувань, відпрацювання навичок під час практичних навчально-тренувальних стрільб тощо [6]. Однак потребує поєднання теорій в галузях вогневої та психологічної підготовки як майбутніх так і діючих правоохоронців поліції. Тому, доречним буде, розробка та проведення начального курсу, який би поєднував у собі сучасні знання та тенденції в галузі психології та вогневої підготовки, щодо питань психологічного забезпечення застосування вогнепальної зброї.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про Національну поліцію. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п#Text (дата звернення: 26.09.2023).
2. Електронний репозитарій НАВС: Криміналістика. Електронний репозитарій НАВС: Home. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/19880 (дата звернення: 26.09.2023).
3. Малічевський В.І. Психологічні методи вогневої підготовки в підрозділах органів внутрішніх справ МВС України: дисертація канд. психол. наук: 19.00.06 / Національна академія внутрішніх справ України. К., 2003.
4. Волянський В. Планування й організація комплексних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки на базовому етапі навчання курсантів вищих навчальних закладів МВС України, В. Волянський, Ю. Корнійчук, В. Штома, Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. : Фізичне виховання і спорт. 2013. Вип. 11. С. 14-17
5. Лопаєва О. М. Інтегрування елементів методу кругового тренування у методику проведення практичних занять з вогневої підготовки / О. М. Лопаєва,

К. А. Завальнюк, Р. В. Сташейко // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 бер. 2023 р.). – Дніпро : ДДУВС, 2023. – С. 795-796.

6. Казначеєв Д. Основні проблеми засвоєння теоретичних знань та оволодіння практичними навичками зі стрільби здобувачами вищої освіти під час занять з вогневої підготовки: педагогічний погляд / Д. Казначеєв, Ю. Волков // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2022. – № 3 (118). – С. 313-318.

СЕМЕНЮК Володимир Іванович,
Харківський Національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба,
ФРУНТ Роман Миколайович,
Харківський Національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба,
ГОРЄЛИШЕВ Станіслав Анатолійович,
кандидат технічних наук, доцент, Національна академія Національної гвардії України

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВОГНЕВОЙ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕДОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ КОМПЛЕКСІВ

Стан війни у країні вимусив Міністерство оборони України разом із Міністерством освіти і науки прийняти ряд рішень відносно внесення змін до організації освітньої діяльності у ВВНЗ. Основним напрямком реформування системи навчання є втілення у процес автоматизованих систем дистанційного навчання (ДН) [1]. За зверненням Міністерства освіти і науки України відомі світові корпорації і компанії у сфері цифрової індустрії надали благодійну допомогу для швидкого відновлення освітнього процесу. Корпорації Google і Microsoft, а також компанія ZOOM надали безкоштовний доступ до своїх освітніх програмних продуктів. Досягнуті домовленості і з лідерами ринку online-навчання – платформами Coursera, Udemy та edX про доступ до їх курсів.

Враховуючи цілі та завдання, щодо підготовки молодших офіцерів Збройних Сил України [2], слід зазначити, що джерелом кадрового ресурсу для комплектування цих посад є офіцери запасу, які закінчили кафедру військової підготовки. Все це у свою чергу, висвічує проблеми підготовки на них офіцерів запасу, визначає шляхи їх подальшого розвитку та удосконалення [2].

Актуальність проблеми, що висвітлена, полягає у придбанні теоретичних знань і практичних навиків стрільби шляхом використання сучасних мультимедійних та комп’ютерних технологій. Розглянуті питання щодо впровадження нових форм і методів доведення інформації під час вивчення вогневої підготовки (ВП); покращення методичного забезпечення занять; більш глибокої індивідуалізації навчання та самостійного опрацювання матеріалу.

На даний час для покращення методики проведення занять із ВП під час ДН була здійснена розробка та впровадження у навчальний процес інтерактивного навчально-тренувального комплексу (ІНТК). ІНТК має наступні складові: програмні додатки (“Розбирання АК”, “Перевірка бою”, “Вправи стрільб”, “Учись влучно стріляти”, “Приведення зброї”), інтерактивні навчальні матеріали (“Курс стрільб”, “Будова АК”, “Інформаційно-довідникові матеріали”) та тести контролю знань.

Програмне забезпечення (ПЗ) ІНТК надає можливість проводити

інтерактивну стрільбу із різних видів стрілецької зброї з урахуванням її балістичних характеристик, обраних погодних умов і руху цілі; відпрацьовувати інтерактивну стрільбу за умовами вправ із можливістю наочного сприйняття процесів, що виникають під час її здійснення з відтворенням траєкторії польоту кулі у трьох площинах [3]. Крім того, є можливість виявляти та аналізувати помилки, які мали місце при прицілюванні та проведенні балістичних розрахунків; здійснювати перевірку бою зброї та приведення її до нормального бою, без переміщення до мішені; надавати необхідну теоретичну та довідкову інформацію; впровадити комп'ютерне тестування. За допомогою ІНТК вивчається "Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин", алгоритм послідовності виконання вправ стрільб та інтерактивне розбирання і збирання АК74 [4]. Все це дозволило поєднати теоретичні методи і підходи до навчання з практичною діяльністю [3].

З метою наближення результатів стрільби на тренажері до реальної стрільби були розраховані математичні моделі траєкторії польоту кулі для різних видів зброї при різних прицілах, тому точка влучення завжди відповідає реальній стрільбі [5]. Надається також можливість стрільби через перешкоду і визначати зони ураження цілі та безпечну зону при різних прицілах.

Моделювання результатів перевірки бою стрілецької зброї та процесу проведення розрахунків надало можливість візуалізувати процеси, що виникають під час її здійснення. Відстань координат пробоїни від контрольної точки (КТ) вимірюється оптичними приладами і заноситься у ПЗ для розрахунків.

Даний тренажер не потребує додаткових матеріальних і фізичних витрат, що важливо під час ДН. Необхідно лише встановити програму на комп'ютер. Однак, слід відмітити, що ефективність ДН повинна бути заснована на тому, щоб військовий фахівець сам відчував необхідність подальшого отримання та підвищення рівня своїх знань.

Результати впровадження у навчальний процес передових підходів щодо методики навчання підтверджені обліковими таблицями експериментальних досліджень і проведених перевірок, які визначають ефективність використання програмного забезпечення ІНТК у навчальному процесі і тому він може бути корисним для використання у вищих військових навчальних закладах під час навчання курсантів і громадян, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу за контрактом; у військах, при підготовці солдат та спеціалістів, служба яких пов'язана зі стрілецькою зброєю, а також допризовної молоді середніх навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (Указ Президента України № 344/2013).

2. "Про затвердження основних напрямків військової кадрової політики у Міністерстві Оборони України на період до 2025 року". Наказ МО України від 14.09.2021 року № 280 – м. Київ.

3. Семенюк В.І., Жуйков Д.Б., Савельєв А.М., Третяк В.Ф. Використання програмного забезпечення інтерактивного навчально-тренувального комплексу з вогневої підготовки під час дистанційного навчання. Системи озброєння і військова техніка. наук. журнал. № 4 (72). 2022. С. 77–89.

4. Керівництво зі стрілецької справи. 5,45-мм автомати Калашникова (АК-74, АКС-74, АК-74Н, АКС-74Н) та 5,45-мм ручні кулемети Калашникова (РПК-74, РПКС-74, РПК-74Н, РПКС-74Н). К.: “Варта”, 2019. 167 с.

5. Бацамут В. М., Горєлишев С. А., Баулін Д. С. Апроксимативні моделі польоту кулі для побудови програмного комплексу навчання принципам наведення стрілецької зброї у ціль. Механіка та машинобудування. №1. 2013. С.3–9.

ХАЦАЮК Олександр Володимирович,
заслужений тренер України
Київський інститут Національної гвардії України
БІРЮКОВ Олексій Ігорович,
кандидат технічних наук
Київський інститут Національної гвардії України
ВОЛЯНСЬКИЙ Володимир Георгійович,
старший викладач-начальник фізичної підготовки

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТРІЛЬБИ З АВТОМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Враховуючи реалії сьогодення, модернізація сучасних технічних засобів навчання, які забезпечують підготовку висококваліфікованих кадрів для потреб Національної гвардії України й інших інституцій сектору безпеки і оборони України – на сьогодні є важливим практичним завданням, що сприятиме у майбутньому якісному виконанню ними завдань за призначенням.

Беручи до уваги результати аналізу науково-методичної та спеціальної літератури [1-3] у обраному напрямі наукової розвідки членами науково-дослідної групи встановлено, що питанням коригування техніки стрільби із вогнепальної зброї майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) із акцентованим використанням сучасних технічних засобів навчання (в системі вогневої підготовки) – присвячено недостатню кількість науково-методичних праць. Це у свою чергу потребує подальших досліджень та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напряму наукової розвідки.

Головною метою дослідження є розроблення організаційно-педагогічних умов формування навичок стрільби з автоматичної зброї майбутніх офіцерів НГУ із використанням відеокомп'ютерної системи біомеханічного аналізу «Katsumoto» (ВКС «Katsumoto»).

Беручи до уваги досвід використання сучасних технічних засобів навчання в системі вогневої підготовки майбутніх офіцерів НГУ свідчить про їх високу ефективність. Основними перевагами сучасних технічних засобів навчання є: мобільність у напрямі їхнього використання у змодельованих екстремальних умовах виконання завдань за призначенням, невисока вартість, відсутність витратних матеріалів, скорочення термінів формування військово-прикладних навичок стрільби з табельної вогнепальної зброї (інших зразків та типів озброєння).

З огляду на вище викладене нами пропонується до використання в системі вогневої підготовки майбутніх офіцерів НГУ відеокомп'ютерної системи аналізу

прикладних біомеханічних рухів ВКС «Katsumoto» [4]. ВКС «Katsumoto», дозволяє ефективно проводити порівняльний аналіз та корекцію прикладних рухових дій індивіда. Крім цього зазначена вище прикладна програма забезпечує визначення: швидкості виконання технічних дій; прискорення та рух загального центру маси і окремих біоланок індивіда; радіус виконання технічних дій, тощо.

У динаміці заключного етапу теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи відпрацьовано гіпотезу, що формування професійних компетентностей у напрямі оптимізації техніки стрільби та здійснення влучних пострілів майбутніми офіцерами НГУ (курсантами КІНГУ та НАНГУ) в системі вогневої підготовки буде результативнішим за впровадження у їхню підготовку наступних організаційно-педагогічних умов:

1) впровадження в систему вогневої підготовки майбутніх офіцерів сучасних технічних засобів навчання (ВКС «Katsumoto»), а також іншого прикладного наукового інструментарію;

2) формування теоретичних знань та практичних навичок застосування ВКС «Katsumoto» (інших технічних засобів навчання, сучасного наукового інструментарію) в системі вогневої підготовки представників досліджуваної категорії;

3) доповнення змісту вогневої підготовки майбутніх офіцерів спеціалізованими високофункціональними комплексами, які передбачають моделювання умов практичного застосування ними автоматичної стрілецької зброї в екстремальних умовах службово-бойової діяльності (із урахуванням вимог наказів КНГУ: від 14.03.2016 № 151; від 28.10.2016 № 727);

4) індивідуалізація та оптимізація техніки застосування автоматичної стрілецької зброї представниками досліджуваної категорії у різних умовах службово-бойової діяльності (із акцентованим використанням ВКС «Katsumoto»);

5) розвиток та удосконалення спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів (формування тактильної чутливості, розвиток: гнучкості, координації, сили, швидкісно-силової витривалості, спритності, тощо);

6) збільшення кількості влучних пострілів майбутніх офіцерів під час практичного відпрацювання нормативів з вогневої підготовки (передбачених Курсом стрільб (наказ КНГУ від 28.10.2016 № 727)); підвищення інтенсивності темпу стрільби представниками досліджуваної категорії з автоматичної стрілецької зброї у змодельованих умовах службово-бойової діяльності; відпрацювання нормативів з «вогневої підготовки» майбутніми офіцерами на фоні значного психофізичного навантаження; формування «коронної» техніки та тактики стрільби з автоматичної стрілецької зброї; формування навичок самоконтролю за психофізичним станом представників досліджуваної категорії; формування зв'язок та комбінацій тактичного пересування зі зброєю та здійснення влучних пострілів з автоматичної стрілецької зброї майбутніх офіцерів у змодельованих екстремальних умовах службово-бойової діяльності;

забезпечення стабільності (надійності) здійснення влучних пострілів представниками досліджуваної категорії в разі практичного застосування ними автоматичної стрілецької зброї під час виконання завдань за призначенням; підвищення якості (середнього балу) майбутніх офіцерів з дисциплін «блоку» навчальних дисциплін вогневої підготовки;

7) внесення відповідних змін у «блок» навчальних дисциплін, які забезпечують формування теоретичних знань та практичних навичок з вогневої підготовки представників досліджуваної категорії.

В процесі дослідно-аналітичної роботи нами розроблено організаційно-педагогічні умови формування навичок стрільби з автоматичної зброї майбутніх офіцерів НГУ із використанням ВКС «Katsumoto» (на прикладі курсантів: КІНГУ та НАНГУ).

Заключний етап дослідження (на емпіричному рівні) передбачає впровадження в систему вогневої підготовки майбутніх офіцерів НГУ запропонованих нами експериментальних організаційно-педагогічних умов. Вважаємо, що у майбутньому це забезпечить набуття представниками досліджуваної категорії необхідних навичок щодо вирішення вогневих завдань із автоматичної стрілецької зброї (інших зразків озброєння), удосконалення їх професійної майстерності та підготовки: відділень, взводів для виконання вогневих завдань у сучасному бою.

Список використаних джерел:

1. Самсонов Ю., Партико Н., Дяченко К., Курилов М., Кушнарьов Б., Хоменко А. Результати дослідно-експериментальної перевірки педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до бойового застосування ПТРК «ФАГОТ» із використанням засобів СФП. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 32 (44). С. 231-247.

2. Самсонов Ю.В., Соколовський В.В., Задорожний К.А., Повар О.В., Курилов М.М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ПТРК «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 49 (2). С. 31-37.

3. Моргунов О.А., Ярещенко О.А., Хацаюк О.В. Удосконалення прикладних навичок практичної стрільби в системі професійної освіти Національної поліції України. *Честь і закон*. 2016. № 1. С. 49-56.

4. Bizin V.P., Myrhorod D.A., Khatsaiuk O.V. (2021). Technical means of teaching motor actions : Tutorial. Berlin. P. 36-42.

СЕКЦІЯ 5. УЗАГАЛЬНЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ, ЗАСТОСУВАННЯ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

ГРАДЕЦЬКИЙ Андрій Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент
Київський інститут Національної гвардії України

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ СИСТЕМИ LOGFAS ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ НГУ

У зв'язку з повномасштабною *війною*, розв'язаною РФ проти України, перед Національною гвардією України (НГУ) та іншими складовими силами оборони нашої держави постало питання прискорення процесу реформування системи тилового забезпечення військ і перетворення її на систему логістичного забезпечення відповідно до стандартів НАТО. Світова практика підтверджує ефективність саме логістичного підходу до забезпечення військових формувань усіма необхідними видами ресурсів. [1].

Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 11.10.2016 р. № 522 «Про затвердження Основних положень логістичного забезпечення Збройних Сил України», логістика – це наука з планування й здійснення переміщення та забезпечення військ (сил), яка застосовується до аспектів військових операцій, пов’язаних із такими видами діяльності: проектування, розроблення (модернізація та модифікація), закупівля, зберігання, транспортування, розподіл, технічне обслуговування і ремонт, евакуація та утилізація МТЗ; транспортування особового складу; закупівля або будівництво, технічне обслуговування, експлуатація та реалізація військових об’єктів; закупівля або надання послуг із харчування, лазне-прального обслуговування тощо; медичне забезпечення.

Логістичне забезпечення НГУ має охоплювати: планування логістичного забезпечення, визначення потреб у матеріально-технічних засобах, розроблення технічних завдань на виробництво озброєння і військової техніки та матеріально-технічних засобів (ОВТ та МТЗ) для специфічних потреб НГУ, їх закупівлю, постачання, зберігання, ремонт, технічне обслуговування, контроль експлуатації (використання), реалізації, списання та утилізації надлишкового ОВТ та МТЗ, планування та здійснення військових перевезень у НГУ усіма наявними видами транспорту, розквартирування військ, закупівлю робіт та послуг, лазне-пральне та торговельно-побутове обслуговування, організацію харчування, закупівлю або будівництво, технічне обслуговування, експлуатацію об’єктів військової інфраструктури.

Логістичне забезпечення НГУ має відповідати наступним вимогам: відповідність нормативно-правовій базі щодо організації логістичного забезпечення НГУ, Збройних Сил та інших військових формувань держави;

централізована організація планування логістичного забезпечення, військових перевезень НГУ всіма наявними видами транспорту та підвезення МТЗ автомобільним транспортом; модульний та територіальний принципи побудови інфраструктури логістики НГУ; баланс між ефективністю логістичного забезпечення та досягненням максимальної економії державних коштів; чітка та прозора система управління логістичного забезпечення; забезпечення раціонального розподілу, своєчасного накопичення, належного зберігання непорушних та військових запасів МТЗ та можливість здійснювати їх своєчасний перерозподіл (оперативний маневр); ефективність та прозорість усіх процесів у сфері закупівель МТЗ для потреб НГУ, а також у ланках постачання (на складах, у транспорті) шляхом упровадження сучасних технологій та автоматизацію процесів; можливість виконувати весь комплекс завдань із логістичного забезпечення угруповань НГУ у мирний та воєнний час і здійснювати швидку перебудову (адаптацію) відповідно до змін обстановки; своєчасний та якісний ремонт ОВТ, списання (утилізація, реалізація) МТЗ; відповідність основним принципам керівництва логістичного забезпечення збройних сил країн – членів НАТО, а також схожих за завданнями формувань інших держав; взаємосумісність із системами логістики всіх складових сил сектору безпеки і оборони та максимальне наближення до логістичної складової суб'єктів національної економіки України; наявність системи підвищення кваліфікації особового складу, задіяного для виконання завдань логістичного забезпечення НГУ [2, с. 230–240].

Україна впроваджує натівську автоматизовану систему логістики LOGFAS. Як відомо, до НАТО входить 30 країн, розташованих на двох материках. Суттєвою проблемою Альянсу завжди було перекидання військ з країн з різними національними логістичними системами та мовами, зважаючи на їхні дороги, паливні системи, транспортні засоби тощо. У відповідь на це в 1995 році в Альянсі створили єдину систему логістики LOGFAS. Впровадження LOGFAS у ЗСУ та НГУ дозволять створити єдину автоматизовану систему управління логістичним забезпеченням і допоможе обмінюватися інформацією між штабами ЗСУ, НГУ й НАТО.

Члени Альянсу вносять у LOGFAS дані про кількість військових, зброю, потяги, порти, дороги тощо. Система автоматично планує військову операцію на базі цих даних: від підготовки та функціонування у поточному стані і до супроводу бойових операцій різного масштабу.

Кожен сегмент військової діяльності потребує визначеної шляхом моделювання кількості озброєння, спеціальної техніки, транспортних засобів, особового складу, пального, медикаментів, харчів, форми, боєприпасів тощо. І для того, щоб ці потреби задовольнити, потрібна система закупівлі, постачання, зберігання, ремонту, технічного обслуговування, контролю експлуатації, утилізації надлишків, планування і здійснення військових перевезень всього того, що ми перерахували. А ще – сервіс військового побуту і квартирування та обслуговування об'єктів військової інфраструктури. Це і є той немалий обсяг критично важливого функціоналу, який бере на себе військова логістика, що у

натовській архітектурі «J-структур» має власний кластер «J-4» – забезпечення й підтримки операцій.

Нині в ЗСУ також номінально створено структуру «J-4» (Головне управління логістики), нині триває етап набуття нею спроможності.

У процесі відбувається розмежування стратегічних і оперативних функцій логістичного забезпечення органів військового управління, а також прийняття системи класів постачання НАТО. Тобто, відбувається злиття напрямів тилового забезпечення і забезпечення озброєнням в одну чітку структуру. Ця ж архітектура матиме відповідники, умовно кажучи, і на рівні бригади («O-4»), батальйону («S-4»). Ця трирівнева вертикаль повністю відповідатиме за забезпечення військ всім необхідним шляхом постачання, закупівлі, зберігання і переміщення. Так відбувається структурна стандартизація за натовським взірцем – поки ЗСУ та НГУ не досягли повної сумісності у цьому та решті інших сегментах. [3].

Сучасна військова логістика має дозволяти ефективно реалізовувати функції матеріального постачання, технічного і транспортного забезпечення, експлуатації інфраструктури, а також аспекти медичного забезпечення. Реалізація цих функцій потребує комплексу пов’язаних між собою рішень, дій, процедур, процесів.

Ефективне функціонування військової логістики підрозділів НГУ є необхідною умовою підвищення їх боєздатності.

Список використаних джерел:

1. Альбощий О. В. Дослідження ризиків в системі логістичного забезпечення. Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України 14 березня 2019 р., м. Харків С. 5–6.

2. Бондаренко О. Г., Товма Л. Ф., Нестеренко Р. В., Касім О. Г. Основні положення щодо логістичного забезпечення Національної гвардії України. Вісник економіки транспорту і промисловості. № 61, 2018. С. 230–240.

3. В сучасних війнах все вирішує адекватна швидкість. URL: http://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2019/04/10/v-suchasnih-vijnah-vse-virishue-adekvatna-shvidkist (дата звернення 17.10.2022 р.).

ЗАЙЦЕВ Ігор Петрович,
доктор філософії
Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ З ВИКОРИСТАННЯМ VBS-3

На сьогоднішній день, підготовка командирів – майбутніх офіцерів морської піхоти, потребує новітніх підходів та обов'язкового врахуванню досвіду, отриманого під час збройної агресії.

Розглянуті заняття з курсантами, які навчаються на Спеціальності 253 Військове управління (за видами Збройних Сил), за спеціалізацією "Управління діями підрозділів морської піхоти", відповідають робочим програмам навчальних дисциплін[1].

Одним з варіантів є проведення занять з використанням системи VBS-3 (віртуальна бойова система), це мультимедійне обладнання дає можливість підвищувати якість підготовки курсантів – майбутніх офіцерів, для того, щоб ефективно напрацьовувати їх командирські навички. У варіанті, який пропонується, акцент у використанні мультимедійного обладнання віртуальної бойової системи ставиться на підготовці курсантів – командирів взводів, для того, щоб ефективно напрацьовувати їх командирські навички.

Завдяки об'єднанню тренажерів у єдиний віртуальний простір є можливість утворювати колективні системи, відпрацьовувати великий спектр ситуаційних завдань, які можливі у реальному бою(особливо в умовах ведення бойових дій в місті, висадка морського десанту на морське узбережжя, форсування водних перешкод та оборона берегової смуги, застосовування стандартних операційних процедур планування, які використовуються в арміях провідних країн світу, використання бойових можливостей підрозділів морської піхоти, їх штатного озброєння і бойової техніки, застосовування індивідуальної і групової зброї та бойової техніки в складних умовах бойової обстановки на різноманітній місцевості у взаємодії з підрозділами інших родів військ[2]), з одночасним застосуванням різних сил і засобів.

Мета полягає в тому, щоб створити курсантам максимальні умови наближенні до бойових дій: бачити поле бою, особовий склад, військову техніку, озброєння, дії противника і можливостю управляти підрозділом у складній обстановці. Показ здійснюється на єдиному тактичному фоні, увага приділяється діям навчаемих під час управління підрозділом, де він працює в ролі командира тактичної групи, взводу.

Суттєвим додатком до моделювання тактичних дій підрозділу і взводу є можливості програмного забезпечення, яке дозволяє відпрацьовувати вивчення курсантами сучасного загальновійськового бою, форм та способів застосування підрозділів морської піхоти, способів пересування, перевезення частин і підрозділів та розташування на місці, формування практичних навичок у

з'ясуванні завдання, вивченні обстановки, виробленні рішення командира, нанесенні його на робочу карту і читанні тактичної обстановки, управлінні підрозділами в основних видах тактичних дій[2].

При проведенні групових вправ за темами: “ Взвод морської піхоти у наступальному бою” щодо питання управління взводом під час атаки та захоплення обєкту;

“Організація та основи бойових дій авіації Сухопутних військ”, навчальне питання взаємодія з вертольотом при виконанні тактичних завдань, визначення цілей для нанесення ударів;

“Бойове застосування артилерійських підрозділів” щодо питання управління вогнем приданого вогневого засобу(гранатомет, міномет) артилерійського (мінометного) розрахунку (взводу).

На початку заняття, під час налаштування програми керівник заняття – інструктор VBS призначає курсантів на посаду командирів, за особовий склад відділень(взводу) працює штучний інтелект. Стрільці, кулеметники, гранатометники, особовий склад, і в тому числі бойова машина зав’язується на командира і працює під його керівництвом, тобто: розміщуються на місці, переміщуються у визначеному напрямку, проводять бойові дії, повертаються, ведуть вогонь та несуть втрати, використовують набої, мають визначенні характеристики тощо. Можлива посадка особового складу на техніку і висування її, командир може займати в машині своє штатне місце або діяти за механіка-водія, навідника тощо.

Місцевість, яка відповідає замислу заняття(відповідний ландшафт, навчальне поле, де в подальшому планується проведення групового заняття), противник, свої підрозділи (відповідного кількісного та якісного складу з відповідним озброєнням та військової техніки), все прописується завчасно керівником заняття у типовому тривимірному зображенні, і одночасно на карті, за необхідності ландшафт місцевості може бути змінено, керівник може обирати погодні умови(дощ, туман, сонце), час доби(день, ніч, ранок), пору року.

Є можливості застосовувати безпілотні літальні апарати тактичного радіусу дії, влаштовувати аерозольне задимлення тощо. Всі засоби, які використовуються, техніка та озброєння мають максимально справжній вигляд.

В ході роботи курсант має перед собою карту у друкованому вигляді, таку, як і на екрані, з системою координат, що використовуються у Збройних Силах країн НАТО. З наближенням або віддаленням об’єкту, масштаб карти пропорційно збільшується або зменшується. На моніторі курсанта або у блокноті можуть надаватись сигнали управління, взаємодії, позивні, довідкова інформація тощо.

Зв'язок між командирами забезпечується за допомогою гарнітури, можливе використання радіостанцій, для напрацювання навичок в роботі на радіозасобах.

Так, буває що не все у тих, хто навчається, виходить, можуть бути труднощі у поданні команд, цілевказівок, правильному виборі позиції та інше, але досягається мета, щоб майбутній командир відчував простір, слідкував за

діями підлеглих, міг завчасно зреагувати на загрозу, для досягнення успіху обов'язково застосовував манер відділеннями або вогнем.

Викладач може працювати з кожним курсантом окремо під час відпрацювання того чи іншого ситуаційного завдання, надавати йому допомогу, показати, як потрібно управляти взводом на особистому прикладі. Все це надає додаткові можливості використання програмного забезпечення VBS-3 для аналізу рівня підготовки курсантів в управлінні підрозділом.

Використання широкого спектру можливостей VBS-3 у такому форматі підвищує ефективність навчального процесу, як інструмента, та прискорює формування необхідних навичок тих, хто навчається, створює додаткові можливості щодо формування командирських навичок курсантів з використанням бойового досвіду.

Список використаних джерел:

1. Стандарт Освітньо-професійної програми за спеціалізацією: Управління діями підрозділів морської піхоти, затвердженого рішенням Вченої ради Військової академії (м. Одеса) протокол № 1 від 30.08.2022 року

2. Тимчасовий бойовий статут морської піхоти Військово-Морських сил Збройних Сил України частина IV (взвод, відділення). Командування морської піхоти ВМС Збройних Сил України з Військовою академією, Одеса, 2021.

ПОЛЯКОВ Вадим Юрійович,
Київський інститут Національної гвардії України

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ISTAR В ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У 2014 році розпочався збройний конфлікт, інспірований російською федерацією, який розпочався з анексії Автономної республіки Крим і продовжився активними бойовими діями на території Донецької та Луганської областей. А в лютому 2022 року російська федерація здійснила повномасштабну збройну агресію проти нашої держави.

Національна гвардія України як складова сектору безпеки та оборони України з перших днів приймала активну участь як в антитерористичній операції на території Донецької та Луганської областей, в подальшому – операції об'єднаних сил, так і у складі сил оборони України з відсічі збройної агресії з боку російської федерації.

Ведучи активні бойові дії, командири підрозділів та частин Національної гвардії України організовують їх всебічне забезпечення.

Як відомо, всебічне забезпечення бою (дій) – це комплекс взаємопов'язаних організаційних і практичних заходів, які здійснюються з метою створення сприятливих умов для ефективного застосування підрозділів шляхом якісної підготовки до виконання бойового завдання, збереження у боєздатному стані та зменшення впливу сил і засобів противника [1].

У батальйоні (роті) організовується та здійснюється бойове, морально-психологічне, технічне, тилове, медичне забезпечення [2].

Одним із заходів бойового забезпечення, який повинні організовувати і здійснювати командири підрозділів при підготовці та веденні бою (дій) є розвідка.

Розвідка – це вид бойового забезпечення, який являє собою сукупність заходів, що проводяться командирами, штабами і підрозділами з метою добування розвідувальних відомостей про противника та місцевість у районі майбутніх дій, необхідних для підготовки та успішного ведення бою (дій). Основні зусилля розвідки зосереджуються на своєчасному забезпеченні командирів розвідувальною інформацією, необхідною для ефективного застосування підрозділів, а також на виключення раптовості дій противника [2].

Аналіз війн та локальних конфліктів кінця XX – початку XXI сторіччя, досвід ведення бойових дій в Україні з 2014 року свідчить про суттєве зростання ролі розвідки при плануванні та веденні бою (дій).

Збройні сили провідних країн світу з кінця 90-х років XX сторіччя почали впроваджувати в процес управління військами систему ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target acquisition and Reconnaissance), яка є сферою застосування розвідки, де інтегруються процеси розвідки, спостереження та визначення цілей для покращення ситуаційної обізнаності командирів, їх спроможності

правильно та своєчасно розуміти зміст, сенс, значення, обставини та умови будь-якої зміни оперативної (бойової) обстановки, приймати обґрунтовані (доцільні) рішення. Система ISTAR включає взаємопроникаючі організаційну і технічну системи та є добре організованим, чітко скоординованим, об'єднаним застосуванням сил і засобів розвідки згідно з установленими протоколами і процедурами [3].

Питання впровадження підходів до функціонування розвідки за концепцією ISTAR розглядалися науковцями Збройних сил України та інших військових формувань ще у довоєнні часи [3-6]. А з початком збройної агресії російської федерації проти України питання підвищення ефективності системи розвідки має критично високу актуальність.

Система ISTAR об'єднує чотири процеси: intelligence – розвідка (аналіз, поширення розвідувальної інформації та управління силами та засобами розвідки), surveillance – моніторинг, target acquisition – виявлення цілей, reconnaissance – військова розвідка (дії розвідувальних органів та підрозділів). Тобто завдання ISTAR – надати командиру і штабу інформацію про противника та свої сили, фактично, в режимі «реального часу», і в цьому процесі розвідка являє собою аналіз інформації і прогнозування розвитку ситуації, а збором, обробкою, передаванням та розповсюдженням інформації на рівні відповідних органів управління займаються підрозділи ISTAR.

На сьогоднішній день система ISTAR знаходить своє відображення в роботі органів управлінь військових частин, з'єднань та об'єднань сил оборони України. Проте впроваджується вона лише «на місцях», з ініціативи певних командирів (командувачів). На рівні Збройних сил, Національної гвардії та інших військових формувань впровадження системи ISTAR не внормовано.

Таким чином, існує нагальна потреба у вивченні досвіду використання ISTAR у збройних силах країн – членів НАТО, перших спроб впровадження даної системи в роботу органів управління сил оборони України, розробці відповідних концептуальних, а згодом і нормативних документів, а в подальшому – якнайшвидше розгортання сил та засобів ISTAR та організація їх діяльності.

Список використаних джерел

1. Бойовий статут механізований та танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України Частина III Взвод, відділення, екіпаж. – К. : Наш формат, 2022. – 408 с. С. 250.
2. Бойовий статут механізований та танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України Частина II. Батальйон, рота. К. : Наш формат, 2022. – 448 с. С. 269-270.
3. Сальник Ю. П., Пащук Ю. М. Шляхи впровадження концепції ISTAR у систему розвідки Збройних Сил України. Системи озброєння і військова техніка. 2014. №1(37). С. 72-75.
4. Пащук Ю. М., Сальник Ю. П. Місце і роль ISTAR у системах розвідки провідних країн світу. Військово-технічний збірник. 2012. №2(7). С. 94-102.

5. Пащук Ю. М., Сальник Ю. П. Система ISTAR – критичний елемент досягнення інформаційної переваги у сучасних війнах та конфліктах. Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. 2012. №3(32). С. 21-30.

6. Прозапас І. М. Досвід побудови системи ISTAR в АТО, особливості впровадження та перепони на шляху до підвищення бойової ефективності вогневих підрозділів. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського. 2017. № 3. С. 96-104.

СЕМЕНОВ Микола,
викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО БОЙОВОГО ДОСВІДУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Часто продукти, предмети і речі, які стали для нас звичними і які ми використовуємо або бачимо майже щодня, мають своє коріння і створювалися з початковим наміром для військових потреб. Так наприклад винайдення атомної бомби стимулювало дослідження у галузі ядерної фізики та технологій, що в свою чергу допомогло винайти та розвинути атомну електроенергію. Інтернет також має військове походження і був розроблений як децентралізована комунікаційна мережа для військових цілей. Розквіт та активне використання реактивних двигунів у літаках та ракетах наступили під час Другої світової війни [2].

Такий вплив військової галузі на науку і техніку має обґрунтоване підґрунтя:

✓ **нагальність проблем:** Війна створює нагальність вирішення важливих завдань, таких як розробка більш ефективної військової техніки, зброї, комунікаційних систем, медичних технологій тощо. Це стимулює вчених і інженерів до швидкого розвитку технологій.

✓ **фінансування:** У часи війни держави зазвичай виділяють значні ресурси для досліджень та розробок у сфері оборони. Це дозволяє науковим інститутам та технологічним компаніям отримувати більше грошей для здійснення досліджень та розробок.

✓ **конкуренція та змагання:** Війна створює конкуренцію між різними сторонами, що змушує їх змагатися за перевагу в технологічних досягненнях. Ця конкуренція може сприяти швидкому розвитку нових інновацій.

✓ **воєнні випробування:** Військові конфлікти надають можливість випробувати нові технології та вдосконалювати їх в реальних умовах бойових дій.

✓ **міждисциплінарність**: Війна спонукає різні галузі науки та техніки до співпраці та обміну знаннями, що може призвести до виникнення нових інтердисциплінарних рішень і розробок.

Збройна агресія, яка має місце в нашій країні, можна охарактеризувати як війну, яка розгортається з використанням передових технологій. Тактика ворожих підрозділів, а також засоби ураження і способи їх використання постійно змінюються. Це означає, що нормативно-правові документи та положення, що стосуються фортифікації, тактики дій, озброєння тощо, на основі

яких приймаються рішення, іноді стають менш актуальними через швидкі та непередбачувані зміни військової обстановки [1].

Нинішні боєві дії виявили суттєву відмінність між сучасними вимогами та традиційним підходом до професійної підготовки майбутніх офіцерів. Це свідчить про необхідність перегляду та модернізації існуючих методів формування професійної компетентності, оскільки вони не є досить ефективними.

Аналізуючи нагальні питання інженерного забезпечення підрозділів Національної Гвардії України, виділяються аспекти, які ще нещодавно не розглядалися, але зараз стали вкрай важливими. Деякі з таких нагальних проблем включають:

1. Забезпечення безпеки особового складу та техніки від FPV (First Person View) дронів, що використовуються як камікадзе, є актуальним завданням, яке раніше не враховувалось.

2. Виявлення ворожих мінно-вибухових загороджень за допомогою сучасних технологій, таких як дрони з тепловізійною камерою, є новим аспектом в інженерному забезпеченні та раніше не розглядалося.

3. Подолання ворожих мінно-вибухових загороджень, оснащених замикачами, стало важливою проблемою під час нашого контрнаступу [3].

Отже, на сьогоднішній день важливим стало проведення аналізу професійної підготовки майбутніх офіцерів щодо інженерної підготовки. Цей аналіз передбачає виявлення розбіжностей між традиційною підготовкою майбутніх офіцерів і новим військовим досвідом, набутим під час повномасштабних воєнних конфліктів. Також він передбачає ідентифікацію слабких сторін у професійній підготовці і вдосконалення інформаційного, методичного та організаційного забезпечення професійної підготовки майбутніх офіцерів з інженерної сфери відповідно до нового військового досвіду та вимог сучасності.

Список використаних джерел

1. Петечел О.Ю. Теоретичний аналіз проблеми агресії. URL: http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/12345678 (дата звернення: 07.10.2023).

2. Семенов М. В., Єсіпова О. О. Інженерне забезпечення підрозділу НГУ як одна з найголовніших професійних компетенцій майбутнього офіцера. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: доба нестійкої інституційності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 5 трав. 2023 р. Дніпро, 2023. С. 180-182

3. Семенов М.В., Турський О.Ю. Обґрунтування необхідності здійснення досліджень щодо формування здатності майбутніх офіцерів здійснювати інженерне забезпечення підрозділу НГУ у процесі професійної підготовки. Вісник науки та освіти. 2023. 6(12). С.600-609.

СОВІНСЬКИЙ Сергій Євгенович,
старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності НГУ Київського інституту НГУ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО УЗАГАЛЬНЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Відповідно до ст.2 Закону України «Про Національну гвардію України» [1] одним із завдань є участь і відсічі збройної агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони. Успішне виконання бойових (спеціальних) завдань підрозділами та частинами Національної гвардії України грунтується на вмілому керівництві підпорядкованими силами та засобами командирами усіх рівнів. Особливої значимості уміле керівництво військами постає в умовах сьогодення під час війни з відсічі повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти нашої держави, насамперед, для успішного виконання поставлених бойових завдань, забезпечення боєздатності підпорядкованих підрозділів та, врешті решт, збереження життя та здоров'я особового складу. Провідна роль у цьому відводиться офіцерським кадрами, основним джерелом комплектування яких є вищі військові навчальні заклади (ВВНЗ). Таким чином, від якісної підготовки курсантів як майбутніх командирів, здобуття ними необхідних професійних компетентностей під час навчання залежить успішне ведення бою підрозділами Національної гвардії України та загалом виконання поставлених бойових завдань на тактичному рівні.

Враховуючи досвід ведення антитерористичної операції на сході України, починаючи з квітня 2022 року, а згодом і участь підрозділів НГУ в операції Об'єднаних сил, слід зазначити, що збройний конфлікт з Російською Федерацією та її сателитами у вигляді так званих «ДНР» та «ЛНР» змінив певні погляди на порядок ведення бойових дій та взагалі на тактику застосування підрозділів. Це вимагало, а згодом і призвело до змін як в керівних документах, починаючи з Бойових статутів ЗСУ, наказів МВС України та командувача НГУ, так і в порядку підготовки, застосування, забезпечення підрозділів, а також в організаційно-штатній структурі частин та тимчасових створюємих формуваннях (до прикладу, широке залучення до безпосереднього виконання завдань батальйонних та ротних тактичних груп або батальйонних та ротних груп здатних автономно виконувати завдання).

З початком повномасштабної агресії Російської Федерації тактика застосування підрозділів усіх родів, військ та служб продовжує корегуватись майже щоденно, у тому числі завдяки забезпеченню складових сил оборони України сучасними зразками озброєння та техніки західних партнерів, ТТХ яких

відрізняються від наявних зразків українського та радянського виробництва, а крім того, ці зразки вводяться до штату новостворених підрозділів. Цей процес удосконалення застосування наших підрозділів триває постійно, що обумовлено об'єктивною необхідністю протистояння збройній агресії Російської Федерації та здобуття нашої Перемоги. За таких обставин керівні документи, які використовуються під час навчання здобувачів вищої освіти як майбутніх офіцерів, об'єктивно «не встигають» за змінами та новими підходами у застосуванні сил та засобів під час ведення бойових дій.

Таким чином, питання вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес під час вивчення загальновійськових дисциплін має посідати провідне місце в процесі навчання майбутніх офіцерів і саме до такого висновку надійшли фахівці НА НГУ Є. С. Яковенко, С. В. Бєлай, І. М. Волков у своєму дослідженні «Запровадження бойового досвіду в освітній процес Національної академії Національної гвардії України під час вивчення загальновійськових дисциплін» [2]. Автори вивчали питання «чи готова система військової освіти оперативно реагувати на вимоги сучасної війни та своєчасно вдосконалювати програми підготовки офіцерських кадрів саме в процесі навчання?». В своїй роботі датованій листопадом 2022 року вони намагались провести аналіз останніх досліджень та публікацій в цьому напрямку, проте вивчені ними дослідження фахівців НУОУ стосуються ще 2004-2012 років. тобто ще до початку збройного конфлікту з Російською Федерацією, а тим більше повномасштабного вторгнення. Також автори вивчили керівні документи з цього питання, а саме Доктрину з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України від 03.07.2020 р. № 1928/НВГШ [3] та Інструкцію з вивчення та впровадження досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань Національною гвардією України під час відсічі збройної агресії, затверджену наказом командувача Національної гвардії України від 10.11.2022 р. No 390 [4]. Проте відповіді на слушно поставлене питання Є. С. Яковенко, С. В. Бєлай, І. М. Волков, на жаль, так і не надали, обмежившись тільки у висновку, що «створення системи вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес НА НГУ під час вивчення загальновійськових дисциплін дасть змогу оптимізувати та прискорити комплексне вирішення завдань. Саме це завдання, на думку автора, потребує подальшого дослідження».

В процесі дослідження автори зазначають, що створення такої системи надасть змогу, зокрема, виконати такі дійсно важливі завдання як визначення ролі та місця науково-педагогічного працівника (НПП) у процесі вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес під час вивчення загальновійськових дисциплін та систематичне підвищення його кваліфікації стосовно даних питань; організація збирання та проведення аналізу отриманої інформації та пропонують «для вирішення цих завдань створити певне «підґрунтя», що дасть змогу ефективно функціонувати системі вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес під час вивчення загальновійськових дисциплін, а саме:

1) запровадження процесу оперативного обміну інформацією між органами військового управління військових частин НГУ та науково-педагогічними працівниками…;

3) залучення науково-педагогічних працівників та представників військових частин НГУ до спільного обговорення як позитивних, так і негативних прикладів застосування підрозділів під час ведення бойових дій;

4) проведення бінарних занять з представниками військових частин та підрозділів усіх складових сектору безпеки і оборони, які володіють саме сучасним бойовим досвідом…».

Проте, по-перше, ми чітко розуміємо, що процес оперативного обміну інформацією між органами військового управління військових частин та науково-педагогічними працівниками неможливий взагалі, оскільки це не є функцією органів управління, а тим більше під час безпосереднього керівництва бойовими діями майже нереально.

По-друге, системне та систематичне залучення науково-педагогічних працівників та представників військових частин до спільного обговорення як позитивних, так і негативних прикладів застосування підрозділів під час ведення бойових дій також з тих же причин об'єктивно неможливе, окрім окремих зустрічей ініційованих керівництвом ВВНЗ або НПП (хоча користь від таких обговорень дійсно виявляється суттєвою).

А по-третє, проведення бінарних занять з представниками військових частин та підрозділів усіх складових сектору безпеки і оборони, які володіють саме сучасним бойовим досвідом, дійсно дуже корисливе, проте, на мій погляд, потребує директивного вирішення на рівні Департаменту професійної підготовки ГУ НГУ з визначенням певних частин, графіків цих занять та за яким напрямком (принаймні протягом якого місяця) з урахуванням службово-бойових завдань (бойових злагоджень) цих частин, тощо, адже саме на ГУ НГУ покладено функцію керівництва з впровадження набутого досвіду для підготовки військ (сил) в системі військової підготовки та військової освіти.

Для розв'язання цих питань звісно звертаємось до керівних документів, зокрема вищезгаданої Інструкції з вивчення та впровадження досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань Національною гвардією України під час відсічі збройної агресії (далі Інструкція), яка визначає порядок керівництва, організації, виконання та звітування, а також суб'єкти цієї роботи та покладені на них функції. Інструкція також чітко визначає етапи вивчення та впровадження досвіду та їх зміст. Зокрема визначено, що суб'єктами, які здійснюють вивчення та впровадження досвіду, є і ВВНЗ, а також зазначено, що ВВНЗ є основними ключовими структурами, які забезпечують наукове супроводження вивчення досвіду (на мій погляд, це функція наявних в штаті науково-дослідних лабораторій із застосування військ) та впроваджують вивчені (ідентифіковані) уроки в освітній процес і процес підготовки військ.

Стосовно ж ролі та місця НПП у процесі вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес під час вивчення загальновійськових дисциплін, що досліджували і вищезгадані фахівці НА НГУ, то лише чітко

визначено, що поширення та впровадження бойового досвіду здійснюється шляхом проведення навчальних занять, включення питань вивчених (ідентифікованих) уроків до навчальних програм, розроблення навчально-методичного забезпечення (окремої уваги заслуговує і підвищення ефективності навчання цьому досвіду згідно скорегованих програм, але про це нижче). Проте цілком зрозуміло постає питання, перед впровадженням досвіду в процес навчання: якими ж формами НПП мають вивчати цей досвід (тобто з чого все починати) та їх повноваження? Але цей етап, вивчення передового досвіду, стосовно НПП, на жаль на мій погляд, Інструкція визначає досить поверхово або недостатньо ефективно.

Методику вивчення та впровадження досвіду професійної діяльності в освітній процес досліджували фахівці Київського інституту НГУ М.М. Медвідь, М.О. Ктіторов, Ю.І. Медвідь, В.Ю. Поляков, М.М. Гаврищук та Я.А. Вишневська в своїй роботі «Залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти» [5]. Автори статті справедливо зазначають що, відсутність/наявність процесу впровадження досвіду практичної діяльності (ДПД) в освітній процес закладу вищої освіти (ЗВО) є одним з важливих критеріїв функціонування та розвитку системи внутрішнього забезпечення. Так само погоджуюсь, що процес формування, розвитку та подальшого передавання ДПД у ЗВО описаний як цикл послідовної зміни статусу 4-х груп стейкхолдерів: здобувачі вищої освіти за освітньою програмою (ОП); випускники за ОП; представники роботодавців (замовників); представники академічної спільноти (НПП). Пропонуєма методика вивчення та впровадження ДПД в освітній процес детально визначає її складові елементи, але знову ж таки досить поверхово описаний процес отримання вхідних даних, а саме від їх своєчасності, актуальності, повноти та достовірності залежить ефективність усіх інших складових цієї методики, адже не розуміючи як якісно наповнити «стійкий фундамент» (отримання вхідних даних) ми не зможемо забезпечити надійність усіх наступних кроків - поверхів цієї «будівлі» (методики), яка повинна увінчатися позитивною зміною рівнів досягнення програмних результатів навчання здобувачів вищої освіти. Автори лише вказують, що вхідні дані – це матеріали, сформовані та узагальнені носіями отриманого ДПД, передані до ЗВО; носії отриманого ДПД – професіонали-практики, експерти галузі, представники роботодавців або НПП, які нещодавно відносився до іншої категорії стейкхолдерів.

По перше, незрозуміло яким чином носії отриманого ДПД передають до ЗВО сформовані та узагальнені матеріали досвіду. А покладатись лише на отримуємий з непослідовною періодичністю «Інформаційний бюлетень» та «чекати» що ж там буде висвітлино абсолютно не варто. Взагалі, пасивний збір інформації з усіх доступних інформаційно-аналітичних джерел, як один із видів визначених Інструкцією, на мій погляд, під час повномасштабної війни може розглядатись лише як допоміжне джерело отримання ДПД. В той же час, Інструкція підкреслює, що активний збір інформації проводиться на місці шляхом безпосереднього спостереження, співбесід, вивчення та збору

конкретних даних посадовими особами (робочими групами) у ході виконання бойових (спеціальних) завдань, тим більше, що до складу робочих (мобільних) груп з вивчення та впровадження досвіду Інструкція дозволяє залучати представників ВВНЗ, а НПП можуть залучатись за своїми напрямками діяльності під час організації процесу вивчення досвіду. Крім того, вона визначає, шо до аналізу проведених дій, як основної форми систематизації набутого досвіду, зазвичай залучаються усі учасники незалежно від службового статусу, а необхідність здійснення аналізу проведених дій викликана потребою правильно використовувати набутий підрозділами досвід, як позитивний, так і негативний, в тому числі в освітньому процесі.

По друге, НПП, які нещодавно відносились до іншої категорії стейкхолдерів (професіонали-практики або представники роботодавців) як на кафедрах, так і на курсах, складають, принаймні у Київському інституті НГУ, переважну меншість, тому незрозуміло який актуальний ДПД вони можуть пердати до ЗВО. Взагалі, оцінка показників досягнень НПП та самої філософії підготовки здобувачів вищої освіти у ВВНЗ потребує докорінного перегляду як би це не лякало на перший погляд, принаймні під час дії воєнного стану, а можливо і в подальшому, адже на сьогодні треба відверто казати, обов'язкові освітні компоненти військово-професійної підготовки потребують більше практичної підготовки, але це тема окремої роботи.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, з урахуванням описаних вище досліджень та вимог керівних документів, пропоную наступні пропозиції щодо більш ефективного вивчення та впровадження бойового досвіду в освітній процес.

1. На плановій основі під керівництвом Департаменту професійної підготовки ГУ НГУ з урахуванням освітнього процесу запровадити систему роботи НПП та курсових офіцерів згідно графіку в складі робочих (мобільних) груп по вивченню передового досвіду у військових частинах НГУ, які залучені до виконання бойових завдань на тактичному рівні: батальйон (батальйонна тактична група), рота терміном до 2-х місяців з обов'язковим складанням звітного аналізу та пропозиціями щодо впровадження в освітній процес та повсякденну службову діяльність ВВНЗ.

2. Запровадження системи стажування НПП у ЗВО, в першу чергу у ВВНЗ, а також що дуже важливо, навчальних центрах, в тому числі Збройних сил України, які об'єктивно мають більше можливостей для вивчення ДПД в своїх військових частинах та підрозділах (враховуючи штатну перевагу ЗСУ на НГУ) та впровадження його в підпорядкованих їм навчальних центрах. Окремим напрямком повинно стати стажування НПП у іноземних партнерів країн НАТО під час викладання ними рівнів L-1, L-2 в навчальних закладах або навчалних центрах.

3. Враховуючи, що освітній процес у ВВНЗ повинен мати виключно прикладний характер, з метою підтримання тісного зв'язку з практикою застосування сил і засобів та їх всебічного забезпечення, в тому числі під час ведення бойових дій, застосувати практику переміщення по службі до органів

управління та підрозділів військових частини НГУ НПП, представників адміністративних підрозділів та курсових офіцерів, які мають термін проходження служби у ВВНЗ більше 5-ти років; натомість стимулювати, в тому числі фінансовим забезпеченням, представників роботодавців (офіцерів частин та підрозділів) для проходження служби на відповідних вищевказаних посадах у ВВНЗ. По-перше, наука не повинна бути заради науки, а тільки практика є критерієм якості освітнього процесу. По-друге, цикл послідовної зміни статусу 4-х груп стейкхолдерів повинен перебувати в постійному розвитку та відповідати передбачуваними до окремих груп вимогами, а саме представники академічної спільноти (НПП) не повинні зупинятись в розвитку як кінцева ланка циклу, а періодично міняти свій статус на роботодавця, а випускники тільки після професійного становлення, як справедливо зазначили у своєму дослідженні М.М. Медвідь, М.О. Ктіторов, Ю.І. Медвідь, В.Ю. Поляков, М.М. Гаврищук та Я.А. Вишневська, яке становить до 5-ти років діяльності, мають право переміщуватись по службі на посади НПП, адміністративних підрозділів та курсових офіцерів у ВВНЗ. Причому призначення курсових офіцерів на вищі посади у ВВНЗ повинно здійснюватись тільки після переміщення їх на аналогічні посади в групу роботодавців (військові частини).

4. Значно підвищити ефективність наукової роботи науково-організаційного відділу та науково-дослідної лабораторії із застосування військ (за потреби внести зміни до штатів) щодо наукового супроводження впровадження представниками катедр передового досвіду в освітній процес, адже вищезгадані автори абсолютно вірно дійшли висновку, що важливе завдання катедр – забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, а не наукова діяльність як критерій оцінки відповідності НПП займаним посадам (проте якщо з навчально-методичним та інформаційним забезпеченням необхідно погодитись з авторами, то з матеріально-технічним забезпеченням – все ж таки ні, це не функція катедр, бо вони не є ані розпорядниками коштів у закладі, а ні органом управління закладу).

5. Виходячи з досвіду професійної підготовки військових у наших партнерів країнах НАТО, надати пропозиції від Київського інституту НГУ щодо збільшення в штаті ВВНЗ посад інструкторів на кафедрі тактики та тактико-спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності та пропозицій від ГУ НГУ щодо можливості матеріального стимулювання осіб на даних посадах (наприклад, преміями або фінансовими надбавками) з метою укомплектування даних посад інструкторами з бойовим досвідом, адже саме такі інструктори та в такій кількості спроможні забезпечити на практичних заняттях, які як ми вже дійшли висновку необхідно збільшувати, якісний процес навчання здобувачів вищої освіти майбутніх офіцерів для успішного виконання ними бойових завдань і військах та досягнення нашої Перемоги.

Список використаних джерел

1. Про Національну гвардію України [Електронний ресурс]: закон України від 13.03.2014 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18. (дата звернення: 03.10.2023).

2. Яковенко Є.С., Бєлай С.В., Волков І.М. Запровадження бойового досвіду в освітній процес Національної академії Національної гвардії України під час вивчення загальновійськових дисциплін. Честь і закон, № 4 (83). 2022.

3. Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України. Генеральний штаб ЗСУ від 03.07.2020 р. № 1928/НВГШ.

4. Про затвердження Інструкції з вивчення та впровадження досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань НГУ під час відсічі збройної агресії: наказ Командувача НГУ від 10.11.2022 № 390.

5. Медвідь М.М., Ктіторов М.О., Медвідь Ю.І., Поляков В.Ю., Гаврищук М.М., Вишневська Я.А. Залежність розвитку системи внутрішньої забезпечення якості від впровадження досвіду практичної діяльності в освітній процес закладу вищої освіти. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. №1. 2023.

КОВАЛЕНКО Сергій Дмитрович,
кандидат військових наук, доцент
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УЗАГАЛЬНЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Для досягнення перемоги над агресором – російською федерацією, її збройними силами необхідно постійно проводити аналіз бойових дій, узагальнювати та вивчати бойовий досвід застосування Сил оборони, здійснювати постійну взаємодію між їх складовими.

Ефективність цього процесу буде напряму пов'язана з питаннями впровадження бойового досвіду в освітній процес та практичну діяльність за рахунок функціонування військових навчальних закладів Сил оборони держави.

Питаннями узагальнення бойового досвіду згідно до завдань та рекомендацій повинні займатись структурні підрозділи органів управління частин, з'єднань та угруповань та інформувати відповідні ВВНЗ.

На нашу думку, на початковому етапі, питання вивчення бойового досвіду можна розділити на вивчення бойового досвіду застосування військ (сил) на основі використання нових прийомів та форм тактичних дій, та вивчення застосування нових або удосконалених зразків військової техніки та озброєння.

Хотілося б розглянути ці питання на прикладі вивчення та впровадження бойового досвіду в навчальному процесі Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зокрема дисциплін кафедри загальновійськової підготовки.

На першому, організаційному етапі, на засіданні кафедри було визначено порядок збору матеріалів бойового досвіду, їх вивчення та створення відповідних об'єднаних текстових та електронних матеріалів. Причому кожний наступний матеріал, який надходив, розглядався науково-педагогічними працівниками та визначалась ступінь впровадження в навчальний процес.

Дії противника на початковому періоді війни та в подальшому змусили періодично вносити зміни (корегування) в робочі програми дисциплін кафедри.

В першу чергу та в найбільшому об'ємі ці зміни стосувались та й будуть стосуватись дисципліни "Загальна тактика". Застосування противником форм бойових дій з використанням штурмових підрозділів, а далі штурмових груп змушує вносити зміни в порядок дій підрозділів та частин Збройних Сил України під час ведення оборони. Тому викладачі кафедри внесли зміни у відповідні заняття з розгляду класичних видів оборони - позиційної та маневреної. Крім того масоване застосування ракетно-артилерійських систем під час ведення бойових дій за населенні пункти, створення так званого "місячного ландшафту" змусило впроваджувати елементи маневреної оборони для ефективних дій військ

та збереження життя українських захисників. Всі ці питання після відповідного вивчення та розгляду на засіданнях кафедри були внесені в зміни до тем занять та навчальних питань дисципліни “Загальна тактика”. Це стосувалося питань ведення бойових дій, основ бойового застосування підрозділів, бойових можливостей та організаційно-штатної структури.

Крім того ці зміни безпосередньо вплинули на питання військового управління, особливо на створення системи управління від угруповань військ до підрозділів.

На кафедрі Загальновійськової підготовки вивчення цих питань покладено на дисципліну “Основи військового управління”.

Як результат до робочих навчальних програм дисципліни «Основи військового управління» були внесені зміни в теми та навчальні питання занять – “Пункти управління”, “Бойові документи”, “Практична робота командира з бойовими документами”. Особливо зміни стосувались питань створення відповідних груп та секцій на пунктах управління, взаємодії з іншими військовими формуваннями та силовими структурами (оперативні групи), а також забезпечення стійкості та безперервності функціонування пунктів управління в сучасних бойових діях.

Дуже важливу роль у впровадженні бойового досвіду відіграють застосування нових зразків озброєння та військової техніки. Особливу увагу необхідно звертати на зміни в тактико-технічних характеристиках таких як імовірність (точність) та дальність ураження. Ці питання вносять суттєві зміни і в тактичні дії і в організаційно-штатну структуру і до питань всебічного забезпечення. Як результат було внесено відповідні зміни до тематики та навчальних занять інших дисциплін кафедри.

Безумовно, що найбільшої ефективності процес вивчення та впровадження бойового досвіду досягне після закінчення бойових дій – нашої перемоги. Але на даному етапі ми вважаємо за нагальну необхідність внесення змін в навчальні матеріали для підготовки всіх категорій військовослужбовців Збройних Сил України та інших складових Сил оборони.

Сподіваємось що наш приклад допоможе ефективному впровадженню бойового досвіду застосування складових Сил оборони держави в освітній процес та практичну діяльність.

Список використаних джерел:

1. “Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України” – червень 2020 р.
2. “Тимчасова інструкція з вивчення та впровадження досвіду в Сухопутних військах Збройних Сил України” – серпень 2023 р.
3. Матеріали вивчення та впровадження бойового досвіду згідно до отриманих розпоряджень.

Адреса оргкомітету:

03179, Україна, м. Київ, вул. Оборони Києва, 7, Київський інститут Національної гвардії України, факультет забезпечення державної безпеки.

Телефони для довідок:

+38-097-929-26-65 Плаксін Андрій Анатолійович,
заступник голови оргкомітету,
заступник начальника факультету службово-бойової діяльності,
кадидат педагогічних наук

+38-095-513-31-29 – Комісаров Микола Леонідович,
начальник науково-організаційного відділу,
кандидат юридичних наук, доцент